

62.29386  
ป 616 ป  
ร.3

ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันยาบ้า  
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ปริญญาานิพนธ์

ของ

ปิ่น โค

16 ก.พ. 2541

362.29386  
ป616ป  
ร.3

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกสุขศึกษา

ตุลาคม 2540

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันยาบ้า  
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บทคัดย่อ  
ของ  
ปิ่น โค

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา  
ความหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกสุขศึกษา

ตุลาคม 2540

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษา ร่วมกับการใช้แรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู ที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันยาสูบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

โปรแกรมสุขศึกษานี้ใช้รูปแบบของการจัดค่ายเยาวชน เป็นเวลา 2 วัน โดยผสมผสานวิธีการทางสุขศึกษาหลาย ๆ วิธี ได้แก่ การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม การมีส่วนร่วม บทบาทสมมติ กระบวนการกลุ่ม การใช้จดหมายกระตุณเตือน การฝึกทักษะการปฏิเสธยาสูบ และมีการใช้แรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู ร่วมด้วย ตั้งแต่เริ่มให้โปรแกรมสุขศึกษา จนถึงสิ้นสุดโปรแกรมสุขศึกษา

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนบางปะอิน "ราชานุเคราะห์ 1" จำนวน 30 คน จัดเป็นกลุ่มทดลอง และเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนบางปะอิน จำนวน 30 คน จัดเป็นกลุ่มควบคุม กลุ่มตัวอย่างนี้อยู่ในอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบความรู้ แบบสอบถามเจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาสูบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และทำการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติที และค่าความแปรปรวนรวม

#### ผลการศึกษาพบว่า

1. ภายหลังจากทดลอง คะแนนเฉลี่ยความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาสูบของกลุ่มทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ภายหลังจากทดลอง คะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาสูบของกลุ่มทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

THE EFFECTIVENESS OF HEALTH EDUCATION PROGRAM ON  
AMPHETAMINE PREVENTIVE BEHAVIORS OF MATHAYOM SUKSA I  
STUDENTS IN PHRA NAKHON SRI AYUTTHAYA PROVINCE

AN ABSTRACT

BY

PIN KO

Presented in partial fulfillment of the requirements for  
the Master of Education degree in Health Education  
at Srinakharinwirot University

October 1997

This quasi - experimental research was designed to study the effectiveness of health education program and social support from the group's member consisting of friends and teachers on amphetamine preventive behaviors among mathayom suksa I students at Phra Nakhon Sri Ayutthaya province. The following activities were used in this health education program namely : - Two days youth camp integrated with lecture, group discussion, active participation , role playing , group processes , motivated letters , assertiveness amphetamine training , social support from the group's member consisting of friends and teachers. Samples were 60 students of Phra Nakhon Sri Ayutthaya province selected by stratified random sampling.

Thirty selected students from Bang Pa-In Rajanukhourh 1 school were assigned into the experimental group and thirty selected students from Bang Pa - In school were assigned into the control group. The questionnaires were consisted of knowledge , attitude and practice concerning amphetamine prevention. The data were analyzed through percentage distribution , mean score , standard deviation , t - test dependent and ANCOVA.

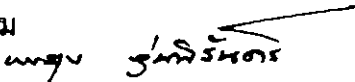
**The results were as follows :**

1. After the experiment , the mean score regarding to the knowledge and practice concerning amphetamine prevention of the experimental group was significantly higher than the same group before the experiment at 0.05 level.

2. After the experiment , the mean score regarding to the knowledge , attitude and practice concerning amphetamine prevention of the experimental group was significantly higher than that of the controlled group at 0.05 level.

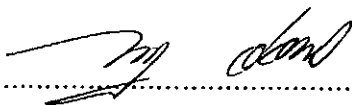
คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญาบัตรฉบับนี้แล้ว  
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต  
วิชาเอกสาขาวิชา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม



.....ประธาน

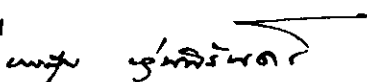
(ผศ. ดร. พรสุข หุมนิรันดร)



.....กรรมการ

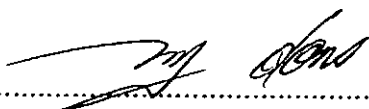
(อ.ร.ท. ไพบุลย์ อ่อมมั่ง ร.น.)

คณะกรรมการสอบ



.....ประธาน

(ผศ. ดร.พรสุข หุมนิรันดร)



.....กรรมการ

(อ.ร.ท. ไพบุลย์ อ่อมมั่ง ร.น.)



.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รศ. สุจินต์ ปรีชามารต)



.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รศ. นภาพร มัชฌมางกูร)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญาบัตรฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม  
หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกสาขาวิชา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ



.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร. ศิริยภา พูลสุวรรณ)

วันที่ 30 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2540

## ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ได้รับทุนศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี จากมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อสนับสนุนการวิจัย โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พรสุข หุ่นนิรันดร์ ประธาน คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์เรือโท ไพบูลย์ อ่อนมั่ง กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ สุจินต์ ปรีชามารถ และรองศาสตราจารย์ นภาพร มัชฌิมานุกร กรรมการ ที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขข้อบกพร่องและให้คำแนะนำจนปริญญานิพนธ์สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งได้แก่ คุณไมตรี วิริยะ คุณอรอนงค์ ลากภูวนารถ คุณกัญญา บุญช่วย อาจารย์พิสิษฐ์ รื่นกวี อาจารย์เจษฎา บุรณะจารุ อาจารย์สำราญ เทียมมณี อาจารย์ปัญญา สมบัตินิมิตร และคุณไพรวลัย ศรีเทพ

ขอกราบขอบพระคุณคณะวิทยากรที่ได้ให้ความช่วยเหลือในโครงการค่ายเยาวชน โดยเฉพาะ อาจารย์ปัญญา สมบัตินิมิตรและคณะ อาจารย์สำราญ เทียมมณีและครอบครัว อาจารย์ลักขณา ยอดกลกิจ อาจารย์ลัดดาศรี ไทยจงรักษ์ อาจารย์วารุณี แจ่มกระจาย คุณสุพรรณ ว่องรักษัสดี คุณอดิเรก พงษ์กายี ตลอดจนเพื่อน ๆ วิชาเอกสุขศึกษาภาคปกติ รุ่น 13 ทุกคน และน้อง ๆ วิชาเอก สุขศึกษาจากสถาบันราชภัฏสวนสุนันทาและจากวิทยาลัยพลศึกษากรุงเทพ

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนบางปะอิน "ราชานุเคราะห์ 1" และผู้อำนวยการ โรงเรียนบางปะอิน ที่อนุญาตให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เข้าร่วมโครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกัน ยาบ้าและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ในการทำกิจกรรมกับนักเรียนทุกชั้นตอนจนเสร็จสมบูรณ์ ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการเข้าทำการ เก็บข้อมูลกับนักเรียน ขอขอบคุณนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ที่ให้ความร่วมมือในการทำการทดลองครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คุณนุชนีย์ จันทนุช ฝ่ายข้อมูล ส่วนการพัฒนาระบบข้อมูล สำนักพัฒนาการ ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด สำนักงาน ป.ป.ส. และกองวัตถุเสพติด กระทรวงสาธารณสุข ที่ได้ อนุเคราะห์ข้อมูลยาบ้าเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คุณกริ่ง โค และ คุณพิชาติ โค ที่เป็นกำลังใจและกำลังทุนทรัพย์แก่ผู้วิจัย ตลอดจนและขอขอบคุณทุก ๆ ท่านที่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ได้มีส่วนช่วยเหลือจนปริญญานิพนธ์ สำเร็จได้ด้วยดี คุณค่าอันพึงมีจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณแก่บิดา มารดา ครู อาจารย์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชา คุณแลเอาใจใส่และวางรากฐานแห่งการศึกษาแก่ผู้วิจัย

## สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
คำนำ.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	9
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	9
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	10
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	10
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	11
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย.....	13
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า.....	13
การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า.....	56
การวิจัยในต่างประเทศ.....	56
การวิจัยในประเทศไทย.....	59
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	66
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	67
แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง.....	67
แบบแผนการวิจัย.....	68
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล.....	68
วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล.....	72
วิธีจัดกระทำกับข้อมูล.....	73
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า.....	78
ข้อตกลงเกี่ยวกับการวิเคราะห์และแปลผล.....	78
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	79
ผลการศึกษาค้นคว้า.....	79

บทที่	หน้า
5 บทย่อ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	99
บทย่อ.....	99
ความมุ่งหมายในการค้นคว้า.....	99
วิธีดำเนินการวิจัย.....	99
เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล.....	99
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	100
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	101
อภิปรายผล.....	103
ข้อเสนอแนะ.....	113
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป.....	114
 บรรณานุกรม.....	 115
 ภาคผนวก.....	 128
 ประวัติย่อผู้วิจัย.....	 235

## บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนนักเรียนที่เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติด ปี 2534 - 2539.....	2
2 จำนวนนักเรียน นักศึกษาที่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดทั่วประเทศ ระหว่าง ปี 2534 - 2538.....	2
3 จำนวนนักเรียน นักศึกษาที่เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดทั่วประเทศ ปี 2533 - 2538 จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด.....	3
4 จำนวนนักเรียนไร้ยาเสพติด จำแนกตามภาคและตัวชา และเปรียบเทียบกับจำนวน ของนักเรียนทั้งหมด ปี 2536.....	4
5 เปรียบเทียบโทษของผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ในประเภท 1 ตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522.....	30
6 หลักการ วิธีการ ขั้นตอนและกิจกรรม การสอนทักษะการปฏิเสธ.....	34
7 ขั้นตอนการปฏิเสธยาบ้า.....	35
8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ การพักอาศัย อาชีพของบิดา มารดา และผู้ปกครอง และการศึกษาของบิดา มารดาและผู้ปกครอง.....	80
9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพการสมรสของบิดามารดา กิจกรรมที่นักเรียนทำเมื่อว่างจากการเรียน บุคคลที่นักเรียนยึดถือเป็นแบบอย่าง ที่ดี บุคคลที่นักเรียนอยากปรึกษาอันดับแรกเมื่อมีปัญหาและปัญหาของนักเรียน ส่วนใหญ่.....	83
10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามประสบการณ์เกี่ยวกับยาบ้าและ ยาเสพติดอื่นๆ.....	85
11 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง.....	90
12 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ คะแนนความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง.....	91
13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความรู้.....	92

14	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านเจตคติของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง.....	93
15	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ คะแนนเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง.....	94
16	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเจตคติ	95
17	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านการปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง.....	96
18	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ คะแนนการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง.....	97
19	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการปฏิบัติ.....	98
20	ค่าความยากง่าย ( $p$ ) และค่าอำนาจจำแนก ( $r$ ) ของแบบทดสอบความรู้ ค่าอำนาจจำแนก ( $r$ ) เป็นรายชื่อของแบบสอบถามเจตคติ และการปฏิบัติ เกี่ยวกับการ ป้องกันยาบ้า.....	232
21	คะแนนความรู้ สอบก่อนและสอบหลัง การจัดโครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า ของกลุ่มทดลอง.....	233
22	คะแนนความรู้ สอบก่อนและสอบหลัง การจัดโครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า ของกลุ่มควบคุม.....	234
23	คะแนนเจตคติ สอบถามก่อนและสอบถามหลัง การจัดโครงการค่ายเยาวชนเพื่อ ป้องกันยาบ้าของกลุ่มทดลอง.....	235
24	คะแนนเจตคติ สอบถามก่อนและสอบถามหลัง การจัดโครงการค่ายเยาวชนเพื่อ ป้องกันยาบ้าของกลุ่มควบคุม.....	236
25	คะแนนเจตคติ สอบถามก่อนและสอบถามหลัง การจัดโครงการค่ายเยาวชนเพื่อ ป้องกันยาบ้าของกลุ่มทดลอง.....	237
26	คะแนนการปฏิบัติ สอบถามก่อนและสอบถามหลัง การจัดโครงการค่ายเยาวชนเพื่อ ป้องกันยาบ้าของกลุ่มควบคุม.....	238

14	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านเจตคติของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง.....	93
15	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ คะแนนเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง.....	94
16	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเจตคติ	95
17	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านการปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง.....	96
18	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ คะแนนการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง.....	97
19	ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการปฏิบัติ.....	98
20	ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบความรู้ ค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายชื่อของแบบสอบถามเจตคติ และการปฏิบัติ เกี่ยวกับ การป้องกันยาบ้า.....	217

## บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพ.....	40
2 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	65
3 องค์ประกอบของการระบดยาบ้าในโรงเรียน.....	189
4 แสดงประธานจตุรบุรุษพระรัตนตรัยในพิธีเปิดการอบรมโครงการค่ายเยาวชน เพื่อป้องกันยาบ้า.....	228
5 แสดงการจัดกิจกรรมละลายพฤติกรรมนักเรียน โดยวิทยากร.....	228
6 แสดงการบรรยายเรื่อง "ความรู้เรื่องยาบ้า".....	229
7 แสดงภาพ "ตัวยาบ้า" จากความคิดเห็นของนักเรียน.....	229
8 แสดง การแสดงความคิดเห็นของนักเรียน ในกิจกรรมคุณค่าของชีวิต "ฐานดาวในดวงใจ".....	230
9 แสดงการอภิปรายกลุ่มย่อยของนักเรียน ในกิจกรรมคุณค่าของชีวิต "ฐานชีวิตกับความหวัง".....	230
10 แสดงการบรรยายจากวิทยากร ในกิจกรรมคุณค่าของชีวิต "ฐานพัฒนาชีวิต พัฒนาจิตใจ.....	231
11 แสดงการบรรยายจากวิทยากร ในกิจกรรมคุณค่าของชีวิต "ฐานกัลยาณมิตร".....	231
12 แสดงการปฏิบัติกิจกรรมคุณค่าของชีวิต "ฐานเส้นทางสู่นาคค".....	232
13 แสดงการร่วมกิจกรรมระหว่างอาจารย์และนักเรียน โรงเรียนบางปะอิน "ราชานุเคราะห์ 1".....	232
14 แสดงนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมนันทนาการ.....	233
15 แสดงการเล่นบทบาทสมมติ "ทักษะปฏิเสธยาบ้า" ของนักเรียน.....	233
16 แสดงนักเรียนกำลังส่งจดหมายใส่กล่อง "สัญญาใจ".....	234
17 แสดงภาพถ่ายหมู่คณะวิทยากรและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด.....	234

## บทที่ 1

### บทนำ

#### คำนำ

ปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกกำลังประสบปัญหายาเสพติดซึ่งถือเป็นปัญหาระดับโลก ระดับชาติจนกระทั่งถึงระดับท้องถิ่นและระดับโรงเรียน (นช.007. 2537 : 9) ปัญหายานี้ นับเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ร้ายแรงและมีมานาน เปรียบได้กับบาดแผลเรื้อรังซึ่งถ้าไม่ได้รับการบำบัดรักษาหรือแก้ไขให้หายขาดโดยถูกวิธีแล้ว บาดแผลก็จะยังคงอยู่และนับวันจะลุกลามมากยิ่งขึ้น (บุญสม มาร์ติน. 2525 : 8) และมีส่วนชักนำให้เกิดปัญหาสังคมหมุนเวียน เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาวัยรุ่น ปัญหาโสเภณีและปัญหาการพนัน (ไชยยศ เหมะรัชตะ. 2529 : 105)

ด้วยความร้ายแรงที่เกิดขึ้นจากปัญหายาเสพติดไปทั่วโลกนี้เอง องค์การสหประชาชาติได้จัดตั้งองค์กรพิเศษขึ้น เพื่อประสานความพยายามในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประเทศต่างๆ ซึ่งประเทศไทยเราก็ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกอยู่ในองค์กรพิเศษนี้ด้วย ในฐานะคณะกรรมการยาเสพติดแห่งสหประชาชาติ และเมื่อวันที่ 17-26 มิถุนายน 2530 ที่ผ่านมานี้ ที่ประชุมระหว่างประเทศว่าด้วยการใช้ยาในทางที่ผิดและการลักลอบค้ายาเสพติด ซึ่งจัดขึ้น ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ได้มีมติเสนอต่อสมัชชาใหญ่ขององค์การสหประชาชาติได้กำหนด วันที่ 26 มิถุนายน ของทุกปี เป็น " วันต่อต้านยาเสพติด " และได้มีมติเห็นชอบในการประชุม และต่อมาคณะรัฐมนตรีของไทย ได้มีมติในการประชุมเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2531 กำหนดให้วันที่ 26 มิถุนายนของทุกปี เป็น " วันต่อต้านยาเสพติด " ของประเทศไทยด้วย (นงลักษณ์ เหมสวัสดิ์. 2538 : 141)

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบปัญหาเรื่องยาเสพติดให้โทษ และได้พยายามที่จะป้องกันแก้ไขและลดจำนวนผู้เสพยาเสพติดให้น้อยลงอยู่ตลอดเวลา การระบาดของยาเสพติดให้โทษกำลังอยู่ในขั้น "เป็นอันตรายอย่างยิ่ง" (มนต์ชัย พันธุ์คงชื่น. 2529 : 19) เพราะแนวโน้มของการแพร่ระบาด กระจายไปสู่บุคคลวัยต่างๆ ในสังคมอย่างรวดเร็ว ทั้งผู้ที่กำลังประกอบอาชีพแข่งขันกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม ผู้ที่ยังว่างงานไม่ได้ประกอบอาชีพและเป็นภาระกับสังคม และกลุ่มบุคคลที่สำคัญอีกกลุ่มหนึ่งก็คือเยาวชนไทย โดยเฉพาะเยาวชนช่วงวัยรุ่นหรือวัยเรียน (สุพรรณิธีรเวชเจริญชัย. 2537 : 17) ดังตาราง 1 และ 2 แสดงจำนวนนักเรียนนักศึกษาที่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติด ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.) ปี 2534 - 2539 และ ของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (The Thailand Development Research Institute Foundation : TDRI) ปี 2534 - 2538

ตาราง 1 จำนวนนักเรียนที่เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติด ปี 2534 - 2539

พ.ศ.	จำนวนนักเรียนที่เข้ารับการบำบัดรักษา (คน)
2534	697
2535	1,250
2536	2,307
2537	3,638
2538	4,738
2539	4,137

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส. 2534 - 2540 : 3.

ตาราง 2 จำนวนนักเรียน นักศึกษาที่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดทั่วประเทศ  
ระหว่าง ปี 2534 - 2538

พ.ศ.	จำนวนนักเรียนที่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา (คน)
2534	747
2535	1,401
2536	3,090
2537	4,261
2538	4,738

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส. 2539 : 2 ; อ้างอิงมาจาก TDRI. 2539.

จากตาราง 1 และ 2 พบว่า จำนวนของนักเรียนนักศึกษาที่เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดเพิ่มมากขึ้นทุกปี และยังคงมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นอีก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และกลุ่มนักศึกษาระดับอาชีวศึกษา ดังตาราง 3 แสดงระดับการศึกษาของผู้เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติด ปี 2533 - 2538

ตาราง 3 จำนวนนักเรียน นักศึกษาที่เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดทั่วประเทศ ปี 2533 - 2538  
จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด

ระดับการศึกษาสูงสุด	พ.ศ. / จำนวนนักเรียนนักศึกษา (คน)					
	2533	2534	2535	2536	2537	2538
ประถมศึกษา	19	33	49	193	229	280
มัธยมศึกษาตอนต้น	147	255	405	988	1,387	1,771
มัธยมศึกษาตอนปลาย	153	205	479	242	358	445
อาชีวศึกษา	4	96	154	1,218	1,805	1,850
วิทยาลัยครู	1	0	0	6	6	9
มหาวิทยาลัย	0	0	0	83	144	188
อื่น ๆ	10	13	4	5	1	2
ไม่ตอบ	63	145	291	355	326	193
รวม	447	747	1,401	3,090	4,261	4,738

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส. 2539 : 3 ; อ้างอิงมาจาก TDRI. 2539.

จากตาราง 3 พบว่า ระดับการศึกษาสูงสุดของนักเรียนที่เข้ายาเสพติด ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2533 - 2538 อยู่ในระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและอาชีวศึกษา โดยมีแนวโน้มของจำนวนนักเรียนนักศึกษาที่เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดมีทิศทางสูงขึ้นในแต่ละปี และพบว่าในระดับชั้นประถมศึกษาและมหาวิทยาลัย เริ่มมีจำนวนนักเรียนนักศึกษาที่ติดยาเสพติด เข้ารับการบำบัดรักษาเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน

จากสภาพปัญหาข้างต้น มีการประมาณการการเข้ายาเสพติดในกลุ่มโรงเรียน และสถาบันการศึกษาของประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ. 2536 มีจำนวน 71,730 คน หรือร้อยละ 1.74 ของนักเรียนทั่วทั้งประเทศที่มีอยู่จำนวน 4,125,891 คน (สำนักงาน ป.ป.ส. 2539 : 1 ; อ้างอิงมาจาก TDRI. 2539) ดังตาราง 4

ตาราง 4 จำนวนนักเรียนโซยาเสพติด จำแนกตามภาค ศัวยาและเปรียบเทียบกับจำนวนของนักเรียนทั้งหมด ปี 2536

ภาค	เฮโรอีน	ฝิ่น	ยาบ้า	กัญชา	สารระเหย	รวมนักเรียนที่โซยา	ร้อยละ	นักเรียนทั้งหมด	ร้อยละ
เหนือ	1,719	47	-	1,318	1,824	4,908	6.84	601,308	0.82
ตะวันออกเฉียงเหนือ	57	-	7,114	31,243	14,959	53,373	74.41	979,661	5.45
กลาง	432	-	1,976	2,086	2,990	7,484	10.43	1,009,361	0.74
ใต้	15	-	-	937	1,429	2,381	3.32	457,350	0.52
กทม.	986	-	-	1,060	1,538	3,584	5.00	1,078,211	0.33
รวม	3,209	47	9,090	36,644	22,740	71,730	100.00	4,125,891	1.74

ที่มา : สำนักงาน ป.ป.ส. 2539 : 1 ; อ้างอิงมาจาก TDRI. 2539.

จากตาราง 4 พบว่า มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มนักเรียนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด มีจำนวนเท่ากับ 53,373 คน หรือ ร้อยละ 74.41 ของนักเรียนที่โซยาเสพติด โดยจำแนกตามศัวยาเสพติดที่พบมากที่สุดคือ กัญชา สารระเหยและยาบ้า ตามลำดับ จากสถิติดังกล่าวมีข้อที่หน้าสังเกตว่า แนวโน้มของการแพร่ระบาดเฮโรอีนในสถานศึกษาค่อนข้างน้อยลง ในขณะที่ยาเสพติดชนิดอื่นๆ มีการแพร่ระบาดเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งยาเสพติดชนิดที่มีโทษทางกฎหมายสูงสุด ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ประเภทที่ 1 เช่นเดียวกับเฮโรอีน นั่นคือ "ยาบ้า" หรือที่รู้จักกันในชื่อ "ยาบ้า" "ยาขยัน" หรือ "ยาเพิ่มพลัง" ในอดีต (ไทยรัฐ. 2539 : 17)

ปัจจุบันยาบ้าได้แพร่ระบาดอย่างรวดเร็วและเห็นเด่นชัด ดังตัวเลขที่เป็นทางการว่ามีคนไทยติดยาเสพติดถึง 1,267,590 คน ติดเฮโรอีน 214,180 คนและมีจำนวนที่ติดยาบ้าเพิ่มเป็น 257,965 คน (TDRI. 2538 : 1) และในจำนวนประชากรที่ติดยาบ้าทั้งหมดนี้เป็นกลุ่มนักเรียนถึง 9,090 คน (สำนักงาน ป.ป.ส. 2539 : 1 ; อ้างอิงมาจาก TDRI. 2539) จากข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพของผู้เข้ารับการบำบัดรักษายาบ้า ในปี 2535 - 2538 ของกองบำบัดรักษา สำนักงาน ป.ป.ส. อาชีพนักเรียนมีสถิติสูงสุดของการเข้ารับการบำบัด คือ มีจำนวน 19, 61, 139, และ 516 คน (สำนักงาน ป.ป.ส. 2540) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุข ปี 2537 คือ มีจำนวนนักเรียนเข้ารับการบำบัดรักษายาบ้า มากที่สุดถึง 133 คน หรือ ร้อยละ 28.30 ของผู้เข้ารับการบำบัดรักษา ยาบ้าทั้งหมด 470 คน จากการศึกษาสถิติช่วงอายุของผู้เข้ารับการบำบัดรักษา ยาบ้า พบว่า กลุ่มที่มี

อายุ 15 - 19 ปี มีมากที่สุด มีจำนวน 209 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 44.40 (กระทรวงสาธารณสุข. 2539 : 31 -32) ถ้าสุดจำนวนนักเรียนที่เข้ารับการบำบัดรักษายาบ้า ปี 2539 ของสำนักงาน ป.ป.ส. ทั่วประเทศมีทั้งหมด 1,594 คน (ประมวลผลวันที่ 26 มิถุนายน 2540) และ พบว่าระดับการศึกษาของผู้เข้ารับการบำบัดอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด คือ 802 คน หรือ คิดเป็น ร้อยละ 50.73 (สำนักงาน ป.ป.ส. 2540)

ผลจากการสำรวจการเสพยาบ้าในสถานศึกษา โดยการสุ่มตรวจปัสสาวะนักเรียน นักศึกษา ทั่วประเทศของกระทรวงสาธารณสุขระหว่างเดือนตุลาคม 2538 ถึงเดือนกันยายน 2539 จำนวน นักเรียนนักศึกษาที่สำรวจ 118,331 คน จาก 69 จังหวัด พบว่า มีการระบาดของยาบ้าในสถานศึกษา 5 จังหวัด หรือคิดเป็นร้อยละ 79.70 อัตราการเสพยาบ้าในภาพรวมของประเทศคิดเป็นร้อยละ 1.16 เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า อัตราการเสพยาบ้าของนักเรียนนักศึกษาเพศชาย เท่ากับ 1,110 คน หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.73 ซึ่งสูงกว่าเพศหญิงที่มีการเสพยาบ้า 137 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 0.56 เมื่อ จำแนกตามภูมิภาคแล้วพบว่า ภาคกลาง มีปัญหายาบ้าในสถานศึกษาสูงสุด คือ ร้อยละ 2.08 รองลง มาเป็นภาคเหนือ ร้อยละ 1.94 สำหรับภาคอีสานและภาคใต้มีปัญหายาบ้าแต่ไม่รุนแรงเท่า คือ พบบ้า ร้อยละ 0.12 และ 0.30 ตามลำดับ การเสพยาบ้าในสถานศึกษาจะพบทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา โดยพบมากที่สุดในระดับอาชีวศึกษา ร้อยละ 2.40 หรือ เมื่อคำนวณจากนักเรียนอาชีวศึกษาภาครัฐ 362,744 คน จะเป็นนักเรียนที่เสพยาบ้า 8,706 คน ส่วนระดับมัธยมศึกษา มีอัตราการเสพยาบ้า ร้อยละ 1.07 หรือจากจำนวนนักเรียนมัธยมศึกษาภาครัฐ ทั้งประเทศ 2,420,365 คน จะเป็นนักเรียนที่เสพยาบ้า 25,898 คน เมื่อเปรียบเทียบการเสพยาบ้า ระหว่างนักเรียนนักศึกษาชายหญิงแล้ว พบว่า ในภาพรวมนักเรียนชาย มีการเสพยาบ้าร้อยละ 1.73 ซึ่งสูงกว่าการเสพยาบ้าในนักเรียนหญิง ร้อยละ 0.56 (กระทรวงสาธารณสุข. 2539 : 21)

จากสถานการณ์ปัญหายาบ้าดังกล่าวที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ทำให้ยาบ้าเป็นยาเสพติดร้ายแรงอันดับ ที่ 3 ที่แพร่ระบาดอย่างกว้างขวางในหมู่นักเรียนวัยรุ่น รองจากกัญชา และสารระเหย (สำนักงาน ป.ป.ส. 2539 : 1 ; อ้างอิงมาจาก TDRI. 2539) ความรุนแรงที่เกิดขึ้นของยาบานั้น มุ่งมาที่กลุ่มโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษาทั้งของรัฐบาลและเอกชน ทำให้มองเห็นปัญหา อันน่าฉงนใจ เพราะช่วงระดับการศึกษาดังกล่าว เป็นช่วงที่นักเรียนเข้าสู่ระยะของวัยรุ่นที่กำลัง เรียนรู้ประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ เพื่อก้าวไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ เป็นกำลังอันสำคัญของ ครอบครัว สังคมและประเทศชาติในอนาคต เป็นวัยที่ชอบสร้างจุดเด่นให้กับตัวเอง ชอบเลียนแบบ หรือ เอาอย่างเพื่อน โดยมีความเชื่อว่าจะทำให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อน (สุทัศน์ ธีรเวชเจริญชัย. 2537 : 17) เมื่อวัยรุ่นมีพฤติกรรมดังกล่าว เช่น ความอยากรู้อยากลอง เพื่อนชวน ต้องการเข้ากับ กลุ่มเพื่อน ต้องการเลียนแบบ มีเวลาว่างที่จะมั่วสุมมากเกินไป ตลอดจนขาดการเหลียวแล เอาใจใส่ ขาดความรักความอบอุ่นจากครอบครัว จึงทำให้วัยรุ่นกลุ่มนักเรียนตกเป็นเป้าหมายสำคัญ

ในการจำหน่ายยาบ้า เพราะเป็นกลุ่มที่มีกำลังเงินในการซื้อยามากกว่าวัยรุ่นกลุ่มอื่น จึงถูกล่อลวงให้เสพยาได้ง่าย และยังพบว่า ลักษณะการเสพยาบ้าในกลุ่มนักเรียน ไม่ใช่การใช้เพื่อเพิ่มเวลาในการอ่านหนังสือ สาเหตุที่ใช่คงจะเป็นสาเหตุเดียวกับการเสพยาเสพติดชนิดอื่น (สำนักงาน ป.ป.ส. 2538 : 8) โดยมีพฤติกรรมการใช้ยาบ้าที่น่าเป็นห่วง เพราะมีการนำยามาอบคเป็นผงแล้วใส่บนแผ่นกระดาษ ตะกั่วแล้วฉนวนไฟ เพื่ออุดความเหมือนกับการเสพยาเฮโรอีนเบอร์ 3 เพื่อให้เกิดความลึกลับจนกลายเป็นพฤติกรรมรวมกลุ่มที่ผิด ๆ ซึ่งนำไปสู่ปัญหาการทะเลาะวิวาท การมั่วสุมทางเพศ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินและความล้มเหลวทางการศึกษา (สำนักงาน ป.ป.ส. ม.ป.ป. : 3 - 4)

จากการศึกษาสถิติของผู้มาเข้ารับการรักษาพยาบาลเสพยาเสพติด ของโรงพยาบาลพระนั่งเกล้า โดยศึกษาถึงสาเหตุการเสพยาบ้าของนักเรียน พบว่า มีนักเรียนถึงร้อยละ 32.00 ที่เสพยาบ้า ในจำนวนนี้มีกลุ่มเด็กศึกษายาบ้าร้อยละ 74.00 อยู่กับครอบครัว และร้อยละ 23.00 เป็นเด็กที่ไม่ได้อยู่กับครอบครัว ซึ่งชี้ให้เห็นว่าปัญหาการเสพยาบ้าไม่ได้เกิดจากครอบครัวที่แตกแยก แต่มีสาเหตุมาจากการตามเพื่อนเป็นแฟชั่น และความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ (สุวพักตร์ พนมวัน ณ อยุธยา. 2539 : 47)

แต่เมื่อมองภาพรวมของสาเหตุการติดยาเสพติดของเยาวชนปี 2537 พบว่า ความอยากทดลองมีมากที่สุด ถึงร้อยละ 54.60 รองลงมาคือ เพื่อนชวนมีจำนวนร้อยละ 19.04 มีเรื่องไม่สบายใจ มีจำนวนร้อยละ 16.50 และเพื่อความสนุกและอื่นๆ มีจำนวนร้อยละ 9.50 (สำนักงาน ป.ป.ส. 2537) สาเหตุการระบาดของยาบ้าอย่างรวดเร็วที่สำคัญอีกด้านหนึ่ง คือ ปัจจัยทางด้านรายได้จากการค้าขายยาบ้าที่เป็นผลประโยชน์อย่างมหาศาล กล่าวคือ ราคาจากโรงงานราคาเม็ดละ 5 บาท ขายส่งเม็ดละ 15 บาท ขายปลีกเม็ดละ 20 บาท และได้มีผู้นำยามาเปรียบเทียบราคาเฮโรอีนกับทองคำปรากฏว่ายาบ้ามีราคาแพงกว่าหลายเท่าคือ เฮโรอีน 1 กิโลกรัม ราคา 2 แสนบาท ทองคำ 1 กิโลกรัม ราคา 3 แสนบาท แด่ยาบ้า 1 กิโลกรัม ราคา 7.5 แสนบาท (นงลักษณ์ โคบัวลีอภพ. 2539 : 2 ; อ้างอิงมาจาก สมิง เกษเจริญ. 2536 : 5) และจากการสำรวจเมื่อเดือนพฤศจิกายนปี 2538 พบว่าราคายาบ้าโดยเฉลี่ยประมาณ 50-120 บาทต่อ 1 เม็ด (กระทรวงสาธารณสุข. 2539 : 16)

จากรายงานของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยภูมิ (2539 : 9) ในเรื่องของวงจรการผลิตยาบ้านั้นก็ก็เป็นปัญหาหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งวงจรปัญหาของยาบ้ามี 4 วงจรด้วยกันคือ วงจรการนำเข้าสารตั้งต้น วงจรการผลิต วงจรการค้าและวงจรการแพร่ระบาด สำหรับวงจรการนำเข้านั้น พบว่ามีการลักลอบนำสารเคมีที่ใช้เป็นสารตั้งต้นในการผลิตเข้ามาตามชายแดนต่างๆ เพื่อเข้าสู่วงจรการผลิตในพื้นที่ลักลอบผลิตหัวเชื้อที่สำคัญ ได้แก่ จังหวัดปทุมธานี ราชบุรี นครปฐม ระยองและชลบุรี ส่วนการผลิตอัดเม็ดส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่จังหวัดราชบุรี เพชรบุรี นครนายก ปราจีนบุรี นนทบุรี อยุธยา สระบุรี หนองคายและประจวบคีรีขันธ์ แล้วเข้าสู่ขบวนการค้าปลีกและค้าส่ง ซึ่งพบว่าแหล่งการค้ามีมากถึง 38 จังหวัด พื้นที่ขายส่งรายได้แก่ กรุงเทพมหานคร ปทุมธานี อยุธยา เพชรบุรี ราชบุรี ขอนแก่น นครราชสีมา เพชรบูรณ์ ส่วนพื้นที่ขายปลีก กระจายอยู่หลาย ๆ

จังหวัดที่อยู่บนเส้นทางขนส่งทางบก (ชูชาติ พูลศิริ. 2536 : 1) ดังนั้น ปัญหาภายในประเทศไทย จึงเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและมีปัจจัยต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องมากมาย การดำเนินการแก้ไขปัญหาจึงต้องใช้มาตรการหลายๆ ด้าน ซึ่งในด้านการปราบปรามนั้น พบว่า มีการจับกุมคดียาบ้าได้เพิ่มขึ้นทุกปี กล่าวคือ ในปี 2535 จับกุมได้ 5,827 คดี ปี 2536 จับกุมได้ 8,397 คดี และเพิ่มเป็น 11,108 คดี ในปี 2537

จากข่าวหนังสือพิมพ์ต่างๆ จะเห็นได้ว่า วัยรุ่นกลุ่มนักเรียนกำลังตกเป็นเหยื่อของยาบ้า ดังข่าวเมื่อวันที่ 18 กันยายน 2539 (คามลา. 2539 : 7) มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คนหนึ่ง ให้สัมภาษณ์ว่า คนเสพยาบ้าเพราะเพื่อนชวนและความอยากลอง เรียกได้ว่า เป็นแพ้นั้น มีความคิดว่า คนเองเสพแล้วคงไม่คิดอย่างแน่นอน แต่ผลสุดท้ายนักเรียนคนนี้ต้องเป็นเด็กคดียาบ้าและมีพฤติกรรม ถึงขั้นค้าขายยาบ้าเอง ผลการเรียนตกต่ำลง สุขภาพทรุดโทรม ต่อมาได้ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมและ ถูกส่งไปรับการบำบัดรักษาที่โรงพยาบาลธัญญารักษ์จนหายเป็นปกติ นับได้ว่าเด็กชายคนนี้มีโชคที่ยังมีบุคคลรอบข้าง เอาใจใส่ไม่ให้หลงผิดไปมากกว่านี้ หรือกล่าวได้ว่ายังไม่สายเกินแก้ไขดังเช่นข่าว การเสียชีวิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาที่จังหวัดสุพรรณบุรี เนื่องจากการเสพยาบ้าเกินขนาด เมื่อต้น เดือนกุมภาพันธ์ปี 2537 (ไทยรัฐ. 2538 : 5) หรือ ข่าวนักเรียนชายของโรงเรียนมีชื่อแห่งหนึ่งใน กรุงเทพมหานคร เสพคดียาบ้าและชอบมั่วสุมกับเพื่อนจนถูกโรงเรียนไล่ออกและถูกมารดาจับล่อโซ่ และถือกุญแจมือไม่ให้ออกจากบ้านเป็นเวลาหลายเดือน (ไทยรัฐ. 2539 : 1) จากหัวข้อข่าวต่างๆ จะเห็นได้ว่า ยาบ้านำมาซึ่งความสูญเสียทรัพยากรบุคคล อันได้แก่ เยาวชนของประเทศชาติต้อง สูญเสียนาคคที่สดใส ทรัพย์สินเงินทองที่ต้องใช้จ่ายขณะเสพคดียาบ้าและค่ารักษาพยาบาล ตลอดจน สุขภาพกายและจิตใจ ทั้งตัวผู้เสพเองและบุคคลรอบข้าง

จากการศึกษาภาวะพิษและผลข้างเคียงจากการใช้ยาบ้าในผู้ป่วย 2 ราย ที่เป็นนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงพยาบาลแพร์ (สมพงษ์ คันดิธนวัฒน์. 2538 : 410-415) รายแรกเป็น นักเรียนชาย มารับการรักษาเพื่อต้องการหยุดเสพยาบ้า มีลักษณะร่างกายซูบผอม ซีด คู่อ่อนเพลีย เมื่ออยู่ใกล้ๆ จะมีกลิ่นคล้ายคนสูบบุหรี่ กลางวันจะนอนหลับ กลางคืนจะกระฉับกระเฉง มีประวัติ ว่าผู้ป่วยขาดเรียนเป็นประจำ เสพยาบ้าเนื่องจากเพื่อนชวน รายที่สองเป็นนักเรียนชายชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 3 เสพยาบ้ามาประมาณ 1 ปี มีอาการทางจิตเนื่องจากผลของพิษจากยาเรื้อรัง คือ ผู้ป่วย มีลักษณะซึมอ่อนเพลีย บางครั้งไม่ยอมพูดและมีลักษณะหวาดระแวง กลัวคนจะมาทำร้าย กระวนกระวาย ประวัติการใช้ยาบ้าสูงสุด 5 เม็ดต่อวัน จากกรณีผู้ป่วย 2 ราย จะสังเกตได้อย่าง ชัดเจนว่า ผลร้ายจากการเสพยาบ้าเป็นเวลานาน และ การเพิ่มปริมาณยาบ้าโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จะส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจอย่างมากจนถึงขั้นเป็นโรคจิตเลยทีเดียว เพราะผลของฤทธิ์ยาบ้า ที่มีต่อระบบประสาทของร่างกายอย่างถาวร เป็นสาเหตุให้มีอาการผิดปกติ และกลายเป็นทรัพยากร บุคคลที่ด้อยคุณภาพของประเทศได้ (กระทรวงสาธารณสุข. 2539 : 1)

กลุ่มนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ถือเป็นกลุ่มเป้าหมายหนึ่งที่เสี่ยงต่อการถูกข่มขู่ คุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ เพราะจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นเส้นทางหนึ่งของวงจรการผลิตยาบ้า คือเป็น พื้นที่ของการผลิตอัดเม็ด เป็นจังหวัดหนึ่งใน 38 จังหวัด ของแหล่งการค้าปลีก และ ค้าส่งรายใหญ่ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยภูมิ. 2539 : 9) มีสถิติของผู้เข้ารับการบำบัดรักษาพยาบาลเฉพาะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในปี 2537 อยู่ในอันดับที่ 5 ของประเทศถึง 20 คน (สำนักงานป.ป.ส. 2538 : 5)

จากข้อมูลดังกล่าว ส่งผลให้มีการแพร่ระบาดของยาบ้าอย่างรวดเร็ว ในกลุ่มนักเรียนจังหวัด พระนครศรีอยุธยา โดยในปี 2539 ข้อมูลของนักเรียนที่เข้ารับการบำบัดรักษาพยาบาลมีถึง 145 คน สูงเป็นอันดับที่ 3 ของประเทศ ซึ่งในปี 2538 ข้อมูลของนักเรียนที่เข้ารับการบำบัดรักษาพยาบาลมีเพียง 22 คน สูงเป็นอันดับที่ 8 ของประเทศ และ จากการสำรวจสถานการณ์ยาบ้าในสถานศึกษาช่วงเดือน ตุลาคม 2538 ถึงกุมภาพันธ์ 2539 ของกระทรวงสาธารณสุข พบว่าในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามี นักเรียนเสพยาบ้าถึง 19 คน จากการตรวจนักเรียน 353 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 5.38 (กระทรวง สาธารณสุข. 2539 : 24) จากการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นถึงสภาพปัญหาพยาบาลในสถานศึกษา โดยเฉพาะในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผู้วิจัยได้ศึกษาพบว่า สาเหตุของการใช้ยาบ้าในสถานศึกษามี สาเหตุอันเป็นปัจจัยส่งเสริมและเกื้อหนุนการใช้อยู่หลายประการ นับตั้งแต่สาเหตุจากตัวนักเรียนเอง ที่กำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่น จากความที่กำลังแพร่ระบาดและจากสิ่งแวดล้อมที่นักเรียนอาศัยอยู่ แต่ไม่ได้ เกิดจากปัญหาครอบครัว (สุพัตร์ พนมวัน ณ อยุธยา. 2539 : 47) เมื่อมองถึงสาเหตุการเสพยาบ้าอันเนื่องมาจากอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ซึ่งจากการศึกษาของนิวแมน (Newman. 1984 : 146 -148) พบว่ากลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อความนึกคิด โดยอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนเป็นแรงผลักดันเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ให้สร้างสัมพันธภาพกับคนอื่นได้ และ ให้กลุ่มยอมรับเข้าเป็นสมาชิก คนหนึ่งของกลุ่ม และจากการศึกษาของนงลักษณ์ โดบ์นลือภพ (2539 : 6) พบว่า การตัดสินใจ เสพยาบ้าของนักเรียนขึ้นอยู่กับอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ถึงร้อยละ 50.00 เกรงใจและไม่กล้าขัดใจ ถ้าเพื่อนจะชวนไปไหนถึงร้อยละ 65.00 ดังนั้น กลุ่มเพื่อนจึงมีส่วนสำคัญต่อกลุ่มนักเรียนวัยรุ่น เป็นอย่างมากต่อการมีพฤติกรรมเสพยาบ้า

ปัจจุบันแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษามีมากมายโดยเฉพาะรัฐบาล ได้กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (ปี พ.ศ.2535-2539) ไว้ว่า ให้เพิ่มประสิทธิภาพการปราบปรามยาเสพติดและสารระเหย โดยการให้ความรู้แก่เด็ก เยาวชนและประชาชนให้ได้รับความเข้าใจถึงพิษภัยของยาเสพติดให้กว้างขวาง ตลอดจนสนับสนุนให้ ครอบครัว ชุมชน ภาคเอกชน และกลุ่มอาสาสมัครต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหา ยาเสพติดให้มากขึ้น เพราะจากการที่สภาพและแนวโน้มของปัญหายาเสพติดที่กำลังขยายวงกว้างออกไป ทั้งในด้านการผลิต การจำหน่ายรวมทั้งจำนวนกลุ่มประชากรที่เสพยาบ้า และเนื่องจากเหตุผลการ

เสพติดยาบ้ามีความแตกต่างไปจากการเสพยาเสพติดอื่นๆ เพราะการเสพยาบ้ามิใช่เป็นไปเพื่อการบำบัดทางจิต แต่เป็นการใช้เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และกำลังแอบแฝงเข้าสู่กลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มที่เป็นกำลังในการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต และเพื่อเป็นการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ โดยเฉพาะในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคน ซึ่งเป็นทรัพยากรของชาติ การป้องกันยาเสพติดของเยาวชนจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ จากสถิติและข้อมูลต่างๆ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษา ในรูปแบบของการจัดค่ายเยาวชน ร่วมกับการใช้แรงสนับสนุนทางสังคม จากเพื่อนและครู

จากการศึกษาถึงหลักการจัดค่ายพักแรม อันเป็นวิธีการหนึ่ง ที่สามารถเป็นแนวทางในการป้องกันยาบ้าในกลุ่มนักเรียนได้ ซึ่งผสมผสานการจัดการศึกษาร่วมกับนันทนาการ เป็นกิจกรรมที่สร้างเสริมเยาวชนให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม รู้จักการปรับตัวในการกินอยู่ร่วมกัน การช่วยเหลือกันทำงานร่วมกันด้วยความสามัคคี จึงสามารถพัฒนาและเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพได้ (สุพล มั่นนัถ. 2527 : 1-2 ; อ้างอิงมาจาก นารถ พรหมมา. 2525) เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการป้องกันยาบ้าในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการป้องกันยาบ้าทั้งทางด้านความรู้ เจตคติและการปฏิบัติตน และเพื่อให้สอดคล้องกับสุขบัญญัติแห่งชาติ ข้อที่ 5 คือ เพื่อสร้างเสริมและปลูกฝังพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง ในเรื่องการงดสูบบุหรี่ สุรา ยาเสพติด การพนันและการสำส่อนทางเพศ ให้เกิดขึ้นกับประชาชน ตามนโยบายสุขศึกษาแห่งชาติ (เรณู โกยสุโข. 2539 : 9) โดยให้เยาวชนทุกคนหลีกเลี่ยงการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนที่ทำร้ายชีวิตและอนาคตของตนเอง ครอบครัวและประเทศชาติ โดยการไม่เสพยาบ้า

### ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษา โดยจัดในรูปแบบค่ายเยาวชน ร่วมกับการใช้แรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู ที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

### ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. เป็นแนวทางในการจัดโปรแกรมสุขศึกษาเพื่อป้องกันยาบ้าแก่นักเรียน
2. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนรู้จักดูแลสุขภาพตนเองในการป้องกันยาบ้า
3. เป็นแนวทางในการปรับปรุงรูปแบบการจัดโครงการสุขภาพเพื่อป้องกันยาบ้าแก่นักเรียน

### ข้อตกลงเบื้องต้น

นักเรียนที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ และไม่มีประวัติการเสพยาเสพติดทุกชนิด ซึ่งพิจารณาจากประวัติของนักเรียน โดยอาจารย์ฝ่ายปกครอง

### ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

#### ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539

#### กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนบางปะอิน "ราชานุเคราะห์ 1" จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มทดลอง และ โรงเรียนบางปะอิน จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มควบคุม ในอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

#### ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ โปรแกรมสุขศึกษา ในรูปแบบค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้าร่วมกับการใช้แรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู

ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการป้องกันยาบ้า ซึ่งแบ่งเป็น

1. ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า
2. เจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า
3. การปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า

## นิยามศัพท์เฉพาะ

1. โปรแกรมสุขศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนในรูปแบบค่ายเยาวชน ร่วมกับการใช้แรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ เจตคติและการปฏิบัติตน หรือ การมีทักษะการปฏิเสธยาบ้าที่ถูกต้อง ในเรื่องเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ซึ่งโปรแกรมที่ให้ประกอบด้วย

1.1 ค่ายเยาวชน หมายถึง รูปแบบของกิจกรรมที่จัดขึ้นในโปรแกรมสุขศึกษา ได้แก่ การบรรยายประกอบวีดิทัศน์ การใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดกิจกรรม การอภิปรายกลุ่ม การมีส่วนร่วม การเขียนคำขวัญณรงค์ การส่งจดหมายกระตุ้นเตือนและการแจกเอกสารแผ่นพับ

1.2 แรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติตัวของเพื่อนและครูที่มีต่อผู้เรียน ใน 3 ด้านคือ ด้านอารมณ์ เช่น การใช้คำพูด แสดงความห่วงใย ให้กำลังใจ เอาใจใส่ ซักถามถึงความเป็นอยู่ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณค่าได้รับความสนใจและเอาใจใส่ ด้านข้อมูลข่าวสาร เช่น การให้คำแนะนำเรื่องความรู้ โทษและพิษภัยของยาบ้า ผลดีของการไม่เสพยาบ้า ซึ่งถ้าผู้เรียนได้รับคำแนะนำที่ดี จะช่วยให้การปฏิบัติตนในการไม่เสพยาบ้าได้ ด้านความช่วยเหลือ เป็นการแสดงถึงสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน ระหว่างผู้เรียนกับเพื่อนและครู ให้ผู้เรียนรู้สึกว่าตนมีคุณค่า และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีผู้ให้การยอมรับและเอาใจใส่ให้ความช่วยเหลือเมื่อคนมีปัญหา ที่ต้องการจะปรึกษาและคำแนะนำ

2. ประสิทธิภาพของโปรแกรมสุขศึกษา หมายถึง ผลของการจัดโปรแกรมสุขศึกษาต่างๆ ในรูปแบบค่ายเยาวชน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกับการใช้แรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการป้องกันยาบ้าที่ถูกต้อง ในเรื่องความรู้ เจตคติและการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า

3. ยาบ้า หมายถึง ยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 เป็นยาเสพติดประเภทกระตุ้นประสาท อยู่ในรูปของเม็ดยาค้างๆ มีทั้งเม็ดยาที่มีตัวยาเดี่ยวๆ และชนิดเม็ดยาที่มีตัวยาอื่นผสมอยู่ด้วย ซึ่งยาประเภทนี้จะออกฤทธิ์กระตุ้นประสาท ที่มีผลกระตุ้นประสาทส่วนกลางโดยตรง เมื่อเสพยาเข้าไปอาจโดยทางรับประทาน การเคี้ยว หรือ การสูดดมทางจมูก ยาเสพติดประเภทยังผลให้เกิดความรู้สึกสุขสบาย คึกคัก คึกคัก และเชื่อมั่นในตนเองชั่วขณะหนึ่ง หรือบางที่เป็นยาที่ใช้ระงับความอ่อนเพลีย ลดความเจริญทางอาหาร เป็นต้น

4. พฤติกรรมการป้องกันยาบ้า หมายถึง การที่นักเรียนเกิดความรู้ เจตคติและการปฏิบัติคนเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า โดยได้รับการสอนสุขศึกษาตามโปรแกรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งพฤติกรรมการป้องกันยาบ้า ประกอบด้วย

4.1 ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า หมายถึง ความสามารถทางสติปัญญาในการจดจำ เข้าใจ ในเรื่องเกี่ยวกับยาบ้า โทษพิษภัย ผลกระทบและอาการที่เกิดจากการเสพยาบ้า สาเหตุของการเสพยาบ้า แนวทางการป้องกันและการบำบัดรักษาและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาบ้า

4.2 เจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า หมายถึง ความรู้สึก ความเชื่อ ค่านิยม ท่าที เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าในเรื่อง ความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการเสพยาบ้า ผลดีของการไม่เสพยาบ้า การปฏิบัติตามคำแนะนำของเพื่อนและครู

4.3 การปฏิบัติคนเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า หมายถึง การมีทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาน้ำใจของผู้อื่น และผลประโยชน์ของตนเองในการป้องกันยาบ้าได้ การไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาบ้าด้วยการกระทำต่าง ๆ เช่น การจำหน่ายยาบ้า การถูกชักชวนไปเสพยาบ้าหรือถูกชักชวนไปเป็นคั่นทางเพื่อลักลอบซื้อหรือจำหน่ายยาบ้าและถูกชักชวนไปคู่อื่นเสพยาบ้า เป็นคั่น

5. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

## บทที่ 2

### เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากตำรา หนังสือ เอกสาร และ ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับยาบ้า มีรายละเอียดดังนี้ คือ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาบ้า ซึ่งประกอบด้วย ความหมายของยาเสพติดและประเภทของยาเสพติด ความหมายของยาบ้าและประเภทของยาบ้า ประวัติและความเป็นมาของยาบ้า หรือแอมเฟตามีน รูปลักษณะและประเภทของยาบ้า ฤทธิ์ของยาบ้า อาการของผู้เสพยาบ้า โทษและผลกระทบจากการใช้ยาบ้า สาเหตุของการเสพยาบ้าของวัยรุ่น การป้องกันและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาบ้า การนำบัตรรักษาพยาบาลและทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาจิตใจของผู้อื่นและผลประโยชน์ของตนเองในการป้องกันยาบ้า ส่วนทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยทฤษฎีพฤติกรรมสุขภาพ ทฤษฎีกระบวนการอิทธิพลทางสังคม ทฤษฎีกระบวนการกลุ่ม อันได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการอยู่ค่ายพักแรม แนวคิดเกี่ยวกับการอภิปรายกลุ่ม และแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทสมมติ ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม และแนวคิดเกี่ยวกับการกระตุ้นเตือน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ค้นคว้าการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ โดยนำเสนอ ดังนี้

### เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

#### ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาบ้า

##### 1. ความหมายของยาเสพติดและประเภทของยาเสพติด

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่ายาบ้า ได้ถูกจัดให้เป็นยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ดังนั้นก่อนที่จะอธิบายในรายละเอียดของยาบ้า จึงขออธิบายในเรื่องของ ความหมาย และประเภทของยาเสพติดเสียก่อนเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน

##### ๑.๒ ความหมายของยาเสพติด

ยาเสพติด หมายถึง สารหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ หรือ จากการสังเคราะห์ ซึ่งเมื่อบุคคลใดเสพหรือรับเข้าไปในร่างกายซ้ำกันแล้วไม่ว่าด้วยวิธีการใด ๆ เป็นช่วงระยะ ๆ หรือนานติดต่อกันก็ตาม จะทำให้บุคคลนั้นตกอยู่ในอำนาจหรือเป็นทาสของสิ่งนั้น ทางด้านร่างกายและจิตใจ หรือ จิตใจเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังอาจต้องเพิ่มเวลาอยากเสพแล้วไม่ได้เสพจะมีอาการผิดปกติทางด้านร่างกายและจิตใจ หรือ เฉพาะทางด้านจิตใจเกิดขึ้นในผู้เสพนั่น (สำนักงาน ป.ป.ส. 2534 : 1) \* ตามความหมายขององค์การอนามัยโลก (โสภา ขปิลมันน์. 2537 : 54)

ได้ให้คำนิยามไว้ว่า " ยาเสพติด " หมายถึง ยา หรือ สารเคมีที่เสพยาเข้าสู่ร่างกายแล้วทำให้เกิดพิษเรื้อรังแก่ผู้เสพ ทำให้ร่างกายและจิตใจเสื่อมโทรม มีอาการผิดปกติหรือทรมาณเมื่อขาดยาสารบางอย่างที่เป็นยาเสพติดอาจไม่ทำให้เกิดการขาดยาทางร่างกาย แต่เป็นการเสพติดทางจิตใจได้ เช่น บุหรี่ เหล้า กัญชา ซึ่งหากไม่ได้เสพยาจะมีอาการหงุดหงิด โมโห ฉุนเฉียว กระวนกระวาย อารมณ์ไม่แจ่มใส จิตใจขุ่นข้อง ยาเสพติดให้โทษมีลักษณะแตกต่างกันไป แต่มีหลักการของยาเสพติดที่มีลักษณะสำคัญ ดังนี้คือ (จรรยา ยาสมุทรและคณะ. 2521 : 65)

1. เป็นยาที่ใช่แล้วเกิดการติดทางใจ มีลักษณะเฉพาะที่สำคัญที่สุดของยาเสพติด คือ เมื่อใช้แล้วจะพยายามขวนขวายให้ได้ยานั้นมา มีความคิดถึงจดจ่อต่อยานั้นทำให้ต้องหันกลับไปใช้ใหม่อีก ถือยานั้นเป็นหลักในการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างปกติ

2. มีอาการติดทางกาย มีการคือยาเกิดขึ้น คือ ต้องเพิ่มขนาดของยาในการใช้ทุกครั้ง

3. มีการถอนยา คือ การทนทุกข์ทรมานทางกายและใจเมื่อเลิกใช้ยา

4. เป็นพิษเป็นภัยต่อร่างกายและจิตใจของผู้ติดยา เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้เกี่ยวข้องครอบครัว เกิดปัญหาด้านสังคมและเศรษฐกิจรวมทั้งความมั่นคงของประเทศชาติ

ดังนั้น ยาเสพติดให้โทษไม่ว่าชนิดใด เมื่อเสพยาเข้าไปในร่างกายแล้วทำให้เกิดผลเสียต่อตัวผู้เสพยาเองรวมทั้งก่อให้เกิดปัญหาอื่นตามมา เช่น ปัญหาด้านสาธารณสุข ปัญหาด้านสังคม ปัญหาด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทั่วไปเป็นอย่างยิ่ง

## 1.2 ประเภทของยาเสพติด

ในปัจจุบันยาเสพติดมีมากกว่าร้อยชนิด สามารถจัดแบ่งเป็นประเภทต่างๆ นอกจากแบ่งตามการออกฤทธิ์แล้วยังแบ่งตามแหล่งที่มา แบ่งตามกฎหมาย และแบ่งตามองค์การอนามัยโลกได้ดังนี้ (สุพัฒน์ อีรวะเจริญชัย. 2532 : 7-9)

### 1) ตามวิธีการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง

ดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ยาเสพติดมีคุณสมบัติสำคัญ คือ สามารถออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง ซึ่งในการนี้สามารถแบ่งยาเสพติดออกเป็น 4 ประเภท คือ

1.1) ประเภทกดประสาท เช่น กลุ่มฝิ่น (ฝิ่น มอร์ฟีน โคเคอิน เฮโรอีน ฯลฯ), ยาระงับประสาทและยานอนหลับ (เซโคบาร์บิทัล อะไมบาร์บิทัล ฯลฯ), สารระเหย (ทินเนอร์ กาว น้ำมันเบนซิน ฯลฯ), เครื่องดื่มมีนเมา (เหล้า เบียร์ วิสกี้)

1.2) ประเภทกระตุ้นประสาท เช่น ยาบ้า พิษกระท่อม โคเคน

1.3) ประเภทหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี กัญชา ดีเอ็มที เมสคาติน และเห็ดบางชนิด

1.4) ประเภทออกฤทธิ์ผสมผสาน อาจมีผลกระตุ้นประสาท กดประสาท และหลอนประสาทรวมกัน เช่น กัญชา ใบกระท่อม

2) <sup>3</sup> ตามแหล่งที่มา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1) <sup>1</sup> ประเภทที่ได้จากธรรมชาติ เช่น ฝิ่น มอร์ฟีน พืชกระท่อม กัญชา

2.2) <sup>2</sup> ประเภทที่ได้จากการสังเคราะห์ หรือ กึ่งสังเคราะห์ เช่น เฮโรอีน

เซโคบาร์บิทัล ยาบ้า

3) ตามกฎหมาย แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

3.1) ประเภทไม่มีกฎหมายควบคุม เช่น เหล้า กาแฟ ยาแก้ปวด

3.2) ประเภทมีกฎหมายควบคุม เช่น มอร์ฟีน ฝิ่น เฮโรอีน เซโคบาร์บิทัล ยาบ้า พืชกระท่อม กัญชา ยาแก้ไอ น้ำคำ สารระเหย

4) ตามองค์การอนามัยโลก เนื่องจากปัญหายาเสพติด มิได้เกิดขึ้นกับประเทศใดประเทศหนึ่งแต่เกือบจะทุกประเทศทั่วโลก ได้จัดแบ่งยาเสพติดออกเป็น 9 ประเภท คือ

4.1) ประเภทฝิ่นหรือมอร์ฟีน รวมทั้งที่มีฤทธิ์คล้ายมอร์ฟีน เช่น ฝิ่น มอร์ฟีน เฮโรอีน เทรคีน

4.2) ประเภทบาร์บิคูเรต รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์ทำนองเดียวกัน เช่น เซโคบาร์บิทัล อะโมบาร์บิทัล

4.3) ประเภทแอลกอฮอล์ เช่น เหล้า เบียร์ วิสกี้

4.4) ประเภทยาบ้า เช่น เมทแอมเฟตามีน เดกซ์แอมเฟตามีน

4.5) ประเภทโคเคน เช่น ไบโคเคน

4.6) ประเภทกัญชา เช่น ยอดช่อดอกกัญชาตัวเมีย

4.7) ประเภทแคท (Khat) เช่น ไบแคท ไบกระท่อม

4.8) ประเภทหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี ดีเอ็มที แมสคาลีน เมล็ดคิมอร์ นิงกอลลี ลำโพง เห็ดเมาบางชนิด

4.9) ประเภทอื่นๆ เป็นพวกที่ไม่สามารถเข้าประเภทใดได้ เช่น ทินเนอร์ เบนซิน น้ำขาล้างเล็บ ยาแก้ปวด

## 2. ความหมายของยาบ้าและประเภทของยาบ้า

2.1 <sup>๒.๑</sup> ความหมายของยาบ้า มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย ดังต่อไปนี้

อินเนสและนิคเกอร์สัน (พูนภิรมย์ สิริพูล. 2524 : 1 ; อ้างอิงมาจาก Innes and Nickerson. 1975) หมายถึง เป็นสารเคมีกลุ่มหนึ่ง ซึ่งมีฤทธิ์ในการทำให้หลอดเลือดขยายตัว ลดความหิว ขจัดความอ่อนเพลีย และ กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลาง ฤทธิ์ของยานี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ทางการแพทย์ เช่น คนไข้ที่มีอาการพิษจากยาระงับประสาท ลดน้ำหนักคนอ้วน คนไข้ที่มีอาการลมชักหมดสติ หรือ นาร์โคเลปซี (Narcolepsy) คนไข้ที่มีอาการผิดปกติทางระบบ

ประสาทแบบ พาร์กินสันนิสซึม และใช้สุคนธ์เมื่อคัดจมูก ถ้าใช้ในปริมาณที่สูงจะเกิดความผิดปกติ  
ของกระเพาะอาหาร อาการประสาทหลอนและคืนคืนง่าย เป็นต้น

นพพร พานิชสุข (2528 : 7) หมายถึง ยาเสพติดประเภทกระตุ้นประสาทมีผลกระตุ้น  
ระบบประสาทส่วนกลางโดยตรง เมื่อเสพเข้าไปอาจโดยทางการรับประทาน การเคี้ยว หรือ การสูบ  
โดยทางจมูก ยาเสพติดประเภทนี้ ยังผลให้เกิดความรู้สึกสุขสบาย คื่นคัว คื่นเค้น และเชื่อมั่น  
ในตัวเองชั่วขณะ หรือ บางที่เป็นยาที่ใช้ระงับความอ่อนเพลีย ลดความเจริญอาหาร เป็นต้น

สุพัฒน์ อีรวะเจริญชัย (2532 : 8-9) หมายถึง ยาเสพติด ประเภทกระตุ้นประสาท  
ที่อยู่ในกลุ่มแอมเฟตามีน ที่มีวิธีการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาทส่วนกลาง เป็นยาที่ได้จากการ  
สังเคราะห์ขึ้นมา และจัดอยู่ในประเภทที่ผิดกฎหมาย ซึ่งขบวนการผลิตจะเริ่มจากการจัดหาสาร  
ตั้งต้น เช่น อีฟีดรีน (Ephedrine) (วัตถุดิบออกฤทธิ์ประเภท 3) เพื่อใช้ผลิตเป็น เมทแอมเฟตามีน  
ไฮโดรคลอไรด์ (Methamphetamine Hydrochloride) หรือ ยาบ้า (วัตถุดิบออกฤทธิ์ประเภท 2)  
ขั้นตอนการผลิตต้องนำสารตั้งต้นทำปฏิกิริยากับสารบางอย่าง เช่น ไทโอนิล คลอไรด์ (Thionyl  
Chloride) , พัลลาเดียม (Palladium) , โซเดียม อะซิเตต (Sodium Acetate) และสารที่เป็น  
ตัวทำละลาย อะซิโตน (Acetone) , คอลโรฟอร์ม (Chloroform) , เอทานอล (Ethanol) ,  
ไอโซโพรพานอล (Isopropanol) , อีลกอฮอล์ (Alcohol) เมื่อผ่านขบวนการทางเคมีแล้วทำให้  
แห้ง จะได้เกล็ดสีขาวซึ่งเป็นหัวเชื้อแอมเฟตามีน และจะนำไปผสมกับสารตัวอื่นเพื่อเพิ่มปริมาณ  
และอัดเป็นเม็ดยาบ้า คอไป

สำนักงานสาธารณสุข จังหวัดชัยภูมิ (2534 : 37) หมายถึง ยาเสพติดประเภทกระตุ้น  
ประสาทและเป็นยาที่เสพติดเป็นนิสัยได้ มีฤทธิ์กระตุ้นประสาทในส่วนสมอง ทำให้เกิดความคิดอ่าน  
ผ่องใส ไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย มีอิทธิพลต่อระบบไหลเวียนของโลหิต กระตุ้นหัวใจ การใช้ในระยะ  
นานๆ สุขภาพจะทรุดโทรม มีความเสื่อมทางจิตถึงขั้นเป็นโรคจิต มีชื่อทางการค้าต่างๆ กัน เช่น  
เบนซีตรีน เอ็กซ์คีน ไอโซมิน นิโอเฟตามีน เป็นต้น มีทั้งชนิดเม็ด แคปซูล หรือ เครื่องดื่ม  
บรรจุหลอดใช้ฉีดเข้าร่างกาย

วรลักษณ์ อีโรมกซ์ (2537 : 33) หมายถึง ยาเสพติดที่มีฤทธิ์กระตุ้นประสาท หรือ  
เรียกอีกชื่อว่า ยาขยัน ทำให้คื่นคัว ไม้่วงเหงาหาวนอน กระตุ้นการทำงานของระบบประสาท  
ส่วนกลาง ทำให้การเคลื่อนไหวมากขึ้น รู้สึกมีเรี่ยวแรงดี มีพลัง กระฉับกระเฉง ทำให้การ  
กระทำที่เกิดขึ้นคล้ายเครื่องจักรเครื่องกลที่ไร้จิตใจ ไร้อารมณ์ และเป็นบ่อนทำลายร่างกายทีละเล็ก  
ทีละน้อย

วิจิตร บุญยะโทตระ (2538 : 130) หมายถึง ยาเสพติดประเภทยากระตุ้นประสาทและเป็นยาอันตรายที่เสพติดเป็นนิสัย อยู่ในความควบคุมของพระราชบัญญัติยาเสพติด มีฤทธิ์กระตุ้นประสาทส่วนกลาง ทำให้เกิดความคิดอ่านแจ่มใสในสมอง และ ร่างกายไม่มีความเหน็ดเหนื่อยในช่วงระยะแรกที่เสพ พวกที่ต้องการกำลังทางร่างกายและสมองนิยมใช้มากกว่าบุคคลปกติ เพราะฤทธิ์ของยาทำให้เกิดอาการตื่นเต้น มือสั่น ความคิดอ่านเร็วกว่าปกติแค่สมาธิเดียว มีอิทธิพลต่อระบบไหลเวียนโลหิต ทำให้ความดันเลือดสูง กระตุ้นหัวใจ เกิดอาการใจสั่น การใช้ยาในระบายนาน ๆ จะเกิดการเป็นพิษ สุขภาพทรุดโทรม มีความเสื่อมทางจิตและเป็นโรคหาวากระวาง

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2538 : 3-4) หมายถึง ยาประเภทกระตุ้นประสาทส่วนกลาง ซึ่งทำหน้าที่เก็บความจำ ความคิด ควบคุมการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ เกี่ยวกับการเคลื่อนไหว การทรงตัว เป็นต้น ทางการแพทย์ได้คิดค้นขึ้นมาเพื่อใช้ในการบำบัดรักษาโรคจิตซึมเศร้า โรควงหลับ (นาร์โคเลปซี) ปัจจุบันเลิกใช้แล้วเพราะทำให้คนไข้เกิดการเสพติด และมีผลข้างเคียงสูง เช่น ความดันโลหิตสูง หลอดเลือดตีบเล็กลงและมีอาการทางจิตชนิดหาวากระวาง เกิดภาพหลอนต่าง ๆ นานา อาจทำร้ายผู้อื่นและตัวเองเกิดอันตรายถึงแก่ชีวิตได้

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข (2539 : 1-2) หมายถึง ยาเสพติดให้โทษประเภทที่ 1 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มีฤทธิ์กระตุ้นประสาทส่วนกลางและระบบประสาทส่วนปลาย ทำให้ตื่นตัว กระปรี้กระเปร่า เหนื่อยช้า ได้แก่ ยาในกลุ่มแอมเฟตามีน ฟีนามีน ทิพราคอล เมทิลเฟนิเคด ในอดีตแพทย์ใช้รักษา โรคอาการซึมเศร้า ผู้ป่วยโรควงหลับ ยาลดความอ้วน ปัจจุบันไม่นิยมใช้เพราะให้ผลข้างเคียง ทำให้หลอดเลือดตีบเล็กลง มือสั่น ใจสั่น อาจก่อให้เกิดการติดยาและเกิดอาการทางประสาทได้ ประกอบกับมีการค้นพบยาใหม่ที่ให้ผลในการรักษาที่ดีกว่าและปลอดภัยกว่า

## 2.2 ประเภทของยาบ้า

ยาบ้าจัดเป็นยาเสพติดให้โทษ ในประเภทที่ 1 ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (กระทรวงสาธารณสุข. 2539 : 1) ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่องระบุชื่อและประเภทยาเสพติดให้โทษ ฉบับที่ 135 (พ.ศ. 2539) ให้ประกาศสารแอมเฟตามีน หรือยาบ้า และอนุพันธ์ของแอมเฟตามีน ซึ่งเดิมเป็นวัตถุออกฤทธิ์คือจิตและประสาทในประเภท 1 และ 2 จำนวน 16 ชนิด ไปควบคุมเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภท 1 (กระทรวงสาธารณสุข. 2539 : 33-36) ดังนี้

ประเภทของยาบ้าที่ถูกจัดเป็นยาเสพติดให้โทษในประเภทที่ 1 ได้แก่

1. ไดเมทอกซี แอมเฟตามีน
2. ไดเมทอกซี โบรมิแอมเฟตามีน
3. 2,5 ไดเมทอกซี-4-เอทิลแอมเฟตามีน
4. เมทิลลีนไดออกซีแอมเฟตามีน
5. 3,4-เมทิลลีนไดออกซีเมทแอมเฟตามีน
6. 5-เมทอกซี-3,4 เมทิลลีนไดออกซีแอมเฟตามีน
7. พาราเมทอกซีแอมเฟตามีน
8. ไครเมทอกซีแอมเฟตามีน
9. เดกซ์โตร ไอโซอร์ไนด์ หรือ แอลเอสดี
10. เลแวมเฟตามีน
11. เลโวเมทแอมเฟตามีน
12. แอมเฟตามีน
13. เมทแอมเฟตามีน
14. เดกซ์แอมเฟตามีน
15. เมโคลควาโลน
16. เมทาควาโลน

### 3. ประวัติและความเป็นมาของยาบ้า หรือ แอมเฟตามีน

แอมเฟตามีน (Amphetamine) เป็นสารสังเคราะห์ที่มีฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาท สารนี้ถูกสังเคราะห์ขึ้นมาเป็นครั้งแรกในประเทศเยอรมนี เมื่อปี พ.ศ. 2430 โดย อิติลีโน (Edeleano) ความรู้เกี่ยวกับคุณสมบัติทางการแพทย์ของแอมเฟตามีนเพิ่งจะเริ่มมีขึ้นในปี พ.ศ. 2471 โดยการค้นพบของ กอร์ดอน แอลเลส (Gordon Alles) เพื่อที่จะหายามาใช้แทน อีเฟดรีน (Ephedrine) ทำให้ทราบคุณสมบัติต่างๆ ของแอมเฟตามีนมากขึ้น ในปี พ.ศ. 2473 พรินซ์เมตลและบลอมเบิร์ก (Prinzmetal and Blomberg) นำคุณสมบัติของแอมเฟตามีนด้านกระตุ้นประสาทส่วนกลาง มาใช้ในทางการแพทย์เป็นครั้งแรก และอีก 2 ปีต่อมา แพทย์เริ่มใช้ แอมเฟตามีนชนิดเม็ดเพื่อรักษาโรค ลมชักหมดสติ ระงับกลุ่มอาการ ไฮเปอร์แอคทีฟ (Hyperactive) ในเด็ก และปีต่อๆ มาเริ่มใช้ใน ด้านระงับความหิว และกระตุ้นประสาทส่วนกลาง ในปีพ.ศ. 2501 ทางวงการแพทย์ได้นำสารนี้มาใช้ รักษาผู้ป่วยโรคหอบหืด โดยการนำแอมเฟตามีนมาใช้แทน อีเฟดรีน ที่ถูกใช้เป็นยาขยายหลอดลม

นอกจากนี้ประเทศญี่ปุ่น ก็ได้มีการสังเคราะห์สารแอมเฟตามีนขึ้นเช่นกัน หลังประเทศเยอรมนี 1 ปี คือ ปีพ.ศ. 2431 ต่อมาในปี พ.ศ. 2475 แอมเฟตามีน ถูกผลิตออกมาในรูปแบบของการ

สุดคมในชื่อว่า เบนซีคริน อินฮาเลอร์ (Benzedrine Inhaler) และ ถูกใช้กันอย่างแพร่หลายในสหรัฐอเมริกา อีก 4 ปีต่อมาคือ พ.ศ. 2479 สารนี้ถูกผลิตออกมาในรูปของ "ยาเม็ด" แอมเฟตามีน ถูกนำมาใช้ในลักษณะ ช่วยขจัดความอ่อนล้าและถูกนำมาใช้กระตุ้นอารมณ์ให้ดีขึ้น ในปีพ.ศ. 2480 มีการใช้สารในลักษณะนี้แพร่หลายมากในนักเรียนนักศึกษามหาวิทยาลัย จนมีการศึกษาผลต่อสภาพจิตใจจากสารตัวนี้ โดยมหาวิทยาลัยมิเนโซตา ประเทศสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตามในระบายนั้นสารนี้ก็ยังคงได้รับอนุญาตให้ซื้อขายกันตามสบายโดยไม่มีการควบคุม

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการประมาณการว่า มีการใช้แอมเฟตามีน ถึง 2 ล้านเม็ด ในกองทัพทหารอังกฤษและอเมริกัน เพื่อต่อสู้กับความอ่อนล้าจากสงคราม ในประเทศญี่ปุ่นก็เช่นกัน ใช้แอมเฟตามีนอย่างแพร่หลายทั้งในกลุ่มประชาชน ทหารและคนงาน เนื่องจากความกดดันของสภาวะทางสังคม หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 แล้วได้มีการนำเอาแอมเฟตามีนมาใช้กันอย่างแพร่หลาย ทั้งทางด้านการแพทย์และด้านอื่นๆ ที่มีได้เกี่ยวกับการแพทย์ เช่น ในด้านการกีฬา การแข่งขันม้า หรือสัตว์อื่นๆ การขับระยะเวลาทางไกลๆ การคุมหนังสือสอบ การลดน้ำหนัก เป็นต้น จากนั้นในปีพ.ศ. 2500 ประเทศญี่ปุ่นได้ออกกฎหมายให้แอมเฟตามีน เป็นสิ่งผิดกฎหมาย ในสหรัฐอเมริกาเองก็มีอัตราการใช้แอมเฟตามีนแบบผิดๆ สูงขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะในนักเรียนนักศึกษาและคนขับรถบรรทุก นอกจากนี้ยังมีการนำแอมเฟตามีนมาใช้ร่วมกับสารเสพติดชนิดอื่นๆ เช่น เฮโรอีน หรือใช้ร่วมกับยานอนหลับ (วรลักษณ์ อธิราโมกษ์. 2537 : 33-34)

ในช่วงปีพ.ศ. 2510 ยาบ้าได้แพร่ระบาดเข้ามาในประเทศไทย โดยบริษัทโทรโรวเลดัม จำกัด จากประเทศเกาหลี ยาบ้าที่ส่งเข้ามาขายมีเครื่องหมายการค้าเป็นรูปหัวม้า และมีคำว่า "ลอนดอน" (LONDON) คนไทยจึงเรียกชื่อตามสัญลักษณ์ที่คิดบนเม็ดยาเรื่อยมา กลายเป็น "ยาบ้า" ที่รู้จักกันทั่วไป จนถึงวันนี้ ด้วยฤทธิ์ของยาบ้า จากการเสพจนทำให้เกิดประสาทหลอน คลุ้มคลั่ง เสียสติ กระทรวงสาธารณสุขจึงได้มีการประชาสัมพันธ์ให้เปลี่ยนชื่อเรียกออกเป็น ประกาศกระทรวง ให้เปลี่ยนชื่อจาก "ยาบ้า" เรียกชื่อใหม่ว่า "ยาบ้า" เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2539 (กระทรวงสาธารณสุข. 2539 : 1)

#### 4. รูปลักษณะของยาบ้าและตัวยาที่สำคัญ ที่พบในยาบ้า

##### 4.1 รูปลักษณะของยาบ้า (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยภูมิ. 2534 : 51)

ยาบ้า มีลักษณะเป็นผงผลึกสีขาว ไม่มีกลิ่น มีรสขมนิดๆ ผงยาบ้า 1 กรัมละลายได้ในน้ำ 9 ซีซี (มิลลิลิตร) และในแอลกอฮอล์ 500 ซีซี (มิลลิลิตร) ผงยาบ้าไม่ละลายในอีเธอร์ สารละลายของยาบ้ามีฤทธิ์เป็นกรดเมื่อทดสอบด้วยกระดาษลิตมัส

ในสภาวะบริสุทธิ์ยาบ้าเป็นของเหลว ไม่มีสี ระเหยง่าย กลิ่นแรง ส่วนใหญ่แล้วยาประเภทยาบ้า มีลักษณะความแตกต่างกันตามขนาดเล็หรือใหญ่ บางลักษณะอาจจะเป็นเม็ดผิวเกลี้ยง หรือมีรอยบากบิออกได้ เป็น 2 ซีก หรือ 4 ซีก รูปสัณฐานอาจเป็นรูปกลม รูปหัวใจ หรือ สี่เหลี่ยมก็ได้ บางชนิดเคลือบน้ำตาล และยาบ้ายังทำเป็นรูปแคปซูล ใส ทึบและทำหลากสี แต่ส่วนใหญ่พบมีสีขาว ตัวอย่างรูปลักษณะที่ผู้เข้ารับการบำบัดรักษาในโรงพยาบาลธัญญารักษ์ เช่น ลักษณะเป็นเม็ดสีขาว เขียนว่า 44, เม็ดสี่เหลี่ยม เขียน M99, เม็ดสี่ชมพูเขียน M99, เม็ดสีขาวมีรูปหัวม้า ตรงกลาง (วิธาสินี วิจารณ์บุตร. 2534 : 112)

โดยลักษณะทั่วไปของยาบ้า เมื่อนำไปทำยาแล้วมักจะมีลักษณะเป็นเม็ดเล็กๆ ผงแคปซูล ส่วนยาบ้าชนิดฉีด จะใช้บรรจุหลอดฉีดเข้าสู่ร่างกาย หรือ ผสมลงในอาหารหรือเครื่องดื่มโดยการรับประทาน

#### 4.2 ตัวอย่างที่สำคัญ ที่พบในยาบ้า (สำนักงาน ป.ป.ส. 2537 : 15-22) มีดังนี้

1. อีฟีดรีน (Ephedrine)
2. คาเฟอีน (Caffeine)
3. ทีโอฟีลลีน (Theophylline)
4. เฟนเนธิลลีน (Fenethylamine)
5. แอมเฟตามีน (Amphetamine)
6. เมทแอมเฟตามีน (Methamphetamine)
7. ฟีนาโซน (Phenazone)
8. เฟนฟลูรามีน (Fenfluramine)
9. เดกซ์โตรเมโทรแฟน (Dextromethorphan)
10. เพโมลีน (Pemoline)
11. เบนโซเคน (Benzocaine)

#### ๕. ฤทธิ์ของยาบ้า

ยาบ้า จัดเป็นยาเสพติดที่ออกฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลางของมนุษย์ มีผลในการเพิ่มการตื่นตัวของสมอง ซึ่งการออกฤทธิ์นั้นขึ้นอยู่กับขนาดของยา ยาบ้าสามารถกระตุ้นระบบการหายใจและระบบการไหลเวียนของเลือดได้ โดยปกติจะกระตุ้นให้มีความรู้สึกแจ่มใส จิตใจสบาย มีความตื่นตัวอยู่เสมอและมีแรงทำงานได้มากกว่าปกติ ไม่่วงนอน แต่ถ้าใช้ขนาดสูงๆ จะทำให้เกิดอาการชัก คลุ้มคลั่ง หมดสติและ อาจตายได้ (สารภี สีลาและคณะ. 2534 : 10-11) ที่เป็นเช่นนี้ เพราะคุณสมบัติของสารในยาบ้าที่มีต่อระบบประสาทส่วนกลาง อย่างเช่นในกรณีของการเสพยาบ้าประเภทเมทแอมเฟตามีน ที่กำลังแพร่ระบาดในหมู่นักเรียนนักศึกษาขณะนี้ คือ เมื่อเสพ

สารนี้เข้าไป จะออกฤทธิ์ภายใน 30 นาที ระดับของสารในกระแสเลือดจะสูงสุดหลังรับประทาน 2 - 3 ชั่วโมง ฤทธิ์จะคงอยู่นาน 10 - 30 ชั่วโมง และฤทธิ์จะคงอยู่ขึ้นอยู่กับการจับถ่ายปัสสาวะ ถ้า คีมีน้ำมาก ๆ ปัสสาวะบ่อย ๆ ร้อยละ 80 ของสารนี้จะถูกขับออกมาทางปัสสาวะ ถ้าไม่ถูกขับออกมา จะถูกทำลายและขับออกโดยตับ สารเหล่านี้จะผ่านเข้าสู่สมอง มีผลทำให้สารสื่อประสาทที่สำคัญ ในสมองผิดปกติซึ่งสารสื่อประสาทที่สำคัญในสมองมี 2 ตัว คือ โดพามีน (Dopamine) และ นอร์แอดรีนาลีน (Noradrenaline) (วารลักษ์ณา ธีราโมกษ์. 2537 : 34-35) การออกฤทธิ์ของ ยาบ้าต่อสารสื่อประสาททั้ง 2 ตัว มีดังนี้

โดพามีน นั้นจะเกี่ยวข้องกับการเจ็บป่วยทางจิต ของโรคทางจิตเวช (Psychiatric Disorder) คือ โรคจิต (Psychosis) นั่นคือ หาก โดพามีน ทำงานมากเกินไป หรือ มีระดับของ โดพามีน มากเกินไป จะทำให้เกิดอาการประสาทหลอน หวาดระแวง คลุ้มคลั่ง เอะอะ อาละวาด เป็นต้น

ส่วน นอร์แอดรีนาลีน จะทำให้รู้สึกตึกตัก มีกำลังวังชาเหมือนคนตกใจเวลาไฟไหม้แล้ว อัมคู้เขิน หรือ วิ่งหนีไฟได้ เพราะร่างกายมีการหลั่งนอร์แอดรีนาลีนออกมามากเกินไป แต่เมื่อมี มาก ๆ ก็จะทำให้เกิดการเหนื่อยล้าอ่อนเพลียได้ง่ายมาก

นอกจากนี้ ยาบ้ายังมีผลต่อศูนย์รวมประสาทสมองที่ควบคุมความหิว ทำให้ความหิวน้อยลง แต่ร่างกายของคนมีภาวะคือต่อฤทธิ์ประการนี้ได้เร็วมาก ยาบ้าเป็นยาที่มีฤทธิ์ต่อจิตใจ อาจทำให้เกิด การเสพติดและคือยาได้ง่าย ดังนั้นการเสพยาควรอยู่ในความควบคุมของแพทย์ การเสพยาบ้าปริมาณ สูง จะทำให้เกิดเป็นพิษอย่างรุนแรง เช่น อาเจียน ปวดศีรษะ เป็นไข้และเกิดความคิดสับสน จนอาจจะทำให้เกิดอหิวาต์ได้ พิษรุนแรงนี้อาจบรรเทาได้โดยการให้กิน แอมโมเนียมคลอไรด์ (Ammonium Chloride) เพื่อทำให้ปัสสาวะเป็นกรด ซึ่งจะช่วยเร่งอัตราการขับถ่ายสารยาบ้า ออกจากร่างกายได้เร็วขึ้น ได้มีการทดลองให้ยาบ้าในคน พบว่า หากให้ในขนาดต่ำ จะทำให้รู้สึก สบาย หายเหนื่อย กระฉับกระเฉง กระปรี้กระเปร่า มีความมั่นใจในตัวเอง เมื่อเพิ่มขนาด ก็ จะกระฉับกระเฉงมากขึ้น เริ่มจะมีความวิตกกังวลไปค่าง ๆ นา ๆ เบื่ออาหารและนอนไม่หลับ อารมณ์ จะเปลี่ยนจากอารมณ์ดี ครื้นเครง เป็นอารมณ์เศร้า เศ็ง หงุดหงิดง่าย โมโหง่าย

ฤทธิ์ข้างเคียงของยาบับ้านนี้มีมากมาย อาทิเช่น ความดันโลหิตสูง หัวใจเต้นเร็วไม่เป็น จังหวะ ปัสสาวะไม่ออกเพราะหูรูดไม่ทำงาน ไข้สูงเบื่ออาหาร นอนไม่หลับ ท้องอืด อาหารไม่ย่อย มีอาการของโรคจิตหวาดระแวง เป็นต้น

สำหรับฤทธิ์ของยาบ้าเมื่อเสพร่วมกับสารอื่น ๆ จะไม่สามารถบอกได้ว่าฤทธิ์ของยาจะเริ่ม ขึ้นเมื่อใดและยุติเมื่อใด แต่ถ้าผู้เสพยาบ้าเพียงอย่างเดียว จะสามารถรู้สึกถึงฤทธิ์ของยาได้ และ สำหรับการเสพยาบับรร่วมกับยาและสารอื่น ๆ เช่น แอลกอฮอล์ ฤทธิ์ของยาจะมีการปนเปกัน กล่าวคือ

จะกระตุ้นให้แรงขึ้นกว่าเดิม แต่ไม่สามารถพยากรณ์ได้ว่าฤทธิ์ของยาแรงเท่าไร เพราะการคั่งแอลกอฮอล์ไม่ได้มีการกำหนดขนาดของการคั่ง การเสพยาบ้ากับสารประเภทอื่นๆ ซึ่งพบมากคือการผสมยาบ้ากับเฮโรอีนแล้วฉีดเข้าเส้น ฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาพบว่า เมื่อเสพสารดังกล่าวเข้าสู่ร่างกายแล้ว จะทำให้ร่างกายมีภาวะอาการที่ผู้เสพรู้สึกหรือบอกได้ว่า "สบายดี" คือ เฮโรอีนที่ผู้เสพใช้ร่วมกับยาบ้า จะทำให้รู้สึกสบายอยู่ระยะหนึ่งก่อน ร่างกายจะรู้สึกง่วงหลับ และยาบ้าจะทำให้ขยายช่วงอาการสบายคือออกไปอีกระยะหนึ่ง ความจำวนที่ผู้เสพผสมสารทั้งสองเข้าด้วยกัน อย่างไรก็ตามมีข้อที่น่าสังเกตคือ การที่ผู้เสพยาบ้าด้วยการฉีดยาบ้าเข้าเส้นมากกว่า 30 มิลลิกรัมต่อวัน เป็นระยะเวลาติดต่อกัน จะทำให้เกิดอาการเบื่ออาหารและมีอาการทางจิตร่วมด้วย

## 6. อาการของผู้เสพยาบ้า

ลักษณะอาการของผู้ที่เสพยาบ้าเพราะความจำเป็น หรือ เพื่อให้เกิดความกระปรี้กระเปร่าเนื่องจากยาบ้าเป็นยาที่ถูกร่างกายดูดซึมได้ง่าย จึงต้องเพิ่มขนาดเสมอๆ อาการของผู้เสพยาบ้า จึงมีลักษณะอาการแตกต่างกันไป โดยแบ่งเป็นลักษณะดังนี้ ความอาการทางกาย อาการทางจิต อาการของการเลิกเสพยาหรือหมดฤทธิ์ยา และ อาการของการขาดยา

### 6.1 อาการทางกาย (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยภูมิ. 2539 : 54-55)

สำหรับผู้เสพยาบ้าขนาดต่างๆ ตั้งแต่ 20-30 มิลลิกรัมต่อวัน จะทำให้เกิดอาการของการติดยาได้ ซึ่งอาการทางกายที่มักจะพบเห็นบ่อยๆ มีดังนี้

1. เบื่ออาหาร (Lose of Appetite)
2. มือสั่น (Tremor of The Hands)
3. พูดมาก (Talkativeness)
4. ตื่นเต้นง่าย (Excitability)
5. คลื่นไส้ (Nausea)
6. ความดันโลหิตสูง (High Blood Pressure)
7. หัวใจเต้นเร็วแรงขึ้น (Abnormal Heart Rhythm)
8. อยู่ได้นานโดยไม่ต้องนอน (Insomnie)
9. เหงื่อออก กลิ่นตัวแรง (Heavy Perspiration)
10. ท้องเสีย (Diarrhea) หรือท้องผูก (Constipation)
11. ปากและจมูกแห้ง ริมฝีปากแตกทำให้ต้องเลียริมฝีปากบ่อยๆ
12. ทำงานเกินปกติ หงุดหงิด ฉุนเฉียว ชอบทะเลาะวิวาท
13. ม่านตาเบิกกว้าง (Enlarged Pupills)

## 14. สูบบุหรี่จัดมานาน

### 6.2 อาการทางจิต (สำนักงาน ป.ป.ส. 2537 : 11-12)

อาการทางจิตหรือเป็นบ้าจะเกิดขึ้นกับบุคคลได้ ในระหว่างที่บุคคลนั้นเสพยาบ้าได้สักระยะหนึ่ง อาการทางจิตนี้มีลักษณะคล้ายกับคนที่ เป็นโรคจิตชนิดหวาดระแวงมาก จนแยกแทบไม่ออกในบางครั้ง เช่น อยู่ๆ ก็เอะอะว่าจะมีคนมาทำร้ายคน คว้าปืนคว้าอาวุธออกมาจะป้องกันตนเอง หรือไม่ก็หนีซุกซ่อนไม่กล้าออกจากบ้าน พุคไม่รู้เรื่อง มักเห็นภาพหลอนต่างๆ นานา ระหว่างที่มีอาการเหล่านี้จะมีอันครายกับตัวเองถึงตายได้ เช่น เห็นภาพหลอน ตกใจกลัวจนวิ่งหนีคดคิกหรือตกจากที่สูง หรืออาจถูกรถชน หรือ อาจเป็นอันครายค่อผู้อื่น เพราะมีความหลงผิดคิดว่าจะมีคนอื่นมาทำร้ายคน จึงอาจทำร้ายคนอื่นก่อนได้ ซึ่งการเสพยาบ้าในปริมาณ 50 มิลลิกรัมต่อวัน ติดต่อกัน 3 วัน อาจกระตุ้นให้เกิดอาการผิดปกติทางจิตได้

### 6.3 อาการของการเลิกใช้ยาหรือหมดฤทธิ์ยา (สำนักงาน ป.ป.ส. 2537 : 12)

ผู้ที่เลิกเสพยาบ้า ภายหลังจากเสพมานานต่อเนื่องกัน จะมีอาการทางร่างกายแค่เพียงเล็กน้อยที่เห็นชัด คือ อ่อนเพลีย ซึมเศร้า บางครั้งมีอาการใจคอหงุดหงิด อยากได้ยาอีก ในรายที่เสพเป็นครั้งเป็นคราวเมื่อยาหมดฤทธิ์อาการที่มักพบ มีดังนี้

1. ปวดตามกล้ามเนื้อ
2. ง่วงนอนจัด หิวจัด
3. วิงเวียน
4. อ่อนเพลียมาก
5. ซึมเศร้าไม่มีชีวิตจิตใจ
6. มือสั่น

ใน 4 - 8 ชั่วโมง เมื่อยาหมดฤทธิ์แล้วเสพอีกเป็นครั้งที่ 2 หลังจากนั้นร่างกายจะเกิดการต้านทานยา เกิดอาการหลับในขึ้นมาได้

### 6.4 อาการของการขาดยา (สำนักงาน ป.ป.ส. 2537 : 12-13)

เมื่อผู้เสพยาบ้ามีอาการถึงขั้นติดยาแล้ว เมื่อไม่ได้เสพยาอีกก็จะเกิดอาการขาดยา ผู้เสพจะมีอาการทุกข์ทรมานมาก คือ รู้สึกอ่อนเพลียเพลียแรงมากจนกระทั่งอาจไม่มีแรงแม้จะรับประทานอาหารได้ จะมีอาการเจ็บปวดตามกล้ามเนื้อ ปวดบิดในท้อง มีความรู้สึกร้อนจัดสลับกับหนาวจัดได้ ผู้ที่นั้นอาจทุรนทุรายจนเอะอะ อาละวาด ทำร้ายผู้อื่นอยู่ใกล้เคียงได้ ที่สำคัญ คือ อาจถึงฆ่าตัวตายได้ เพราะรู้สึกเศร้ามาก ซึ่งเกิดจากฤทธิ์ที่ขาดยานั่นเอง อาการเหล่านี้จะเกิดขึ้นหลังจากขาดยาไปเพียง 2 - 3 วัน และอาจมีอาการทรมานแบบนี้เป็นอาทิตย์ ๆ ซึ่งผู้คิดแล้วมักทนอาการขาดยานี้ไม่ได้ จะคืนรนเสาะหายาบ้ามาเสพอีก เพื่อบำบัดตัวเองให้พ้นความทรมาน จึงมีอาการคล้ายกับผู้ติดยาเสพคิดทั่วไป หลายคนอาจคิดว่าถ้ามียาบ้า ให้ผู้เสพคิดเสพได้เรื่อย ๆ ก็คงไม่เป็นอะไรมากนัก

แต่กลับปรากฏว่า ถึงจะมียาให้เสพสม่ำเสมอ ผู้เสพก็อาจเกิดอันตรายจากพิษยา เพราะพลังผลเสพยาเกินขนาด เนื่องจากผู้เสพยาเสพคิดมักเสพจำนวนยาเพิ่มขึ้นทุกๆ ครั้ง พิษจากการเสพยามากเกินไปจะทำให้ผู้นั้น มีอาการที่น่าตกใจ คือ ตัวซีด ไข้ขึ้น ความดันโลหิตสูงมาก ใจสั่น เดินโซเซ คลื่นไส้ อาเจียน ชัก หมดสติและอาจถึงตายได้

ซึ่งจากการศึกษาของลิวิต (Leavitt. 1982 : 446) ได้อธิบายว่า ยาบ้า มีผลต่อพฤติกรรม การก้าวร้าวของผู้เสพ หากเสพเข้าไปในปริมาณมากจะทำให้ผู้เสพมีอาการหวาดระแวง ตื่นเต้น กระตือรือร้นมากกว่าปกติ มีรายงานว่าผู้เสพยาบ้า จะกลายเป็นคนก้าวร้าวอย่างรุนแรง เอะอะ อาละวาด มีอาการหลงผิด หูแว่ว ประสาทหลอน และจากการศึกษาของ แจฟเฟอร์ (Jaffer. 1983 : 14-15) ในประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่า ผู้เสพยาบ้าในปริมาณที่มากเกินไปจะมีปัญหาต่อระบบอวัยวะในร่างกาย คับและไตจะถูกทำลาย สมองจะเสื่อมลงและสูญเสียความทรงจำ การเต้นของหัวใจผิดปกติ ความดันโลหิตสูงกว่าปกติ อาการเหล่านี้มีผลต่อสภาพร่างกายและเป็นสาเหตุทางพันธุกรรมต่อไป และอาจมีอาการของโรคต่างๆ แทรกซ้อน เช่น ไตวาย คับอักเสบ น้ำหนักลด ทูโฆซนาการ ขาดวิตามินในร่างกาย ส่วนผลกระทบกระเทือนทางจิตนั้น ปรากฏให้เห็นในลักษณะอาการแสดงการกระทำมากเกินไป หงุดหงิดฉุนเฉียวเข้าข้างตนเอง เอาแต่ใจ หวาดระแวง สงสัย อารมณ์รุนแรง ชอบชวนทะเลาะ หรือ มีพฤติกรรมก้าวร้าว ตกอยู่ในภาวะหวาดระแวงหรือ พارانอยด์ สคิสโซฟีเนีย (Paranoid Schizophrenia) ที่มีอาการหลงผิดในการรับรู้อย่างรุนแรง มีอาการหูแว่ว ประสาทหลอนถ้าใช้ในปริมาณมาก

## 7. โทษและผลกระทบจากการใช้ยาบ้า

7.1 โทษจากการเสพยาบ้า (สำนักงาน ป.ป.ส. 2537 : 13-14) ผลของการเสพยาบ้า เกิดโทษต่อผู้เสพ 2 ประการ คือ

1) โทษเฉียบพลัน ที่เกิดขึ้นทันทีทันใด ซึ่งอาจจะมีอาการทางสมองปรากฏให้เห็น ได้แก่ เวียนศีรษะ นอนไม่หลับ ตัวสั่น ตกใจง่าย ช่างพูด ประสาทตึงเครียด โกรธง่าย อ่อนเพลีย เป็นไข้ จิตใจสับสน บางครั้งมีอาการสุขุ กระวนกระวาย เพ้อคลั่ง ประสาทหลอน ถ้าเป็นผู้ป่วยโรคจิต อาจจะมีความรู้สึกอยากฆ่าตัวตาย หรือ ฆ่าผู้อื่น ส่วนอาการที่เกี่ยวกับการไหลเวียนของโลหิตที่ปรากฏให้เห็น ได้แก่ ปวดศีรษะ หนาวสั่น หน้าซีด หรือ หน้าแดง หัวใจเต้นแรงและจังหวะการเต้นผิดปกติ ความดันโลหิตสูงหรือต่ำ ปวดหน้าอกค้ำชาย เหงื่อออกมาก หรือความรู้สึกในรสอาหารผิดไป เบื่ออาหาร คลื่นไส้ อาเจียน ท้องเดินและปวดท้องอย่างรุนแรง ถ้าอาการรุนแรงมาก ก่อนตายมักจะมีอาการชัก หมดสติ ได้มีรายงานเกี่ยวกับการตายของผู้เสพยาบ้า 2 - 3 รายว่า ตายเนื่องจากหลอดเลือดในสมองแตกหัวใจวายและไข้สูงมาก

2) โทษจากการใช้เป็นระยะเวลานาน การเสพยาบ้าติดต่อกันเป็นระยะเวลาต่อเนื่อง จะทำให้สมองและร่างกายถูกกระตุ้นอยู่เสมอ ไม่ได้รับการพักผ่อน ร่างกายจะต้องถูกฝืนให้ทำงานหนักอยู่ตลอดเวลา ในที่สุดก็จะทำให้สุขภาพทรุดโทรมลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ ทำให้เกิดอาการต่าง ๆ เช่นเดียวกับกับการเกิดโทษเฉียบพลัน และทำให้ร่างกายเกิดโรคติดเชื้อได้ง่าย โรคที่พบบ่อยๆ ได้แก่ โรคตับอักเสบ ไตไม่ทำงาน โรคเกี่ยวกับปอด นอกจากนี้การเสพยาบ้าเป็นระยะเวลานาน จะทำให้เกิดอาการประสาทหลอน ถึงกับเป็นอันครายแก่ชีวิตได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คนขับรถเวลามีอาการประสาทหลอนจะรู้สึกเหมือนว่ามีคนคิดคามาและพยายามที่จะจับตัว จึงต้องขับรถเร็วเพื่อจะหนี ซึ่งอาจจะทำให้ประสบอุบัติเหตุแก่ชีวิตได้ หรือ ในระหว่างที่ขับรถเร็วๆ อาจจะหน้ามืดทันทีทำให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นได้

7.2 ผลกระทบจากการใช้ยาบ้า (สำนักงาน ป.ป.ส. 2534 : 17-20) ผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้น มี 4 ประการ ด้วยกัน คือ

- 1) ผลกระทบของการใช้ยาบ้าต่อตัวผู้เสพ
- 2) ผลกระทบของการใช้ยาบ้าต่อครอบครัวของผู้เสพ
- 3) ผลกระทบของการใช้ยาบ้าต่อเศรษฐกิจ
- 4) ผลกระทบของการใช้ยาบ้าต่อสังคม

#### 1) ผลกระทบของการใช้ยาบ้าต่อตัวผู้เสพ

ดังที่ทราบแล้วว่ายาบ้า มีฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลาง และระบบประสาทส่วนปลาย ซึ่งมีผลทำให้มีอาการตื่นตัว หายง่วงนอน ความคิดอ่านและอารมณ์แจ่มใสขึ้น เนื่องจากถูกฤทธิ์ยากระตุ้นอยู่ตลอดเวลา ซึ่งปกติแล้วจะเสพยาบ้าเมื่อต้องการกระตุ้น หรือ ฝืนร่างกายให้ทำงานได้มากขึ้น หรือ ดำรงคนอยู่ได้โดยไม่หลับนอน ซึ่งเกินความสามารถของร่างกายปกติ ดังนั้น เมื่อหมดฤทธิ์ยา ผู้เสพจึงมักจะมีสภาพที่อ่อนเพลียอย่างหนัก หลับอย่างทันทีทันใด ระบบประสาทการรับรู้อ่อนลง

นอกจากนั้น หากเสพยาบ้าเกินขนาด หรือ เสพติดกันเป็นเวลานาน ยังก่อให้เกิดโทษ และพิษภัย ต่อร่างกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อจิตใจ ซึ่งมักเกิดอาการประสาทหลอน หรือ เกิดอาการทางโรคจิตได้ ทำให้เกิดปัญหาทั้งกับผู้เสพเอง ซึ่งการเสพยาบ้าที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเกิดอุบัติเหตุมักจะมีสาเหตุมาจาก 1) ร่างกายถูกกระตุ้นในขณะที่สภาพร่างกายรับไม่ไหว ระบบประสาทไม่สั่งการ 2) หมดฤทธิ์ยา มีอาการหลับใน 3) ประสาทหลอน

#### 2) ผลกระทบของการใช้ยาบ้าต่อครอบครัวของผู้เสพ

ในประเด็นนี้ จะเป็นผลต่อเนื่องจากผลกระทบของการใช้ยาบ้าที่มีต่อผู้เสพ เพราะหากหัวหน้าครอบครัวซึ่งเป็นผู้นำครอบครัวเป็นผู้ใช้ยาบ้า ย่อมมีผลไปถึงครอบครัวด้วย คือ

2.1) รายได้หรือเศรษฐกิจของครอบครัวประสบกับภาวะฝืดเคือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากว่ามีรายได้ทางเดียวจากหัวหน้าครอบครัว เพราะถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย หรือได้รับผลกระทบข้างต้น

2.2) สมาชิกในครอบครัว ต้องประสบความยากลำบากในการดำรงชีวิต หากหัวหน้าครอบครัวต้องประสบอุบัติเหตุ หรือ ถูกดำเนินคดีตามกฎหมายอันเนื่องมาจากการใช้ยาบ้า

2.3) บุตรีศึกษาจากการดูแลจากบิดา อาจเกิดพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางที่ผิดหรือหันไปพึ่งยาเสพติดชนิดอื่นได้ นอกจากนี้อาจจะต้องขาดโอกาสทางการศึกษา โดยไม่อาจศึกษาต่อได้ เพราะต้องหันมาทำงานเพื่อช่วยเหลือครอบครัวแทน

2.4) หากหัวหน้าครอบครัวเสพยาบ้าและเกิดอุบัติเหตุ จนสูญเสียอวัยวะร่างกาย เกิดความพิการหรือทุพพลภาพ ย่อมต้องเพิ่มภาระให้ครอบครัวในการเลี้ยงดูรักษาพยาบาล เป็นการบั่นทอนเศรษฐกิจภายในครอบครัว

2.5) ในกรณีที่ผู้เสพยาบ้าตกอยู่ในสภาวะร่างกายหรือทำงานทำไม่ได้ นอกจากจะก่อให้เกิดปัญหาเศรษฐกิจในครอบครัวแล้ว ยังก่อให้เกิดภาวะการแตกร้างในครอบครัวเนื่องจากสามีในฐานะผู้นำครอบครัว อาจจะมีปัญหาความกดดันทางจิตใจ ทำให้อาจหันเหพฤติกรรมไปเสพยาเสพติดอื่นๆ อันจะก่อให้เกิดปัญหาอีกหลายด้านตามมา

### 3) ผลกระทบของการใช้ยาบ้าต่อเศรษฐกิจ

หากพิจารณาผลกระทบทางเศรษฐกิจคือตนเองหรือครอบครัว ที่ชัดเจนก็คือ ผลที่ได้รับจากความสูญเสียต่างๆ ที่เกิดขึ้นสูงกว่ารายได้ ที่คาดว่าจะได้รับอย่างมากมายมหาศาล การเสพยาบ้า อาจจะช่วยให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นไม่มากเท่าใดนัก แต่หากเกิดอุบัติเหตุ หรือ ความผิดพลาดแล้ว จะก่อให้เกิดความสูญเสียอย่างมาก ต่อชีวิตตนเอง ต่อชีวิตผู้อื่น ต่อทรัพย์สินของตนเอง และต่อทรัพย์สินของผู้อื่น ซึ่งเมื่อประมาณค่าทางเศรษฐกิจแล้วเป็นเงินจำนวนมากตามมา ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องป้องกันและแก้ไขการแพร่ระบาดของยาบ้าให้หมดสิ้นไป จึงจะสามารถลดผลกระทบที่มีต่อสังคมลงได้

#### 4) ผลกระทบของการใช้ยาบ้าต่อสังคม ได้แก่

4.1) ยาบ้ากับปัญหาอาชญากรรม ยาบ้าโดยตัวมันเองแล้วถือว่าเป็นส่วนประกอบของอาชญากรรมชนิดหนึ่ง ได้มีผู้กล่าวไว้ว่าปัญหาอันสำคัญยิ่ง 3 ประการ ที่เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษในประเทศต่างๆ คือ ปัญหาการเสพยาโดยผิดกฎหมาย ปัญหาการผลิตยาเสพติดโดยผิดกฎหมาย ปัญหาซื้อขายและขนย้ายยาเสพติดโดยผิดกฎหมาย .

ดังนั้น ถ้าอาชญากรรม หมายถึง ปราบปรามการกระทำทางสังคมที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของบุคคล ซึ่งการกระทำนั้นกฎหมายบัญญัติเป็นข้อห้าม และผู้กระทำผิดจะต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายได้บัญญัติไว้แล้ว ก็หมายความว่า ผู้ใช้ ผู้ผลิต และผู้ค้ายา ที่ผิดกฎหมาย ย่อมเป็นผู้ประกอบ

อาชญากรรม หรือ มีฐานะเป็นอาชญากร บุคคลจำพวกนี้จึงถือว่าเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อสังคม ดังนั้น ผู้ที่ขายยาเสพติด หรือ ทำการผลิต หรือ ผู้ที่ครอบครองหรือจำหน่ายยาเสพติด จึงเป็นผู้ที่ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม ที่จะต้องป้องกันและปราบปรามให้หมดสิ้นไป

4.2) ปัญหาความสูญเสียต่อบุคคล หรือ สังคมส่วนรวม การเกิดอุบัติเหตุทุกครั้ง นอกจากจะสร้างความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของผู้เสียหาย หรือ ผู้ว่าจ้างแล้ว ยังสร้างความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินแก่บุคคลอื่น หรือ สังคมส่วนรวมโดยที่กลุ่มคนเหล่านี้มิได้เกี่ยวข้องอย่างใดด้วย และ ในการเกิดอุบัติเหตุทุกครั้ง มีตัวเลขของการสูญเสียที่สูงมาก รวมทั้งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสภาพจิตใจของผู้ที่ประสบเหตุด้วย

4.3) ปัญหาการว่างงาน การเสียหายจากรับผิดชอบอุบัติเหตุหรือก่ออาชญากรรม ต่างๆ ย่อมทำให้ศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคคลนั้นสูญเสียไป ไม่ได้ได้รับความเชื่อถือ หรือไว้วางใจจากผู้ว่าจ้าง ผลคือ ภาวะการว่างงานที่ตามมา อันจะส่งผลเบี่ยงเบนไป และหันไปขายยาเสพติด ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อไปอีกหลายด้าน

4.4) ปัญหาครอบครัวเด็กขาดความอบอุ่น อันเนื่องมาจากสูญเสียบิดา บิดาพิกลพิการ หรือ บิดาว่างงานไร้อาชีพ ก่อให้เกิดปัญหาในครอบครัวอันส่งผลถึงบุตรธิดา โดยเฉพาะในช่วงวัยรุ่นทำให้พฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางลบ อันเป็นปัญหาหนึ่งของสังคมที่สำคัญยิ่ง \*

8. สาเหตุการเสพติดยาบ้าของวัยรุ่น (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยภูมิ. 2534 : 53-54)

สาเหตุสำคัญของการเสพติดยาบ้า หรือยาเสพติดนั้น ได้มีการศึกษาหาเหตุผลถึงการที่คนเราหันไปขายยาอันตรายเหล่านี้จนคิดและไม่สามารถจะเลิกได้ ในทางจิตเวชเป็นที่ยอมรับกันว่า สาเหตุที่สำคัญคือ พื้นฐานเดิมค่านิยมลักษณะของบุคคลนั้น คนที่ติดยาเสพติดส่วนมากจะเป็นคนเฉยๆ ขอบขึงคนอื่น เมื่อได้สิ่งใดที่ทำให้คนพอใจ หรือ สนายใจก็จะยึดไว้เป็นที่พึ่ง ดังนั้น สาเหตุสำคัญที่ยอมรับกันว่า เป็นสาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นกลายเป็นคนเสพติดยาบ้า หรือยาเสพติดอื่นๆ ได้แก่

8.1 การอยู่ใกล้ชิดกับยาที่ใช้ ได้แก่ วัยรุ่นเหล่านี้รู้จักและเข้าใจ ถึงสรรพคุณของยาดี สามารถหยิบใช้หรือหามาได้ง่าย เมื่อมีความไม่พอใจเล็กๆ น้อยๆ เช่น หงุดหงิด นอนไม่หลับ หรือกลุ่มใจก็หันมาใช้ยาเหล่านี้ ซึ่งจะช่วยให้ได้ในระยะแรก แต่ถ้าใช้บ่อยๆ ก็จะกลายเป็นคนเสพติดยาไปในที่สุด

8.2 สาเหตุจากถูกชักชวน โดยถูกชักชวนจากเพื่อนที่ติดยาเสพติดแล้ว อยากให้เพื่อนคิดบ้าง เพื่อให้มีความช่วยเหลือเหมือนกับคนแล้วจะได้ขอเงินเพื่อนฝูงมาซื้อยาเสพติด หรือ พวกที่ขายยาเสพติดให้โทษ โฆษณาชักจูงคุณภาพของยาเสพติดว่าดีต่างๆ นานา เช่นว่า ทำให้สมองปลอดโปร่ง เหมาะแก่การเรียนบ้าง เหมาะแก่การทำงานบ้าง หรือ ถูกชักชวนจากเพื่อนฝูงขณะ

มีนุสรุา เทียวเคร่งกัน จึงเกิดการคิดยาเสพติด

8.3 สาเหตุจากอยากลอง เนื่องจากอยากรู้อยากเห็นว่ารสชาติของยาเสพติดเป็นอย่างไร โดยคิดว่าคงไม่คิดง่าย ๆ แต่เมื่อทดลองเสพเข้าไปแล้วก็ไม่สามารถเลิกได้ เนื่องจากยาเสพติดในปัจจุบัน เช่น ยาบ้า เฮโรอีนคิดง่ายเพียงสองสามครั้งก็ติดแล้ว

8.4 เหตุจากถูกหลอกลวง เนื่องจากยาบ้าและยาเสพติดใหม่ๆ มีในรูปต่างๆ เช่น ท็อฟฟี ลูกกวาดหรือแคปซูล โดยผู้รับไม่ทราบว่าสิ่งที่ตนได้รับเป็นยาเสพติดให้โทษร้ายแรงอาจจะเข้าใจว่าของกินหรือยาธรรมดาที่ไม่มีพิษร้ายแรงตามที่ผู้ให้หลอกเอา ผลสุดท้ายต้องกลายเป็นผู้เสพติดไป

8.5 เหตุทางกาย เนื่องจากความเจ็บป่วยทางกาย วัยรุ่นบางคนที่มีโรคที่ทำให้เกิดความเจ็บปวดมาก เช่น ต้องถูกผ่าตัด ป็นโรคปวดศีรษะ เป็นโรคประสาท หรือ เป็นหิด ได้รับความทรมานทางกายมาก ถ้าหากอยู่ไกลจากแพทย์ หรือ ไม่สามารถจะหาแพทย์ได้ ก็พยายามช่วยตัวเองด้วยยาต่างๆ จนกลายเป็นคนคิดยาบ้า หรือ ยาเสพติดอื่นๆ ไปในที่สุด

8.6 เหตุทางใจ เนื่องจากมีความกลัดกลุ้มในปัญหาชีวิต ปัญหาครอบครัวและสิ่งแวดล้อม เช่น ไม่มีบ้านอยู่อาศัยเป็นกิจลักษณะ และไม่มีสุขลักษณะ เช่น อยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม หรือ พ่อแม่หย่าร้างและไม่มีความรักใคร่กลมเกลียวกัน เด็กขาดความอบอุ่นไม่มีความสุขทางจิตใจ จึงใช้ยาเสพติดเป็นเครื่องช่วย

8.7 เหตุจากความคึกคะนอง วัยรุ่นประเภทนี้รู้แน่แก่ว่ายาเสพติดให้โทษไม่ดี แต่ด้วยความคึกคะนองโดยมากเป็นวัยรุ่นที่ไม่เกรงกลัว ชอบแสดงความเก่งกล้าของคน เพื่ออวดเพื่อนฝูง อวดผู้หญิง เห็นการเสพยาบ้าเป็นของสนุกโดยขาดความรู้สึกรังเกียจ เป็นการเสพติดเพื่อให้เข้าพวกเข้าหมู่กับเขาได้

จากการสำรวจถึงสาเหตุหลักที่ทำให้เด็กหรือวัยรุ่นเสพยาบ้ากันมากขึ้นของคันทอง (2537 : 74-75) มี 4 ประการด้วยกัน คือ

1. ปัญหาครอบครัวจากพ่อแม่ หรือ บุคคลในครอบครัวไม่ค่อยมีเวลาให้ลูก ชอบทะเลาะเบาะแว้งจนเด็กมีความกดดัน หรือ แม้แต่การตามใจลูกมากเกินไป
2. ปัญหาการเรียน เช่น ในช่วงใกล้สอบเด็กบางคนอ่านหนังสือไม่ทัน หรือ เรียนอ่อนก็ถูกเพื่อนชักจูง หลงเชื่อได้ง่ายเพราะอยากเรียนเก่ง
3. ปัญหาทางสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เช่น ไม่มีเพื่อน เหงา หรือ การพยายามรวมกลุ่มกับเพื่อนเสพยาบ้าก็มีผลมาก หรือ ในเด็กที่อยู่ในชุมชนแออัด
4. ปัญหารายได้ เพราะการขายยาบ้าทำให้มีรายได้ดี เช่น รับมาเม็ดละ 5 - 10 บาท แต่ขายต่อเม็ดละ 25 - 30 บาท ออกมาในรูปแบบเงินทางธุรกิจ โดยผู้ขายทำทีว่าจะออกค่าเทอมให้กับเด็ก สุดท้ายต้องมาเสพยาบ้า

## 9. การป้องกันและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาบ้า

### 9.1 การป้องกันยาบ้า

ความหมายของการป้องกันยาบ้า หมายถึง การให้การศึกษา ข่าวสาร ความรู้ และข้อมูล ในเรื่องคุณภาพชีวิตเกี่ยวกับยาบ้า ตลอดจนการป้องกันตนเอง ครอบครัวยุและชุมชนให้รอดพ้นจาก ยาเสพติดได้ โดยไม่พึ่งพายาบ้า ถึงแม้จะประสบปัญหาตนเองและครอบครัว รวมทั้งการปรับปรุง สภาพแวดล้อมใกล้ตัว ที่มีส่วนผลักดันให้วัยรุ่นหันไปเสพยาบ้าควบคู่กันไปด้วย (สำนักงาน ป.ป.ส. ม.ป.ป. : 2) ระดับของการป้องกันยาบ้าในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการป้องกันในระดับที่ 1 (Primary Prevention) ซึ่งหมายถึง การป้องกันที่มีการจัดกิจกรรมล่วงหน้า เพื่อป้องกันวัยรุ่นไม่ให้เสพยา บ้า โดยเน้นในกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่เคยมีประวัติการเสพยาบ้า เพื่อเป็นการให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ ยาบ้าและผลกระทบต่างๆ ของยาบ้าที่มีต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น มุ่งเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการดำรง ชีวิตอย่างมีคุณค่าและเพื่อระงับ หรือ ลดการใช้จ่ายที่ไม่ถูกต้องและผิดวัตถุประสงค์

มาตรการป้องกันยาบ้า ในปัจจุบันพอสรุปได้ดังนี้ (สำนักงานป.ป.ส. ม.ป.ป. : 3-4)

1. มาตรการทางการศึกษา (Education Measure) เป็นการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ พัฒนาจิตใจ เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับกลุ่มเป้าหมาย อันจะเป็นภูมิคุ้มกันยาบ้าโดย บรรลุเนื้อหาผสมผสานไปกับการสอนวิชาต่างๆ ในระบบปกติ

2. มาตรการบริการสนเทศ (Information Measure) เป็นการให้ความรู้ ข่าวสารเกี่ยวกับ โทษพิษภัย อันตรายของยาบ้าและวิธีการป้องกัน โดยผ่านช่องทางต่างๆ เพื่อที่จะให้กลุ่มเป้าหมาย ตระหนักและตื่นตัวต่อปัญหายาบ้า และ เพื่อสร้างเจตคติ ค่านิยมที่ถูกต้องให้กับกลุ่มเป้าหมาย โดยมุ่งหวังที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ที่มีผลต่อการป้องกันและการต่อต้านยาบ้า

3. มาตรการทางเลือก (Alternative Measure) เป็นการจัดกิจกรรม ที่จะช่วยในการ ส่งเสริม สนับสนุน และตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อให้รู้จักทางเลือกที่ เหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อตนเอง และเป็นการนำตนเองไปสู่การมีชีวิตอย่างมีคุณภาพโดยไม่ต้อง พึ่งยาบ้า

4. มาตรการสอดแทรก (Intervention Measure) เป็นการจัดกิจกรรมที่ให้ความช่วยเหลือ แก่ผู้มีปัญหา ให้สามารถรู้จักการคลี่คลายและแก้ไขปัญหา หรือ เอาชนะปัญหาอุปสรรคต่างๆ และถ้าบุคคลมีการเสพยาบ้าอยู่แล้ว ก็ให้รู้จักเลือกและตัดสินใจในการที่จะเข้ารับบริการทางสังคมต่างๆ ที่มีอยู่เพื่อแก้ไขปัญหานั้นๆ ได้อย่างเหมาะสม

5. มาตรการใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ (Innovation Measure) เป็นการนำเอาวิธีการ กระบวนการ หรือ เทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในการดำเนินการป้องกันยาบ้าให้เกิดประสิทธิภาพ

## 9.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาบ้า

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาบ้าในปัจจุบัน เป็นไปตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ในประเภทที่ 1 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 16 ตุลาคม 2539 ดังรายละเอียดใน ตาราง 5 ดังนี้

ตาราง 5 เปรียบเทียบโทษของผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ ในประเภท 1 ตาม พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

ความผิด	บทกำหนดโทษ	มาตรา
ผลิต, นำเข้า, ส่งออก,	จำคุกตลอดชีวิต	ม. 65 วรรค 1
ผลิต, นำเข้า, ส่งออก, เพื่อจำหน่าย	ประหารชีวิต	ม. 65 วรรค 2
ครอบครองปริมาณ คำนวณเป็นสารบริสุทธิ์ ไม่ถึง 20 กรัม	ระวางโทษจำคุก 1 ปี - 10 ปี และ ปรับตั้งแต่ 10,000 - 100,000 บาท	ม. 67
จำหน่ายหรือมีไว้ใน ครอบครองเพื่อจำหน่าย ปริมาณคำนวณเป็นสาร บริสุทธิ์ไม่เกิน 100 กรัม	ระวางโทษจำคุก 5 ปี - ตลอดชีวิต และปรับตั้งแต่ 50,000 - 500,000 บาท	ม. 66 วรรค 1
จำหน่าย หรือมีไว้ใน ครอบครองเพื่อจำหน่าย ปริมาณคำนวณเป็นสาร บริสุทธิ์เกิน 100 กรัม	ระวางโทษจำคุกตลอดชีวิต หรือ ประหารชีวิต	ม. 66 วรรค 2
เสพ	ระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือน - 10 ปี และปรับตั้งแต่ 5,000 - 100,000 บาท	ม. 91
ยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพ	ระวางโทษจำคุก 1 - 5 ปี และ ปรับตั้งแต่ 10,000 - 50,000 บาท	ม. 93 ทวิ

ที่มา : กองวัตถุเสพติด กระทรวงสาธารณสุข. 2539 : ไม่มีเลขหน้า.

## 10. การบำบัดรักษาขาน้ำ

การบำบัดรักษาผู้ที่เสพยาบ้า สิ่งสำคัญที่สุดอยู่ที่ความตั้งใจจริงในการเลิก เนื่องจากขาน้ำเป็นยาเสพติดที่มีคุณสมบัติทำให้ผู้เสพยาบ้ามีอาการอยากเสพยาบ้ารุนแรง เช่นเดียวกับ เฮโรอีน ทินเนอร์ โคเคน และที่สำคัญ สารพวกนี้ทำลายสมองและอวัยวะต่างๆของร่างกายด้วย ดังนั้นวิธีการบำบัดรักษา จึงสำคัญที่ความตั้งใจจริง เช่น การนำกลุ่มผู้ติดสารนี้ไปให้คำปรึกษาแนะนำ การเข้าโครงการที่จะช่วยเกื้อหนุนทางใจ เป็นต้น (วรลักษณ์ ธีรโมกข์. 2537 : 35)

ขั้นตอนของการบำบัดรักษาที่สำคัญมี 4 ขั้นตอน ดังนี้ (ฉวีวรรณ ศิริพันธุ์. 2521 : 209)

### 1) ชั้นเตรียมการก่อนรักษา

ใช้เวลาประมาณ 1 - 4 สัปดาห์ ส่วนใหญ่เป็นงานของนักสังคมสงเคราะห์ ทำหน้าที่สัมภาษณ์ ชักถามประวัติ เยี่ยมบ้านและให้คำปรึกษาแนะนำ เพื่อให้ผู้ติดยาพร้อมที่จะปรับตัวก่อนเข้ารับการบำบัดรักษา โดยลางาน ลาโรงเรียน ไม่มีภาระกิจใดๆ ทั้งสิ้น เพื่อจะได้เข้ารับการบำบัดรักษาอย่างต่อเนื่อง ครอบครัวของผู้ติดยาต้องร่วมมือด้วย ผู้ติดยาและครอบครัวต้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้เพราะบางครั้งผู้ติดยาไม่อยู่ในสภาพที่จะรับคำแนะนำได้ ครอบครัวจะต้องเป็นผู้รับคำแนะนำไปถ่ายทอดให้แก่ผู้ติดยาเสพยา

### 2) การรักษาทางยา

การรักษาผู้ติดยากระตุ้นประสาท ซึ่งได้แก่ กระต่อม ขาน้ำ โคเคอีน สังเกตจากอาการคือ ทำงานเกินปกติ หงุดหงิด ฉุนเฉียว ชอบทะเลาะวิวาท แก้วตาเปิดกว้าง ปากและจมูกแห้ง ต้องเลียริมฝีปาก ขี้แฉะบ่อยๆ สูบบุหรี่จัดมวนค่อมวน อยู่ได้นานๆ โดยไม่กินหรือนอน การรักษาทางยา ได้แก่ ไตรคริเดซีน (Tricridazine) , ไตรฟลู-เพราซีน เพโรเฟนซีน (Triflou - Perazine Perohenzine) , เอลูฟีนาซีน (Eluphenazine) ป้องกันผลข้างเคียงของยา โดยให้ แอนตี้พาร์กินสันนิสซิม ตรีค (Antiparkinsonism Drug)

### 3) การฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ

การฟื้นฟูทางร่างกายควรให้อาหาร วิตามินและแร่ธาตุให้เพียงพอ รักษาโรคแทรกซ้อน: โรคขาดอาหาร ร่างกายอ่อนเพลีย โรคโลหิตจาง วัณโรคปอด โรคกระเพาะและโรคไตอักเสบ ส่วนการฟื้นฟูทางจิตใจ กระทำโดยวิธีการทำจิตบำบัด เพื่อให้ผู้ติดยาสามารถปรับตัวได้เมื่อออกไปสู่สังคมภายนอกหลังจากรับการบำบัดรักษา นอกจากนี้ควรสนับสนุนให้มีการฝึกงานอาชีพโดยเข้ากลุ่มอาชีพบำบัดเพื่อให้ผู้ติดยาสามารถนำไปประกอบอาชีพได้หลังจากออกจากสถานพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถภาพทางสังคม เพื่อเตรียมผู้ช่วยก่อนจำหน่าย ให้มีความพร้อมที่จะอยู่กับสังคมภายนอก ระยะฟื้นฟูสมรรถภาพใช้เวลาอย่างน้อย 6 เดือน ถ้าสภาพจิตเสื่อมมากใช้เวลานานกว่านี้ หากเรื้อรังต้องอยู่ในขอบเขตของสถานพยาบาลตลอดชีวิต

#### 4) การติดตามหลังการรักษา

นักสังคมสงเคราะห์ยังคงคอยติดตามดูแล ให้คำแนะนำต่อไปอีกเป็นระยะๆ อย่างน้อย 1 ปี เพื่อประทับประคองและส่งเสริมให้ผู้ป่วยสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในครอบครัว และในชุมชนด้วย ในการรักษาผู้ติดยาจำเป็นต้องรักษาครอบครัวด้วย เพื่อให้สมาชิกในครอบครัวเข้าใจธรรมชาติของผู้ติดยาทั้งขณะติดยา ขณะรักษา และภายหลังการรักษา เพื่ออยู่ร่วมกันอย่างถูกต้อง ครอบครัวต้องดูแลเอาใจใส่ ให้กำลังใจ เพื่อให้ผู้ติดยาได้ใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขตลอดไป

### 11. ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาน้ำใจของผู้อื่น และผลประโยชน์ของตนเอง ในการป้องกันยาบ้า

ความหมายของคำว่า " ทักษะ " ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (ราชบัณฑิตยสถาน. 2531 : 392) หมายถึง ความชำนาญ ซึ่งตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า "Skill" (สคิล) ส่วนความหมายตามวงการศึกษาและจิตวิทยา (ประเสริฐ ดันสกุล. 2538 : 14-16) หมายถึง ความชัดเจนและความชำนาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งมนุษย์สามารถสร้างขึ้นได้จากการเรียนรู้ ได้แก่ ทักษะการอาชีพ การกีฬา การทำงานร่วมกับผู้อื่น การอ่าน การสอน การจัดการ ทักษะทางคณิตศาสตร์และทางภาษา เป็นต้น เหล่านี้เป็นทักษะภายนอก ที่แสดงออกให้เห็นชัดเจนได้โดยตรง จากการกระทำ หรือจากการปฏิเสธ

ส่วนทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาน้ำใจของผู้อื่น และผลประโยชน์ของตนเอง นั้น เป็นทักษะชีวิตชนิดหนึ่ง จากทักษะชีวิต 9 ชนิดที่เป็นผลมาจากการศึกษาวิจัย ของโครงการ Need Assessment Programme Documentation Life Skills Training and Peer Education Experience in Thailand ซึ่งในความหมายของทักษะชีวิตทั้ง 9 ชนิดนี้ หรือไลฟ์ สคิล (Life Skill) หมายถึง คุณลักษณะ หรือ ความสามารถเชิงสังคมจิตวิทยา (Psychosocial Competence) เป็นทักษะภายใน ที่ช่วยให้สามารถเผชิญสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ทักษะชีวิตก็คือความสามารถพื้นฐานที่ทุกคนจำเป็นต้องใช้ในการเลือกทางดำเนินชีวิต ในสังคมปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องอาศัยการถ่ายทอดประสบการณ์ โดยการฝึกฝนอบรมนั่นเอง

ทักษะชีวิตนั้นไม่ใช่ความรู้สึกหรือความเห็นความเชื่อแค่เป็นองค์ความสามารถทางสติปัญญาที่ทุกคนจำเป็นต้องใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน เป็นความสามารถที่อาจพัฒนาขึ้นได้ด้วยการฝึกและการกระทำซ้ำๆ จนเกิดความเคยชินชำนาญเป็นลักษณะนิสัย

ความสำคัญของ ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรอง เพื่อรักษาน้ำใจของผู้อื่นและ ผลประโยชน์ของตนเองในการป้องกันยาบ้า

ทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรอง เพื่อรักษาน้ำใจของผู้อื่น และผลประโยชน์ของตนเอง ในการป้องกันยาบ้า ถือเป็นทักษะชีวิตหนึ่งที่มีประโยชน์ ในเชิงยับยั้งพฤติกรรมเสี่ยงและพฤติกรรม เบี่ยงเบนที่จะนำไปสู่การเสพยาบ้า อันเกิดจากการมีความคิดที่ไม่สร้างสรรค์ ถือเป็นทักษะที่มีความ สำคัญคือเขาวชนเป็นอันมาก เพราะจะช่วยทำหน้าที่เป็นภูมิคุ้มกัน คอยเหนี่ยวรั้งเขาวชนออกจาก พฤติกรรมเบี่ยงเบน และชักนำให้เขาวชนเลือกกระทำพฤติกรรมที่เหมาะสมได้ เช่น การไม่เลือก เสพยาบ้าจากการชักชวนของเพื่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขาวชนช่วงวัยรุ่น ซึ่งจากมุมมองของ นักพฤติกรรมศาสตร์เห็นว่า เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่คนหนุ่มสาวจะให้ความสำคัญกับเพื่อนสูงสุด จนอาจกล่าวได้ว่า เป็นวัยที่ "คิดเพื่อน" ก็ได้ พฤติกรรมเบี่ยงเบนและพฤติกรรมเสี่ยงคือการเสพ ยาบ้าของกลุ่มวัยรุ่น มักจะเป็นพฤติกรรมที่กระทำความการตัดสินใจของผู้นำกลุ่ม หรือ ตามความคิด ริเริ่มและจินตนาการของสมาชิกในกลุ่ม โดยที่สมาชิกในกลุ่มจะต้องเร่งรัดตัดสินใจฉับพลันเป็นการ เฉพาะหน้าภายใต้แรงกดดันของขบวนการกลุ่มเพื่อนอีกด้วย ในสภาวะการณ์คับขันเช่นนี้ หากวัยรุ่น ได้ฝึกทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรอง เพื่อรักษาน้ำใจของผู้อื่นและผลประโยชน์ของตนเองในการ ป้องกันยาบ้า จะสามารถคิดหาทางเลือกในการป้องกันยาบ้าได้อย่างเหมาะสมกับตนเองได้ด้วย

ขั้นตอนของการสอนทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรอง เพื่อรักษาน้ำใจของผู้อื่น และผลประโยชน์ของตนเอง ในการป้องกันยาบ้า

การสอนทักษะการปฏิเสธนี้ เป็นการสอนที่มุ่งเน้นในด้านทักษะนิสัย (กระทรวงสาธารณสุข. 2539 : 16-19) ซึ่งต้องอาศัยการสร้างให้เกิดความชัดเจนในตัวทักษะ ให้เห็นเป็นขั้นตอนที่ปฏิบัติ ได้ง่าย และนักเรียนมีโอกาสลงมือปฏิบัติในสถานการณ์ใกล้เคียง ถือเป็นความสามารถที่คนเราไม่เคย มีมาก่อนแต่ได้เรียนรู้จนกระทั่งทำได้อย่างชำนาญ ดังนั้น การสอนทักษะการปฏิเสธยาบ้า จึงต้องมี 2 ขั้นตอน คือ

1. รู้แจ้งเห็นจริง เป็นขั้นตอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนรับรู้ ว่า ทักษะต่างๆ ในการปฏิเสธ ยาบ้า มีความสำคัญ และ ฝึกฝนให้ทำเป็น หรือ ทำได้อย่างไร

2. ขั้นลงมือกระทำ เป็นขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียน ได้ลงมือปฏิบัติตามที่ได้เรียนรู้ มาจากขั้นตอนแรก

กิจกรรมในขั้นรู้แจ้งเห็นจริง ครูใช้การบรรยายนำประกอบกับการยกตัวอย่าง และให้ นักเรียนร่วมอภิปรายถึงความสำคัญและวิธีการฝึกทักษะนั้นๆ จากนั้นใช้สถานการณ์จำลองให้นักเรียน คิดใช้ทักษะดังกล่าว หรือ ใช้การสาธิตซึ่งอาจให้นักเรียนมีส่วนร่วมได้ การสาธิตจะช่วยให้นักเรียน เห็นจริงเป็นลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจน จากนั้นให้นักเรียนจัดกลุ่มย่อย หรือ กลุ่มระดมสมองเพื่อหา กฎเกณฑ์

สำหรับชั้นลงมือกระทำ เป็นการให้นักเรียนฝึกใช้ทักษะโดยใช้บทบาทสมมติ (Role Play) หรือ การซ้อมบท (Rehearsal Play) เป็นกิจกรรมหลัก และมีการฝึกซ้ำโดยผลัดกันแสดงบทบาทจนชำนาญ ดังนั้น การฝึกอบรมนี้จะต้องฝึกให้ครูมีทักษะในการใช้สถานการณ์จำลอง และการสาธิต เพื่อให้นักเรียนเห็นจริง ขณะเดียวกันก็มีทักษะในการนำมาฝึกบทบาทสมมติ หรือการซ้อมบท และประเมินผลการฝึกได้ มีรายละเอียดของกิจกรรมสรุปได้ ดังตาราง 6 ดังนี้

ตาราง 6 หลักการ วิธีการ ขั้นตอนและกิจกรรมการสอนทักษะการปฏิเสธ

หลักการ	วิธีการและขั้นตอน	กิจกรรม
หลักทั่วไป	การมีส่วนร่วมของนักเรียน การได้เรียนรู้ร่วมกัน และ การลงมือฝึกปฏิบัติจริง	
หลักเฉพาะ	<u>ขั้นตอนที่ 1</u> ขั้นรู้แจ้งเห็นจริง	<p><u>บรรยายนำ</u> เพื่อให้ข้อมูลหรือความรู้ที่จำเป็นในเวลาสั้น ๆ</p> <p><u>กรณีศึกษา สถานการณ์จำลอง หรือ สาธิต</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- กรณีศึกษา เป็นการตั้งโจทย์ให้ผู้เรียนคิดและแสดงความเห็น</li> <li>- สถานการณ์จำลอง เป็นการตั้งโจทย์เป็นเหตุการณ์ที่มีผู้แสดง</li> <li>- การสาธิต เป็นการแสดงให้เห็นขั้นตอนปฏิบัติที่ถูกต้อง</li> </ul> <p><u>การวิเคราะห์</u> กรณีศึกษา สถานการณ์จำลอง หรือ การสาธิต</p>
	<u>ขั้นตอนที่ 2</u> ชั้นลงมือกระทำ	<p><u>การฝึกปฏิบัติ</u> โดยการฝึกทักษะเป็นขั้นตอนประกอบ โดยการแสดงบทบาทสมมติหรือการฝึกซ้อมบทเพื่อให้เกิดความชำนาญ</p> <p><u>การประเมินการฝึก</u> โดยให้สมาชิกในกลุ่มฝึกประเมินกันเอง และผู้สอนประเมินอีกครั้งในกลุ่มใหญ่</p>

ขั้นตอนการปฏิเสธและเจรจาต่อรอง เพื่อรักษาน้ำใจของผู้อื่น และผลประโยชน์ของตนเองในการป้องกันยาบ้า แบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอน (ขงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์. 2538 : 41) ตามองค์ประกอบการปฏิเสธทั้ง 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนการปฏิเสธโดยเจรจาต่อรองเพื่อรักษาน้ำใจของผู้อื่น และผลประโยชน์ของตนเองในการป้องกันยาบ้า โดยไม่ต้องทำตามในสิ่งที่ไม่อยากทำแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. บอกความรู้สึกของตนเองที่มีต่อเรื่องนั้น ๆ
2. เสนอทางเลือก และบอกความประสงค์ที่เราตัดสินใจเลือก
3. ถามย้ำว่าเขาเห็นด้วยกับข้อเสนอของเราหรือไม่
4. ขอบขอบคุณเมื่อตกลงได้ และลาจากไป

สังเคราะห์ 7 ดังนี้

ตาราง 7 ขั้นตอนการปฏิเสธยาบ้า

องค์ประกอบการปฏิเสธ	คำอธิบาย	ตัวอย่างคำพูด
1. การแสดงความรู้สึกของตนเองหรือบอกผลดี-ผลเสียของการกระทำนั้น	เป็นการบอกความรู้สึกโดยไม่อ้างเหตุผลเพราะเหตุผลถูกโต้แย้งได้ง่าย	- ฉันไม่ชอบ - ฉันไม่อยาก
2. การขอปฏิเสธ	ตอบปฏิเสธอย่างชัดเจนเพราะเรามีสิทธิ์ปฏิเสธในสิ่งที่ไม่เห็นด้วย	- ขอไม่ไปนะ
3. การถามความเห็น	เป็นการแสดงความห่วงใยความรู้สึกของอีกฝ่ายเพื่อให้การปฏิเสธนุ่มนวล และรักษาความสัมพันธ์กับอีกฝ่าย	- เธอคงเข้าใจนะ - เธอคงไม่ว่าอะไรนะ
4. เมื่อผู้ชวนตอบในทำนองยอมรับหรือไม่ก็ตาม แสดงความขอบคุณและอำลาหากอีกฝ่ายยังเข้ใจ	เช่นเดียวกับข้อ 3 และอำลาเพื่อตัดการเข้ใจ	- ขอบใจนะที่ชวน - ฉันขอตัวไปก่อนนะ

ที่มา : ขงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์. 2538 : 41.

ส่วนคำพูดที่เหมาะสมให้แก่แต่ละขั้นตอนการปฏิเสธ มีดังต่อไปนี้

คำพูดที่เหมาะสมสำหรับแต่ละขั้นตอน มีดังต่อไปนี้

**คำพูดที่ใช้แสดงความรู้สึก**

- ฉันคิดว่า.....
- ฉันรู้สึก.....
- ฉันไม่สบายใจที่.....
- ฉันไม่อยากให้เกิด.....

**คำเสนอทางเลือก**

- ฉันอยากจะ.....
- อย่างนี้ดีกว่า.....
- ยังไงดีไหม.....
- อย่าให้ฉันต้อง.....

**คำถามย้ำข้อเสนอ**

- ดีไหม
- พอรับได้ ไหม
- คุณคิดว่าอย่างไร
- คงไม่เป็นไรมากนะ

**คำขอบคุณเพื่อสรุปเรื่องและอำลา**

- ขอบคุณที่เข้าใจ
- เอาตามนั้นนะ ขอบคุณจริงๆ
- ฉันสบายใจขึ้นมากเลยที่คุณเข้าใจ
- ดีใจที่เราเห็นตรงกัน

**ทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย**

### 1. ทฤษฎีพฤติกรรมสุขภาพ (Health Behaviors Theories)

ได้มีนักวิชาการสุขภาพให้ความหมายของพฤติกรรมสุขภาพไว้ดังนี้

สุชาติ โสมประยูร (2522 : 44) ได้ให้ความหมายของคำว่าพฤติกรรมสุขภาพ หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกเกี่ยวกับสุขภาพทั้งด้านความรู้ เจตคติ การปฏิบัติและทักษะ โดยเน้นเรื่องพฤติกรรมสุขภาพที่สามารถสังเกตและวัดได้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในเรื่องสุขภาพ

ประกาศเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 28) ได้ให้ความหมายของคำว่าพฤติกรรมสุขภาพ หมายถึง ปฏิกริยาหรือกิจกรรมทุกชนิดที่มนุษย์กระทำ แม้ว่าจะสังเกตได้หรือไม่ก็ตาม ที่มุ่งเน้นเฉพาะในเรื่องของสุขภาพอนามัย เช่น การปฏิบัติคนเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดของร่างกาย เป็นต้น

ธนวรรณ อิ่มสมบูรณ์ (2532 : 11) ได้ให้ความหมายของคำว่า พฤติกรรมสุขภาพ หมายถึง การแสดงออกของบุคคลที่มีผลต่อสุขภาพของบุคคลนั้นๆ เอง หรือ บุคคลอื่น รวมถึงการกระทำ หรืองดการกระทำในสิ่งที่เป็นผลดีหรือผลเสียต่อสุขภาพในรูปของความรู้ความเข้าใจ เจตคติ และการปฏิบัติที่มีผลดี หรือ ผลเสียต่อสุขภาพ

จากความหมายที่นักวิชาการสุขศึกษาได้ให้ไว้ทั้งหมดนี้ พอสรุปได้ว่า พฤติกรรมสุขภาพ หมายถึง การกระทำ หรือการปฏิบัติ หรือ การยกเว้นการกระทำที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย โดยอาศัยความรู้ ความเข้าใจ เจตคติและการปฏิบัติคนทางสุขภาพ ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพด้านใดด้านหนึ่ง ย่อมมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพด้านอื่นด้วย

#### องค์ประกอบของพฤติกรรมสุขภาพ

การอธิบายด้านความรู้ เจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับสุขภาพ โดยอาศัยแนวความคิดของความหมายพฤติกรรมสุขภาพทางด้านการศึกษาของ บลูม (Bloom) คราซวอห์ล (Krathwohl) และ มาเซีย (Macia) (ประกาศเพ็ญ สุวรรณ. 2526 : 155 ; อ้างอิงมาจาก Bloom, Krathwohl and Macia. n.d.) ซึ่งแบ่งพฤติกรรมดังกล่าวออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. พฤติกรรมด้านความรู้ (Cognitive Domain) หมายถึง การมีประสบการณ์เกี่ยวกับข้อเท็จจริง หรือหลักฐานต่างๆ ซึ่งเกิดจากการศึกษาหรือการตรวจสอบ ความรู้ที่จัดเป็นความสามารถทางสติปัญญา จำแนกได้เป็นลำดับขั้นคอน ดังนี้

- 1.1 ความรู้ (Knowledge)
- 1.2 ความเข้าใจ (Comprehension)
- 1.3 การประยุกต์หรือการนำไปใช้ (Application)
- 1.4 การวิเคราะห์ (Analysis)
- 1.5 การสังเคราะห์ (Synthesis)
- 1.6 การประเมินค่า (Evaluation)

2. พฤติกรรมด้านเจตคติ (Affective Domain) หมายถึง ความสนใจ ความรู้สึก ท่าที ความชอบไม่ชอบ การให้คุณค่า หรือการปรับปรุงค่านิยมที่ยึดถือ พฤติกรรมด้านนี้ยากต่อการอธิบายเพราะเกิดภายในจิตใจของบุคคล การเกิดพฤติกรรมด้านเจตคติ แบ่งออกเป็นขั้นคอนดังนี้

- 2.1 การรับรู้ (Receiving)
- 2.2 การตอบสนอง (Responding)

2.3 การให้ค่า (Valuing)

2.4 การจัดกลุ่มค่า (Organization)

2.5 การแสดงคุณลักษณะค่านิยมที่ยึดถือ (Characterization)

3. พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ (Psychomotor Domain) เป็นพฤติกรรมด้านการใช้ความสามารถในการแสดงออกทางร่างกาย เป็นพฤติกรรมขั้นสุดท้ายที่สามารถประเมินผลได้ง่าย แต่กระบวนการที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมนี้ต้องอาศัยเวลาและการตัดสินใจหลายขั้นตอน ทางด้านสุขภาพถือว่า พฤติกรรมการปฏิบัติของบุคคลเป็นเป้าหมายขั้นสูงสุดที่ช่วยให้บุคคลมีสุขภาพดี

นอกจากนี้องค์ประกอบทั้ง 3 ด้านดังที่กล่าวมาแล้ว ยังมีองค์ประกอบอื่นๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล เช่น องค์ประกอบทางด้านจิตวิทยา ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษาและด้านการเมือง

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพนั้น มีพื้นฐานมาจากความคิดทางด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ ธรรมชาติของมนุษย์ ตลอดจนทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามความคิดของเคลแมน (Kelman) เกี่ยวกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในสังคมของบุคคลนั้น เชื่อว่ามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ 3 ลักษณะ คือ (ประกาเพ็ญ สุวรรณ. 2526 : 202-204)

1. การเปลี่ยนแปลงเพราะถูกบังคับ (Compliance) เพราะบุคคลถูกสังคม หรือ กลุ่มของบุคคลบังคับให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ถ้าไม่เปลี่ยนแปลงจะถูกลงโทษ แต่ในทางตรงข้ามถ้าเปลี่ยนแปลงก็จะได้รับรางวัลจากสังคม

2. การเปลี่ยนแปลงเพราะการเอาอย่าง (Identification) บุคคลเห็นพฤติกรรมของบุคคลอื่นว่าเป็นสิ่งที่ดี ตนเองต้องการเลียนแบบโดยคิดว่าตนเองควรมีพฤติกรรมเหมือนบุคคลนั้น เช่น บิดา มารดา ครู อาจารย์ คาราภาพยนตร์ นักการเมือง พระภิกษุสงฆ์ เป็นต้น

3. การเปลี่ยนแปลงเพราะยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ดี (Internalization) บุคคลยอมรับและรู้สึกด้วยตนเองว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมกับตนเอง ตรงกับแนวความคิด ค่านิยมของคนที่ยึดถืออยู่ หรือ อาจมองเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงสามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้

ปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ (2526 : 121-130) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพื่อให้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาพฤติกรรมให้ครอบคลุมทุกปัจจัย ดังนี้

1. วุฒิภาวะ เป็นพัฒนาการตามธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล

2. ยาและสิ่งแวดล้อม สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลได้ ทั้งพฤติกรรมภายนอกและพฤติกรรมภายใน

3. พันธุกรรม เป็นปัจจัยสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด หรือ การแสดงออก ซึ่งต้องอาศัยระดับสติปัญญา ซึ่งส่วนหนึ่ง มาจากบิดา มารดาหรือบรรพบุรุษ ความเฉลียวฉลาด โรคบางอย่างสามารถถ่ายทอดกันทางพันธุกรรม

4. การเรียนรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล เพราะพฤติกรรมส่วนใหญ่เกิดจากการเรียนรู้แล้วจึงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม

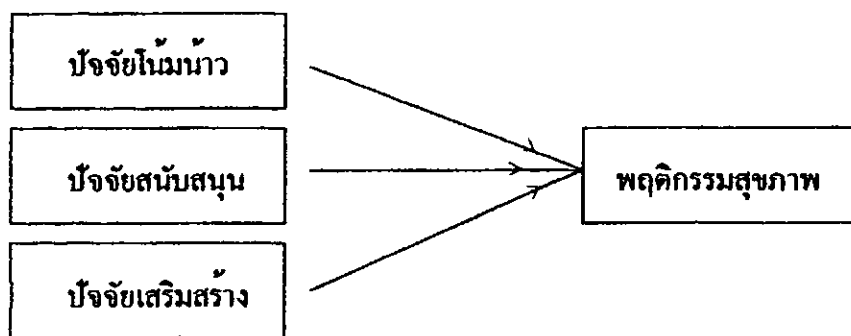
#### กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ

กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนมีอยู่หลายวิธี แต่ละวิธีก็มีแนวความคิดหลัก แตกต่างกันไป เพราะพฤติกรรมของคนโดยเฉพาะพฤติกรรมสุขภาพเกิดจากสาเหตุหลายประการ ดังนั้น การปลูกฝัง หรือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพในประชาชนจะเกิดขึ้นได้หรือไม่และ เป็นไปในลักษณะใดนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ คือ

1. ปัจจัยโน้มน้าว (Predisposing Factor) เป็นผลที่เกิดจากการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล โดยตรง ซึ่งอยู่ในลักษณะของความรู้ความเข้าใจ ความเชื่อ ค่านิยม เจตคติ เกี่ยวกับเนื้อหาของวิชา สุขศึกษา การเกิด หรือ การเปลี่ยนแปลงของปัจจัยโน้มน้าว ให้อยู่ในระดับที่จะเอื้ออำนวยให้เกิด พฤติกรรมสุขภาพที่พึงประสงค์ได้นั้น ต้องอาศัยประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต่อเนื่องกันมา ตั้งแต่จุดแรก ของการเรียนรู้ซึ่งอาจจะได้รับจากผู้ปกครอง และสิ่งแวดล้อมภายในครอบครัว หรือจากการสังเกตและ สิ่งแวดล้อมทั่วไป

2. ปัจจัยสนับสนุน (Enabling Factor) ซึ่งได้แก่ สภาพแวดล้อมและกิจกรรมต่างๆ ที่ เอื้ออำนวยให้แต่ละคนได้มีโอกาสกระทำการ ในเรื่องหนึ่งเรื่องใดอย่างเพียงพอ เหมาะสมและต่อเนื่อง จนกระทั่งเกิดการพัฒนาเป็นทักษะและพฤติกรรมอย่างถาวร เช่น การจัดให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ และรับผิดชอบในโครงการสุขภาพในโรงเรียนตามระดับความรู้ความชำนาญก็จะ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะปลูกฝัง หรือ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพให้เกิดได้โดยมีปัจจัยอื่นเป็น แรงเสริม

3. ปัจจัยเสริมสร้าง (Reinforcing Factor) ซึ่งได้แก่ ตัวบุคคลอื่นๆ ในครอบครัว โรงเรียนและสังคมสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งจะมีบทบาทในการสั่งสอน อบรม แนะนำ ชักจูง ควบคุม คุดูแล กระตุ้นเตือน หรือปฏิสัมพันธ์อย่างหนึ่งอย่างใดที่จะเสริมสร้างให้การกระทำ หรือ การตัดสินใจของคนเองที่ได้รับแรงโน้มน้าว และ กำลังสนับสนุนจากปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวมาแล้ว สรุปได้ดังภาพประกอบ 1



ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพ

ที่มา : ธนวรรษ อัมสมบุญ. 2528 : 25.

### ประเภทของพฤติกรรมสุขภาพ

เพื่อให้ครอบคลุมแนวความคิดของพฤติกรรมสุขภาพ จึงแบ่งประเภทของพฤติกรรมสุขภาพเป็น 3 ชนิด (ประกาเพ็ญ สุวรรณ. 2532 : 75) คือ

1. พฤติกรรมการป้องกันโรค (Preventive Health Behavior) หมายถึง การปฏิบัติตัวของบุคคลเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดโรค ได้แก่ การออกกำลังกาย การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การไม่สูบบุหรี่ การสวมหมวกนิรภัย เป็นต้น
2. พฤติกรรมเมื่อเจ็บป่วย (Illness Behavior) หมายถึง การปฏิบัติที่บุคคลกระทำเมื่อมีอาการผิดปกติ ได้แก่ การเพิกเฉย การถามเพื่อนฝูงเกี่ยวกับอาการของตน การแสวงหาการรักษาพยาบาล การหลบหนีจากสังคม
3. พฤติกรรมเมื่อรู้ว่าตนเป็นโรค (Sick-Role Behavior) หมายถึง การปฏิบัติที่บุคคลกระทำหลังจากทราบผลการวินิจฉัยแล้ว เช่น การรับประทานยาตามแพทย์สั่ง การควบคุมอาหาร การออกกำลังกาย การลดหรือเลิกกิจกรรมที่จะทำให้อาการของโรครุนแรงมากขึ้น

การแบ่งประเภทของพฤติกรรมสุขภาพเป็น 3 ชนิดนี้ สอดคล้องกับความสัมพันธ์ขององค์ประกอบจิตวิทยาสังคมกับพฤติกรรมสุขภาพของ บุญเยี่ยม ตระกูลวงษ์ (2528 : 587-588) ซึ่งได้แบ่งพฤติกรรมสุขภาพเป็น 3 ชนิด คือ พฤติกรรมการป้องกันโรค พฤติกรรมบทบาทของความเจ็บป่วย และพฤติกรรมการเจ็บป่วยและอยู่ในบทบาทของผู้ป่วย การที่บุคคลอยู่ในบทบาทความเจ็บป่วยถูกกำหนดโดยบุคคลในชุมชน เช่น ครอบครัวรับรู้สภาวะความเจ็บป่วยของบุคคลนั้น การเข้าถึงระบบบริการสาธารณสุขอันมีผลทำให้บุคคลที่ป่วยหยุดงาน ปฏิบัติในเรื่องอาหารการกินและการปฏิบัติตนตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

## 2. ทฤษฎีกระบวนการอิทธิพลทางสังคม (Social Influence Processes Theories)

นักสังคมสงเคราะห์และนักพฤติกรรมศาสตร์ ได้กล่าวไว้ตรงกันว่า บุคคลในสังคมจะต้องผ่านกระบวนการสังคมประภค (Socialization) ทำให้บุคคลได้รับความรู้ ทักษะ สามารถปรับตัวเข้าเป็นสมาชิกหนึ่งของสังคมนั้นๆได้ กระบวนการอิทธิพลทางสังคมได้แก่ กลุ่มทางสังคม คือการที่บุคคลมารวมกัน ซึ่งบุคคลในสังคมจะต้องเกี่ยวข้องกับค้วย และนำค้วเขาไปเปรียบเทียบกับค้วยในทางใดทางหนึ่ง เช่น เพื่อนบ้าน ครอบครัว หรือ กลุ่มอาชีพและกลุ่มที่เรามีอิทธิพลควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคม เพราะหากบุคคลใดไม่ประพฤติปฏิบัติค้วมาก็จะถูกสังคมนั้นลงโทษ หรือ ถ้าปฏิบัติค้วมาก็จะได้รับการยกย่อง และบุคคลในสังคมนั้นก็จะต้องปฏิบัติค้วตามปทัสถานของสังคมนั้นๆ (บุญเยี่ยม กระจุกวงษ์. 2528 : 581-582) ซึ่งกลุ่มทางสังคมจัดเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. กลุ่มปฐมภูมิ (Primary Group) คือ กลุ่มชั้นค้วน ได้แก่ กลุ่มครอบครัว กลุ่มเพื่อนบ้าน กลุ่มปฐมภูมินี้ สมาชิกในกลุ่มจะมีความสนิทสนมและมีความสัมพันธ์เป็นส่วนค้วระหว่างสมาชิก ซึ่งมีความสำคัญมากทางด้านสาธารณสุข ทั้งการป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ และการปฏิบัติค้วตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข

2. กลุ่มทุติยภูมิ (Secondary Group) ได้แก่ กลุ่มที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเป็นแบบแผน ค้วเนินไปตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้ กลุ่มอาจจะมีขนาดใหญ่ยิ่งขึ้น แต่ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกจะไม่แน่นแฟ้นเหมือนกลุ่มปฐมภูมิ นอกจากนี้ กลุ่มทุติยภูมียังมีอิทธิพลและเป็นค้วกำหนดปทัสถานของบุคคลในสังคม ซึ่งบุคคลในสังคมจะต้องใช้เป็นที่อ้างอิงและปฏิบัติค้วตามปทัสถานของกลุ่มค้วงไว้

ค้วงนั้นกลุ่มเป็นกระบวนการอิทธิพลทางสังคมที่สำคัญ ในอันที่จะทำให้บุคคลที่เป็นสมาชิกในสังคมประพฤติปฏิบัติค้วตามบรรทัดฐานที่สังคมนั้นกำหนดไว้ ในงานวิจัยครั้งนี้จะนำแนวคิดในลักษณะความสัมพันธ์ของนักเรียนในรูปแบบกลุ่มปฐมภูมิ คือ กลุ่มเพื่อน ซึ่งสมาชิกกลุ่มมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด มีความสนิทสนมคุ้นเคยกัน ตลอดจนมีการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มาใช้เป็นแรงสนับสนุนในการป้องกันยาบ้า ซึ่งจะเห็นได้ว่าอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนนั้นเป็นปัจจัยอีกประการหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับพัฒนาการทางสังคมของวัยรุ่น วัยรุ่นมีกิจกรรมที่ต้องสัมพันธ์กับเพื่อนรุ่นเดียวกันมากกว่าบุคคลในวัยอื่น จะมีการรวมกลุ่มกันในรูปแบบค้วงๆ ซึ่งจะทำให้เขาได้เรียนรู้ทักษะในการเข้าสังคม และเรียนรู้หลายสิ่งหลายอย่างจากกลุ่มเพื่อนของเขา นักจิตวิทยาบางท่านให้ข้อสังเกตว่า กลุ่มเพื่อนจะมีบทบาทในการช่วยให้กลุ่มมีมโนภาพเกี่ยวกับคนได้ค้วขึ้น ทำให้รู้จักตนเองจากปฏิกิริยาของผู้อื่น ซึ่งความจริงอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนไม่ได้เพิ่งเริ่มค้วนในระยะวัยรุ่น แต่บทบาทและความสำคัญของกลุ่มเพื่อนนั้นเกิดขึ้นค้วงแต่เด็ก เด็กจะเรียนรู้ระเบียบค้วงๆ ของกลุ่มเพื่อจะควบคุมพฤติกรรมทางสังคม เด็กจะช่วยกันแก้ปัญหาค้วงและแลกเปลี่ยนความรู้สึกซึ่งกันและกัน ค้วงพฤติกรรมค้วงกล่าวในวัยเด็กเมื่อเทียบกับวัยรุ่นแล้ว กลุ่มเพื่อนในวัยรุ่นจะมีบทบาทและอิทธิพล

ที่เห็นได้ชัดกว่า (ปรีชา เกตุทัต. 2529 : 230-231 ; อ้างอิงมาจาก Conger. 1977 : 325) การเข้ากลุ่มเพื่อนของวัยรุ่นเป็นธรรมชาติ หรือภาวะปกติโดยทั่วไป ทั้งนี้เพื่อเสริมความรู้สึกมั่นคงในจิตใจของคน ได้มีโอกาสแสดงความสามารถความคิดเห็นให้คนอื่นยอมรับเพื่อความเชื่อมั่น และได้มีโอกาสเรียนรู้จากคนอื่นเพื่อปรับปรุงตัวเองให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งต้องอาศัยทักษะทางสังคมและประสบการณ์ทางสังคมแบบผู้ใหญ่ด้วย คือ การเรียนรู้ที่จะยอมหรือประนีประนอมต่อกฎเกณฑ์ของกลุ่มเพื่อไม่ให้ขัดแย้งกับความต้องการของคน คือ สามารถเข้าใจความรู้สึกของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งก็คิดกร มีทรัพย์ (2529 : 356-359) ได้รวบรวมลักษณะสำคัญของการเข้ากลุ่มเพื่อนของวัยรุ่นดังนี้

1. การสมยอมคอกกลุ่ม กฎเกณฑ์ของกลุ่มเป็นสิ่งสำคัญมากที่ทุกคนจะต้องถือปฏิบัติ การที่รวมกลุ่มกันได้ จะต้องมีความคิดและความรู้สึกที่สนิยอมอย่างเดียวกัน หรือใกล้เคียงกันจึงจะถือได้ว่าเป็นสมาชิกภายในกลุ่ม คนนอกกลุ่มจะถูกกดดันให้เข้ากลุ่มซึ่งอาจอยู่ในสภาพจำยอม หรือแยกตัวออกไปแสวงหากลุ่มอื่นที่พอจะปรับตัวให้เข้ากันได้ จึงเห็นได้ว่ากลุ่มมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นมาก กฎของกลุ่มสำคัญกว่าคำสอนของพ่อแม่ กฎระเบียบของครูอาจารย์ และบางครั้งสำคัญกว่ากฎหมายบ้านเมือง ทั้งนี้เพราะว่า

1.1 ชีวิตในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา หรือ ในกลุ่มทำงาน (สำหรับวัยรุ่นที่มีได้ศึกษา) ผลักดันให้วัยรุ่นใกล้ชิดสนิทสนมกัน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมีกิจกรรมร่วมกัน มีความสุข ความสนุกสนาน และปรารถนารวมกลุ่มกันขึ้น

1.2 วัยรุ่นเป็นวัยที่เริ่มจะเป็นอิสระจากบ้าน ต้องการเป็นตัวของตัวเองและแสวงหาสถานที่ใหม่เฉพาะตน เพื่อน หรือ กลุ่มจึงมีลักษณะเป็นบ้านใหม่แทนบ้านเดิม คือ ครอบครัวนั้นเอง

1.3 สภาพบ้านเดิมทำให้วัยรุ่นสูญเสียความเป็นอิสระ การที่พ่อแม่หรือครอบครัวยังคงเห็นว่าเขาเป็นเด็ก และได้รับการปฏิบัติครอบงำนั้นตลอดเวลาซึ่งวัยรุ่นยอมรับได้ยาก

1.4 วัยรุ่นปรารถนาความสนุกสนาน ต้องแลกเปลี่ยนความคิด ความฝันและความหวังของเขาซึ่งกลุ่มตอบสนองได้ดีกว่า

2. เข้ากลุ่มโดยถือตัวเองว่าเด่นกว่าคนอื่น หมายถึง ความพยายามที่จะให้กลุ่มยอมรับคนจึงมักจะปฏิบัติตัวให้เป็นที่สนใจของกลุ่ม เพื่อที่จะได้รับการยอมรับต่อไป

3. เข้ากลุ่มโดยความเข้าใจกลุ่ม หมายถึง ความเข้าใจบทบาทของคนในกลุ่มเพื่อน และเข้าใจว่ากลุ่มมีความคาดหวังอะไรจากเขาบ้าง สามารถประนีประนอมความต้องการของตนเองกับกฎเกณฑ์ของกลุ่มเพื่อไม่ให้ขัดแย้งกัน มีความจริงใจต่อกกลุ่ม

4. เข้ากลุ่มเพื่อเอาชนะกลุ่มโดยลักษณะขวางโลก เป็นลักษณะเอาชนะกลุ่มหรือคองการนำกลุ่มไปตามความคิดของตัวเอง แต่ไม่อาจทำได้ จึงเริ่มก่อกวนกลุ่มด้วยวิธีต่างๆ เช่น พุดเหน็บแนม ประชดประชัน เป็นต้น

5. เขากลุ่มเพื่อการต่อต้านอำนาจผู้ใหญ่ กิจกรรมรวมกลุ่มของวัยรุ่นบางครั้งเพื่อต่อต้านอำนาจของผู้ใหญ่ เช่น กฎระเบียบของสถานศึกษา ผู้ปกครอง หรือกฎหมายบ้านเมือง การต่อต้านผู้ใหญ่ของวัยรุ่นอาจถือได้ว่าเป็นธรรมชาติ เพื่อแสดงความรู้สึกอิสระ เป็นตัวของตัวเอง หรือ เพื่อความสนุกสนาน

พัฒนาการของวัยรุ่นเป็นไปค่อนข้างเร็ว และเป็นพัฒนาการในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ จากวัยเด็กเริ่มเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ทำให้วัยรุ่นมีความยุ่งยากในการปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงนี้มาก กล่าวคือ บางครั้งวัยรุ่นจะถูกคาดหวังว่าเป็น "ผู้ใหญ่" แล้วควรจะประพฤติปฏิบัติแบบผู้ใหญ่ได้ แต่บางครั้งวัยรุ่นยังถูกมองว่าเป็น "เด็ก" ต้องอยู่ภายใต้คำแนะนำหรือกฎระเบียบของโรงเรียน ทำให้วัยรุ่นอึดอัด เพราะบทบาทใหม่ที่ซับซ้อน และเพราะถูกคาดหวังมากเกินไปหรือน้อยเกินไปดังกล่าว ทำให้วัยรุ่นเกิดความตึงเครียดขึ้นทั้งที่รู้ตัวหรือไม่รู้ตัว วัยรุ่นจึงปรารถนาจะได้ใครสักคนหนึ่ง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิด ความหวังและรับรู้ความอึดอัด ความคับข้องใจและปัญหาต่างๆ ซึ่งก็คือ เพื่อน หรือ กลุ่มเพื่อนนั่นเอง (กิติกร มีทรัพย์. 2529 : 370 ; อ้างอิงมาจาก Grinder. 1973 : 244) โดยทั่วไปแล้ววัยรุ่นต้องการเพื่อนด้วยเหตุผลหลักันหลายอย่าง แต่สำหรับสาเหตุสำคัญ ๆ พอจะสรุปได้ 7 ประการ ดังนี้ (กิติกร มีทรัพย์. 2529 : 370-372)

1. ความเชื่อมั่น การเขากลุ่มของวัยรุ่น เป็นไปเพื่อช่วยเสริมความมั่นใจของเขาให้มากขึ้น เพราะวัยรุ่นมีบทบาทใหม่แบบผู้ใหญ่ เขาต้องดำเนินการและแก้ไขอุปสรรคที่เกิดขึ้นด้วยตัวเองไม่ว่าจะเป็นการศึกษาที่สูงขึ้น การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ปัญหาอุปสรรคในหน้าที่การงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน วัยรุ่นตกอยู่ในความรู้สึกโดดเดี่ยวไม่มั่นใจ เพื่อนและกลุ่มเพื่อนสามารถช่วยเหลือเขาได้ อย่างน้อยๆ ก็รับปัญหา หรือ ช่วยผ่อนคลายข้อกังวลใจให้เขาได้ดีกว่าคนอื่น ๆ ในกรณีวัยรุ่นบางรายมีความมั่นใจอยู่บ้างในบางเรื่อง เขาก็ยังต้องการเพื่อน เพื่อเสริมสภาพความมั่นใจให้มากขึ้น หรือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้กว้างขวางออกไปด้วย

2. ความเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเอง วัยรุ่นต้องการสถานที่ใหม่ พบคนใหม่ๆ ที่จะทำให้เขาเป็นอิสระแก่ตัวเองตามสมควร ในความรู้สึกของวัยรุ่น เพื่อนและกลุ่ม คือ บ้านใหม่ของเขา นั่นเอง วัยรุ่นที่มีความรู้สึกว่าไร้อิสระเมื่ออยู่บ้านเก่า (ครอบครัว) หรือ พ่อแม่ไม่ให้โอกาสเขาได้เป็นตัวของตัวเอง เขาก็จะคิดบ้านใหม่จนแทบจะตัดขาดบ้านเก่าออกไปทีเดียว ที่เรียกว่าคิดเพื่อน ซึ่งมักพบเสมอๆ ในครอบครัวที่ค่อนข้างเผด็จการ เครื่องครัดเด็กเกินไป หรือในครอบครัวที่ละเลย ไม่ค่อยสนใจ หรือครอบครัวที่เข้มงวดเกินไป เด็กจะรู้สึกว่าตนถูกจำกัดความคิดเห็น รู้สึกถูกควบคุมบังคับและวิตกกังวล ในครอบครัวที่ละเลย หรือ ไม่ยอมรับ เด็กจะรู้สึกโดดเดี่ยวว่าเหว่ ขาดความอบอุ่น การคบหาเพื่อนจะช่วยให้วัยรุ่นรู้สึกผ่อนคลายความวิตกกังวล และมีความรู้สึกอบอุ่นขึ้นกว่าอยู่ในครอบครัวของตน การคิดเพื่อนจึงมักมีลักษณะเป็นการพึ่งพา (Dependency) มากกว่าจะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือสร้างสรรค์กิจกรรมสังคมเท่าที่ควร ถ้าหากได้กลุ่มเพื่อน หรือ ผู้นำกลุ่ม

ที่ไม่สู้ดีนัก เขาอาจถูกชักจูงไปในทางไม่เหมาะสมได้ง่าย

3. ความสนุกสนานเพลิดเพลิน วัยรุ่นอยู่ในสภาพที่เรียกว่าโตเกินไปที่จะเล่นของเล่นแบบเด็ก แต่ก็ยังเด็กเกินไปที่จะต้องรับผิดชอบงานต่างๆ แบบผู้ใหญ่ วัยรุ่นจึงแสวงหาความสนุกสนานเพื่อหลีกเลี่ยงสภาพดังกล่าวในบางโอกาส โดยเฉพาะในช่วงที่ต้องรับผิดชอบแบบผู้ใหญ่ หรือถูกคาดหวังที่จะต้องทำเช่นนั้น วัยรุ่นมักจะเกิดความตึงเครียดเกินไป จึงหันเข้ากลุ่มซึ่งมีโอกาสผ่อนคลายสนุกสนานกว่า

4. ประสบการณ์ในความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในกลุ่มเพื่อน วัยรุ่นมีโอกาสมากกว่าที่จะได้เรียนรู้การสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนทั้งเพศเดียวกัน หรือ ต่างเพศ ว่าเขาจะเป็นที่ยอมรับหรือไม่อย่างไรบ้าง การเรียนรู้เช่นนี้จะช่วยในการปรับปรุงตัวเองให้รู้จักเข้าสังคม และได้ประสบการณ์ที่แก้ไขตัวเองให้เป็นที่ยอมรับมากขึ้น

5. ความช่วยเหลือเพื่อพัฒนาความสามารถ ความอดทนและความเข้าใจในเรื่องราวต่างๆ เรื่องการเรียน การงานและเรื่องทั่วไป ซึ่งจะได้จากการสนทนา ถกเถียงในเรื่องราวหรือปัญหาต่างๆ กับกลุ่มเพื่อน ทั้งที่มีภูมิหลังและพื้นฐานครอบครัวที่คล้ายๆ กัน หรือแตกต่างกัน

6. โอกาสที่จะได้พัฒนาทักษะทางสังคม ทักษะทางสังคมของวัยรุ่นในที่นี้เน้นความสามารถและเทคนิคการสนทนา การแสดงมรรยาทที่พึงามในการเข้ากลุ่ม และความสามารถในเชิงยืดหยุ่น ประนีประนอม เช่น ทักษะในกิจกรรมกลุ่มต่างๆในการเล่น การพูดคุยสนทนา และการรับประทานอาหารร่วมกัน

7. สัมพันธภาพกับเพื่อนต่างเพศ วัยรุ่นจะมีความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศโดยธรรมชาติ ซึ่งเรื่องนี้วัยรุ่นไม่ได้รับการตอบสนองในบ้านของคน การมีสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ สำหรับวัยรุ่นส่วนมากไม่อาจกระทำได้โดยตรง แต่จะอาศัยการผ่านกลุ่มต่างๆ เป็นสื่อกลาง เช่น กลุ่มกิจกรรม เป็นต้น

### 3. ทฤษฎีกระบวนการกลุ่ม (Group Processes Theories)

วินิจ เกตุขำและคมเพชร ฉัตรศุกกุล (2522 : 14-15) ได้สรุปความหมายของ กระบวนการกลุ่มไว้ว่า กระบวนการกลุ่ม หมายถึง ที่รวมแห่งประสบการณ์ของบุคคลหลายๆ ฝ่าย ที่มาพบปะสังสรรค์กัน ด้วยความรู้สึกพึงพอใจในความสัมพันธ์ เกิดการปฏิสัมพันธ์ขึ้น ซึ่งการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกกลุ่มนี้จะช่วยให้ค้นพบวิธีแก้ปัญหาที่น่าพอใจร่วมกัน ทำให้แต่ละคนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกัน ผลลัพธ์ประการต่อมาก็คือ ทำให้แต่ละคนเป็นแรงจูงใจให้แก่กันและกันและมีความเอื้ออารีต่อกัน ด้วยผลรวมของประสบการณ์ย่อมเกิดเป็นพลังของกลุ่มซึ่งมีทิศทาง มีอัตราความเร็วและมีปริมาณอยู่ในตัวของมันเอง ซึ่งคุณค่าของกระบวนการกลุ่มจะอยู่ในขณะที่ดำเนินงานกลุ่ม บุคคลในกลุ่มหรือกลุ่มเองจะได้รับการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น

พอสรุปคุณค่าของกระบวนการกลุ่ม ได้ดังนี้

1. คุณค่าในด้านพัฒนาการ (Development Values) กลุ่มสามารถสร้างพัฒนาการให้กับบุคคลที่เป็นสมาชิกในกลุ่มได้เป็นอย่างดี ซึ่งคุณค่าในด้านพัฒนาการมีดังนี้

1.1 การตอบสนองความต้องการพื้นฐานของบุคคล ความต้องการบางประการอาจจะได้รับการตอบสนองด้วยกระบวนการกลุ่ม เช่น ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ความต้องการยอมรับจากหมู่คณะ เป็นต้น

1.2 การสร้างพัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม เมื่อบุคคลเข้าร่วมกลุ่มเขาจะได้เรียนรู้เรื่องการปฏิบัติคนในสังคม และ ในขณะเดียวกันก็จะเรียนรู้เรื่อง การควบคุมการแสดงพฤติกรรมด้านอารมณ์

1.3 การพัฒนาด้านเจตคติ ความสนใจ ความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคม

2. คุณค่าในด้านการวินิจฉัย (Diagnostic Values) ในการเข้ากลุ่ม โดยทั่วไปแล้วในกลุ่มจะมีโอกาสสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่มแต่ละคน ทำให้เข้าใจและมองเห็นลักษณะต่างๆ ของสมาชิกในกลุ่มได้

3. คุณค่าในด้านการบำบัด (Therapeutic Values) ในการรวมกลุ่มของบุคคลนั้นจะมีคุณค่าในการบำบัดได้เป็นอย่างดี เพราะในการเข้ากลุ่มนี้ จะช่วยให้บุคคลที่มีปัญหาทางอารมณ์สร้างความพึงพอใจในการทำงาน

4. คุณค่าในด้านการศึกษา (Education Values) ในโรงเรียนสามารถนำเอาวิธีการของกระบวนการกลุ่มไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาได้ เช่น การตั้งชมรม หรือแม้กระทั่งการนำเอาเรื่องของกลุ่มไปใช้สอนในชั้นเรียน เช่น การสอนกลุ่มย่อย การแบ่งกลุ่มทำงาน การเล่นเกมบทบาทสมมติ เป็นต้น

5. คุณค่าในด้านการปฏิบัติ การทำงานเป็นกลุ่ม จะก่อให้เกิดบุคคลที่มาร่วมกันเป็นกลุ่มได้มีโอกาสคิดร่วมกัน วางแผนร่วมกัน ประสานงานกัน ดำเนินงานและสร้างผลงานออกมา เช่น สมาคม ชมรม บริษัท เป็นต้น

หลักการเรียนรู้ตามทฤษฎีกระบวนการกลุ่ม (พกา สัตยธรรม. 2524 : 57-60) เป็นวิธีการจัดการเรียนให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน สมาชิกจะต้องมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน ได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ได้เรียนรู้สภาพอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลในกลุ่ม ได้แนวคิดต่างๆ เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาที่ประสบอยู่ หรืออาจใช้เพื่อปรับปรุงตนเอง ให้มีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ผลที่พึงได้รับจากการเรียนแบบกลุ่มนั้นได้ทั้งความรู้ ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ มีความรู้สึกในค่านต่างๆ จากการเรียนรู้สภาพความเป็นไปของบุคคลและกลุ่ม จะทำให้เกิดการเรียนรู้ในแง่ต่างๆ มีโอกาสได้พัฒนาในด้านอารมณ์และสังคม

อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง มีความเข้าใจและรู้สึกตนเองมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็จะช่วยให้เข้าใจผู้อื่นได้ดี มีคุณลักษณะต่างๆ มากขึ้น เช่น การยอมรับผู้อื่น การได้แสดงออก ได้ฝึกความเชื่อมั่นในตนเอง และฝึกนิสัยในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งฉลอง กิรมย์รัตน์ (2519 : 61-62) ได้สรุปลักษณะสำคัญที่ทำให้เกิดกระบวนการกลุ่มดังนี้

1. สมาชิกทุกคนในกลุ่มจะต้องมีจุดมุ่งหมายร่วมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
2. สมาชิกทุกคนจะต้องมีการโต้ตอบกันอย่างเสรี
3. สมาชิกทุกคนต้องมีพฤติกรรม แสดงบทบาท กระทำกิจกรรม เพื่อให้กลุ่มบรรลุ

จุดมุ่งหมายที่วางไว้

4. สมาชิกทุกคนจะต้องมีแนวคิดที่ร่วมกัน ซึ่งจัดเป็นความคิดของกลุ่ม
5. มีผลของการร่วมกันตัดสินใจในรูปของกลุ่ม มิใช่สมาชิกเพียงคนเดียวคนหนึ่งตัดสินใจ
6. สมาชิกทุกคนจะต้องยึดมั่นในหน้าที่ของกลุ่มอย่างจริงจัง และมีพฤติกรรมคล้อยตาม

กันในเรื่องนั้นๆ

7. กิจกรรมของกลุ่มที่กำหนดให้สมาชิกกระทำ จะต้องมีส่วนที่จะช่วยลดความเครียด หรือช่วยบำบัดความต้องการของกลุ่มด้วย

8. สมาชิกทุกคนจะต้องมีความเข้าใจในวิถีทาง และปัจจัยที่จะทำให้กลุ่มเจริญก้าวหน้าไปสู่จุดประสงค์ที่วางไว้ จะช่วยให้สมาชิกมีความรับผิดชอบต่อกิจกรรมของกลุ่มมากขึ้น

อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท (2528 : 332-334) ได้สรุปถึง พฤติกรรมของผู้นำกลุ่มไว้ว่า ผู้นำหมายถึง บุคคลใดบุคคลหนึ่งในกลุ่ม ที่มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ของกลุ่มเหนือกว่าสมาชิกคนอื่น ๆ และเป็นพฤติกรรมที่สมาชิกส่วนใหญ่ต้องการในขณะนั้น และเนื่องจากผู้นำจะต้องเกิดมาจากกลุ่มผู้นำ จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของกลุ่ม กลุ่มมีหน้าที่ทำอะไร ผู้นำก็มีหน้าที่เช่นนั้นด้วย พอสรุปได้ว่าผู้นำควรมีหน้าที่ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้กลุ่มได้ปฏิบัติหน้าที่ไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย
  - 1.1 ให้สมาชิกได้เข้าใจเหตุผลของจุดมุ่งหมาย
  - 1.2 ให้สมาชิกได้ใช้ความสามารถที่แตกต่างกันออกไปเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่กลุ่ม
  - 1.3 ตอบสนองความต้องการของสมาชิกและหาทางจูงใจให้ปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น
  - 1.4 ส่งเสริม สนับสนุนให้สมาชิกมีความคิดริเริ่ม
  - 1.5 ส่งเสริมให้สมาชิกได้มีความคิดเชิงวิเคราะห์ในด้านปัญหาต่างๆ ของกลุ่ม เพื่อก่อ

ให้เกิดความรับผิดชอบต่องานของกลุ่ม

- 1.6 แสดงความจริงใจและจริงใจต่อสมาชิก
- 1.7 มีเทคนิคการให้กำลังใจ
- 1.8 รู้จักปรับตัวเองเพื่อให้เหมาะสมกับระบบของกลุ่มอยู่เสมอ

- 1.9 รู้จักมอบอำนาจและการตัดสินใจให้แก่สมาชิกและเปิดโอกาสให้มีการปรึกษาหารือ
2. รักษาสภาพของกลุ่มและหาหนทางพัฒนาให้ดีขึ้น
  - 2.1 ส่งเสริมความคิดริเริ่มของสมาชิก ให้สมาชิกรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญต่อกลุ่ม
  - 2.2 ไม่แสดงอำนาจบาทใหญ่จนเกินเหตุ
  - 2.3 ไม่ปกป้องอุ้มชูสมาชิกจนเกินเหตุ
  - 2.4 ไม่ทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบจับผิดแต่อย่างเดียว
  - 2.5 การมอบหมายหน้าที่การงานให้สมาชิกตามความเหมาะสม
  - 2.6 จัดสถานการณ์ หรือ สิ่งแวดล้อม ให้ทุกคนมีความรู้สึกว่าคุณกระทำเพื่อตอบสนอง

ความต้องการของกลุ่ม มิใช่ตอบสนองความต้องการของบุคคล

ในกิจกรรมของกระบวนการกลุ่มนั้น ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมหลัก ๆ 3 ประการ คือ การอยู่ค่ายพักแรม การอภิปรายกลุ่มและการเล่นบทบาทสมมติ ซึ่งอธิบายสาระสำคัญได้ดังนี้

### 3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการอยู่ค่ายพักแรม

ค่ายพักแรมนั้นเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ หรือประสบการณ์ทางการศึกษา การทำงาน การสนทนากันและการใช้ชีวิตร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาร่างกาย จิตใจและสังคม ซึ่งค่ายพักแรมมีความสำคัญต่อการพัฒนาบุคคลในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (จริญ ธาณิรัตน์ และคณะ. 2513 : 47-49)

1. **สัจจการแห่งคน (Self Realization)** คือ การที่บุคคลได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ได้ปรับปรุงตนเอง รักษาสุขภาพของคนให้แข็งแรงและสามารถดำเนินชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสม
2. **มนุษย์สัมพันธ์ (Human Relationship)** คือ การที่บุคคลได้ศึกษาขนบธรรมเนียม ประเพณี การดำเนินชีวิตและวัฒนธรรม เพื่อการปรับตัวในการอยู่ร่วมกัน และทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ดี เพราะสังคมปัจจุบันต้องใช้กระบวนการหมู่คณะ (Group Process)
3. **ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ (Economic Efficiency)** คือ การที่บุคคลสามารถดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความสุข และสามารถจัดการดำเนินชีวิตตนเองได้เป็นอย่างดี
4. **หน้าที่พลเมืองดี (Civic Responsibility)** หมายถึง การที่ให้เยาวชนมีหน้าที่รับผิดชอบในการเป็นพลเมืองดี รู้จักรักสมบัติของชาติ ปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัยที่ดี ซึ่งค่ายพักแรมสามารถให้สิ่งเหล่านี้แก่ชาวค่ายได้อย่างดียิ่ง

กิจกรรมที่จัดโดยการอยู่ค่ายพักแรม เป็นที่สนใจจัดกันอย่างกว้างขวางในการพัฒนาเยาวชน และส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เฉพาะเจาะจงที่คล้ายคลึงกันดังต่อไปนี้ (จริญ ธาณิรัตน์และคณะ. 2513 : 55-60)

1. ช่วยให้เยาวชนได้ฝึกหัดและเรียนรู้ถึงการอยู่ การเล่น และการทำงานเป็นหมู่คณะ ทำให้รู้จักการทำงานแบบกระบวนการกลุ่ม (Group Process)

2. ช่วยให้เราสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ กล่าวคือ ค่ายพักแรมจะเปิดโอกาสให้สมาชิกค่ายได้เรียนรู้การปรับปรุงคนให้เข้ากับผู้อื่นได้ โดยการทำงานร่วมกัน วางโครงการร่วมกัน ใช้ชีวิตร่วมกัน และร่วมกันประกอบกิจกรรมของกลุ่ม

3. ช่วยให้ได้รับมิตรภาพใหม่ๆ เพิ่มขึ้น การเข้ามาร่วมกันในโปรแกรมของค่ายพักแรม ทำให้สมาชิกค่ายซึ่งมาจากครอบครัวต่างๆ กัน จากทุกทิศทุกทางได้มาพบปะสังสรรค์ ทำความรู้จักกัน บางคนซึ่งโดยปกติเป็นคนแคบมาก มีเพื่อนฝูงที่รู้จักสนิทสนมไม่กี่คน แต่เมื่อมาค่ายพักแรมแล้วก็จะได้มีโอกาสคบมิตรใหม่ๆ ซึ่งมีเรื่องราวแปลกๆ แตกต่างกันออกไปมาเล่าสู่กันฟัง เป็นการเปิดหูเปิดตาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

4. เป็นการฝึกหัดให้รู้จักความรับผิดชอบในค่ายพักแรม สมาชิกค่ายแต่ละคนจะมีโอกาสได้ฝึกหัดรับผิดชอบ ทั้งในด้านที่เกี่ยวกับตนเองและส่วนรวม โดยการหัดตัดสินใจและดำเนินงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม

5. เพื่อให้ได้รับความสนุกสนาน ค่ายพักแรมสอนให้สมาชิกค่ายได้เรียนรู้ถึงการที่จะทำงานร่วมกันเล่นร่วมกันด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลิน การงานที่ยากลำบากหรือน่าเบื่อหน่ายบางอย่าง เมื่อมาช่วยกันทำในค่ายพักแรม ก็กลับกลายเป็นความสนุกสนาน และทำได้ง่ายดายไม่ลำบาก เช่น การที่สมาชิกค่ายผลัดเวรกันทำความสะอาดค่าย หรือ จัดโต๊ะ หรือ เสริฟอาหาร เป็นต้น

6. ฝึกหัดความอดทน เพื่อให้สมาชิกค่ายได้ฝึกหัดความอดทนและความอดกลั้น เช่น ต้องรู้จักเสียสละความสุขสบายส่วนตัวเพื่อส่วนรวม ต้องหัดลิ้มความสะอาดสบายที่เคยได้รับจากทางบ้าน เพื่อมาใช้ชีวิตอย่างง่าย ๆ เท่า ๆ กับคนอื่น ไม่เอาวัดเอาเปรียบกัน

7. ช่วยพัฒนาจิตใจของคนเราให้เป็นไปในทางส่งเสริม มีใจทำลาย สมาชิกค่ายแต่ละคนจะได้รับโอกาสในการเรียนรู้ถึงการร่วมกันรักษาทรัพย์สินสมบัติของส่วนรวม ประพฤติคนให้อยู่ในขอบเขตและระเบียบวินัยอันดีงาม รักความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย

8. ช่วยให้เราได้มีโอกาสเรียนรู้ความชำนาญใหม่ๆ ค่ายพักแรมจะช่วยสอนความชำนาญใหม่ๆ หลายอย่างให้แก่สมาชิกค่าย เช่น การประดิษฐ์ การเล่นเกมต่างๆ

9. เพื่อช่วยส่งเสริมสุขภาพอนามัย ค่ายพักแรมช่วยส่งเสริมสุขภาพพลานามัยให้แก่สมาชิกค่าย ด้วยการจัดให้มีอาหารอย่างดี ถูกสุขลักษณะ และมีคุณค่าทางอาหาร มีการออกกำลังกาย กลางแจ้ง มีการประกอบกิจกรรมตามโปรแกรม

10. ช่วยให้เราปรับปรุงพัฒนาบุคลิกลักษณะและอุปนิสัยใจคอ ค่ายพักแรมจะเปิดโอกาสให้สมาชิกค่ายได้แสดงความคิดเห็นและความสามารถอย่างเต็มที่ โดยเจ้าหน้าที่ของค่ายจะคอยดูแลช่วยเหลือ ให้สมาชิกค่ายแต่ละคนได้มีโอกาสแสดงออก เพื่อฝึกหัดการเป็นผู้นำในกลุ่มและเป็นการส่งเสริมปรับปรุงบุคลิกลักษณะของคนไปในทางที่ดีขึ้น

โดยสรุปแล้วกิจกรรมค่ายพักแรมเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สร้างเสริมคุณสมบัติ ให้เยาวชนมีความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน รู้จักการทำงานร่วมกันด้วยความสามัคคี เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่อง จึงสามารถพัฒนาและเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เยาวชนเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รวมทั้งปลูกฝังการอยู่ร่วมกันตามระบอบประชาธิปไตย ฝึกการทำงานเป็นทีม รู้จักการแก้ปัญหาเป็นกลุ่ม รู้จักการช่วยเหลือตนเอง เป็นการฝึกการปรับตัวและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น นอกจากนี้ กิจกรรมค่ายพักแรมยังก่อให้เกิดความประทับใจแก่เยาวชนในสิ่งที่ได้ และสามารถช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเยาวชนได้ (สุรพล มั่นนัถ. 2527 : 1-2 ; อ้างอิงมาจาก นาด พรหมมา. 2525)

### 3.2 แนวคิดเกี่ยวกับการอภิปรายกลุ่ม

สุรีย จันทรโมลี (2527 : 100-102) กล่าวว่า การอภิปรายกลุ่ม คือ การประชุมพิจารณาหรืออภิปรายกันระหว่างบุคคล ซึ่งประกอบด้วยผู้นำกลุ่มอภิปรายและสมาชิกจำนวนตั้งแต่ 6 - 20 คน ร่วมอภิปรายกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่ผู้เข้าประชุมสนใจร่วมกัน หรือ มีผลประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งการอภิปรายกลุ่มเป็นวิธีการที่นำมาใช้อย่างมาก ในการให้สมาชิกแก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ช่วยให้สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ ได้เข้าใจตนเอง รับฟังความคิดเห็นของคนอื่น มีอิสระในการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และสมาชิกต่างให้ความร่วมมือในการช่วยกันแก้ปัญหา นอกจากนี้ การอภิปรายกลุ่มช่วยฝึกฝนให้ผู้เรียนได้ปรับตัวเข้ากับคนอื่น เข้ากับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อม ฝึกฝนการสะท้อนความคิดในการแก้ปัญหาาร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยให้สมาชิกได้ใช้ความคิดพิจารณาใคร่ครวญอย่างรอบคอบในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ อิทธิพลของกลุ่มมีส่วนช่วยให้สมาชิกเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ การตัดสินใจด้วยการยอมรับและสมัครใจ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพที่ถาวรต่อไป ซึ่งสรุปแล้วการอภิปรายกลุ่ม มีวัตถุประสงค์คือ

1. ให้สมาชิกในกลุ่มทราบเรื่องราว และสนใจปัญหาของกลุ่ม
2. ให้สมาชิกแต่ละคนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนเองโดยเสรี
3. พิจารณาเรื่องราวที่เป็นผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกในกลุ่มนั้น
4. พัฒนาสมาชิกของกลุ่ม ให้มีลักษณะการเป็นผู้นำในด้านการอภิปราย
5. เสริมสร้างระบบการประชุมกลุ่มในหมู่คณะหรือในองค์กร และส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างสมาชิกด้วยกัน
6. รวบรวมความคิดอ่านของบุคคลในฐานะที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม
7. สืบหาปัญหาต่าง ๆ
8. แก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งโดยอาศัยความคิดจากคนหลายๆ คน
9. คบถกกันในการวางแผนดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

สำหรับคุณค่าของการอภิปรายนั้น นับว่าให้คุณค่าแก่ผู้เรียนทุกด้าน คือ พัฒนาด้านความรู้ ด้านเจตคติและด้านทักษะการเรียนรู้ ซึ่งสามารถสรุปคุณค่าได้ดังนี้ (สิริวรรณ ศรีพหลและพันทิพา อุทัยสุข. 2529 : 91-92)

### 1. ด้านความรู้

1.1 ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ของตน ในระหว่างที่เข้าร่วมอภิปราย กล่าวคือ สามารถแสดงความคิด ข้อโต้แย้ง หรือ ข้อเสนอสนับสนุนได้ เมื่อรู้ข้อเท็จจริง หรือ มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งเป็นการส่งเสริมความรู้ให้แก่ผู้เรียน นอกจากการได้เรียนรู้ด้วยตนเองแล้ว ผู้เรียนยังได้รับความรู้ ในด้านวิชาการ จากการอภิปรายของสมาชิกในกลุ่ม หรือ จากการเสนอข้อสรุปของกลุ่มอื่น ๆ อีกด้วย

1.2 ผู้เรียนสามารถรวบรวมและจัดลำดับความรู้ของตนเองก่อนจะอภิปราย ผู้เรียนจะต้องรวบรวมและจัดลำดับความรู้ของตนให้เป็นหมวดหมู่ หรือ เป็นเหตุเป็นผลเพื่อนำมาเสนอแก่กลุ่ม

### 2. ด้านเจตคติ

2.1 พัฒนาค่านิยมด้านประชาธิปไตย คือ นำเอากลไกของกระบวนการประชาธิปไตย มาใช้เป็นส่วนใหญ่ เช่น การเปิดโอกาสให้สมาชิกของกลุ่มแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ และการยอมรับมติของกลุ่ม เป็นต้น ด้วยวิธีดังกล่าวทำให้ผู้เรียนรับเอาค่านิยมทางด้านประชาธิปไตยไปด้วย เกิดความสำนึกและเห็นคุณค่าของความเป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้น

2.2 พัฒนาค่านิยมด้านอื่นๆ ขณะที่ทำการอภิปรายนั้น ผู้อภิปรายคนอื่นๆ ย่อมแสดงเจตคติและค่านิยมต่างๆ กันออกไป เจตคติและค่านิยมเหล่านี้อาจแตกต่างจากของตนเอง ทำให้เกิดการยอมรับ หรือ คล้อยตาม ถ้าสิ่งนั้นเป็นสิ่งถูกต้อง

3. ด้านทักษะการเรียนรู้ มีอยู่หลายประการ ซึ่งการสอนด้วยวิธีการอภิปรายจะส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับ คือ

3.1 ทักษะของกระบวนการในการคิด การอภิปรายเป็นกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียน มีโอกาสฝึกฝนเกี่ยวกับกระบวนการของการใช้ความคิด คือ คิดในลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างเหตุ และผล คิดในเชิงเปรียบเทียบ คิดอย่างมีลำดับ คิดอย่างแยกแยะและคิดอย่างมีเหตุผล

3.2 ทักษะในการทำงานร่วมกับกลุ่ม การอภิปรายจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาส ทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเฉพาะการทำงานเป็นกลุ่ม ตั้งแต่การวางแผนการอภิปราย การดำเนินการ อภิปรายและการแสดงความคิดเห็น การทำงานในลักษณะนี้ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการ ปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มอีกด้วย

3.3 ทักษะในการพูดและการแสดงความคิดเห็น การเข้าร่วมอภิปรายนี้จะส่งเสริมให้ ผู้เรียนรู้จักวิธีการพูดอย่างถูกต้อง พูดอย่างมีเหตุผล พูดชัดเจน พูดตรงประเด็น เป็นต้น ทักษะ ดังกล่าว จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นนักพูดที่มีประสิทธิภาพในโอกาสต่อไป

3.4 ทักษะในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ผู้เรียนจะมีโอกาสฝึกฝนมารยาทในการฟังและวิธีการฟังอย่างวิเคราะห์ วิวิจารณ์

### 3.3 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทสมมติ

บทบาทสมมติเป็นวิธีการที่มีการกำหนดสถานการณ์โดยครู เพื่อให้ให้นักเรียนได้แสดงออกทั้งคำพูดและท่าทาง ตามลักษณะนิสัยของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์สมมตินั้น โดยไม่มีการฝึกซ้อมมาก่อน และ ถือเอาการแสดงออกทั้งความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปราย เพื่อการเรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมการแสดงออกของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งครูสามารถนำบทบาทสมมติไปช่วยผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ได้หลายด้านดังนี้ คือ (ทิสนา เขมมณี. 2529 : 42 -43)

1. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจว่าพฤติกรรมมีสาเหตุ การที่ให้ผู้เรียนได้แสดงบทบาทต่างๆ ที่ถูกจำกัดอยู่ในสถานการณ์ต่างๆ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจสาเหตุต่างๆ ที่ผลักดันให้คน ต้องแสดงพฤติกรรมใด ๆ ออกไป ความเข้าใจนี้จะช่วยให้ผู้เรียนไม่คว่นตัดสินใจอะไรง่าย ๆ ก่อนที่จะพิจารณาถึงสาเหตุ นอกจากนั้น ยังจะช่วยให้ผู้เรียนได้แนวทางในการแก้ปัญหาให้ตรงจุดอีกด้วย

2. ช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การที่ผู้เรียนได้สวมบทบาทของผู้อื่นจะช่วยให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ว่า ผู้อื่นมีความคิดและความรู้สึกอย่างไร ความเข้าใจนี้จะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

3. ช่วยลดความรู้สึกดิ่งเครียดของผู้เรียน ในบางครั้งผู้เรียนอาจจะมีความรู้สึกรุนแรงในใจหลายประการที่ไม่สามารถจะแสดงออกมาได้ ครูอาจใช้บทบาทสมมติเป็นเครื่องมือ ในการให้ผู้เรียนระบายความรู้สึกนั้น ๆ ออกมา เป็นการช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของผู้เรียนลงได้บ้าง

4. ช่วยให้ผู้เรียนรู้ความต้องการของผู้เรียน ในกรณีที่ผู้เรียนไม่สามารถจะบอกความต้องการของคนออกมาได้ ครูอาจจะจัดบทบาทสมมติให้ผู้เรียนได้แสดง ซึ่งผู้เรียนอาจจะเปิดเผยความต้องการของคนออกมาโดยไม่รู้ตัว

5. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดี การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสำรวจตนเองและเรียนรู้เกี่ยวกับผู้อื่น โดยใช้บทบาทสมมติเป็นเครื่องมือ จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตนเองมากขึ้นและพัฒนาความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง สิ่งนี้นับว่าเป็นพื้นฐานของความเจริญงอกงามทางจิตใจ อันจะช่วยให้บุคคลนั้นดำรงชีพอยู่อย่างมีความสุข และสามารถทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

6. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสสำรวจค่านิยมของคน และหาหลักยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิตของคน ในขณะที่ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมติอยู่นั้น ผู้เรียนจะมีพฤติกรรมการตัดสินใจที่แสดงให้เห็นถึงค่านิยมของคน การที่มีโอกาสได้แสดง อภิปราย และวิเคราะห์ค่านิยมเหล่านั้น จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตนเองมากขึ้น

7. ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามัคคีในกลุ่มให้ดีขึ้น ในการทำงานร่วมกันสมาชิกในกลุ่มมักจะมีปัญหาขัดแย้งกันอยู่เนืองๆ ความขัดแย้งนี้ทำให้เกิดความไม่เข้าใจกันและเกิดความแตกแยกกันในหมู่คณะ วิธีการบทบาทสมมติสามารถนำมาใช้ทำให้คนในกลุ่มเกิดความเข้าใจ และมีความสามัคคีปรองดองกัน

8. ช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติคนในสังคม เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ดังนั้น การเรียนรู้ที่จะปฏิบัติคนให้เหมาะสมในสังคมจึงเป็นสิ่งจำเป็น บทบาทสมมติจะช่วยให้การเรียนรู้เป็นจริงและสนุกมากยิ่งขึ้น

9. ช่วยให้นักเรียนฝึกการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ บทบาทสมมติแทบทุกบทบาทมักจะมีสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งแฝงอยู่ ผู้แสดงจะใช้วิจารณญาณและไหวพริบในการแก้ปัญหา จึงนับว่าวิธีการนี้ช่วยฝึกเรื่องการแก้ปัญหาและการตัดสินใจได้อย่างดี

10. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ และฝึกการปฏิบัติคนให้ถูกต้องเหมาะสม ในหลายๆ บทบาท เพราะคน ๆ หนึ่งมักจะมีหลายบทบาทในชีวิตจริง เช่น เป็นพี่ เป็นลูก เป็นหลาน เป็นนักเรียน เป็นหัวหน้าชั้น เป็นต้น ผู้เรียนควรมีโอกาสฝึกฝนบทบาทต่างๆ เพื่อค้นหาพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมในสถานการณ์แต่ละอย่าง

11. ช่วยฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติตามขั้นตอน "รู้สึก คิด กระทำ" โดยปกติเมื่อผู้เรียนเผชิญปัญหา ก็จะเกิด "รู้สึก" แล้วจะ "กระทำ" ไปตามความรู้สึกนั้นทันทีแล้วจึงจะหวนกลับมา "คิด" หาวิธีที่ดีกว่า จึงเท่ากับขั้นตอน "รู้สึก กระทำ คิด" แต่การแสดงบทบาทสมมติจะช่วยเปลี่ยนให้ผู้เรียนทำตามขั้นตอนที่ดีกว่า คือ "รู้สึก คิด กระทำ" แทน

#### 4. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Active Participation Theories)

ผลการวิจัยทางจิตวิทยาสังคมบางเรื่อง เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ได้เสนอแนะว่าการเปลี่ยนเจตคติและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทำให้เกิดขึ้นได้โดยการสร้างสถานการณ์ให้เกิดการมีส่วนร่วมในกลุ่มบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2526 : 112-114 ; อ้างอิงมาจาก Lewin. 1947) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบหลายเรื่องเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ คือ การอภิปรายกลุ่มและการสอนเป็นรายบุคคล ซึ่งมีการวิจัยเรื่องหนึ่งของเลวิน คือ การชักชวนให้ประชาชนชาวอเมริกันบริโภคหัวใจของวัว คับอ่อนและโค ไขมันมากขึ้น ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 การทดลองทำโดย จัดให้มีการแก้ปัญหาทางด้านโภชนาการในระหว่างสงครามโลก ความสำคัญของการได้รับวิตามินและแร่ธาตุที่ครบถ้วนจากอาหารเหล่านี้ และมีการแจกวิธีประกอบอาหารเหล่านี้ด้วย จากการติดตามผลพบว่าร้อยละ 3 ของกลุ่มที่มารับฟังคำบรรยาย ใช้ส่วนประกอบที่แนะนำในการปรุงอาหาร และร้อยละ 32 ของกลุ่มที่ใช้วิธีการอภิปราย ใช้ส่วนประกอบที่แนะนำในการปรุงอาหาร ซึ่งเป็นที่แน่ชัดว่ามีส่วนประกอบอื่นๆ อีกหลายอย่าง ที่มีผลต่อความแตกต่างของการปฏิบัติ

ของทั้งสองกลุ่มดังกล่าว องค์ประกอบแรก คือ ในกลุ่มที่ใช้วิธีการบรรยายนั้น ผู้ฟังเป็นแค่ผู้รับฟังไม่มีส่วนร่วม แต่ในกลุ่มที่ใช้วิธีการอภิปรายกลุ่ม การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มมีมากทุกคนมีโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็น องค์ประกอบที่สอง คือ ในการบรรยายนั้นผู้ฟังไม่ได้มีความรู้สึก ผูกมัดว่าจะทำอะไรสิ่งหนึ่ง แต่ในการประชุมการตัดสินใจและความพยายามที่จะทำอะไรสิ่งใดจะมีอยู่ในสมาชิกแต่ละคนไม่มากนัก องค์ประกอบที่สาม วิธีการบรรยายนั้นจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคลในส่วนพุทธิปัญญา (Cognitive Component) เท่านั้น แต่ในการประชุมกลุ่มนั้นจะมีผลต่อองค์ประกอบของเจตคติ ทั้งทางด้านพุทธิปัญญา และองค์ประกอบทางการปฏิบัติ (Behavioral Component) ด้วย และ อีกประการหนึ่ง ดังเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่าความคิดเห็นของกลุ่มมีผลต่อองค์ประกอบทางด้านเจตคติของบุคคลมาก ในขณะที่กระบวนการของกลุ่มกำลังดำเนินอยู่ บุคคลในกลุ่มจะสามารถมองเห็นความเชื่อของกลุ่มได้จากการอภิปราย และความคิดเห็นของกลุ่มอาจจะมีส่วนทำให้ความคิดเห็นของบุคคลเปลี่ยนแปลงได้ ขณะเดียวกันบุคคลนั้นก็พยายามเปลี่ยนแปลงเจตคติสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม ถ้าเปลี่ยนไม่ได้ก็อาจจะคล้อยตามได้ (If you cannot beat them, Join them) นอกจากนี้มีการศึกษาพบว่า การได้มีส่วนร่วม (Participation) ในการช่วยแก้ปัญหาบางอย่าง ทำให้บุคคลนั้นเกิดความรู้สึกพอใจต่อวิธีการแก้ปัญหา เพราะบุคคลจะมีความรู้สึกว่าได้ "ลงทุน" ในการให้ความเห็น การได้ตัดสินใจ ได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงความคิด ความรู้ เพื่อให้ได้มาซึ่งวิธีการแก้ปัญหานั้น ซึ่งกระบวนการเหล่านี้มีผลทำให้บุคคลนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติของตนเอง

##### 5. ทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม (Social Support Theories)

แรงสนับสนุนทางสังคม หมายถึง กิจกรรมหรือปัจจัยต่างๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมที่บุคคลได้รับ และเป็นสิ่งที่จะทำให้ผู้รับการสนับสนุนรู้สึกว่าได้ได้รับความรัก การดูแลเอาใจใส่ ได้รับความยกย่อง มีคุณค่าและเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายทางสังคม ซึ่งมีการติดต่อกัน (Cobb, 1976 : 300-301) หรือ หมายถึง สิ่งที่ ผู้รับแรงสนับสนุน ได้รับความช่วยเหลือทางด้านข้อมูลข่าวสาร วัสดุสิ่งของหรือการสนับสนุนด้านจิตใจจาก ผู้ให้การสนับสนุน" ซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือกลุ่ม แล้วยังมีผลทำให้ผู้รับได้ปฏิบัติไปในทิศทางที่ผู้รับต้องการ ในที่นี้ หมายถึง การมีสุขภาพอนามัยดี (บุญเยี่ยม ตระกูลวงษ์. 2528 : 594) ทั้งนี้ผู้รับการสนับสนุนจะรู้สึกอึดใจพึงพอใจต่อการกระทำซึ่งเกิดจากสัมพันธภาพของบุคคลในสังคม และ ถ้าได้รับการสนับสนุนอย่างพอเพียงจะช่วยลดความเครียด สามารถปรับตัวได้ถูกต้องเหมาะสม ปัจจัยต่างๆ ที่ประกอบกันเป็นแรงสนับสนุนทางสังคมนี้ มีผู้อธิบายไว้หลายท่านพอสรุปได้ดังนี้

### 5.1 แหล่งของแรงสนับสนุนทางสังคม

โดยปกติกลุ่มสังคมจัดแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ 2 ประเภท คือ กลุ่มปฐมภูมิ และกลุ่มทุติยภูมิ กลุ่มปฐมภูมิ เป็นกลุ่มที่มีความสนิทสนมและมีสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิก เป็นการส่วนตัวสูง กลุ่มนี้ได้แก่ ครอบครัว ญาติพี่น้อง และเพื่อนบ้าน ส่วนกลุ่มทุติยภูมิเป็นกลุ่มสังคม ที่มีความสัมพันธ์กันตามแผนและกฎเกณฑ์ที่วางไว้ มีอิทธิพลเป็นตัวกำหนดบรรทัดฐานของบุคคลในสังคมกลุ่มนี้ ได้แก่ เพื่อนร่วมงาน กลุ่มวิชาชีพและกลุ่มสังคมอื่นๆ ซึ่งในระบบแรงสนับสนุนทางสังคมถือว่า มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา (สรวงศ์ภูณัฏ ควงคำสวัสดิ์. 2537 : 34)

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า แหล่งของแรงสนับสนุนทางสังคมนั้น มีทั้งแหล่งปฐมภูมิและแหล่งทุติยภูมิ แรงสนับสนุนจากแหล่งปฐมภูมิ ได้แก่ ครอบครัว ญาติพี่น้อง ซึ่งมีความสำคัญต่อการเจ็บป่วยและพฤติกรรมอนามัยของบุคคลเป็นอย่างยิ่ง ส่วนแรงสนับสนุนทางสังคมจากแหล่งทุติยภูมิถือว่า เป็นผู้ให้บริการทางสุขภาพ ได้แก่ แพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และบุคลากรอื่นๆ ครู พระ ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข ซึ่งมีความสำคัญในการสนับสนุนข้อมูลข่าวสารและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ

### 5.2 ประเภทแรงสนับสนุนทางสังคม

เฮาส์ (สรวงศ์ภูณัฏ ควงคำสวัสดิ์. 2537 ; อ้างอิงมาจาก House. 1985 : 66) ได้แบ่งรูปแบบของพฤติกรรมในการให้แรงสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1. การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ (Emotional Support) เช่น การให้ความพอใจ การยอมรับนับถือ ความห่วงใย
2. การสนับสนุนในการให้การประเมิน (Appraisal Support) เช่น การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feed Back) การเห็นพ้อง การให้การรับรองหรือการยอมรับในสิ่งซึ่งคนอื่นได้แสดงออกมา (Affirmative) รวมถึงการสนับสนุนทางสังคม ซึ่งอาจเป็นการช่วยเหลือโดยตรงหรือโดยอ้อมก็ได้
3. การสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสาร (Information Support) เช่น การให้คำแนะนำ การคัดเตือน การให้คำปรึกษาและการให้ข่าวสาร
4. การสนับสนุนทางด้านเครื่องมือ (Instrumental Support) เช่น แรงงาน เงิน เวลา เป็นต้น

### 5.3 หลักการของแรงสนับสนุนทางสังคม

หลักการของแรงสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้ (สรวงศ์ภูณัฏ ควงคำสวัสดิ์. 2537 : 30)

1. จะต้องมีการติดต่อสื่อสารระหว่าง "ผู้ให้" และ "ผู้รับ" แรงสนับสนุน

## 2. ลักษณะของการติดค่อสื่อสารนั้นจะต้องประกอบไปด้วย

- 2.1 ข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะที่ "ผู้รับ" เชื่อว่ามีคนสนใจ เอาใจใส่ และมีความรัก ความหวังดี ในตนอย่างจริงใจ
- 2.2 ข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะที่ "ผู้รับ" รู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่าและเป็นที่ยอมรับ
- 2.3 ข้อมูลข่าวสารที่มีลักษณะที่ "ผู้รับ" เชื่อว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และสามารถทำประโยชน์แก่สังคมได้

3. ปัจจัยนำเข้าของแรงสนับสนุนอาจอยู่ในรูปข้อมูลข่าวสาร วัสดุสิ่งของ หรือ คำนจิดใจ

## 4. จะต้องช่วยให้ "ผู้รับ" ได้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่เขาต้องการ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะใช้ แรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู มาเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมป้องกันยาบ้าแก่นักเรียน ทั้งในกิจกรรมค่ายเยาวชนและกิจกรรมหลังจากเสร็จสิ้นค่ายเยาวชน โดยวิธีการให้กำลังใจ ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ตลอดจนการจัดโปรแกรมสุขศึกษา

## 6. แนวคิดเกี่ยวกับการกระตุ้นเตือน

การกระตุ้นเตือนเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนาได้ โดยการเตือนความจำให้บุคคลนั้นได้เริ่มกระทำพฤติกรรม การกระตุ้นเตือนนั้นจะกระทำโดยตนเอง หรือบุคคลอื่นก็ได้ โดยอาจจะเป็นการเตือนทางโทรศัพท์ ไปรษณีย์บัตร หรือ การเตือนตนเองด้วยข้อความสั้น ๆ ก็ได้ ในปัจจุบันมีการใช้ข้อความสั้น ๆ เตือนให้มีการปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องอยู่มาก ทั้งทางด้านสุขภาพ หรือ ทางด้านความปลอดภัย เช่น "บุหรี่เป็นภัยต่อชีวิต เป็นพิษต่อสังคม" "ไม่อยากตาย ไม่อยากบ้า อย่าเสพยาบ้า" หรือ "ดับไฟทุกครั้งก่อนออกจากห้อง" หรือ จดเป็นข้อความสั้น ๆ เพื่อเตือนตนเอง เช่น "กินมากอ้วนมาก" คิดไว้ค้ำค้ำอาหารหรือคู่เย็น เพื่อให้หลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารที่มากเกินไป ได้มีการศึกษาถึงประสิทธิผลของการกระตุ้นเตือนให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพ เรื่องการนาคามันต์ พบว่า การเตือนด้วยไปรษณีย์ได้ผลมากในผู้ป่วยแผนกเด็ก (เพ็ญศิริ เมฆโหรา. 2533 : 29 ; อ้างอิงมาจาก Shepard and Moseley. 1976) และมีการศึกษาวิธีการกระตุ้นเตือนด้วยวิธีอื่นๆ อีก เช่น จากการศึกษาของเพ็ญศิริ เมฆโหรา (2533 : บทคัดย่อ) เกี่ยวกับการใช้วิธีการกระตุ้นเตือนทหารเกณฑ์ ในการป้องกันตนเองจากโรคทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ ด้วยแผ่นพับกับจดหมายข้อความ มีผลให้คะแนนการปฏิบัติในการป้องกันโรคทางเพศสัมพันธ์ และโรคเอดส์เพิ่มมากขึ้น

จากแนวคิดของการกระตุ้นเตือนที่มีผลทำให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพได้นั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำเอาแนวคิดของการกระตุ้นเตือนมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยการใช้จดหมายข้อความที่

นักเรียนเป็นผู้เขียนขึ้นเองจากกิจกรรมโครงการค่ายเยาวชน โดยส่งทางไปรษณีย์ให้กับนักเรียนในช่วงก่อนปิดภาคเรียน หรือ ภายหลังจากจัดโครงการค่ายเยาวชน 2 สัปดาห์ เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนจิตสำนึกให้นักเรียนรู้จักป้องกันตนเองไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับยาบ้าและไม่หลงไปเสพยาบ้าได้

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของทฤษฎีพฤติกรรมสุขภาพ ทฤษฎีกระบวนการอิทธิพลทางสังคม ทฤษฎีกระบวนการกลุ่ม อันได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดค่ายพักแรม การอภิปรายกลุ่มและบทบาทสมมติ ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม และทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม ตลอดจนแนวคิดเกี่ยวกับการกระตุ้นเตือน มาเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมต่างๆ ในโครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า กิจกรรมเหล่านี้ ต้องการปลูกฝังให้นักเรียนมีพฤติกรรมในการป้องกันยาบ้าที่ถูกต้อง ครอบคลุมข้อปัญหา ยาบ้าอันเป็นปัญหาใกล้ตัวที่ทุกคนจะต้องร่วมกันแก้ไข รู้จักป้องกันตนเองจากยาบ้า และมีทักษะในการปฏิเสธยาบ้าที่ถูกต้อง การเน้นกิจกรรมการอภิปรายกลุ่มเพื่อให้นักเรียนรู้จัก การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ให้นักเรียนรู้สึกถึงการมีส่วนร่วม การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความมีน้ำใจ ความสามัคคี จนเกิดเป็น พลังกลุ่ม ทางความคิดมีความคิดสร้างสรรค์ ในการร่วมกันคิดวิธีแก้ไขปัญหาค้างๆ และปัญหา ยาบ้าในโรงเรียน

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมค่ายเยาวชนร่วมกับโรงเรียน โดยเชิญบุคลากรในโรงเรียน มาร่วมเป็นวิทยากรในบางกิจกรรม เพื่อให้นักเรียนเห็นการมีส่วนร่วมของการแก้ไขปัญหาร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน และถือเป็นการให้แรงสนับสนุนทางสังคมอย่างหนึ่งของครู ที่ให้แก่กับนักเรียน เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมค่ายเยาวชน ผู้วิจัยได้จัดให้มีกิจกรรมการให้แรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู เพื่อให้นักเรียนได้รับขวัญกำลังใจ ในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างและเป็นผู้นำของโรงเรียนที่ดีเกี่ยวกับการไม่เสพยาบ้าและกิจกรรมจดหมายกระตุ้นเตือน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ระลึกถึงคำสัญญาที่ได้ให้ไว้กับตนเองและครูอาจารย์ในการไม่ไปยุ่งเกี่ยวกับยาบ้า มีการแจกเอกสารแผ่นพับทั้งนี้เพื่อเป็นการเน้นย้ำให้นักเรียนคงไว้ซึ่ง ความรู้ เจตคติและการปฏิบัติตนที่ถูกต้องในการป้องกันยาบ้าได้ในที่สุด

### การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

การวิจัยในต่างประเทศ

การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกลุ่มและอิทธิพลกลุ่ม

เมลลี (อรอนงค์ บุรีเลิศ. 2531 : 35 ; อ้างอิงมาจาก Melle. 1979) ได้กล่าวถึงโครงการ "การเป็นผู้นำในการให้คำปรึกษาโดยเพื่อนเพื่อต่อต้านแรงผลักดันในการสูบบุหรี่" โดยคัดเลือกนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 10 คน แล้วนำมาฝึกหัดกลุ่มผู้นำนักเรียน นักเรียนทั้ง 10 คนนี้ จะมีบทบาทของการเป็นผู้นำเพื่อน ในการพูดคุยกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 โดยจัดเป็นกลุ่มเล็กๆ

มีการซักถามแนวความคิดเกี่ยวกับ การกลายเป็นผู้สูบบุหรี่ประจำ ฉายสไลด์เกี่ยวกับแรงผลักดันที่ทำให้นักเรียนสูบบุหรี่ มีการอภิปรายและการสร้างละครประกอบด้วย ผลการศึกษาพบว่า จำนวนผู้สูบบุหรี่ ลดลง เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ร่วมโครงการ

เอลเดอร์และคณะ (Elder et al. 1989 : 24-29) ได้ศึกษาผลของโครงการเพื่อนช่วยเพื่อนให้เข้าใจเรื่องบุหรี่ (Student Helping Others Understand Tobacco) เพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ในสถานศึกษาของนักเรียนเมือง ซานดิเอโก รัฐแคลิฟอร์เนีย โดยนำหลักการปรับปรุงพฤติกรรมมาเป็นแนวทางสอน ให้นักเรียนรู้ล่วงหน้าและรู้จักเอาชนะอิทธิพลจากเพื่อนที่จะชักชวนให้สูบบุหรี่ ในการทดสอบเบื้องต้นพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองยังมีการสูบบุหรี่อยู่บ้าง ใน 1 ปีหลังการเริ่มโครงการพบว่า กลุ่มทดลองมีการสูบบุหรี่น้อยกว่ากลุ่มควบคุม แต่สำหรับกลุ่มทดลองที่ได้รับการเสริมแรงโดยการให้รางวัลด้วยนั้น มีอัตราการสูบบุหรี่น้อยกว่ากลุ่มควบคุม นอกจากนี้ยังมีการฝึกให้นักเรียนรู้จักการตัดสินใจด้วยตนเองและรู้จักวิธีการปฏิเสธการถูกชักชวนให้สูบบุหรี่อีกด้วย

#### การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของโครงการสุขภาพ

แมมอน (Maymon. 1984 : 222) ได้ทำการศึกษาถึงประสิทธิผลของโครงการป้องกันการสูบบุหรี่ โดยการ ให้อุจกัใช้การตัดสินใจในการแก้ปัญหา และวิธีการทำค่านิยมให้กระจ่างในนักเรียนมัธยมศึกษา อายุ 15-16 ปี ประเทศอิสราเอล โดยประเมินผลจากการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงค่านิยมและการรับรู้เกี่ยวกับบุหรี่ ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนในอนาคต ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ที่เพิ่มขึ้นน้อยกว่าในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีการเปลี่ยนแปลงค่านิยมเกี่ยวกับการป้องกันการสูบบุหรี่สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แอนดริวส์และเฮร์น (Andrews and Hearn. 1984 : 18-20) ได้ศึกษาผลของโครงการสุขภาพที่มีต่อเจตคติและพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ของนักเรียนและผู้ปกครอง โดยทำการศึกษาจากกลุ่มนักเรียนประถมศึกษา จำนวน 600 คน แล้วทำการประเมินผลหลังจากเริ่มโครงการดังกล่าว 3 ปี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีเจตคติและการปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับสุขภาพ มีส่วนน้อยที่อยากลองสูบบุหรี่และพบว่า ผู้ปกครองกลุ่มทดลอง มีการเปลี่ยนแปลงนิสัยการสูบบุหรี่ของคน หลังจากที่ถูกบุตรของคนได้เข้าร่วมโครงการนี้

### การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงสนับสนุนทางสังคม

แบคเคิลแลนด์และแลนคัวอลล์ (บุญเยี่ยม กระจุกวงษ์. 2528 : 594-595 ; อ้างอิงมาจาก Backeland and Landwall. n.d.) พบว่า อิทธิพลของการสนับสนุนทางสังคม เช่น ครอบครัว เพื่อนบ้าน ช่วยให้คนไข้ที่เป็นโรคเรื้อรัง เช่น ความดันโลหิตสูง เบาหวาน มารับบริการ และรับประทานยาสม่ำเสมอ และหายจากโรคดังกล่าวมากกว่าผู้ที่ขาดการสนับสนุนทางสังคม

### การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการปฏิเสธ

โดเฮอร์ตี้ (Doherty. 1987 : 95) ได้ทำการพิสูจน์ข้อสันนิษฐานที่ว่า ทักษะในการปฏิเสธบุหรี่ของแต่ละบุคคลสามารถทำนายสถานภาพการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นได้ โดยทำการประเมินผลจากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะในการแก้ปัญหาของหญิงวัยรุ่นผิวขาว ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลอง (ผู้ไม่สูบบุหรี่) มีการใช้ทักษะปฏิเสธบุหรี่มากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กลุ่มควบคุม (ผู้สูบบุหรี่) มีการได้คอบในการปฏิเสธหรืออย่างไม่มีประสิทธิภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผู้ไม่สูบบุหรี่ มีแนวโน้มที่จะใช้ทักษะในการแก้ไขปัญหามากขึ้น เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ถูกชักชวนให้สูบบุหรี่

ซาลลิสและเบสท์ (Sallis and Best. 1991 : 489-503) ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการฝึกทักษะในการปฏิเสธบุหรี่แก่นักเรียน เกรด 4-7 จำนวน 78 คน ซึ่งมีอายุเฉลี่ย 12.5 ปี ประเมินโดยแบบทดสอบการได้คอบของนักเรียน คอการชักชวนให้สูบบุหรี่ โดยแบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับ คือ ระดับดี ระดับปานกลาง และระดับเลว ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองได้คะแนนในระดับดีมากกว่ากลุ่มควบคุมและมีผู้ที่ได้คะแนนระดับเลวน้อยกว่ากลุ่มควบคุม นอกจากนี้กลุ่มทดลองยังสามารถปฏิเสธบุหรี่จากเพื่อนได้ดีกว่ากลุ่มควบคุม

ดิโลเรนโซ (Dilorenzo. 1993 : 73-78) ได้ศึกษาโปรแกรมป้องกันการสูบบุหรี่ในโรงเรียน (Primary Prevention) ของนักเรียนในสถานศึกษาเกรด 7 โดยใช้รูปแบบจิตวิทยา-สังคม ซึ่งคำนึงถึงพ่อ-แม่ เพื่อนและอิทธิพลของสื่อ รวมทั้งการสอนทักษะการปฏิเสธ เพื่อต่อต้านการสูบบุหรี่จากสังคม ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีผลต่อการศึกษามี 3 ตัวแปร คือ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบุหรี่ ทักษะการปฏิเสธการสูบบุหรี่ และเจตคติต่อการสูบบุหรี่ โดยใช้แบบสอบถามก่อนและหลังการทดลอง นักเรียนกลุ่มทดลองมีความรู้ และทักษะการปฏิเสธการริเริ่มการสูบบุหรี่ตั้งแต่แรกเพิ่มมากขึ้น และได้มีการติดตามผลหลังจากลงกิจกรรมไปแล้ว 1 เดือน และหลังจากนั้นอีก 1 ปี กลุ่มนักเรียนทดลอง ยังคงไม่สูบบุหรี่เช่นเดิม

## การวิจัยในประเทศไทย

### การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาวม้าในวัยรุ่น

นพพร พานิชสุข (2528 : 109-110) ได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของครอบครัวที่มีผลต่อการใช้ยากระตุ้นประสาทแอมเฟตามีนของเด็กวัยรุ่น พบว่า อิทธิพลจากครอบครัวมีผลมากที่สุดทำให้วัยรุ่นเกิดความสับสน ซัดที่ยึดเหนี่ยวทางใจ นอกจากนั้นยังมีอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมของวัยรุ่นจากการคบเพื่อนไม่ดี ได้รับการชักจูงในสิ่งที่มีผิด รวมถึงการมีสภาพเศรษฐกิจไม่ดี ค่าครองชีพสูงทำให้วัยรุ่นขาดแนวทางการประพฤติตัวที่เหมาะสม

กรมการฝึกหัดครู (2530 : 37-39) ได้ศึกษาสภาพการใช้สารเสพติดในสถานศึกษาในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีประสบการณ์ใช้สารเสพติดจำนวน 10,446 คน พบว่า สาเหตุของการใช้ยากระตุ้นประสาทมาจากความอยากลอง เป็นอันดับหนึ่ง สาเหตุรองลงมาคือ นำไปนำความปวดและมีเรื่องไม่สบายใจ สำหรับความเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการเลิกใช้ยากระตุ้นประสาทร้อยละ 95.75 คิดว่า วิธีการที่สามารถจะเลิกใช้อันดับแรกคือ การงดหรือเลิกใช้สารเสพติดนั้นๆ ไปเลย ส่วนบุคคลผู้มีอิทธิพลต่อการเลิกใช้ยากระตุ้นประสาท ในกลุ่มนักเรียนอันดับแรกคือ บิดามารดาร้อยละ 50.00 รองลงมาคือเพื่อนร้อยละ 28.61 อันดับสาม คู่รัก ร้อยละ 8.33 ความลำค้ำ นอกจากนั้นพบว่า นักเรียนช่วงอายุ 16-18 ปี ใช้สารเสพติดมากกว่าช่วงอายุอื่นๆ จึงควรจะหาแนวทางในการป้องกันการใช้สารเสพติด สำหรับช่วงอายุดังกล่าว

กองสารวัตรนักเรียน (2536 : 7-8) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดในกลุ่มนักเรียนไทย พบว่า บุคคลที่แนะนำให้นักเรียนในภาคเหนือใช้ยากระตุ้นประสาทครั้งแรก คือ เพื่อน ร้อยละ 72.73 รองลงมาคือ ตัวนักเรียนเองร้อยละ 27.27 ในทัศนะของนักเรียนมีความเห็นว่าการกลุ่มคนที่กินยากระตุ้นประสาทเป็นครั้งคราวนั้นเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ร้อยละ 84.88 และกลุ่มคนที่กินยากระตุ้นประสาทเป็นประจำนั้น นักเรียนทุกคนมีความเห็นว่าเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมร้อยละ 100.00 และร้อยละ 66.67 ไม่สามารถหายาประเภทกระตุ้นประสาทได้ นอกจากนี้ ผลการวิจัยข้อมูลด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดพบว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียนเป็นเขตที่พักอาศัย ร้านค้า หรือ ตลาด นักเรียนจำนวน 3 ใน 4 มีความสนใจในการเรียนระดับปานกลาง ครั้งหนึ่งมีผลการเรียนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 2.00 ในแง่ของกลุ่มเพื่อน พบว่ามีกลุ่มเพื่อนในชั้นเรียนใช้สารเสพติดประเภทต่างๆ จำนวน 1- 5 คน ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมานักเรียนเกือบ 1 ใน 4 เคยมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนในปัจจุบัน ส่วนนักเรียนมากกว่าครึ่ง เคยแสดงพฤติกรรมเบี่ยงเบนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จำนวน 4 ใน 5 เคยมีประสบการณ์สูบบุหรี่และดื่มสุรา/เบียร์มากที่สุด

นงลักษณ์ โดบันลือกพ (2539 : 6-7) ได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดลำปาง จำนวน 40 คน พบว่า ร้อยละ 32.50 ของนักเรียน มีการรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของการพึ่งยาบ้าร้อยละ 65 .00 ของนักเรียนทราบว่าหากเสพติดยาบ้า มีผลต่อครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ ร้อยละ 17.50 ของนักเรียน มีการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการพึ่งยาบ้า ร้อยละ 50.00 บอกว่าการตัดสินใจที่จะเสพติดมิใช่เป็นเรื่องที่ตัวเองจะตัดสินใจ ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ร้อยละ 65.00 เกรงใจและไม่กล้าขัดใจถ้าเพื่อนจะชวนไปไหน หรือ ทำอะไรที่นักเรียนไม่เห็นด้วย และพบว่าเมื่อนักเรียนมีเรื่องไม่สบายใจ ร้อยละ 67.50 ของนักเรียน จะปรึกษามีคามาตราเป็นคนแรก รองลงมาคือ อาจารย์ร้อยละ 12.50 และเพื่อน ร้อยละ 10.00

วิเชียร จันทะโชติ. (2540 : 236-237) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรการป้องกันยาเสพติด สำหรับนักศึกษาอุตสาหกรรมศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรการป้องกันยาเสพติดโดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นการสำรวจความรู้พื้นฐาน ขั้นการพัฒนาหลักสูตรและขั้นการประเมินผลหลักสูตรและปรับปรุงแก้ไข ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาอุตสาหกรรมมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับยาเสพติด และเรื่องของฤทธิ์ของยาเสพติดแต่ละตัวอยู่ในขั้นต่ำ ซึ่งนักศึกษาส่วนใหญ่ยังสับสนไม่แน่ใจ เช่น บุหรี่ เหล้า กัญชา ยาบ้าและสารระเหย ในด้านเจตคตินักศึกษามีความคิดเห็นว่ายาเสพติดเป็นสิ่งไม่ดี เมื่อเสพเข้าไปแล้วจะสร้างปัญหาให้กับตนเองและสังคม และมีความคิดเห็นอีกว่า ยาบ้าเป็นยาเสพติดที่มีอันตรายต่อสุขภาพมากที่สุด การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคม และการคบเพื่อนที่ไม่ดีจะมีโอกาสใช้ยาเสพติดมาก ในด้านพฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติดพบว่า นักศึกษาเคยใช้ยาเสพติดบ้างคือ บุหรี่ และเหล้ามากที่สุด และนักศึกษามีความต้องการมากเกี่ยวกับในด้านการเข้ารับการอบรมป้องกันยาเสพติด

#### การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกลุ่มและอิทธิพลกลุ่ม

นันทนา เทพบริรักษ์ (2518 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิธีการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์เปรียบเทียบกับการสอนแบบธรรมดา พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และมีเจตคติค่านิยมของสัมพันธ์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นกว่านักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบธรรมดา

บังอร ชูคง (2524 : 68-69) ได้ทดลองสอนวิชาสุขศึกษาเรื่อง สุขภาพผู้บริโภครัก นักศึกษาวิทยาลัยครูอุตรดิตถ์ พบว่า การสอนด้วยวิธีกลุ่มสัมพันธ์มีความรู้คงอยู่สูงกว่าวิธีบรรยาย

อาภรณ์ รัตนวิจิตร (2533 : ข) ได้ศึกษาผลของการให้ความรู้ในการปฏิบัติคน โดยใช้กระบวนการกลุ่มต่อการลดน้ำหนักในคนที่น้ำหนักเกินมาตรฐาน โดยศึกษาผู้ที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐาน ซึ่งมีดัชนีมวลกายของร่างกายเท่ากับหรือมากกว่า 25 กิโลกรัมต่อตารางเมตร ในเขตจังหวัดระยอง จำนวน 30 คน ภายหลังจากทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีขนาดรอบเอวลดลงมากกว่ากลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้เกี่ยวกับภาวะน้ำหนักเกินมาตรฐาน และลดน้ำหนักเพิ่มขึ้น สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กลุ่มทดลองมีคะแนนพฤติกรรมการลดน้ำหนักที่ถูกต้องเพิ่มขึ้น สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทัศนีย์ พดุกษะชีวะ (2535 : ข) ได้ศึกษาผลของการใช้กระบวนการกลุ่มต่อความรู้เรื่องโรคและพฤติกรรมสุขภาพอนามัยในหญิงตั้งครรภ์ ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี โดยศึกษาหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการวินิจฉัยจากการแพทย์ว่า เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบีที่มาฝากในหน่วยฝากครรภ์แผนกสูติกรรม โรงพยาบาลรามกษิณี จำนวน 60 คน ผลการวิจัยพบว่า การใช้กระบวนการกลุ่มร่วมกับการให้คู่มือการปฏิบัติไปอ่านทบทวน ภายหลังจากใช้กระบวนการกลุ่มทำให้หญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะไวรัสตับอักเสบบีมีความรู้เรื่องโรคดีกว่า และมีพฤติกรรมอนามัยที่ถูกต้องเหมาะสมกว่าหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบีที่ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ปกติ

เพิ่มพูน ธรรมเจริญ (2536 : ข) ได้ศึกษาผลของการสอน โดยใช้กระบวนการกลุ่มต่อการปรับตัวของผู้ป่วยมะเร็งบริเวณศีรษะและคอที่ได้รับรังสีรักษา ที่สาขาวิชารังสีรักษา ภาควิชารังสีวิทยา คณะแพทยศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 38 ราย ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มที่ได้รับการให้ความรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีคะแนนการปรับตัวดีกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนตามปกติจากพยาบาลประจำการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

#### การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการค่ายเยาวชน

ก้าไลร์คิน์ เย็นสุจิตร์ (2534 : ก-ข) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโครงการค่ายเยาวชน และการเสริมแรงเพื่อการงดสูบบุหรี่ ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร จำนวน 91 คน แบ่งเป็น กลุ่มทดลอง 48 คน กลุ่มควบคุม 43 คน ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากทดลอง คะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติและค่านิยมของนักเรียนที่งดสูบบุหรี่ได้ของกลุ่มทดลอง สูงกว่าก่อนทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

## การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษา และรูปแบบการสอน สุขศึกษา

อัจนา เชาว์ประยูร (2531 : ก-ข) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการให้ความรู้และการใช้แรงสนับสนุนทางสังคมคือพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของตำรวจตระเวนชายแดน ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับบุหรี่ สูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบค่าความสัมพันธ์ระหว่างแรงสนับสนุน ทางสังคมกับพฤติกรรมการงดสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พนมพร เลขะเจริญ (2532 : ก-ข) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการงดสูบบุหรี่คือ พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากทดลอง คะแนนเฉลี่ยด้านความรู้และการปฏิบัติในเรื่องบุหรี่ของกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่า คะแนนเฉลี่ยของจำนวนมวนบุหรี่ที่สูบต่อวันและค่าสัดส่วนของจำนวนคนสูบบุหรี่ ในกลุ่มทดลองน้อยกว่าก่อนการทดลองและน้อยกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วันเพ็ญ ทาราศรี (2533 : 97) ได้ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของการให้คำปรึกษารายกลุ่มต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชายมัธยมปลาย ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยด้านเจตคติต่อการสูบบุหรี่ สูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างไรก็ตามมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนคะแนนเฉลี่ยด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการงดสูบบุหรี่พบว่า สูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จำนวนมวนบุหรี่ที่สูบต่อวัน และค่าสัดส่วนจำนวนนักเรียนที่สูบบุหรี่ต่อวันต่ำกว่าก่อนการทดลองและต่ำกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ชัชวาลย์ สิงห์คนศิริ (2534 : ก-ข) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการงดสูบบุหรี่ของนักศึกษาชาย วิทยาลัยเทคนิคสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากทดลอง 1 เดือนและ ภายหลังจากสิ้นสุดโปรแกรม กลุ่มทดลองมีค่าสัดส่วนของจำนวนนักศึกษาที่งดสูบบุหรี่ มากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อันธิฉา จงคำ (2535 : 114) ได้ศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของการเรียนการสอนวิชาสุขศึกษาเรื่อง บุหรี่กับสุขภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก กับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักมีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้เรื่องบุหรี่ เจตคติต่อการสูบบุหรี่ ความเชื่อเกี่ยวกับโรคที่เกิดจากการสูบบุหรี่และความตั้งใจในการไม่รลองสูบบุหรี่ สูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ มีคะแนนเฉลี่ยด้านความรู้สูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

กัญญา บุญช่วย (2535 : 91-92) ได้ศึกษาประสิทธิผลของการควบคุมตนเองที่มีต่อการสูบบุหรี่ของคณงานชายในวชิรพยาบาล ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากทดลอง ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ของกลุ่มทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านเจตคติพบว่า เจตคติเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ของกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงสนับสนุนทางสังคม

บุษบา จิรกุลสมโชค (2529 : 96-97) ได้ศึกษาผลของการใช้แรงสนับสนุนทางสังคมระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และนักเรียนกับพ่อแม่ ที่มีต่อพฤติกรรมทัศนสุขภาพ ผลการวิจัยพบว่าการใช้แรงสนับสนุนทางสังคมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทัศนสุขภาพของนักเรียน ไปในทางที่ดีขึ้น

ศรีรัตน์ เวชพาณิชย์ (2530 : ก-ข) ได้ศึกษาประสิทธิผลของแรงสนับสนุนทางสังคมจากบิดามารดาและเจ้าหน้าที่ผู้ให้การบำบัดรักษา ที่มีต่อการบำบัดรักษายาเสพติดชั้นถอนพิษยา ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมมากกว่าก่อนการรักษา และมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่ากลุ่มทดลองมีพฤติกรรมบำบัดรักษาเสพติดภายหลังจากทดลองมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ฉวีรัตน์ พันธุ์ทอง (2535 : ก-ข) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาร่วมกับการใช้แรงสนับสนุนทางสังคมจากพยาบาล ในการบำบัดรักษาผู้เสพติดสารระเหย โรงพยาบาลธัญญารักษ์ ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ในด้านความรู้เกี่ยวกับสารระเหย เจตคติเกี่ยวกับสารระเหยและพฤติกรรมบำบัดอย่างถูกต้องมากกว่าก่อนการทดลอง

รุ่งโรจน์ พุ่มริ้วและคณะ (2537 : 11-12) ได้ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคม ในการเลิกสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาชาย โดยใช้เพื่อนและผู้ปกครองเป็นแรงสนับสนุนทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงความรู้เกี่ยวกับบุหรี่ ความคาดหวังในความสามารถในการเลิกสูบบุหรี่และการปฏิบัติตัว เพื่อเลิกสูบบุหรี่มากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า ความคาดหวังในความสามารถของคนในการเลิกสูบบุหรี่ ระยะเวลาของการเลิกสูบบุหรี่และค่าใช้จ่ายในการซื้อบุหรี่ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตัวเพื่อเลิกสูบบุหรี่

นางลักษณ์ โดบ์นลือภพ (2539 : ก-ข) ได้ศึกษาผลของการจัดโปรแกรมสุขศึกษาโดยการประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกันโรค ร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อการป้องกันการฟุ้งยาแอมเฟตามีนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยใช้พ่อแม่เป็นแรงสนับสนุนทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการประเมินอันตราย (การรับรู้ความรุนแรงของการฟุ้งยาแอมเฟตามีน และการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการฟุ้งยาแอมเฟตามีน) การประเมินการเผชิญปัญหา (ความคาดหวังความสามารถของตนเอง ในการปฏิเสธการฟุ้งยาแอมเฟตามีนและความคาดหวังในประสิทธิภาพผลการตอบสนองของการปฏิเสธการฟุ้งยาแอมเฟตามีน) พฤติกรรมป้องกันการฟุ้งยาแอมเฟตามีน (ทักษะการปฏิเสธการฟุ้งยาแอมเฟตามีน) และความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เป็นไปในทางที่ดีขึ้น

#### การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระตุ้นเตือน

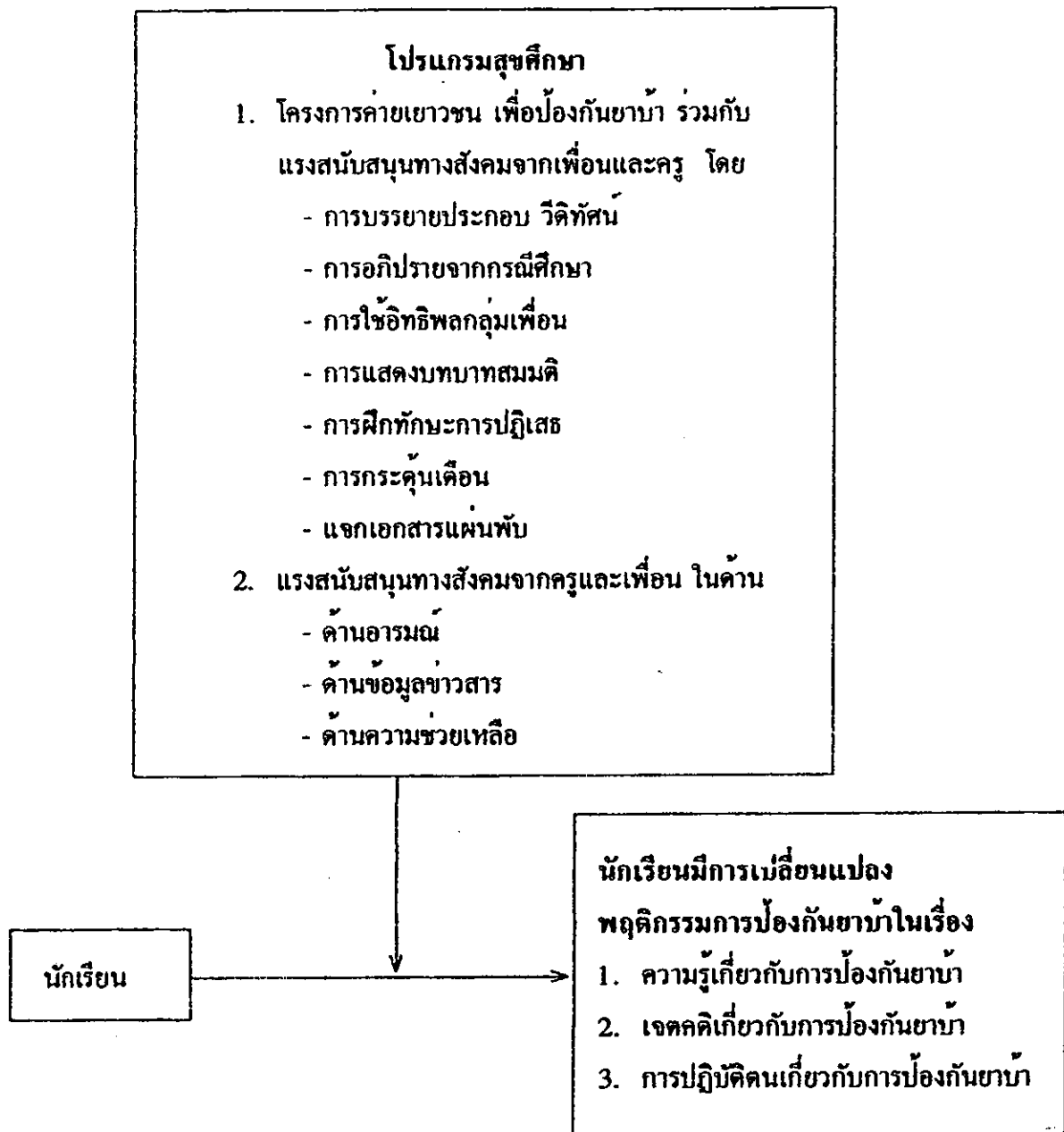
ถาวรดี มัสไอตี (2532 : 99-101) ได้ศึกษาการใช้การกระตุ้นเตือน โดยไปรษณียบัตร ให้แก่นักศึกษาศรีวิทยาลัยครู เพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการตรวจเต้านมด้วยตนเอง พบว่า นักศึกษาศรีมีการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ และความสม่ำเสมอ ในการตรวจเต้านมด้วยตนเองดีขึ้น

อุสมพร บุรินทรากิบาล (2532 : ก-ค) ได้ศึกษาการใช้การกระตุ้นเตือน ที่มีต่อการมารับบริการ การตรวจเซลล์มะเร็งปากมดลูกในสตรีที่มีบุตร จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าสตรีกลุ่มทดลองมีการรับรู้ด้านสุขภาพดีกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำให้มารับการบริการการตรวจเซลล์มะเร็งปากมดลูกมากขึ้น

เพ็ญศิริ เมฆโหรา (2533 : 92-95) ได้ศึกษาการใช้การกระตุ้นเตือน ที่มีต่อพฤติกรรม การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และโรคเอดส์ของทหารเกณฑ์ จังหวัดราชบุรี โดยใช้แผ่นพับ และจดหมายข้อความเตือนให้ทหารเกณฑ์ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้ง เมื่อมีเพศสัมพันธ์กับหญิงอาชีพพิเศษ พบว่า ทหารเกณฑ์มีความรู้และการปฏิบัติที่ถูกต้องมากขึ้น

#### การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการปฏิเสธ

นางลักษณ์ โดบ์นลือภพ (2539 : 132) ได้ศึกษาการจัดโปรแกรมสุขศึกษา โดยประยุกต์ทฤษฎีในการป้องกันโรค และแรงสนับสนุนทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 126 คน โดยจัดสอนเรื่องทักษะการปฏิเสธยาบ้า ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะการปฏิเสธยาบ้าที่ถูกต้องเพิ่มขึ้น หลังจากได้รับคำบรรยายถึงวิธีการปฏิเสธที่ถูกต้อง จากการจับคู่นักเรียนเล่นบทบาทสมมติเกี่ยวกับการปฏิเสธยาบ้าที่ถูกต้อง และมีการฝึกกระทำซ้ำๆ เพื่อเพิ่มความมั่นใจในการปฏิเสธ



ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

### สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชนร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ดีกว่าก่อนการทดลอง
2. นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชนร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู มีเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ดีกว่าก่อนการทดลอง
3. นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชนร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู มีการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ดีกว่าก่อนการทดลอง
4. นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชน ร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชน ร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู
5. นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชน ร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู มีเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชน ร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู
6. นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชน ร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู มีการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชน ร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู

### บทที่ 3

#### วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎีและผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางการจัดโปรแกรมสุขศึกษา ในรูปแบบของค่ายเยาวชนร่วมกับการใช้แรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู เพื่อให้กลุ่มทดลองเกิดพฤติกรรมการป้องกันยาบ้าและเสริมสร้างทักษะการปฏิเสธยาบ้า หลังจากนั้นมีการกระตุ้นเตือนความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตนในเรื่องการป้องกันยาบ้า โดยการใช้จดหมายกระตุ้นเตือนและแจกเอกสารแผ่นพับ จากนั้นผู้วิจัยเปรียบเทียบความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติตนในเรื่องการป้องกันยาบ้า ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

#### แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

##### ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2539

##### กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางปะอิน "ราชานุเคราะห์ 1" จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มทดลอง และโรงเรียนบางปะอิน จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มควบคุม ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ด้วยการแบ่งนักเรียนเป็นเพศชายและเพศหญิง จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับฉลาก

กลุ่มทดลอง คือ กลุ่มที่ได้รับการจัดโปรแกรมสุขศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นเวลา 3 สัปดาห์ และมีการวัดพฤติกรรมการป้องกันยาบ้า ทั้งก่อนและหลังจัดโปรแกรมสุขศึกษา

กลุ่มควบคุม คือ กลุ่มที่ไม่ได้รับการจัดโปรแกรมสุขศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แต่มีการวัดพฤติกรรมการป้องกันยาบ้า สองครั้งห่างกัน 3 สัปดาห์

### แบบแผนการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ใช้แบบแผน 19.7 : Compromise Experimental Group - Control Group (Kerlinger. 1986 : 315)

R	$\frac{Y_b \quad X \quad Y_a}{Y_b \quad \sim X \quad Y_a}$	กลุ่มทดลอง
		กลุ่มควบคุม

สัญลักษณ์ที่ใช้ในรูปของการทดลอง

$Y_b$	แทน การสอบก่อนทำการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
$Y_a$	แทน การสอบหลังทำการทดลองในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
X	แทน โปรแกรมสุขศึกษา
$\sim X$	แทน ไม่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษา

### เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

- L เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ โปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบโครงการค่ายเยาวชนร่วมกับการใช้แรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู ประกอบด้วย
  - 1.1 แผนการสอนสุขศึกษาสำหรับนักเรียน เรื่องความรู้เรื่องยาบ้า
  - 1.2 เอกสาร แผ่นพับ และโปสเตอร์ เรื่อง ความรู้เรื่องยาบ้า
  - 1.3 วัตถุประสงค์ของ สำนักงาน ป.ป.ส. จำนวน 2 เรื่อง คือ
    - 1.3.1 เรื่อง ยาบ้าในสถานศึกษา (สำหรับนักเรียน) เวลา 20 นาที
    - 1.3.2 เรื่อง ภัยสร้างโลก เวลา 20 นาที
  - 1.4 จดหมายกระตุ้นเตือนจากโครงการค่ายเยาวชน
  - 1.5 เอกสารใบความรู้ เรื่อง หลักการปฏิเสธยาบ้า

การสร้างเครื่องมือในการทดลอง

1. ศึกษาเนื้อหาจากตำรา เอกสารการวิจัยต่างๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมกำบังกันยาบ้า
2. ศึกษาวิธีการสร้างโปรแกรมสุขศึกษา
3. สร้างโปรแกรมสุขศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า

4. ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมการป้องกันยาบ้า ช่วยพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ
5. ปรับปรุงโปรแกรมสุขศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรม การป้องกันยาบ้า แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน ได้แก่ เพศ อาชีพของผู้ปกครอง การศึกษาของผู้ปกครอง การใช้เวลาว่าง ประวัติการเห็นผู้อื่นเสพยาเสพติด ความคิดเห็นในเรื่อง การแพร่ระบาดของยาบ้าและยาเสพติดอื่น ๆ ในกลุ่มนักเรียน

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบความรู้ เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าในด้านโทษและพิษภัยของยาบ้า ผลกระทบและอาการที่เกิดจากการเสพยาบ้า สาเหตุของการเสพยาบ้า และมาตรการทางกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับยาบ้า มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ 4 คำเลือก โดยมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบ เดียว และมีเกณฑ์การให้คะแนนความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า คือ ถ้านักเรียนตอบถูกต้องให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน ใช้เกณฑ์การประเมินผลในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของ กระทรวงศึกษาธิการ (2534 : 24)

80 - 100	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ระดับดีมาก
70 - 79	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ระดับดี
60 - 69	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ระดับปานกลาง
50 - 59	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ระดับผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ
0 - 49	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ระดับต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ในด้านความรุนแรงของโรคที่ เกิดจากการเสพยาบ้า ผลดีของการไม่เสพยาบ้า และการปฏิบัติตามคำแนะนำของเพื่อนและครู มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจและไม่เห็นด้วย เกณฑ์ในการให้คะแนนเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ขึ้นอยู่กับคำตอบดังนี้

คำตอบที่มีลักษณะทางบวกให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วย ให้ 3 คะแนน

ไม่แน่ใจ ให้ 2 คะแนน

ไม่เห็นด้วยให้ 1 คะแนน

คำตอบที่มีลักษณะทางลบให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วย ให้ 1 คะแนน

ไม่แน่ใจ ให้ 2 คะแนน

ไม่เห็นด้วยให้ 3 คะแนน

เกณฑ์การประเมินผลค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538 : 9)

2.34 - 3.00 หมายถึง เจตคติดี

1.67 - 2.33 หมายถึง เจตคติด้านกลาง

1.00 - 1.66 หมายถึง เจตคติไม่ดี

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ในด้านทักษะการปฏิเสธ และเจรจาต่อรองเพื่อรักษาน้ำใจของผู้อื่นและผลประโยชน์ของตนเองเพื่อป้องกันยาบ้า ลักษณะของคำถามคือ เป็นคำถามปรนัยโดยสร้างสถานการณ์ มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก เกณฑ์การให้คะแนนการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ขึ้นอยู่กับคำตอบดังนี้

ถ้าเลือกตัวเลือกที่ปฏิเสธโดยใช้คำพูดหรือท่าที ที่รักษาน้ำใจ นุ่มนวล และบอกความรู้สึกของตนเองในความห่วงใยต่อเรื่องนั้น ๆ โดยไม่อ้างเหตุผลของการปฏิเสธ

ให้คะแนน 3 คะแนน

ถ้าเลือกตัวเลือกที่ปฏิเสธโดยไม่ใช้คำพูดหรือท่าที ที่รักษาน้ำใจ นุ่มนวล และบอกความรู้สึกของตนเองในความห่วงใยต่อเรื่องนั้น ๆ โดยอ้าง หรือ ไม่อ้างเหตุผลของการปฏิเสธ

ให้คะแนน 2 คะแนน

ถ้าเลือกตัวเลือกที่ยอมรับการใช้ยาบ้า แต่ไม่มีโอกาสเสี่ยงต่อการใช้ยาบ้า

ให้คะแนน 1 คะแนน

ถ้าเลือกตัวเลือกที่ยอมรับการใช้ยาบ้า และมีโอกาสเสี่ยงต่อการใช้ยาบ้า

ให้คะแนน 0 คะแนน

เกณฑ์การประเมินผล ค่าเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์ของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538 : 9)

2.01 - 3.00 หมายถึง มีทักษะการปฏิเสธดี

1.01 - 2.00 หมายถึง มีทักษะการปฏิเสธปานกลาง

0.00 - 1.00 หมายถึง มีทักษะการปฏิเสธไม่ดี

### การสร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาค้นคว้าเนื้อหาจากทฤษฎีและเอกสารต่าง ๆ จากการวิจัยที่เกี่ยวข้องร่วมกับการศึกษาปัญหาที่เป็นข้อมูลพื้นฐานจากครูในโรงเรียนและจากนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันยาบ้า
2. ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างเครื่องมือ จากคำรายการวัดผลการศึกษาและการประเมินผลทางสุขศึกษา
3. กำหนดขอบเขตและโครงสร้างของเนื้อหา นำมาสร้างแบบทดสอบความรู้ แบบสอบถามเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า และแบบสอบถามการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าในด้านทักษะ

การปฏิเสธรและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาหัวใจของผู้อื่น และผลประโยชน์ของตนเองเพื่อป้องกันยาบ้าอย่างครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย และถูกต้องตามหลักเกณฑ์

4. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จแล้วไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจ จำนวน 8 ท่าน และปรับปรุงแก้ไข
5. นำไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสีลสมุทร อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 50 คน ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง
6. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือเพื่อนำมาใช้จริง

### การหาคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอนดังนี้

#### 1. ทดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา

ผู้วิจัยนำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า แบบสอบถามเจตคติและการปฏิบัติคนเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Face Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IC) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

#### 2. วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ดังนี้

2.1 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า หาค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกโดยหาค่าสหสัมพันธ์แบบพอยต์ไบซีเรียล (Point Biserial Correlation) ระหว่างคะแนนรายข้อและคะแนนรวม (Item To Total Correlation) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความยากง่ายระหว่าง .20 ถึง .80 และมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไป (สุณี รักษาเกียรติศักดิ์. 2539 : 119) ซึ่งแบบทดสอบความรู้ มี 10 ข้อ จาก 16 ข้อ

2.2 แบบสอบถามเจตคติ และการปฏิบัติคนเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า หาค่าอำนาจจำแนกโดยการหาค่าสหสัมพันธ์แบบไบซีเรียล (Biserial Correlation) โดยคัดเลือกข้อที่มีค่าความสัมพันธ์สูงก่อน (สุณี รักษาเกียรติศักดิ์. 2539 : 119) ซึ่งแบบสอบถามเจตคติ มี 20 ข้อ จาก 30 ข้อ และแบบสอบถามการปฏิบัติมี 15 ข้อ จาก 15 ข้อ

#### 3. การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

3.1 แบบทดสอบความรู้ เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า นำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรของคูเคอร์ ริชาร์ดสัน (KR - 20) (สุณี รักษาเกียรติศักดิ์. 2539 : 121) ซึ่งแบบทดสอบความรู้ มีค่าความเชื่อมั่น .64

3.2 แบบสอบถามเจตคติและการปฏิบัติคนเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า นำมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัทซ์ (Alpha - Coefficient) (Cronbach. 1970 : 161) ซึ่งแบบสอบถามเจตคติ มีค่าความเชื่อมั่น .87 และแบบสอบถามการปฏิบัติมีค่าความเชื่อมั่น .84

### วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ไปยังโรงเรียนบางปะอิน "ราชานุเคราะห์ 1" และโรงเรียนบางปะอิน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อขออนุมัติการศึกษาวิจัย
2. ผู้วิจัยติดต่อผู้อำนวยการโรงเรียนบางปะอิน "ราชานุเคราะห์ 1" และโรงเรียนบางปะอิน เพื่อขออนุมัติการศึกษาวิจัย เพื่อชี้แจงขั้นตอนของการวิจัย ซึ่งใช้เวลาทั้งสิ้น 3 สัปดาห์
3. เมื่อดำเนินการทดลองเสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยคัดเลือกแบบทดสอบและแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์มาจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

### การดำเนินการทดลอง

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามคุณสมบัติที่กำหนดแล้วทำการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีการจับฉลาก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามจำนวนที่ต้องการ คือ เป็นกลุ่มทดลอง 30 คน จากโรงเรียนบางปะอิน "ราชานุเคราะห์ 1" และเป็นกลุ่มควบคุม 30 คน จากโรงเรียนบางปะอิน
2. ทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการ แก่กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยให้อาจารย์ฝ่ายปกครอง เป็นผู้เกริ่นนำและแนะนำผู้วิจัย
3. เตรียมพร้อมบุคลากร ที่เป็นวิทยากรและพี่เลี้ยง รวมทั้งขอความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียนของกลุ่มทดลอง เพื่อดำเนินการจัดโครงการค่ายเยาวชน
4. ประชุมนักเรียนกลุ่มทดลอง เพื่อเตรียมพร้อมที่จะไปค่ายเยาวชน รวมทั้งการทำหนังสือขออนุญาตผู้ปกครองนักเรียน โดยทางโรงเรียนเป็นผู้ประสานงาน
5. ทำการสอบก่อน (Pretest) นักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบทดสอบ

6. ดำเนินการทดลองโดยมีระยะเวลาในการจัดโปรแกรมสุขศึกษานาน 3 สัปดาห์ มีขั้นตอนดังนี้

6.1 สัปดาห์ที่ 1 นักเรียนเข้าร่วมโครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า เป็นเวลา 2 วัน 1 คืน ซึ่งมีกิจกรรมสุขศึกษาทั้งสิ้น 10 กิจกรรม ได้แก่ "การบรรยายให้ความรู้เรื่องยาบ้า" "ร่วมแรงร่วมใจ" "โทษมหันต์ของยาบ้า" "เกมล่าปริศนา" "คุณค่าของชีวิต" "ละครผีทั้งหก" "ทักษะการปฏิเสธยาบ้า" "การฝึกทักษะการปฏิเสธยาบ้า" "นักเรียนจะช่วยป้องกันยาบ้าในโรงเรียนได้อย่างไร" และ "สัญญาใจ"

6.2 สัปดาห์ที่ 2 อาจารย์ประจำชั้นและอาจารย์ฝ่ายปกครอง ทำการให้แรงสนับสนุนทางสังคมแก่นักเรียนทุกวันก่อนเข้าเรียน พร้อมทั้งกระตุ้นเตือนด้วยกลอนและคำขวัญเกี่ยวกับยาบ้า

6.3 สัปดาห์ที่ 3 ผู้วิจัยจัดส่งจดหมายจากกิจกรรมสัญญาใจเพื่อกระตุ้นเตือน และแจกเอกสาร แผ่นพับเกี่ยวกับความรู้เรื่องยาบ้าให้แก่ นักเรียน

7. เมื่อสิ้นสุดสัปดาห์ที่ 3 ของการทดลอง ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลอง (Posttest) ทั้งนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

8. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้ทำการตรวจให้คะแนน แล้วนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐาน

### วิธีจัดการกับข้อมูล

หลังจากรวบรวมแบบทดสอบและแบบสอบถามทั้งก่อนทดลอง และหลังทดลองแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจให้คะแนนแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า แบบสอบถามเจตคติและการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. คำนวณหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยสอบก่อนและสอบหลังของแบบทดสอบด้านความรู้ เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า แบบสอบถามเจตคติและการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ของกลุ่มทดลอง

4. ทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า แบบสอบถามเจตคติและการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

## สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

### 1. สถิติที่ใช้ทดสอบเครื่องมือ

1.1 หาค่าดัชนีความเที่ยงตรง โดยวิธีของโรวินเนลลี และ แฮมเบิลตัน (Rovinelli And Hambleton ) จากสูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 124)

$$IC = \frac{\Sigma R}{N}$$

เมื่อ  $IC$  = ดัชนีความสอดคล้องของข้อสอบ  
 $\Sigma R$  = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ  
 $N$  = จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 หาค่าความยากง่าย ( $p$ ) และค่าอำนาจจำแนก ( $r$ ) ของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า โดยหาค่าสหสัมพันธ์แบบพอยต์ไบซีเรียล (Point Biserial Correlation) จากสูตร (สุณี รักษาเกียรติศักดิ์. 2539 : 119)

$$p = \frac{R}{N}$$

เมื่อ  $p$  = ค่าความยากของคำถามแต่ละข้อ  
 $R$  = จำนวนผู้ตอบถูกในแต่ละข้อ  
 $N$  = จำนวนผู้เข้าสอบ

$$r_{pbis} = \frac{\bar{Y}_p - \bar{Y}_q}{S_y \sqrt{pq}}$$

$r_{pbis}$  = คือค่าอำนาจจำแนกประจำข้อ ดัชนีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพอยต์ไบซีเรียล

$\bar{Y}_p$  = คือค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมของนักเรียนกลุ่มที่ตอบข้อนั้นถูก

$\bar{Y}_q$  = คือค่าเฉลี่ยของคะแนนรวมของนักเรียนกลุ่มที่ตอบข้อนั้นผิด

$S_y$  = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนรวมทั้งหมด

$p$  = ค่าความยากของข้อสอบข้อนั้น (สัดส่วนของนักเรียนที่ตอบข้อนั้นถูก)

$q$  = คือค่า ( 1 - P ) ซึ่งคือสัดส่วนของนักเรียนที่ตอบข้อนั้นผิด

1.3 หากอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า โดยหาค่าสหสัมพันธ์แบบไบซีเรียล (Biserial Correlation) จากสูตร (สุณี รักษาเกียรติศักดิ์. 2539 : 119 - 120)

$$r_{bis} = \frac{\bar{Y}_p - \bar{Y}_q}{S_y} \cdot \frac{pq}{Y}$$

เมื่อ  $r_{bis}$  = คือค่าอำนาจจำแนกประจำข้อดัชนีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบไบซีเรียล

$p$  = คือค่าความยากของข้อสอบข้อนั้น (สัดส่วนของนักเรียนที่ตอบข้อนั้นถูก)

$q$  = คือค่า ( 1 - P ) ซึ่งคือสัดส่วนของนักเรียนที่ตอบข้อนั้นผิด

$Y$  = คือค่า Ordinate ของโค้งปกติ ตรงจุดที่แบ่ง  $p$  และ  $q$

$S_y$  = ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนรวมทั้งหมด

1.4 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า โดยใช้สูตรของคูเคอร์ ริชาร์ดสัน (KR - 20) จากสูตร (สุณี รักษาเกียรติศักดิ์. 2539 : 121)

$$r_{tt} = \left[ \frac{n}{n-1} \right] \left[ 1 - \frac{S_t^2 - \sum pq}{n S_t^2} \right]$$

- เมื่อ  $r_{tt}$  = ค่าความเชื่อมั่นของข้อสอบทั้งฉบับ  
 $n$  = จำนวนข้อของแบบทดสอบ  
 $p$  = ค่าความยากของข้อสอบแต่ละข้อ  
 $q$  =  $1 - p$  ( สัดส่วนของคนทำผิด )  
 $S_t^2$  = ค่าความแปรปรวนของคะแนนรวมทั้งฉบับ

1.5 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค จากสูตร (Cronbach. 1970 : 161)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

- เมื่อ  $\alpha$  = ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ.  
 $n$  = จำนวนข้อในแบบทดสอบ  
 $S_i^2$  = ความแปรปรวนของข้อสอบแต่ละข้อ  
 $S_t^2$  = ความแปรปรวนของข้อสอบทั้งหมด

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

2.1 ค่าร้อยละ

2.2 หาค่าเฉลี่ยของคะแนน (Mean) จากสูตร (ชูศรี วงศ์รัคนะ. 2534 : 40)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

- เมื่อ  $\bar{X}$  = ค่าคะแนนเฉลี่ย  
 $\sum X$  = ค่าผลรวมของคะแนน  
 $N$  = จำนวนคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2.3 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สูตร (Ferguson. 1981 : 68)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

- เมื่อ S = ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน  
 $\sum X^2$  = ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง  
 $(\sum X)^2$  = ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง  
 N = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

2.4 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยสอบก่อนและสอบหลังของกลุ่มทดลอง โดยใช้สถิติค่าที (t - test dependent) (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2534 : 201) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1, 2 และ 3

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n - 1}}}$$

- df = n - 1  
 เมื่อ t = ค่าที่ใช้พิจารณาใน t - distribution  
 D = ความแตกต่างระหว่างคะแนนสอบก่อนและสอบหลัง  
 n = จำนวนคน  
 df = ชั้นแห่งความอิสระ

2.5 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของคะแนนสอบกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วม ANCOVA (Analysis of Covariance) (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2534 : 303) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4, 5 และ 6

## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า

#### ข้อตกลงเกี่ยวกับการวิเคราะห์และแปลผล

##### สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนเฉลี่ย
F	แทน	ค่าที่ใช้ในการพิจารณาการแจกแจงแบบเอฟ (F - distribution)
t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาการแจกแจงแบบที ( t - distribution)
SS	แทน	ผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of Square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลรวมคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Mean of Square)
df	แทน	จำนวนค่าที่เป็นอิสระของคะแนนที่เปลี่ยนแปลงไป (Degree of Freedom)
P	แทน	ความน่าจะเป็น (Probability)
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

## การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เอส พี เอส เอส (SPSS/PC<sup>+</sup> - Statistical Package for The Social Science / Personal Computer Plus) การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ ค่าสถิติพื้นฐาน ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับ เพศ อาชีพ ของผู้ปกครอง การศึกษาของผู้ปกครอง การใช้เวลาวาง ประสบการณ์เกี่ยวกับยาบ้าและยาเสพติด อื่น ๆ และ ความคิดเห็นในเรื่องการแพร่ระบาดของยาบ้าและยาเสพติดอื่น ๆ โดยการแจกแจงความถี่ และคำร้อยละ

ตอนที่ 2 เปรียบประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชนร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งสองกลุ่มระหว่างก่อนการจัดโปรแกรมสุขศึกษาและภายหลังการจัดโปรแกรมสุขศึกษาเป็นเวลา 3 สัปดาห์ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการแยกวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 3 ด้าน ออกเป็น 9 ส่วน โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติที (t - test dependent) และค่าสถิติความแปรปรวนร่วม (ANCOVA)

## ผลการศึกษาค้นคว้า

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับ เพศ อาชีพ ของผู้ปกครอง การศึกษาของผู้ปกครอง การใช้เวลาวาง ประสบการณ์เกี่ยวกับยาบ้าและยาเสพติด อื่น ๆ และความคิดเห็นในเรื่องการแพร่ระบาดของยาบ้าและยาเสพติดอื่น ๆ โดยการแจกแจงความถี่ และคำร้อยละ

ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ การพักอาศัย อาชีพของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง และการศึกษาของบิดา มารดาหรือผู้ปกครอง

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน (N = 30)	ร้อยละ	จำนวน (N = 30)	ร้อยละ
<b>เพศ</b>				
ชาย	15	50.00	15	50.00
หญิง	15	50.00	15	50.00
<b>การพักอาศัย</b>				
อาศัยอยู่กับบิดาและมารดา	23	76.67	19	63.33
อาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดา	2	6.66	5	16.67
อาศัยอยู่กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดามารดา	5	16.67	6	20.00
<b>อาชีพของบิดา</b>				
รับราชการ	6	22.90	7	23.40
รัฐวิสาหกิจ	2	5.70	-	-
รับจ้าง	16	60.00	19	63.20
ค้าขาย	4	11.40	2	6.70
ไม่ตอบ	2	6.70	2	6.70
<b>อาชีพของมารดา</b>				
แม่บ้าน	7	23.40	5	16.60
รับราชการ	1	3.30	2	6.70
รับจ้าง	13	43.30	15	60.00
ค้าขาย	7	20.30	6	20.00
ไม่ตอบ	2	6.70	2	6.70
<b>อาชีพของผู้ปกครอง</b>				
แม่บ้าน	3	10.00	4	13.30
รับราชการ	3	10.00	3	10.00
รับจ้าง	14	46.70	12	40.00
ค้าขาย	3	10.00	5	16.70
เกษตรกร	1	3.30	1	3.30
ไม่ตอบ	6	20.00	5	16.70

ตาราง 8 (ต่อ)

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน (N = 30)	ร้อยละ	จำนวน (N = 30)	ร้อยละ
<u>การศึกษาของบิดา</u>				
ประถมศึกษา	18	60.00	24	79.90
มัธยมศึกษาตอนต้น	6	20.00	2	6.70
มัธยมศึกษาตอนปลาย	5	16.70	2	6.70
อนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ	1	3.30	-	-
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	-	-	2	6.70
<u>การศึกษาของมารดา</u>				
ไม่ได้รับการศึกษา	-	-	2	6.70
ประถมศึกษา	22	73.40	23	76.70
มัธยมศึกษาตอนต้น	4	13.30	3	10.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย	3	10.00	-	-
อนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ	-	-	1	3.30
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	1	3.30	1	3.30
<u>การศึกษาของผู้ปกครอง</u>				
ไม่ได้รับการศึกษา	1	3.30	-	-
ประถมศึกษา	13	43.30	21	70.00
มัธยมศึกษาตอนต้น	2	6.70	3	10.00
มัธยมศึกษาตอนปลาย	5	16.70	-	-
อนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ	1	3.30	-	-
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	-	-	2	6.70
ไม่ตอบ	8	26.70	4	13.30

จากตาราง 8 แสดงว่า กลุ่มทดลองเป็นนักเรียนชายคิดเป็นร้อยละ 50.00 นักเรียนหญิงคิดเป็นร้อยละ 50.00 นักเรียนส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดาและมารดาร้อยละ 76.67 รองลงมาคือ พักอาศัยอยู่กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดามารดาร้อยละ 16.67 และพักอาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาร้อยละ 6.66 อาชีพส่วนใหญ่ของบิดาคือ รับจ้างร้อยละ 60.00 รองลงมาคือ รับราชการร้อยละ 22.90 และค้าขายร้อยละ 11.40 อาชีพส่วนใหญ่ของมาราคือ รับจ้างร้อยละ 43.30 รองลงมาคือ แม่บ้านร้อยละ 23.40 และค้าขายร้อยละ 20.30 อาชีพส่วนใหญ่ของผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดามารดา คือ รับจ้างร้อยละ 46.70 รองลงมาคือ แม่บ้าน รับราชการและค้าขายร้อยละ 10.00 เท่ากัน ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ของบิดาคือ ประถมศึกษาร้อยละ 60.00 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 20.00 และมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 16.70 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ของมาราคือ ประถมศึกษาร้อยละ 73.40 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 13.30 และมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 10.00 ส่วนระดับการศึกษาของผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดามารดาส่วนใหญ่ คือ ประถมศึกษาร้อยละ 43.30 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 16.70 และมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 6.70

กลุ่มควบคุม เป็นนักเรียนชายคิดเป็นร้อยละ 50.00 นักเรียนหญิงคิดเป็นร้อยละ 50.00 นักเรียนส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดาและมารดาร้อยละ 63.33 รองลงมาคือ อาศัยอยู่กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดามารดาร้อยละ 20.00 และพักอาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาร้อยละ 16.67 อาชีพส่วนใหญ่ของบิดาคือ รับจ้างร้อยละ 63.20 รองลงมาคือ รับราชการร้อยละ 23.40 และค้าขายร้อยละ 6.70 อาชีพส่วนใหญ่ของมาราคือ รับจ้างร้อยละ 60.00 รองลงมาคือ ค้าขายร้อยละ 20.00 และแม่บ้านร้อยละ 16.60 อาชีพส่วนใหญ่ของผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดามารดา คือ รับจ้างร้อยละ 40.00 รองลงมาคือ ค้าขายร้อยละ 16.70 และแม่บ้านร้อยละ 13.30 ระดับการศึกษาของบิดาส่วนใหญ่คือ ประถมศึกษาร้อยละ 79.90 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลายและปริญญาตรีหรือสูงกว่าร้อยละ 6.70 เท่ากัน ระดับการศึกษาส่วนใหญ่ของมาราคือ ประถมศึกษาร้อยละ 76.70 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 10.00 และไม่ได้รับการศึกษาร้อยละ 6.70 ส่วนระดับการศึกษาของผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดามารดาส่วนใหญ่คือ ประถมศึกษาร้อยละ 70.00 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 10.00 และปริญญาตรีหรือสูงกว่าร้อยละ 6.70

ตาราง 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำนวนและร้อยละของสถานภาพการสมรส ของบิดามารดา กิจกรรมที่นักเรียนทำเมื่อว่างจากการเรียน บุคคลที่นักเรียนยึดถือเป็นแบบอย่างที่ดี บุคคลที่นักเรียนอยากปรึกษาอันดับแรกเมื่อมีปัญหา และปัญหาของนักเรียนส่วนใหญ่

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
<b>สถานภาพการสมรสของบิดามารดา</b>				
บิดามารดาอยู่ร่วมกัน	22	73.30	19	63.30
บิดามารดาหย่าร้างกัน	5	16.70	6	20.00
บิดามารดาแยกกันอยู่	4	13.30	3	10.00
บิดาแต่งงานใหม่	2	6.70	1	3.30
มารดาแต่งงานใหม่	1	3.30	2	6.70
บิดาถึงแก่กรรม	1	3.30	2	6.70
มารดาถึงแก่กรรม	-	-	1	3.30
<b>กิจกรรมที่นักเรียนทำเมื่อว่างจากการเรียน</b>				
อ่านหนังสือ	7	23.30	13	43.30
เล่นกีฬา	15	50.00	12	40.00
นอนเล่น	8	26.70	9	30.00
เที่ยวกับเพื่อน	5	16.70	2	6.70
ฟังเพลงหรือเล่นดนตรี	18	60.00	9	30.00
อื่น ๆ	1	3.30	1	16.70
<b>บุคคลที่นักเรียนยึดถือเป็นแบบอย่างที่ดี</b>				
บิดา	20	66.70	22	73.30
มารดา	18	60.00	22	73.30
เพื่อน	3	10.00	3	10.00
ครู	4	13.30	3	14.30
คาราหรือนักร้อง	5	16.70	12	40.00
อื่น ๆ	6	20.00	1	3.30

ตาราง 9 (ต่อ)

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
<b>บุคคลที่นักเรียนอยากปรึกษาอันดับแรกเมื่อมีปัญหา</b>				
บิดา	12	40.00	7	23.30
มารดา	8	26.70	8	26.70
เพื่อน	9	30.00	11	36.70
ญาติ	2	6.70	1	3.30
อื่นๆ	1	3.30	2	6.70
<b>ปัญหาของนักเรียนส่วนใหญ่</b>				
ค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอ	6	20.00	9	30.00
การเรียน	9	30.00	16	53.30
ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว	3	10.00	9	30.00
การคบเพื่อน	15	50.00	11	36.70
อื่นๆ	-	-	1	3.30

\* กลุ่มตัวอย่างสามารถตอบคำถามได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 9 แสดงว่า กลุ่มทดลองมีบิดามารดาอยู่ร่วมกันจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ ร้อยละ 73.30 บิดามารดาหย่าร้างกัน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.70 และบิดามารดาแยกกันอยู่ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละร้อยละ 13.30 เมื่อว่างจากการเรียนนักเรียนชอบฟังเพลงหรือเล่นดนตรี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 ชอบเล่นกีฬา จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 และชอบนอนเล่น จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.70 บุคคลที่นักเรียนยึดถือเป็นแบบอย่างที่ดี พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยึดถือบิดาเป็นแบบอย่างที่ดี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 66.70 ยึดถือมารดา จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 และยึดถือคาราหรือนักทรง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.70 เมื่อนักเรียนมีปัญหาจะปรึกษากับบิดาเป็นอันดับแรก จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 จะปรึกษากับเพื่อนเป็นอันดับแรก จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 และจะปรึกษากับมารดาเป็นอันดับแรก จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.70 และนักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องการคบเพื่อน จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 มีปัญหาเรื่องการเรียน จำนวน

9 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 และปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00

กลุ่มควบคุมมีบิดามารดาอยู่ร่วมกัน จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 63.30 บิดามารดาหย่าร้างกัน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และมีบิดามารดาแยกกันอยู่ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 เมื่อว่างจากการเรียนนักเรียนชอบอ่านหนังสือ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 43.30 ชอบเล่นกีฬาจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และ ชอบนอนเล่นและฟังเพลงหรือเล่นดนตรี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 เท่ากัน บุคคลที่นักเรียนยึดถือเป็นแบบอย่างที่ดี พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ยึดถือบิดาและมารดาเป็นแบบอย่างที่ดี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.30 เท่ากัน และยึดถือคาราหรือนักร้อง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 เมื่อนักเรียนมีปัญหาจะปรึกษากับเพื่อนเป็นอันดับแรก จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 36.70 จะปรึกษากับมารดาเป็นอันดับแรก จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.70 และจะปรึกษากับบิดาเป็นอันดับแรก จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.30 และนักเรียนส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องการเรียน จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 53.30 มีปัญหาเรื่องการคบเพื่อน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 36.70 มีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอ และปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 เท่ากัน

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตาม ประสบการณ์เกี่ยวกับชาแนและยาเสพติดอื่น ๆ

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน (N = 30)	ร้อยละ	จำนวน (N = 30)	ร้อยละ
<u>ประสบการณ์การเห็นผู้อื่นเสพยาบ้า</u>				
เคย	17	56.70	8	26.70
ไม่เคย	13	43.30	22	73.30
<u>ประสบการณ์การเห็นผู้อื่นขายยาบ้า</u>				
เคย	7	23.30	5	16.70
ไม่เคย	23	76.70	25	83.30
<u>ประสบการณ์การรู้จักคนซื้อขายยา</u>				
เคย	7	23.30	5	16.70
ไม่เคย	23	76.70	25	83.30

ตาราง 10 (ต่อ)

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน (N = 30)	ร้อยละ	จำนวน (N = 30)	ร้อยละ
<b>ประสบการณ์การมีเพื่อนนักเรียนโซเชียสเน็ต</b>				
<b>บุหรี</b>				
เคย	23	76.70	24	80.00
ไม่เคย	7	23.30	6	20.00
<b>สุรา</b>				
เคย	10	33.30	8	26.70
ไม่เคย	20	66.70	22	73.30
<b>สารระเหยหรือกาว</b>				
เคย	8	26.70	16	53.30
ไม่เคย	22	73.30	14	46.70
<b>เฮโรอีน</b>				
เคย	-	-	2	6.70
ไม่เคย	-	-	28	93.30
<b>ยาบ้า</b>				
เคย	6	20.00	7	23.30
ไม่เคย	24	80.00	23	76.70
<b>กัญชา</b>				
เคย	-	-	2	6.70
ไม่เคย	-	-	28	93.30
<b>ขานอนหลับ</b>				
เคย	1	3.30	1	3.30
ไม่เคย	29	96.70	29	96.70
<b>อื่นๆ</b>				
เคย	1	3.30	-	-
ไม่เคย	29	96.70	-	-

ตาราง 10 (ต่อ)

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน (N = 30)	ร้อยละ	จำนวน (N = 30)	ร้อยละ
<b>ไม่เคยมีประสบการณ์</b>				
ตอบ	7	23.30	6	20.00
ไม่ตอบ	23	76.70	24	80.00
<b>ประสบการณ์การมีบุคคลในครอบครัวที่เคยใช้ยาเสพติด</b>				
<b>บิดา</b>				
เคย	9	30.00	9	30.00
ไม่เคย	21	70.00	21	70.00
<b>มารดา</b>				
เคย	2	6.70	1	3.30
ไม่เคย	28	93.30	29	96.70
<b>พี่น้อง</b>				
เคย	3	10.00	3	10.00
ไม่เคย	27	90.00	27	90.00
<b>ญาติ</b>				
เคย	4	13.30	6	20.00
ไม่เคย	26	86.70	24	80.00
<b>อื่นๆ</b>				
เคย	-	-	2	6.70
ไม่เคย	-	-	28	93.30
<b>ไม่มีใครเคยใช้ยาเสพติด</b>				
ตอบ	14	46.70	16	53.30
ไม่ตอบ	16	53.30	14	46.70

ตาราง 10 (ต่อ)

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน (N = 30)	ร้อยละ	จำนวน (N = 30)	ร้อยละ
<b>ประสบการณ์การใช้ยาเสพติดของบุคคลในครอบครัว</b>				
<b>บุหรี</b>				
เคย	19	63.30	18	60.00
ไม่เคย	11	36.70	12	40.00
<b>สุรา</b>				
เคย	15	50.00	19	63.70
ไม่เคย	15	50.00	11	36.70
<b>สารระเหยหรือกาว</b>				
เคย	-	-	1	3.30
ไม่เคย	-	-	29	96.70
<b>เฮโรอีน</b>				
เคย	-	-	1	3.30
ไม่เคย	-	-	29	96.70
<b>ยาบ้า</b>				
เคย	1	3.30	2	6.70
ไม่เคย	29	96.70	28	93.30
<b>กัญชา</b>				
เคย	-	-	1	3.30
ไม่เคย	-	-	29	96.70
<b>ยานอนหลับ</b>				
เคย	3	10.00	3	10.00
ไม่เคย	27	90.00	27	90.00
<b>ไม่มีประสบการณ์</b>				
ตอบ	8	26.70	10	33.30
ไม่ตอบ	22	73.30	20	66.70

ตาราง 10 (ต่อ)

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน (N = 30)	ร้อยละ	จำนวน (N = 30)	ร้อยละ
<b>ความคิดเห็นเกี่ยวกับประเภทของยาเสพติดที่แพร่ระบาดในกลุ่มนักเรียนมากที่สุด</b>				
<b>บุหรี่</b>				
มี	16	53.30	25	83.30
ไม่มี	14	46.70	5	16.70
<b>สุรา</b>				
มี	5	16.70	6	20.00
ไม่มี	25	83.30	24	80.00
<b>สารระเหยหรือกาว</b>				
มี	8	26.70	16	53.30
ไม่มี	22	73.30	14	46.70
<b>เฮโรอีน</b>				
มี	1	3.30	-	-
ไม่มี	29	96.70	-	-
<b>ยาบ้า</b>				
มี	25	83.30	27	90.00
ไม่มี	5	16.70	3	10.00

จากตาราง 10 แสดงว่ากลุ่มทดลองไม่เคยเห็นผู้อื่นเสพยาบ้าร้อยละ 43.30 ไม่เคยเห็นผู้อื่นขายยาบ้าร้อยละ 76.70 และไม่เคยรู้จักคนซื้อยาบ้าร้อยละ 76.70 ส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการมีเพื่อนนักเรียนใช้ยาเสพติดประเภทบุหรีร้อยละ 76.70 รองลงมาคือ สุราร้อยละ 33.30 บุคคลในครอบครัวของนักเรียนที่เคยใช้ยาเสพติดส่วนใหญ่ คือ บิดาร้อยละ 30.00 รองลงมาคือ ญาติร้อยละ 13.30 และพี่, น้องร้อยละ 10.00 เกี่ยวกับยาเสพติดที่บุคคลในครอบครัวเคยใช้ส่วนใหญ่คือ บุหรีร้อยละ 63.30 รองลงมาคือ สุราร้อยละ 50.00 และยานอนหลับร้อยละ 10.00 และนักเรียนมีความเห็นว่าปัจจุบันมีการแพร่ระบาดของยาบ้าในกลุ่มนักเรียนมากที่สุดร้อยละ 83.30 รองลงมาคือ การแพร่ระบาดของบุหรีร้อยละ 53.30 และสารระเหยหรือกาวร้อยละ 26.70

กลุ่มควบคุมไม่เคยเห็นผู้อื่นเสพยาบ้าร้อยละ 73.30 ไม่เคยเห็นผู้อื่นขายยาบ้าร้อยละ 83.30 และไม่เคยรู้จักคนซื้อยาบ้าร้อยละ 83.30 ส่วนใหญ่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการมีเพื่อนนักเรียนใช้ยาเสพติดประเภทบุหรี่ย้อยละ 80.00 รองลงมาคือ สารระเหยหรือกาวร้อยละ 53.30 และสุราร้อยละ 26.70 บุคคลในครอบครัวของนักเรียนที่เคยใช้ยาเสพติดส่วนใหญ่คือ บิดาร้อยละ 30.00 รองลงมาคือ ญาติร้อยละ 20.00 และพี่น้องร้อยละ 10.00 เกี่ยวกับยาเสพติดที่บุคคลในครอบครัวเคยใช้ส่วนใหญ่คือ สุราร้อยละ 63.30 รองลงมาคือ บุหรี่ย้อยละ 60.00 และยานอนหลับร้อยละ 10.00 และนักเรียนมีความเห็นว่า ปัจจุบันมีการแพร่ระบาดของยาบ้าในกลุ่มนักเรียนมากที่สุดร้อยละ 90.00 รองลงมาคือ การแพร่ระบาดของบุหรี่ย้อยละ 83.30 และสารระเหยหรือกาวร้อยละ 53.30

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชนร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งสองกลุ่มระหว่างก่อนการจัดโปรแกรมสุขศึกษาและภายหลังการจัดโปรแกรมสุขศึกษาเป็นเวลา 3 สัปดาห์ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการแยกวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านเจตคติและด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า แบ่งออกเป็น 9 ส่วน ได้แก่

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านความรู้ ของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง ดังปรากฏในตาราง 11

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

กลุ่ม	ความรู้ก่อนการทดลอง			ระดับความรู้	ความรู้หลังการทดลอง			ระดับความรู้
	N	$\bar{X}$	S		N	$\bar{X}$	S	
ควบคุม	30	6.90	1.52	ปานกลาง	30	5.97	2.01	ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ
ทดลอง	30	6.37	1.43	ปานกลาง	30	8.03	1.43	ดี

จากตาราง 11 แสดงว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านความรู้ลดลงจาก 6.90 เป็น 5.97 โดยก่อนและหลังการทดลอง มีคะแนนความรู้ในระดับปานกลาง และระดับผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ ตามลำดับ กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านความรู้ เพิ่มขึ้นจาก 6.37 เป็น 8.03 โดยก่อนและหลังการทดลองมีคะแนนความรู้ในระดับปานกลางและระดับดี ตามลำดับ

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบ คะแนนความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง ดังปรากฏในตาราง 12

ตาราง 12 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ คะแนนความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	การทดลอง	N	$\bar{X}$	S	t - value	P - value
กลุ่มควบคุม	ก่อนการทดลอง	30	6.90	1.52	2.28*	.030
	หลังการทดลอง	30	5.97	2.01		
กลุ่มทดลอง	ก่อนการทดลอง	30	6.37	1.43	5.85*	.000
	หลังการทดลอง	30	8.03	1.43		

\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 แสดงว่า คะแนนความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าของกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพบว่ากลุ่มทดลอง ภายหลังจากดำเนินการทดลอง มีคะแนนความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าดีกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1

3. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง ของกลุ่มตัวอย่าง ดังปรากฏในตาราง 13

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนความรู้

Source of Variance	SS	df	MS	F	P
Covariates	5.20	1	5.20	1.84	.18
Main Effect	73.26	1	73.26	25.85 *	.00
Explained	78.46	2	39.23	13.84 *	.00
Residual	161.54	57	2.83		
Total	240.00	59	4.07		

\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 แสดงว่า ความรู้ก่อนการทดลองไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้หลังการทดลอง ส่วนผลของโปรแกรมสุขศึกษาซึ่งเป็นความรู้หลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านเจตคติ ของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง ดังปรากฏในตาราง 14

ตาราง 14 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านเจตคติของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

กลุ่ม	เจตคติก่อนการทดลอง			ระดับ เจตคติ	เจตคติหลังการทดลอง			ระดับ เจตคติ
	N	$\bar{X}$	S		N	$\bar{X}$	S	
ควบคุม	30	2.65	.32	ดี	30	2.57	.44	ดี
ทดลอง	30	2.69	.26	ดี	30	2.78	.19	ดี

จากตาราง 14 แสดงว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านเจตคติ ลดลงจาก 2.65 เป็น 2.57 โดยก่อนและหลังการทดลองมีคะแนนเจตคติในระดับดี กลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านเจตคติ เพิ่มขึ้นจาก 2.69 เป็น 2.78 โดยก่อนและหลังการทดลองมีคะแนนเจตคติในระดับดี

5. วิเคราะห์เปรียบเทียบ คะแนนเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง ดังปรากฏในตาราง 15

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ คะแนนเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	การทดลอง	N	$\bar{X}$	S	t - value	P - value
กลุ่มควบคุม	ก่อนการทดลอง	30	2.65	.32	.74	.466
	หลังการทดลอง	30	2.57	.44		
กลุ่มทดลอง	ก่อนการทดลอง	30	2.69	.26	1.32	1.96
	หลังการทดลอง	30	2.78	.19		

จากตาราง 15 แสดงว่า คะแนนเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าในกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน และพบว่ากลุ่มทดลอง มีคะแนนเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าก่อนการทดลองและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2

6. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ก่อนการทดลอง และหลังการทดลอง ของกลุ่มตัวอย่าง ดังปรากฏในตาราง 16

ตาราง 16 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนเจตคติ

Source of Variance	SS	df	MS	F	P
Covariates	.18	1	.18	1.52	.22
Main Effect	.69	1	.69	6.04*	.02
Explained	.87	2	.44	3.78*	.03
Residual	6.56	57	.12		
Total	7.43	59	.126		

\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 16 แสดงว่า เจตคติก่อนการทดลองไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติหลังการทดลอง ส่วนผลของโปรแกรมสุขศึกษาซึ่งเป็นเจตคติหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 5

7. วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านการปฏิบัติ ของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ดังปรากฏในตาราง 17

ตาราง 17 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านการปฏิบัติของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

กลุ่ม	การปฏิบัติก่อนการทดลอง			ระดับการปฏิบัติ	การปฏิบัติหลังการทดลอง			ระดับการปฏิบัติ
	N	$\bar{X}$	S		N	$\bar{X}$	S	
ควบคุม	30	2.58	.31	ดี	30	2.38	.54	ดี
ทดลอง	30	2.47	.38	ดี	30	2.74	.12	ดี

จากตาราง 17 แสดงว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านการปฏิบัติลดลงจาก 2.58 เป็น 2.38 โดยก่อนและหลังการทดลองมีคะแนนการปฏิบัติในระดับดี กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านการปฏิบัติ เพิ่มขึ้นจาก 2.47 เป็น 2.74 โดยก่อนและหลังการทดลองมีคะแนนการปฏิบัติในระดับดี

8. วิเคราะห์เปรียบเทียบ คะแนนการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง ดังปรากฏในตาราง 18

ตาราง 18 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ คะแนนการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าของกลุ่มตัวอย่างก่อนการทดลองกับหลังการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	การทดลอง	N	$\bar{X}$	S	t - value	P - value
กลุ่มควบคุม	ก่อนการทดลอง	30	2.58	.31	1.80	.082
	หลังการทดลอง	30	2.38	.54		
กลุ่มทดลอง	ก่อนการทดลอง	30	2.47	.38	3.98 *	.000
	หลังการทดลอง	30	2.74	.12		

\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 18 แสดงว่า คะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าในกลุ่มควบคุมก่อนการทดลองและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน และพบว่ากลุ่มทดลอง ภายหลังจากการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ดีวก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3

9. วิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ของกลุ่มตัวอย่าง ดังปรากฏในตาราง 19

ตาราง 19 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนการปฏิบัติ

Source of Variance	SS	df	MS	F	P
Covariates	.03	1	.03	.18	.67
Main Effect	1.97	1	1.97	12.85 *	.00
Explained	1.99	2	.99	6.51 *	.00
Residual	8.73	57	.15		
Total	10.72	59	.18		

\* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 19 แสดงว่า การปฏิบัติก่อนการทดลองไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหลังการทดลอง ส่วนผลของโปรแกรมสุขศึกษาซึ่งเป็นการปฏิบัติหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 6

## บทที่ 5

### บทย่อ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

#### บทย่อ

#### ความมุ่งหมายในการค้นคว้า

เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษา โดยจัดในรูปแบบค่ายเยาวชนร่วมกับการใช้แรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู ที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

#### วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางปะอิน "ราชานุเคราะห์ 1" จำนวน 30 คนเป็นกลุ่มทดลอง และ โรงเรียนบางปะอิน จำนวน 30 คน เป็นกลุ่มควบคุม ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ด้วยการแบ่งนักเรียนเป็นเพศชายและเพศหญิง จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีจับสลากเป็นนักเรียนชายและนักเรียนหญิงอย่างละเท่าๆ กัน

#### เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ โปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบโครงการค่ายเยาวชนร่วมกับการใช้แรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู ประกอบด้วย
  - 1.1 แผนการสอนสุขศึกษาสำหรับนักเรียนเรื่อง ความรู้เรื่องยาบ้า
  - 1.2 เอกสาร แผ่นพับและโปสเตอร์เรื่อง ความรู้เรื่องยาบ้า
  - 1.3 วัตถุประสงค์ของสำนักงาน ป.ป.ส. จำนวน 2 เรื่องคือ
    - 1.3.1 เรื่อง ยาบ้าในสถานศึกษา (สำหรับนักเรียน) เวลา 20 นาที
    - 1.3.2 เรื่อง ภัยสร้างโลก เวลา 20 นาที
  - 1.4 จดหมายกระตุ้นเตือนจากโครงการค่ายเยาวชน
  - 1.5 เอกสารใบความรู้ เรื่อง หลักการปฏิเสธยาบ้า

## 2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันยาบ้า แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 10 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .64

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ เห็นด้วย ไม่แน่ใจและไม่เห็นด้วย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 20 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .87

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .84

## การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมแบบสอบถามก่อนการทดลองและหลังการทดลองเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ

2. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เอส พี เอส เอส (SPSS/PC<sup>+</sup> - Statistical Package for the Social Science / Personal Computer Plus) วิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

2.1 วิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ เพศ อาชีพของผู้ปกครอง การศึกษาของผู้ปกครอง การใช้เวลาว่าง ประสบการณ์การเห็นผู้อื่นเสพยาเสพติดและความคิดเห็นในเรื่องการแพร่ระบาดของยาบ้าและยาเสพติดอื่นๆ

2.2 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ คะแนนเจตคติและคะแนนการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยหาค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าร้อยละ

2.3 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ไม่เป็นอิสระจากกัน ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยการทดสอบค่าสถิติที่ (t - test dependent)

2.4 ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยความรู้ เจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง โดยการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนร่วม (ANCOVA)

## สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

### 1. ผลจากการศึกษาข้อมูลทั่วไป

กลุ่มทดลอง พบว่า เป็นนักเรียนชาย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 นักเรียนหญิง จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ส่วนใหญ่นักเรียนพักอาศัยอยู่กับบิดามารดา จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.67 บิดา มารดาและผู้ปกครองส่วนใหญ่ มีอาชีพรับจ้าง จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 , 13 คน คิดเป็นร้อยละ 43.30 และ 14 คน คิดเป็นร้อยละ 46.70 ตามลำดับ และบิดา มารดาและผู้ปกครองส่วนใหญ่ มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 , 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.40 , 13 คน คิดเป็นร้อยละ 43.30 ตามลำดับ สถานภาพสมรสส่วนใหญ่ของบิดามารดาคืออยู่ร่วมกัน จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.30 เมื่อนักเรียนว่างจากการเรียนจะชอบฟังเพลงหรือเล่นดนตรี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 ส่วนใหญ่บิดาเป็นบุคคลที่นักเรียนยึดถือเป็นแบบอย่างที่ดี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 66.70 ส่วนบิดาจะเป็นบุคคลแรกที่นักเรียนอยากปรึกษาเมื่อมีปัญหา จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และนักเรียนจะมีปัญหาการคบเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ในด้านประสบการณ์เกี่ยวกับยาบ้าและยาเสพติดอื่นๆ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์เห็นคนอื่นขายยาบ้าหรือรู้จักคนซื้อยาบ้าจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.70 เท่ากัน มีเพื่อนนักเรียนเคยใช้ยาเสพติดประเภทยาบ้า จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 เกี่ยวกับประสบการณ์การใช้ยาเสพติดของบุคคลในครอบครัวนักเรียนส่วนใหญ่คือ บิดา จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 และมีการเสพยาเสพติดประเภทยาบ้า จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.30 และนักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ปัจจุบันมีการแพร่ระบาดของยาบ้าในกลุ่มนักเรียนมากที่สุด จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.30

กลุ่มควบคุม พบว่า เป็นนักเรียนชาย จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 นักเรียนหญิง จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ส่วนใหญ่นักเรียนพักอาศัยอยู่กับบิดามารดา จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 63.33 บิดา มารดาและผู้ปกครองส่วนใหญ่ มีอาชีพรับจ้าง จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 63.20 , 15 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 และ 12 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 ตามลำดับ และบิดา มารดาและผู้ปกครองส่วนใหญ่ มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 79.90 , 23 คน คิดเป็นร้อยละ 76.70 , 21 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 ตามลำดับ สถานภาพสมรสส่วนใหญ่ของบิดามารดาคืออยู่ร่วมกัน จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 63.30 เมื่อนักเรียนว่างจากการเรียนจะชอบอ่านหนังสือ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 43.30 ส่วนใหญ่บิดากับมารดาเป็นบุคคลที่นักเรียนยึดถือเป็นแบบอย่างที่ดี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.30 ส่วนเพื่อนจะเป็นบุคคลแรกที่นักเรียนอยากปรึกษาเมื่อมีปัญหา

จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 36.70 และนักเรียนจะมีปัญหาเรื่องการเรียนเป็นส่วนใหญ่ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 53.30 ในค่านประสมการณ่เกี่ยวกับยาบ้าและยาเสพติดอื่น ๆ พบว่า นักเรียนไม่เคยเห็นผู้อื่นเสพยาบ้า จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.30 ไม่เคยเห็นผู้อื่นขายยาบ้า และไม่เคยรู้จักคนซื้อยาบ้า จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.30 มีเพื่อนนักเรียนเคยใช้ยาเสพติดประเภทยาบ้า จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 23.30 เกี่ยวกับประสมการณ่การใช้ยาเสพติดของบุคคลในครอบครัวนักเรียน ส่วนใหญ่คือ บิดา จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 และมีการเสพยาเสพติดประเภทยาบ้า จำนวนเพียง 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.70 และนักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ปัจจุบันมีการแพร่ระบาดของยาบ้าในกลุ่มนักเรียนมากที่สุด จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00

2. ผลจากการจัดโปรแกรมสุขศึกษา ในรูปแบบค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า ที่มีคือ พฤติกรรมการป้องกันยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีประสิทธิผลต่อความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

2.1 ก่อนการจัดโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง มีคะแนนความรู้อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเจตคติอยู่ในระดับดี และคะแนนการปฏิบัติอยู่ในระดับดี

2.2 ภายหลังการจัดโปรแกรมสุขศึกษา ในรูปแบบค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มควบคุมมีคะแนนความรู้อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ คะแนนเจตคติอยู่ในระดับดี และคะแนนการปฏิบัติอยู่ในระดับดี ในกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ คะแนนเจตคติและคะแนนการปฏิบัติอยู่ในระดับดี

2.3 ก่อนการจัดโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ เจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าไม่แตกต่างกัน

2.4 ภายหลังการจัดโปรแกรมสุขศึกษา ในรูปแบบค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าดีกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่มีคะแนนเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าไม่แตกต่างกัน

2.5 ภายหลังการจัดโปรแกรมสุขศึกษา ในรูปแบบค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ เจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

## อภิปรายผล

จากการศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลได้ดังนี้

### 1. ในด้านความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า

ก่อนการทดลอง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ 6.37 คะแนน กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย 6.90 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน (จากตาราง 11) ซึ่งทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนความรู้ในระดับปานกลาง เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยความรู้มาทดสอบทางสถิติ พบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนความรู้ไม่แตกต่างกัน (จากตาราง 13) เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นเดียวกันคือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีที่อยู่อาศัยใกล้เคียงกัน มีบิดามารดาและผู้ปกครองที่มีอาชีพและการศึกษาใกล้เคียงกัน (จากตาราง 8) ดังนั้น คะแนนความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าก่อนการทดลองของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม จึงไม่แตกต่างกัน

หลังการทดลอง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ 8.03 คะแนน ซึ่งเพิ่มขึ้น 1.66 คะแนนจากเดิม 6.37 คะแนน ส่วนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ 5.97 คะแนน ซึ่งลดลง 0.93 คะแนน จากเดิม 6.90 คะแนน (จากตาราง 11) ซึ่งกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ในระดับดี ส่วนกลุ่มควบคุมมีคะแนนความรู้ในระดับผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า พบว่า ในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ ดีกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (จากตาราง 12) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 คือ นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชน ร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าดีวก่อนการทดลอง และพบว่า ในกลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้ ดีกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (จากตาราง 13) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4 คือ นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชน ร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู มีความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชนร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ เอมอัชดา รัตนรินจง (2527 : 83) และวิลาวัลย์ บุญวัฒน์ (2532 : 57-58) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องยาเสพติด ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา พบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องยาเสพติดสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม และสอดคล้องกับการศึกษาของ กำไลรัตน์ เย็นสุจิตร (2534 : ข) ; อันธิธิดา ของคำ (2535 : ก-ข) และจุฑารัตน์ จุลรอด (2536 : ข) ที่ได้ศึกษาวิธีการให้สุขศึกษาเพื่อการงดสูบบุหรี่ในรูปแบบต่างๆ ของนักเรียนนักศึกษา

พบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนความรู้เรื่องบุหรี่ สูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของอารีร์คิน พันธุ์ทอง (2535 : ก-ข) ที่พบว่า ภายหลังจากจัดโปรแกรมสุขศึกษาร่วมกับการใช้แรงสนับสนุนทางสังคมจากพยาบาล พบว่า กลุ่มทดลองมีความรู้เกี่ยวกับสารระเหยและโทษพิษภัยของสารระเหย สูงกว่าก่อนการทดลอง และการศึกษาของรุ่งโรจน์ พุ่มริ้วและคณะ (2537 : 11-12) ที่พบว่า ภายหลังจากจัดโปรแกรมสุขศึกษาร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและผู้ปกครอง ในการเลิกสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาชาย กลุ่มทดลองมีความรู้สูงกว่าก่อนการทดลอง

สำหรับผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชน มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมสุขศึกษา ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ในเรื่องสถานการณ์ปัจจุบันของยาบ้า โทษและพิษภัยจากการเสพยาบ้า สาเหตุของการเสพยาบ้า แนวทางการป้องกันและการบำบัดรักษายาบ้า ตลอดจนบทลงโทษทางกฎหมายต่อผู้เสพและผู้จำหน่ายยาบ้า เนื้อหากรอบที่จัดขึ้นนี้ สอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหายาบ้าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน โดยใช้วิธีการบรรยายความรู้เรื่องยาบ้า ตามแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นอย่างครอบคลุมเนื้อหา มีการจัดเนื้อหาอย่างเป็นระบบ คือ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา ระยะเวลา อุปกรณ์ วิธีดำเนินการสอน และวิธีการประเมินผลไว้อย่างเป็นแบบแผนชัดเจน ประกอบกับการให้ความรู้แก่กลุ่มทดลองด้วยสื่อวีดิ โอ เรื่องยาบ้าในสถานศึกษา (สำหรับนักเรียน) และด้วยแผ่นใสประกอบการบรรยายความรู้เรื่องยาบ้า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 136) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จะเป็นไปได้ดี ถ้าผู้เรียนได้เรียนรู้จากสิ่งที่ได้จัดไว้อย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537 : 69) ที่กล่าวว่า การออกแบบการสอน หรือ การวางแผนการสอนที่เป็นระบบขั้นตอน จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ พรสุข หุ่นนิรันดร์ (2534 : 116) ที่กล่าวว่า วิธีการสอนสุขศึกษาด้วยการบรรยาย ถือเป็นวิธีสอนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการถ่ายทอดข้อมูลไปยังนักเรียนได้เป็นจำนวนมากในระยะเวลาสั้น เป็นการให้ความรู้และข้อมูลต่างๆ ซึ่งทำให้ครูสามารถดำเนินการสอนตรงตามเวลาที่ได้วางแผนการสอนไว้ อีกทั้งถ้าต้องการที่จะให้นักเรียนเกิดความรู้ และความบันเทิงใจสูงสุดในการเรียนควรใช้เทคนิคการสอนด้วยวิธีการบรรยาย (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537 : 106)

นอกจากนี้ โปรแกรมสุขศึกษาที่ผู้วิจัยจัดขึ้นได้นำกิจกรรมการอภิปรายกลุ่มมาเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมสุขศึกษา เพื่อต้องการให้กลุ่มทดลองได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ประสพการณ์ในเรื่องยาบ้าซึ่งกันและกัน กิจกรรมสุขศึกษาที่ผู้วิจัยนำวิธีการอภิปรายกลุ่ม ไปเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม ใ้แค่ กิจกรรมที่ 2 เรื่อง กิจกรรมร่วมแรงร่วมใจ ถือเป็นกิจกรรมเบื้องต้นที่ต้องการให้กลุ่มทดลองเข้าใจถึงกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมระหว่างสมาชิกในกลุ่ม อันจะนำไปสู่การปฏิบัติได้ในชีวิตจริง อีกทั้งยังได้อภิปรายกลุ่มเกี่ยวกับสาเหตุและโทษ

จากการเสพยาบ้าจากกรณีศึกษาในกิจกรรมที่ 3 เรื่องโทษมหันต์จากยาบ้า ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจาก เหตุการณ์จริง (นำเรื่องมาจากหนังสือพิมพ์) แล้วให้ร่วมกันอภิปรายความรู้ที่ได้รับในเรื่องเกี่ยวกับ สาเหตุ อาการ ผลกระทบที่เกิดจากการเสพยาบ้า รวมทั้งให้ร่วมกันเสนอแนะแนวทางการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาบ้าให้กับบุคคลต่างๆ ซึ่งสุรีย์ จันทรมณี (2527 : 100-102) ได้กล่าวไว้ว่า การอภิปรายกลุ่มช่วยให้สมาชิกในกลุ่มมีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ได้เข้าใจตนเอง มีอิสระ ในการแสดงความคิดเห็น และเป็นกรช่วยเหลือแก้ปัญหา จึงก่อให้เกิดการยอมรับความคิดเห็นของกลุ่ม ซึ่งอิทธิพลของกลุ่มนี้เอง มีส่วนช่วยให้สมาชิกเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพได้ และได้รับ แนวคิดนี้จาก สิริวรรณ ศรีพหลและพันทิพา อุทัยสุข (2529 : 91) ที่กล่าวว่า คุณค่าของการ อภิปรายคือ ทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาค้นความรู้ของคนในระหว่างที่เข้าร่วมอภิปราย คือ เป็นการ ส่งเสริมความรู้ ในด้านวิชาการจากการอภิปรายกลุ่ม หรือ จากการเสนอข้อสรุปของกลุ่มอื่นๆ อีกด้วย และจากการประเมินผลการเข้าร่วมโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชน (ภาคผนวก จ) พบว่า กลุ่มทดลองส่วนใหญ่ได้รับความรู้ ในด้านเนื้อหาที่เกี่ยวกับความรู้เรื่องยาบ้า ทักษะการปฏิเสธยาบ้า โทษและพิษภัยจากยาบ้า และแนวทางการแก้ไขปัญหายาบ้าในโรงเรียน

อีกทั้งประโยชน์ของการจัดโปรแกรมสุขศึกษา ในรูปแบบการเข้าค่ายเยาวชน ทำให้กลุ่ม ทดลองได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับยาบ้าอย่างค่อเนื่อง ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆ เกี่ยวกับ การป้องกันยาบ้าที่กำลังเป็นปัญหารอบตัว ซึ่งสอดคล้องกับ สุรพล มั่นนิก (2527 : 1-2 ; อ้างอิง มาจากนาด พรหมมา. 2525) ที่กล่าวว่า เนื่องจากกิจกรรมค่ายพักแรมเป็นวิธีการหนึ่งในการ ให้ความรู้ ที่ผสมผสานการจัดการศึกษาร่วมกับกิจกรรมนันทนาการ ประกอบกับเป็นกิจกรรมที่ ค่อเนื่อง จะสามารถพัฒนาและเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพได้ ทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ สิ่งต่างๆ รู้จักการแก้ปัญหาเป็นกลุ่ม รู้จักการช่วยเหลือตนเอง ก่อให้เกิดความประทับใจในสิ่งที่ได้ ครอบงมสามารถช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเยาวชนได้ ภายหลังสิ้นสุดการให้สุขศึกษา ในรูปแบบค่ายเยาวชนแล้ว ผู้วิจัยมีการติดตามกระตุ้นเตือนด้วยเอกสารแผ่นพับเกี่ยวกับ ความรู้ เรื่องยาบ้าเพื่อเป็นการทบทวนความรู้ค่อที่บ้าน การกระตุ้นเตือนด้วยเอกสารแผ่นพับนี้ถือเป็นการ หนึ่งที่จะช่วยให้กลุ่มทดลองมีการเรียนรู้ซ้ำๆ ช่วยให้ความจำของกลุ่มทดลองคงทนมากขึ้น ทำให้ กลุ่มทดลองเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านความรู้ได้ดี ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีการเรียนรู้ของ บลูม (ภฤณณา ศักดิ์ศรี. 2530 : 470 ; อ้างอิงมาจาก Bloom. 1975) ที่กล่าวว่า การ เปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ความจำ การนำไปใช้ เป็นผลมาจากการเรียนรู้ที่เป็นความสามารถทาง สมอง เมื่อบุคคลเรียนรู้ สร้างความคิดรวบยอดใหม่ๆ ข่อมเกิดความรู้ ความเข้าใจสิ่งต่างๆ มากขึ้น จะสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้

## 2. ในด้านเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า

ก่อนการทดลอง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 2.69 คะแนน กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย 2.65 คะแนน จากคะแนนเต็ม 3 คะแนน (จากตาราง 14) ซึ่งทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเจตคติในระดับดี เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยมาทดสอบทางสถิติพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยเจตคติไม่แตกต่างกัน (จากตาราง 15) เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นเดียวกัน มีที่อยู่อาศัยใกล้เคียงกัน อีกทั้งการเกิดเจตคติเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจเกิดจากการเลียนแบบบุคคลที่คนชื่นชอบ เคารพ หรือ จากการได้รับฟังความคิด การได้รับความรู้จากแหล่งต่างๆ จากเพื่อนในกลุ่มเดียวกัน ดังนั้น เจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าก่อนการทดลองของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มจึงไม่แตกต่างกัน

หลังการทดลอง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเจตคติ 2.78 คะแนน ซึ่งเพิ่มขึ้น 0.09 คะแนน จากเดิม 2.69 คะแนน ส่วนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย 2.57 ซึ่งลดลง 0.08 คะแนน จากเดิม 2.65 คะแนน (จากตาราง 14) ซึ่งทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเจตคติในระดับดี เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าพบว่า ในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเจตคติก่อนการทดลองและหลังการทดลอง ไม่แตกต่างกัน (จากตาราง 15) ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 คือ นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชนร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู มีเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าดีกว่าก่อนการทดลอง ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าคะแนนเฉลี่ยเจตคติภายหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยคือ 0.09 คะแนน ประกอบกับลักษณะทั่วไปของกลุ่มทดลองใกล้เคียงกันมาก เช่น ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับบิดาและมารดา บิดา มารดาและผู้ปกครองมีอาชีพรับจ้าง และมีการศึกษาระดับประถมศึกษาเหมือนกัน (จากตาราง 8) อีกทั้งเจตคติเป็นคุณลักษณะที่มีความคงทน เป็นสิ่งที่บุคคลยึดมั่นถือมั่น และมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของคนๆ นั้น การยึดมั่นในเจตคติดังกล่าว ทำให้การเปลี่ยนแปลงเจตคติเกิดขึ้นได้ยาก (ปรียาพร วงศ์อนุจรโรจน์, 2534 : 211) จึงทำให้เจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าของกลุ่มทดลอง ก่อนการทดลองและหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ วันเพ็ญ ทาราศรี (2533 : ก-ข) ที่พบว่า ภายหลังการได้รับโปรแกรมสุขศึกษา แบบการให้คำปรึกษาแบบรายกลุ่มที่มีต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ กลุ่มทดลองมีเจตคติต่อการสูบบุหรี่ก่อนการทดลอง และหลังการทดลองไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของกำไลรัตน์ เข็นสุจิตร์ (2534 : ข) ที่พบว่า ภายหลังการจัดโครงการค่ายเยาวชนและการเสริมแรงเพื่อการงดสูบบุหรี่ กลุ่มทดลองมีเจตคติเกี่ยวกับการงดสูบบุหรี่สูงกว่าก่อนการทดลอง และการศึกษาของ อารีรัตน์ พันธุ์ทอง (2535 : ก-ข) ที่พบว่า ภายหลังจากได้รับโปรแกรมสุขศึกษาร่วมกับการใช้แรงสนับสนุนทางสังคม กลุ่มทดลองมีเจตคติเกี่ยวกับเรื่องโทษและพิษภัยจากสารระเหย สูงกว่าก่อนการทดลอง

เมื่อเปรียบเทียบค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยเจตคติภายหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยเจตคติ ดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (จากตาราง 16) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 5 คือ นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชน ร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู มีเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ดีกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชนร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของเมมมอน (Maymon, 1984 : 222) ; กำไลรัตน์ เย็นสุจิตร์ (2534 : ข) และ จุฑารัตน์ จุฑรอด (2536 : 75) ที่ได้ศึกษา ผลของการจัดโครงการและโปรแกรมสุขศึกษาเพื่อการงดสูบบุหรี่ ในนักเรียนนักศึกษา พบว่ากลุ่มทดลองมีเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันการสูบบุหรี่ สูงกว่ากลุ่มควบคุม สอดคล้องกับการศึกษาของวิลารัตย์ บุญวัฒน์ (2532 : 57-58) ที่ศึกษาการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ด้านเจตคติเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ และอันธนิมา ของคำ (2535 : ก-ข) ที่ศึกษาเปรียบเทียบการสอนแบบไขปัญหาเป็นหลักกับการสอนแบบปกติต่อการสูบบุหรี่ นอกจากนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของนางลักษณ์ โดบันลือภพ (2539 : 125) ที่พบว่า ภายหลังจากจัดโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจในการป้องกันโรค ร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมเพื่อป้องกันการพึ่งยาบ้า พบว่ากลุ่มทดลองมีการประเมินอันตราย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันการพึ่งยาบ้า ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ความรุนแรงและด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงของการพึ่งยาบ้าสูงกว่ากลุ่มควบคุม

สำหรับผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า โปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชน มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเจตคติเป็นไปในทางที่ดีขึ้น คือ เจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าของกลุ่มทดลอง ภายหลังจากทดลอง สูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งนี้เนื่องจากโปรแกรมสุขศึกษาที่ผู้วิจัยจัดขึ้น ทำให้กลุ่มทดลองได้รู้จักการแสดงความคิดเห็น การแสดงท่าที และความรู้สึกต่างๆ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันเกี่ยวกับอันตราย ความรุนแรงของโรคที่เกิดจากการเสพยาบ้า และการป้องกันตนเองจากยาบ้า ซึ่งผู้วิจัยได้ให้กลุ่มทดลองได้ร่วมกันวิเคราะห์ผลร้ายต่างๆ จากกรณีศึกษาค้นคว้าวิธีการอภิปรายกลุ่มให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วม เช่น การได้ร่วมจินตนาการภาพ "ตัวยาบ้า" จากความรู้สึกนึกคิดของกลุ่ม แล้วนำเสนอออกมาเป็นรูปภาพโชว์เพื่อนกลุ่มอื่นๆ และทำกิจกรรมเกี่ยวกับการรู้จักเปิดเผยตนเอง กล้าแสดงออก ทั้งยังได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับความพึงพอใจต่ออาชีพในอนาคตของตน เพื่อนที่นำคบ บุคคลที่ตนรักและนับถือ สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต การสร้างความหวังในชีวิตอนาคต การได้รู้จักแนวทางพัฒนาตนเองทั้งร่างกายและจิตใจ อันเป็นกิจกรรมที่ทำให้กลุ่มทดลองได้สัมผัสกับแนวความคิดต่างๆ ของเพื่อนสมาชิก และเป็นการสร้างความตระหนักให้กลุ่มทดลองเข้าใจถึงการมีชีวิตที่มีคุณค่า ทั้งของตนเองและเพื่อนสมาชิก โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งยาบ้า ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ จากกลุ่ม กลุ่มจะเป็นแรงจูงใจให้แกกันและกันจนเกิดเป็นพลังกลุ่ม ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลง

เจตคติ เนื่องจากอิทธิพลของกลุ่ม และจากการสังเกตการเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ พบว่า สมาชิกกลุ่มจะพยายามทำตามกลุ่มเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของกลุ่ม สอดคล้องกับแนวความคิดของ ปรภษาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 146) ที่กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงเจตคติจะเกิดขึ้นได้จากอิทธิพลหลายอย่าง เช่น การใช้อิทธิพลของกลุ่ม (Group Pressure) เป็นวิธีการที่ทำให้บุคคลตระหนักว่าการปฏิบัติตนและพฤติกรรมของตนเองไม่เหมือนกับของกลุ่มหรือสรุปได้ว่า เจตคติของสมาชิกกลุ่มจะเปลี่ยนไปได้โดยการเปลี่ยนแปลงเจตคติของกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ริชาร์ดและแวนเดอร์ (Richard and Vander. 1984 : 348-363) ที่ได้ศึกษาเจตคติและองค์ประกอบทางสังคมในเด็กวัยรุ่นที่สูบบุหรี่ พบว่า อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนเป็นแรงผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสูบบุหรี่ และเป็นไปตามการศึกษาของ แลนด์ (Land. 1984 : 146-148) ที่ได้ศึกษาอิทธิพลของกลุ่มเพื่อนโดยใช้เวลา 13 ปี ในการติดตามดูพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อความนึกคิดของเด็ก แต่ไม่ใช่แรงกดดัน

นอกจากนั้นผู้วิจัยได้สร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ โดยจัดให้มีการแสดงเป็นละคร เพื่อให้กลุ่มทดลองได้ตระหนักถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติดและอบายมุขต่างๆ ซึ่งเมื่อจบการแสดงแล้ว ก็เปิดโอกาสให้กลุ่มได้แสดงความคิดเห็น ถึงสาเหตุและผลร้ายของการติดยาเสพติดและอบายมุขต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ พรสุข หุ่นิรันคร (2534 : 113) ที่กล่าวว่า การแสดงละครเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการคิดคือสื่อสารทางการพูด เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถถ่ายทอดให้เป็นสถานการณ์ของการเรียนรู้ได้ เช่น เพื่อการเสนอปัญหาสุขภาพ นอกจากนี้โปรแกรมสุขศึกษาที่จัดขึ้น ได้มีการฝึกประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิเสธยาบ้า ซึ่งผู้วิจัยเริ่มต้นจากการบรรยายความรู้เกี่ยวกับหลักการปฏิเสธยาบ้าที่ถูกต้อง เพื่อให้กลุ่มทดลองเห็นความสำคัญของการมีทักษะการปฏิเสธยาบ้าที่ถูกต้อง และฝึกวิเคราะห์บทสนทนาการปฏิเสธยาบ้าที่ถูกต้องและไม่ถูกต้องจากบทบาทสมมติเรื่อง "ชวนเพื่อนทำผิด" ที่แสดงโดยคณะวิทยากร ถือเป็นการกระตุ้นความสนใจให้กลุ่มทดลองมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้มากขึ้น และพบว่ากลุ่มทดลองสามารถวิเคราะห์ได้ถูกต้องว่าบทบาทสมมติเรื่องที่ 2 นั้นผู้แสดงใช้ทักษะการปฏิเสธยาบ้าได้ถูกต้อง (ภาคผนวก ค) รวมทั้งการได้เรียนรู้คำพูดปฏิเสธที่สามารถแสดงความรู้สึก ท้าที่ที่รักษาน้ำใจของผู้ชักชวนหรือการได้บอกผลดีผลเสียของการเสพยาบ้า การชวนเพื่อนไปเป็นต้นทางซื้อหรือขายยาบ้า การหลอกให้ผู้อื่นเสพยาบ้า และการพูดปฏิเสธที่ถูกต้องเมื่อผู้ชักชวนยังเข้าชี้หรือพูดจาสบประมาท ประกอบกับการที่ผู้วิจัยเชิญวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถมาเป็นวิทยากรประจำกลุ่มในบางกิจกรรม เพื่อต้องการกระตุ้นให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับวิทยากร เพื่อให้ได้ข้อมูลมาเสนอแนะแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาบ้า ซึ่งยังผลให้กลุ่มทดลองมีเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าเป็นไปในทางที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ

แนวคิดของ พรสุข หุ่นิรันคร์ (2534 : 118-119) ที่กล่าวว่า การเลือกวิทยากรที่เหมาะสมกับหัวข้อที่ครูต้องการบรรยายให้นักเรียนในโอกาสพิเศษ จะทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ เพราะวิทยากรเหล่านี้มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมในการเป็นแบบอย่างที่ดี (Role Model)

นอกเหนือจากกิจกรรมที่กล่าวมาแล้ว ในเรื่องของ การให้แรงสนับสนุนทางสังคมแก่กลุ่มทดลอง เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ผู้วิจัยจัดให้มีขึ้นในโปรแกรมสุขศึกษา โดยให้ครูอาจารย์ในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มทดลองเห็นถึงความเอาใจใส่ดูแล เกิดความรักความผูกพัน ความเอาใจใส่ของอาจารย์ที่มีต่อศิษย์ สามารถเป็นที่พึ่งที่ปรึกษาของศิษย์ยามมีปัญหา ทำให้ศิษย์ไม่หันเหไปสู่ยาบ้าและยาเสพติดอื่น ๆ เมื่อมีปัญหา ส่งผลให้กลุ่มทดลองได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมทั้งในด้านอารมณ์ ด้านความช่วยเหลือ และด้านข้อมูลข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับยาบ้า จากครูอาจารย์ วิทยากรและเพื่อน ๆ แรงสนับสนุนทางสังคมต่างๆ นี้ จะยังผลให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติไปในทางที่พึงประสงค์ได้ สอดคล้องกับสงวน สุทธิเลิศอรุณ (2526 : 96) ที่กล่าวว่า เจตคติอาจเปลี่ยนแปลงได้ ถ้าได้รับข้อมูลหรือสถานการณ์ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับ ขณิษฐา วิเศษสาร (2534 : 263) ที่กล่าวว่า การที่จะเกิดหรือเปลี่ยนแปลงเจตคติได้ จะต้องมาจากการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการอบรมทางสังคม เช่น ครู เพื่อน ซึ่งเด็กมีความสัมพันธ์ด้วย ก็จะมีการถ่ายทอดคุณค่าต่างๆ ให้กับเด็กทำให้มีความคิดและการกระทำตามอย่าง หรือ เลียนแบบบุคคลอื่น ๆ ได้ และสอดคล้องกับแคปแลน (Caplan. 1974 : 39-42) ที่กล่าวว่า แรงสนับสนุนทางสังคมที่บุคคลได้รับโดยตรงจากบุคคลหรือกลุ่มบุคคล อาจจะเป็นทางด้านข่าวสาร เงิน กำลังงาน หรือทางด้านอารมณ์ จะเป็นแรงผลักดันให้ผู้รับแรงสนับสนุนไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้

### 3. ในด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า

ก่อนการทดลอง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ย 2.47 คะแนน กลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ย 2.58 คะแนน จากคะแนนเต็ม 3 คะแนน (จากตาราง 17) ซึ่งทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนการปฏิบัติในระดับดี เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติมาทดสอบทางสถิติ พบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน (จากตาราง 19) เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นเดียวกัน ส่วนใหญ่มีบิดาเป็นบุคคลที่นักเรียนยึดถือเป็นแบบอย่างที่ดี (จากตาราง 9) และมีบุคคลในครอบครัวส่วนใหญ่ (รวมทั้งบิดา มารดา พี่น้องและญาติ) ไม่เคยมีประสบการณ์ใช้ยาเสพติด บุคคลในครอบครัว ร้อยละ 63.30 เคยสูบบุหรี่และมีเพียงร้อยละ 3.30 ที่เคยใช้ยาบ้า (จากตาราง 10) ประกอบกับทางโรงเรียนกำลังรณรงค์ป้องกันยาบ้าในโรงเรียน จึงทำให้นักเรียนได้รับความรู้ในเรื่องวิธีการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันยาบ้า คะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มจึงไม่แตกต่างกัน

หลังการทดลอง ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติ 2.74 คะแนน ซึ่งเพิ่มขึ้น 0.27 คะแนน จากเดิม 2.47 คะแนน ส่วนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติ 2.38 คะแนน ซึ่งลดลง 0.20 คะแนน จากเดิม 2.58 คะแนน (จากตาราง 17) ซึ่งทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนการปฏิบัติในระดับดี เมื่อนำมาทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า พบว่า ในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติ ดีวก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (จากตาราง 18) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 คือ นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชน ร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู มีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ดีวก่อนการทดลอง และพบว่า ในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติดีวกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (จากตาราง 19) ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 6 คือ นักเรียนที่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชน ร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู มีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ดีวกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชน ร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ แอนดริวส์และเฮอรัล (Andrew and Hearn. 1984 : 18-20) ; พนมพร เลขะเจริญ (2532 : ก-ข) ; วันเพ็ญ ทาราศรี (2533 : ก-ข) ; กำไลรัตน์ เบ็นสุจิตร์ (2534 : ก-ข) และจุฑารัตน์ จุฑารอด (2536 : 75) ที่ได้ศึกษาการจัดโปรแกรมสุขศึกษาต่างๆเกี่ยวกับการงดสูบบุหรี่ของนักเรียน นักศึกษา พบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการงดสูบบุหรี่ สูงวก่อนการทดลองและสูงวกว่ากลุ่มควบคุม และสอดคล้องกับผลการศึกษาของครีร์คิน เวชพาณิชย์ (2530 : ก-ข) ที่ได้ศึกษาการจัดโปรแกรมสุขศึกษา ร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมคือพฤติกรรมการนำบัตรรักษาเยาเสพติดของผู้ป่วย และฮารีร์คิน พันธุ์ทอง (2535 : ก-ข) ที่ได้ศึกษา การจัดโปรแกรมสุขศึกษาร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมคือการทำบัตรผู้เสพติดสารระเหย

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของซาลลิสและเบสท์ (Sallis and Best. 1991 : 489-503) ที่ได้ศึกษาผลของการฝึกทักษะการปฏิเสธบุหรี่ และนางลัทธณั โดบันถึอภพ (2539 : 126) ที่ได้ศึกษาผลของการฝึกทักษะปฏิเสธยาบ้า พบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีทักษะการปฏิเสธสูงวก่อนการทดลองและสูงวกว่ากลุ่มควบคุม สอดคล้องกับการศึกษาของ ชัชวาลย์ สิงห์รัตนศิริ (2534 : ก-ข) ที่พบว่า ภายหลังจากจัดโปรแกรมการงดสูบบุหรี่ของนักศึกษาชาย กลุ่มทดลองมีค่าสัดส่วนนักศึกษาที่งดสูบบุหรี่ สูงวกว่ากลุ่มควบคุม และรุ่งโรจน์ พุ่มริ้วและคณะ (2537 : 11-12) ที่พบว่า ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีการปฏิบัติดีวเพื่อเลิกสูบบุหรี่ สูงวก่อนการทดลอง

สำหรับผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า โปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชน มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านการปฏิบัติเป็นไปอย่างถูกต้องมากขึ้น คือ การมีทักษะการปฏิเสธเกี่ยวกับ

การป้องกันยาบ้าของกลุ่มทดลองภายหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม ทั้งนี้เนื่องจากโปรแกรมสุขศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ได้จัดกิจกรรมสุขศึกษาเกี่ยวกับหลักการปฏิเสธยาบ้าและทักษะต่างๆ ในการปฏิเสธยาบ้าที่ถูกต้อง การได้ร่วมอภิปรายเสนอแนะแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาบ้าในโรงเรียน รวมทั้งการได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์เกี่ยวกับปัญหายาบ้าต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับการอภิปรายกลุ่มของ สุรีย์ จันทรโมลี (2529 : 100-102) ที่กล่าวว่า การอภิปรายกลุ่มช่วยฝึกฝนให้ผู้เรียน ได้รู้จักการปรับตัวเข้ากับคนอื่น ๆ สังคมและสิ่งแวดล้อม ได้ฝึกฝนการสะท้อนความคิดในการแก้ปัญหาาร่วมกัน เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้ การอภิปรายกลุ่มยังช่วยให้เกิดลักษณะของอิทธิพลของกลุ่มขึ้นด้วย ซึ่งมีส่วนช่วยให้สมาชิกเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ การตัดสินใจด้วยการยอมรับ และสมัครใจ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพที่ถาวร \* ซึ่งสิริวรรณ ศรีพหลและพันทิพา อุทัยสุข (2529 : 91-92) ได้กล่าวไว้ว่า การอภิปรายสามารถพัฒนาเกี่ยวกับ ทักษะของกระบวนการในการคิด ทักษะในการทำงานร่วมกับกลุ่ม ทักษะในการพูดและทักษะในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น อันเป็นผลให้กลุ่มทดลองได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ได้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการไม่เสพยาบ้า ตลอดจนการได้ทราบแนวทางของการปฏิเสธยาบ้าที่ถูกต้องด้วยการใช้ทักษะการปฏิเสธ จึงทำให้กลุ่มทดลองมีทักษะการปฏิเสธยาบ้าเป็นไปในทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับ วินิจ เกตุขำและคมเพชร ฉัตรสุกกุล (2522 : 14-15) ที่กล่าวว่า คุณค่าของการอภิปรายกลุ่มสามารถส่งผลดีในด้านการปฏิบัติ บุคคลในกลุ่มหรือกลุ่มเองจะได้รับการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น

อีกทั้งได้จัดกิจกรรมให้กลุ่มทดลองได้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง ภายหลังการได้ร่วมกิจกรรมทักษะการปฏิเสธยาบ้า เพื่อให้กลุ่มทดลองได้เห็นความสำคัญของการมีทักษะการปฏิเสธยาบ้า ได้ทราบขั้นตอนการปฏิเสธยาบ้า ได้เรียนรู้ทักษะการปฏิเสธยาบ้าจากบทบาทสมมติ ได้ฝึกปฏิบัติการปฏิเสธยาบ้าจากสถานการณ์จำลองเกี่ยวกับปัญหายาบ้าที่กำหนดให้ โดยผลัดกันเป็นผู้ชวนและผู้ปฏิเสธ จากบทสนทนาที่แต่งขึ้นเอง รวมทั้งบทพูดปฏิเสธตอบโต้ซึ่งกันและกัน และได้จัดวิทยากรประจำกลุ่มคอยให้ข้อมูล คำชี้แนะต่างๆ เกี่ยวกับหลักการปฏิเสธยาบ้าที่ถูกต้อง คอยกระตุ้นให้กลุ่มทดลองได้ฝึกเขียนและฝึกพูดปฏิเสธยาบ้าด้วยตนเอง แล้วแสดงเป็นบทบาทสมมติ ซึ่งวิทยากรประจำกลุ่มก็จะชี้แนะข้อบกพร่องต่างๆ ที่อาจนำไปสู่การถูกชักชวนให้ไปสูยาบ้าได้ง่าย ตามหลักการปฏิเสธยาบ้าที่ถูกต้อง ซึ่งทิสนา แฉมมณีและคณะ (2529 : 42-43) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทสมมติเป็นวิธีการหนึ่งในการให้นักเรียนได้แสดงออกทั้งคำพูดและท่าทาง ตามลักษณะนิสัยของบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์สมมตินั้น ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในสังคมให้เหมาะสม ฝึกการแก้ปัญหา และการตัดสินใจได้เป็นอย่างดี และฝึกให้รู้จักปฏิบัติตามขั้นตอน คือ มีขั้นตอนของความรู้สึก การคิดและการกระทำ ตามลำดับ และสอดคล้องกับแนวคิดของกระทรวง

สาธารณสุข (2539 : 16-19) ที่กล่าวว่า การสอนทักษะการปฏิเสธ เป็นการสอนที่มุ่งเน้นในด้านทักษะนิสัย จึงต้องอาศัยการสร้างให้เกิดความชัดเจนในตัวทักษะ ให้เห็นเป็นขั้นตอนที่ปฏิบัติได้ง่าย และนักเรียนมีโอกาสลงมือปฏิบัติในสถานการณ์ใกล้เคียง อันเป็นความสามารถที่เกิดจากการเรียนรู้จนกระทั่งทำได้อย่างชำนาญ

จากการสังเกตการเข้าร่วมกิจกรรมทักษะการปฏิเสธ พบว่า กลุ่มทดลองสามารถใช้ทักษะการปฏิเสธยาบ้าได้อย่างถูกต้อง รู้จักการตัดสินใจที่จะปฏิเสธยาบ้ากับเพื่อนได้อย่างเหมาะสมด้วยตนเอง ด้วยวิธีการปฏิเสธและเจรจาต่อรองแบบรักษาน้ำใจของผู้อื่นหรือเพื่อนและผลประโยชน์ของตนเองในการป้องกันยาบ้า และมีความมั่นใจในการที่จะปฏิเสธยาบ้ากับเพื่อนมากขึ้น สอดคล้องกับประเสริฐ ต้นสกุล (2538 : 14-16) ที่กล่าวว่า การฝึกให้มีทักษะการปฏิเสธและเจรจาต่อรองเพื่อรักษาน้ำใจของผู้อื่นและผลประโยชน์ของตนเอง ในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงและพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่าง ๆ จะสามารถทำให้วัยรุ่นคิดหาทางเลือกในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงและพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับหลักการทางสุขศึกษาของคณะกรรมการร่วมบัญญัติศัพท์ทางด้านสุขศึกษา (พรสุข หุ่นรินทร์. 2534 : 3-4) ที่กล่าวว่า สุขศึกษาเป็นขบวนการในการเลือกตัดสินใจของบุคคล โดยใช้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ ตลอดจนองค์ประกอบทางด้านสติปัญญา จิตวิทยาและสังคมเป็นพื้นฐาน เพื่อการตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำในเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ และเพื่อให้บุคลากรทางสาธารณสุข ประชาชนรวมทั้งเด็กและเยาวชน ได้เกิดการเรียนรู้เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ

นอกจากนี้ จากการจัดกิจกรรมกระตุ้นเตือนด้วยจดหมาย ทั้งนี้เพื่อต้องการส่งเสริมให้กลุ่มทดลองเห็นคุณค่าของการเป็นเยาวชนที่ดี รู้จักรักษาสัจจะในการประพฤติตนไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาบ้า โดยให้กลุ่มทดลองเขียนจดหมายขึ้น 2 ฉบับ ฉบับแรกให้เขียนถึงอาจารย์ฝ่ายปกครองเกี่ยวกับความรู้สึกที่ได้เข้าร่วมโครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า และคำมั่นสัญญาที่อาจารย์ว่า จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาบ้า ฉบับที่สองให้เขียนถึงตนเองเกี่ยวกับความรู้สึกที่ได้เข้าร่วมโครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า และคำมั่นสัญญากับตนเองว่าจะไม่เสพยาบ้า ซึ่งภายหลังจากเสร็จสิ้นโครงการค่ายเยาวชน 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้จัดส่งจดหมายฉบับแรกให้กับอาจารย์ฝ่ายปกครองและจดหมายฉบับที่สองจัดส่งไปที่บ้านของนักเรียน ผลจากการสังเกตกิจกรรมนี้พบว่า กลุ่มทดลองทุกคนมีความรู้สึกที่ดีต่อการเข้าร่วมโครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า และให้คำมั่นสัญญาทั้งต่ออาจารย์ฝ่ายปกครองและตนเองว่าจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาบ้า (ดังตัวอย่างในภาคผนวก ณ) การใช้วิธีการเขียนจดหมายกระตุ้นเตือนนี้จะช่วยกระตุ้นจิตสำนึกให้นักเรียนเห็นโทษและพิษภัยร้ายจากยาบ้า และสามารถส่งผลถึงการเกิดพฤติกรรมการป้องกันยาบ้าได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ลาวัลย์ มัสโอดี (2532 : 99-101) ที่พบว่า ภายหลังจากใช้การกระตุ้นเตือนเกี่ยวกับการตรวจเดานมด้วยตนเองด้วยไปรษณียบัตรเดือนนักศึกษาสตรีวิทยาลัยครู พบว่า นักศึกษาสตรีมีความสม่ำเสมอในการตรวจเดานมด้วยตนเอง

มากขึ้นและสอดคล้องกับการศึกษาของ เพ็ญศิริ เมฆโหรา (2533 : 95) ที่พบว่า ภายหลังจากการใช้การกระตุ้นเตือนด้วยแผ่นพับ และจดหมายข้อความเตือนให้ทหารเกณฑ์ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเพศสัมพันธ์กับหญิงอาชีพพิเศษ พบว่า ทหารเกณฑ์มีการปฏิบัติที่ถูกต้องมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป โปรแกรมสุขศึกษาที่จัดในรูปแบบค่ายเยาวชน ร่วมกับการให้แรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครูเพื่อป้องกันยาบ้า ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิผลต่อความรู้ เจตคติและการปฏิบัติเพื่อป้องกันยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

### ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาโปรแกรมสุขศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่าโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชนร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครูเพื่อให้เกิดพฤติกรรมกรรมการป้องกันยาบ้า ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สามารถทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความรู้ เจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ดีกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษา ดังนั้น ควรให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ ส่งเสริมและสนับสนุนให้จัดโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชนร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครูเพื่อป้องกันยาบ้าในสถานศึกษา

2. โปรแกรมสุขศึกษาเพื่อให้เกิดพฤติกรรมกรรมการป้องกันยาบ้า ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นรูปแบบของกิจกรรมการเข้าค่ายเยาวชนที่มีการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบ คือ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม อุปกรณ์ วิธีดำเนินการกิจกรรมอย่างเป็นขั้นตอนและการประเมินผลในทุกกิจกรรม มีผลทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษามีความรู้ เจตคติและการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ดีกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่ได้รับโปรแกรมสุขศึกษา ดังนั้นการให้สุขศึกษาเพื่อป้องกันยาบ้าแก่นักเรียนอาจจัดในรูปแบบของค่ายเยาวชนโดยมีรูปแบบของกิจกรรมสุขศึกษาที่เป็นระบบ

3. การจัดโปรแกรมสุขศึกษา เพื่อปลูกฝังพฤติกรรมกรรมการป้องกันยาบ้าของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้คงอยู่ถาวร ควรเน้นการให้แรงสนับสนุนทางสังคมจากครูอาจารย์และเพื่อนนักเรียน ตลอดจนการให้การกระตุ้นเตือนอย่างสม่ำเสมอ และหาแนวทางร่วมกันระหว่างครูกับนักเรียนเพื่อให้ได้โปรแกรมการป้องกันยาบ้ามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. จากผลการวิเคราะห์คะแนนเฉลี่ยเจตคติของกลุ่มทดลอง พบว่า ก่อนและหลังการทดลองคะแนนเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน จึงควรมีการปรับปรุงกิจกรรมสุขศึกษาที่เกี่ยวกับการปลูกฝังเจตคติการป้องกันยาบ้าของนักเรียน เพื่อพัฒนาโปรแกรมให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเพื่อให้นักเรียนมีเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้าคงทนยิ่งขึ้น

### ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรนำโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชนร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อน และครูนี้ ไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนที่เสพติดยาบ้า เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมค่อนักเรียนกลุ่มนี้
2. ควรนำโปรแกรมสุขศึกษาในรูปแบบค่ายเยาวชนนี้ร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบิดามารดา หรือผู้ปกครอง แทนครูและเพื่อน เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมต่อการมีส่วนร่วมของบิดา มารดาและผู้ปกครอง
3. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมกรรมการป้องกันยาบ้าในกลุ่มตัวอย่างอื่นๆ เช่น นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 นักเรียนอาชีวศึกษา นักศึกษาระดับอุดมศึกษา ทั้งในสถานศึกษาของรัฐบาลและเอกชน ในระดับเขตการศึกษาและระดับภาค
4. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเสพยาบ้าของวัยรุ่น ความตัวแปร เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพของผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง การศึกษาของผู้ปกครอง ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวและลักษณะการอบรมเลี้ยงดู

บรรณานุกรม

## บรรณานุกรม

- กรองจิตร์ ชมสมท. ประสิทธิผลของแรงสนับสนุนจากญาติต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตัว เพื่อควบคุมโรคเบาหวาน ในกลุ่มผู้ป่วยสูงอายุ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535. อัดสำเนา.
- กฤษณา ศักดิ์ศรี. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : นิยมวิทยา (แผนกการพิมพ์), 2530.
- กัญญา บุญช่วย. ประสิทธิผลของการควบคุมตนเองที่มีต่อการสูบบุหรี่ของคณงานชายใน วชิรพยาบาล. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535. อัดสำเนา.
- การฝึกหัดครู, กรม. การศึกษาสภาพการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา พ.ศ. 2530. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์, 2530.
- \_\_\_\_\_ . การศึกษาสภาพการรู้จักและสภาพการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ, 2527.
- กำไลรัตน์ เย็นสุจิตร์. ประสิทธิผลของโครงการค่ายเยาวชนและการเสริมแรงเพื่อการงดสูบบุหรี่ ในนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534. อัดสำเนา.
- กิติกร มีทรัพย์. "วัยรุ่นกับกลุ่มเพื่อน," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการวัยรุ่นและการอบรม หน่วยที่ 1-8 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ : นำกัการพิมพ์, 2529.
- ไกร ชัยวิเศษ. ประสิทธิผลของการสอนสุขศึกษาโดยใช้โมเดลการสอนแบบ GPDAM (Group Process For Developing Achievement Motivation) แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ด้อยสัมฤทธิ์ในวิชาสุขศึกษา ในเขตจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530. อัดสำเนา.
- ขนิษฐา วิเศษสาธิต. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, 2534.
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, สำนักงาน. การป้องกันยาเสพติด. กรุงเทพฯ : อักษรไทย, 2531. อัดสำเนา.
- \_\_\_\_\_ . ข้อมูลผู้เข้ารับการบำบัดรักษา ปีปฏิทิน 2534-2539 ประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ส่วนการพัฒนาระบบข้อมูล สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, 2534-2540.
- \_\_\_\_\_ . สถานบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด. กรุงเทพฯ : บริษัท วิศิษฏ์สิน จำกัด, 2536.
- \_\_\_\_\_ . ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับยาบ้า. กรุงเทพฯ : กองป้องกันและเผยแพร่ สำนักนายกรัฐมนตรื, 2534. อัดสำเนา.

- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, สำนักงาน. คู่มือ แนวคิดและแนวทางการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : ฝ่ายปฏิบัติการและเผยแพร่ กองป้องกันยาเสพติด, 2539.
- \_\_\_\_\_ . แนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : กองบังคับการ, ม.ป.ป. อัดสำเนา.
- \_\_\_\_\_ . รายงานข้อมูลสภาพปัญหาการระบาดของยาเสพติดในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : กองบังคับการ, 2538. อัดสำเนา.
- \_\_\_\_\_ . รายงานข้อมูลสภาพปัญหาการระบาดของยาเสพติดในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : กองบังคับการ, 2539. อัดสำเนา.
- \_\_\_\_\_ . รายงานข้อมูลสภาพปัญหาการระบาดของยาเสพติดในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ส่วนการพัฒนาระบบข้อมูล สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, 2539.
- \_\_\_\_\_ . รายงานข้อมูลสภาพปัญหาการระบาดของยาเสพติดในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ส่วนการพัฒนาระบบข้อมูล สำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, 2540.
- \_\_\_\_\_ . "สภาพปัญหาการระบาดของยาเสพติดในสถานศึกษา," ใน เอกสารการประชุมสัมมนาผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนอาชีวศึกษา เพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. กรุงเทพฯ : กองป้องกัน, 2539.
- \_\_\_\_\_ . สาเหตุการติดยาเสพติดของเยาวชน ปี 2537. กรุงเทพฯ : กองป้องกัน, 2537. อัดสำเนา.
- \_\_\_\_\_ . แอมเฟตามีน. กรุงเทพฯ : ฝ่ายส่งเสริมวิชาการและวิจัย กองวิชาการและแผน, 2537. อัดสำเนา.
- คณะกรรมการอาหารและยา, สำนักงาน. ยาบ้า. กรุงเทพฯ : กองเผยแพร่และควบคุมการโฆษณา, กระทรวงสาธารณสุข, 2539.
- เจริญ ธานีรัตน์และคณะ. การจัดค่ายพักแรม. กรุงเทพฯ : บางสะพานการพิมพ์, 2513.
- จรูญ ยาสมุทรและคณะ. รายงานและบทความการประชุมสัมมนาและฝึกอบรมทางวิชาการเรื่องปัญหาสิ่งเสพติดให้โทษ. เชียงใหม่ : ส่งเสริมธุรกิจ, 2521.
- จุฑารัตน์ จุฑรอด. ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนในการลดสูบบุหรี่ของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536. อัดสำเนา.
- ฉลอง ภิรมย์รัตน์. กระบวนการกลุ่ม. คู่มือประกอบการเรียนวิชาศึกษา 325 ตามหลักสูตรสภาพการฝึกหัดครู, 2519.

- ฉวีวรรณ สิริพันธุ์. "การบำบัดรักษาผู้คิดยาที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท," ใน รายงานและบทความการประชุมสัมมนาและฝึกอบรมทางวิชาการเรื่อง ปัญหาสิ่งเสพติดให้โทษ. เชียงใหม่ : ส่งเสริมธุรกิจ, 2521.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. ปัญหายาเสพติด : การศึกษาและวิเคราะห์ในแง่กฎหมาย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- ชัชวาลย์ สิงห์รัตนศิริ. ประสิทธิผลของโปรแกรมการงดสูบบุหรี่ของนักศึกษาชายวิทยาลัยเทคนิคสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534. อัดสำเนา.
- ชูชาติ พูลศิริ. "ยามากับพิษภัยที่ควรมอง," เทศาภิบาล. 88(6) : 1-2 ; มิถุนายน 2536.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- ศรีรัตน์ เวชพาณิชย์. ประสิทธิผลของแรงสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อพฤติกรรมการบำบัดรักษา ยาเสพติดขั้นถอนพิษยา แคนกัญช่ายานอก. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530. อัดสำเนา.
- คันทอง. (นามแฝง) "ยามักยุคใหม่กระตุ้นความกล้า," โลกใบใหม่. 6(64) : 74-75 ; ตุลาคม 2537.
- คำรวจ, กรม กระทรวงมหาดไทย. "ผลการจับกุมยาเสพติด ปี 2536," ดอกเบ็ญรายสัปดาห์. 3(141) : 5 ; มกราคม-กุมภาพันธ์ 2537.
- ทัศนีย์ พงกษะชีวะ. ผลการใช้กระบวนการกลุ่มต่อความรู้เรื่องโรคและพฤติกรรมสุขภาพอนามัย ในหญิงตั้งครรภ์ ที่เป็นพาหะของโรคไวรัสตับอักเสบบี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535. อัดสำเนา.
- ทิสนา แฉมมณีและคณะ. คู่มือการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เล่ม 1. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- ธนวรรณ อัมสมบูรณ์. "การประเมินผลงานสุขศึกษาในโรงเรียน : กระบวนการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ," วารสารสุขศึกษา. 8(29) : 60 ; มกราคม - เมษายน 2528.
- \_\_\_\_\_ . "การสอนสุขศึกษาเพื่อพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ," สุขศึกษา พลศึกษาและสันตนาการ 15 (4) : 11-15 ; ตุลาคม - ธันวาคม 2532.
- นงพงา ลิ้มสุวรรณ. "ยาม่า," รวมฉบับดี. 12(1) : 68-69 ; พฤษภาคม 2524.
- \_\_\_\_\_ . กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติเล่ม 1. กรุงเทพฯ : บุรพาศิลป์การพิมพ์, 2522.
- นงลักษณ์ โคบันลือภพ. การประยุกต์ทฤษฎีแรงจูงใจในกรณีป้องกันโรคร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคม เพื่อการป้องกันการพึ่งยาแอมเฟตามีนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์. วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539. อัดสำเนา.

- นงลักษณ์ เหมสวัสดิ์. "ปัญหาอาเสพคิด," ปัญหาสำคัญๆ ในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2538.
- นช.007. (นามแฝง). "เหลียวหลัง แลหน้า...มองปัญหาอาเสพคิด," ก้าวไกล. 5(5) : 8-16 ; กันยายน 2537.
- นพพร พานิชสุข. อิทธิพลของครอบครัวที่มีต่อการใช้จ่ายกระสุนประสาทแอมเฟตามีนของเด็กวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ สส.ม.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528. อัดสำเนา.
- นันทนา เทพบริรักษ์. การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาวิทยาศาสตร์หน่วย "พลังงาน" โดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และวิธีการสอนแบบธรรมชาติ ในชั้นประถมศึกษาปีที่หก. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518. อัดสำเนา.
- บังอร ชูคง. การเปรียบเทียบผลของการเรียนวิชาสุขศึกษาของนักศึกษาวิทยาลัยชั้นประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูงที่เรียนโดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์กับวิธีบรรยาย. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2524. อัดสำเนา.
- บุญเยี่ยม กระจุกวงษ์. "จิตวิทยาสังคมกับการสาธารณสุข," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาสังคมวิทยาการแพทย์ หน่วยที่ 9-15 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์, 2528.
- บุญสม มาร์ติน. "บทความเกี่ยวกับปัญหาอาเสพคิด," ปัญหาอาเสพคิดในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2525.
- บุษบา จิรกุลสมโชค. ประสิทธิผลของการให้แรงสนับสนุนทางสังคมระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และนักเรียนกับพ่อแม่ที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2529. อัดสำเนา.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทัศนคติ : การจัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พีรพรรณ, 2526.
- \_\_\_\_\_ . พฤติกรรมศาสตร์ พฤติกรรมสุขภาพและสุขศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2532.
- \_\_\_\_\_ . "พฤติกรรมสุขภาพ," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาสุขศึกษา. กรุงเทพฯ : คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2532. อัดสำเนา.
- \_\_\_\_\_ . เอกสารการสอนชุดวิชาสุขศึกษา หน่วยที่ 4. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.
- ประมวล ดิคนินสัน. วัยรุ่นวัยแรง. กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา, 2520.
- ประเสริฐ คันสกุล. "ยุทธศาสตร์ทักษะชีวิต เพื่อการพัฒนาบุคลิกภาพเยาวชน," ใน รายงานการประชุมสัมมนาเพื่อหาแนวทางการนำยุทธศาสตร์ทักษะชีวิตมาใช้ในการป้องกันยาเสพติด. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2538. อัดสำเนา.

- ปลัดกระทรวงสาธารณสุข, สำนักงาน. (ร่าง)แผนพัฒนาการเสริมธุรกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540-2544) ด้านสาธารณสุข. ม.ป.ท. : กองสุขศึกษา กระทรวงสาธารณสุข, 2539. อัดสำเนา.
- ปรียา เกตุทัต. "พัฒนาการทางอารมณ์และสังคมของวัยรุ่น." ใน เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการวัยรุ่นและการอบรม หน่วยที่ 1-8 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. กรุงเทพฯ : นำกัังการพิมพ์, 2529.
- ปรียาพร วงศ์อนุครโรจน์. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2534.
- ปาริชาติ ฉายสีศิริ. ประสิทธิผลของโปรแกรมทัศนศึกษา คอการลดโรคเหงือกอักเสบในกลุ่มเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534. อัดสำเนา.
- พกา สัตยธรรม. เทคนิคการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : เรือนแก้ว, 2524.
- แก้ว โสคติพันธ์. "ครอบครัวกับปัญหาเสพติดให้โทษ," การศึกษา กทม. 12(7) : 14 - 17 ; พฤษภาคม 2531.
- พนมพร เลขะเจริญ. ประสิทธิผลของโปรแกรมคณนุกรรีคือพฤติกรรมการสูบบุหรี่. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2532. อัดสำเนา.
- พรพิศ. จิตวิทยาวัยรุ่น. พระนคร : แพร่พิทยา, 2511.
- พรสุข หุ่นนิรันดร์. การพัฒนาหลักสูตรสุขภาพ. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็กซ์เพรสมีเดีย, 2534.
- พล หิรัณยศิริ. "ยาม่า (แอมเฟตามีน)," สุขภาพ. 11(7) : 51-56 ; พฤษภาคม 2526.
- พูนภิรมย์ สิริพุด. การตรวจวิเคราะห์แอมเฟตามีนในสารตัวอย่างของร่างกาย. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524. อัดสำเนา.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.
- เพ็ญศิริ เมฆโหรา. ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขภาพ ในพฤติกรรมกาป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์และโรคเอดส์ของทหารเกณฑ์ จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2533. อัดสำเนา.
- เพิ่มพูน ธรรมเจริญ. ผลของการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่มต่อการปรับตัวของผู้ป่วยมะเร็งบริเวณศีรษะและคอที่ได้รับรังสีวิทยา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536. อัดสำเนา.

- ไพรัช เจริญทอง. ประสิทธิผลของกิจกรรมเพื่อนเตือนเพื่อนเกี่ยวกับพฤติกรรมกำรป้องกันโรคเอดส์ โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.
- มนต์ชัย พันธุ์คงชื่น. "ยาเสพติดให้โทษ," กองสารนิเทศ. กรุงเทพฯ : กรมตำรวจ, 2529.
- "แม่กัดฟัน ขมขื่น ขังล่ำมโซ่ ลูก ม.4 ทาสยาบ้า," ไทยรัฐ. 9 ตุลาคม 2539. หน้า 1.
- ขงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์. "การสอนทักษะชีวิตเพื่อการป้องกันการใช้ยาเสพติด," ใน รายงานการประชุมสัมมนาเพื่อหาแนวทางการนำยุทธศาสตร์ทักษะชีวิตมาใช้ในการป้องกันยาเสพติด. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2538. อัดสำเนา.
- "ยาบ้า คร่าชีวิตนักเรียน," ไทยรัฐ. 10 มกราคม 2538. หน้า 5.
- "ยามัก ยาอันตราย," ความรู้คือประทีป. (2) : 26-29 ; เมษายน-มิถุนายน 2534.
- ยุวดี หงส์รัตนาวรกิจ. ยากระตุ้นประสาท. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, ม.ป.ป. อัดสำเนา.
- รพีพรรณ สิริมาถ. ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาในการป้องกันและควบคุมภาวะขาดสารไอโอดีนของนักเรียนประถมศึกษาอำเภอปลง จังหวัดพะเยา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2533. อัดสำเนา.
- รวมพร นาคะพงษ์. ประสิทธิผลของการจัดประสบการณ์โครงโปรแกรมการงดสูบบุหรี่ของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535. อัดสำเนา.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2531.
- รายงานการประชุมกำรป้องกันและควบคุมการใ้แอมเฟตามีนในทางที่ผิด. กรุงเทพฯ : กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2533. อัดสำเนา.
- เรณู โกยสุใจ. "นโยบายการสุศึกษาแห่งชาติ," ใน เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการสุศึกษา เรื่องการประเมินผลงานสุศึกษา ในปีงบประมาณ 2539. หน้า 6-10. กรุงเทพฯ : กองสุศึกษา, 2539.
- รุ่งโรจน์ พุ่มริ้วและคณะ. "ประสิทธิผลของโปรแกรมสุศึกษาร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคม ในการเลิกสูบบุหรี่ของนักเรียนมัธยมศึกษาชาย," สุศึกษา. 17 (67-68) : 11-12 ; กรกฎาคม - ธันวาคม 2537.

- ลาวัลย์ มัสไอตี. ประสิทธิผลของการสอนสุขศึกษาเรื่องการตรวจเต้านมด้วยตนเอง โดยใช้วิดีโอเทป และเอกสารแผ่นพับ ร่วมกับการกระตุ้นเตือนในนักศึกษาวิทยาลัยครูสวนสุนันทาและวิทยาลัยครูสวนดุสิต. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2532. อัดสำเนา.
- วรลักษณ์ อธิโกษ. "Amphetamine," ชัยพฤกษ์วิทยาศาสตร์. 41(929) : 33-35 ; ตุลาคม 2537.
- วันเพ็ญ ทาราศรี. ประสิทธิผลการให้คำปรึกษาในกลุ่มค่อพฤติกรรมกรรมการสุขภาพที่ของนักเรียนชายมัธยมปลาย จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2533. อัดสำเนา.
- วาสิกา สิงโหวินท์. ประสิทธิผลของโปรแกรมทัศนศึกษาในการป้องกันและส่งเสริมทัศนสุขภาพในนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 5 เขตจอมทอง จังหวัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535. อัดสำเนา.
- วิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, สถาบัน. การประมาณการจำนวนผู้คิดยาเสพติดในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2538.
- วิจิตร บุญยะไพศร. อุบัติภัยใกล้ตัวเรา เล่ม 1. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร, 2538.
- วิชัย โปษยะจินดา. ยามา. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534. อัดสำเนา. อัดสำเนา.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน. ภาคปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2537.
- วิเชียร เกตุสิงห์. "คำเฉลยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่าย ๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้," ข่าวสารการวิจัยการศึกษา. 18 (3) : 8-11 ; กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2538.
- วิเชียร จันทะโชติ. การพัฒนาหลักสูตรการป้องกันยาเสพติดสำหรับนักศึกษาอุตสาหกรรม สถาบันราชภัฏอุดรธานี. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2540. อัดสำเนา.
- วันัดดา ปิยะศิลป์. "ครอบครัวกับวัยรุ่น," การพัฒนาครอบครัว. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง, ม.ป.ป.
- วินิจ เกตุขำและคมเพชร ฉัตรศุภกุล. กระบวนการกลุ่ม. กรุงเทพฯ : พีรพัธนา, 2522.
- วิลาวัลย์ บุญวัฒน์. ผลของการใช้ชุดการแนะแนวที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องสิ่งเสพติดให้โทษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนก้นทงการมณั จังหวัดศรีสะเกษ. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.

- วิลาวัลย์ ประทีปแก้ว. ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาเพื่อป้องกันโรคเอดส์ในนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534. อัดสำเนา.
- วิลาสินี วิจารณ์บุตร. การศึกษาทัศนคติของบุคลากรทางการแพทย์ต่อปัญหาอนามัยและแนวทางแก้ไขป้องกัน ศึกษาเฉพาะกรณี โรงพยาบาลธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ สส.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534. อัดสำเนา.
- ศรีประภาย ทัดตานนท์. ความรู้ เจตคติและการปฏิบัติตนในการป้องกันสารเสพติดระหว่างนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.
- ศึกษาศิการ, กระทรวง. คู่มือการประเมินผลการเรียนความหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533). กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว, 2534.
- \_\_\_\_\_ . คู่มือปฏิบัติงาน เพื่อป้องกันปัญหาเสพติดให้โทษในสถานศึกษา เล่ม 2 ระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : ฝ่ายส่งเสริมสนับสนุนการศึกษา, ม.ป.ป. อัดสำเนา.
- "สรุป หน้า 1," ไทยรัฐ. 22 กรกฎาคม 2539. หน้า 5,17.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2526.
- สมจิตต์ สุพรรณทัศน์. เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาสุขศึกษา หน่วยที่ 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2526.
- สมพงษ์ คันดิธนวัฒน์. "ภาวะพิษและผลข้างเคียงจากการใช้ยาบ้า : รายงานผู้ปวย 4 ราย," กรมการแพทย์. 20 (11) : 410-415 ; พฤศจิกายน, 2538.
- สรศักดิ์ภูม ควงคำสวัสดิ์. "การนำทฤษฎีแรงสนับสนุนทางด้านสังคมมาใช้ในงานสุขศึกษา," เพื่อนสุขภาพ. 6(1) : 29-35 ; 2537.
- "สัมภาษณ์พิเศษ เสียงจากบาปบริสุทธิ์ สารภาพ ผมเกือบคณกรกเพราะยาบ้า," ตามถ้ำ. 18-20 ; 7 กันยายน 2539.
- สาธารณสุข, กระทรวง. คู่มือเรื่อง การสอนทักษะชีวิตเพื่อการป้องกันโรคเอดส์. นนทบุรี : กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2539. อัดสำเนา.
- \_\_\_\_\_ . การสอนทักษะชีวิตด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2539. อัดสำเนา.
- \_\_\_\_\_ . โครงการสัมมนาระดับชาติ เรื่องอนาคตของชาติภาวะพิษเพราะยาบ้า. นนทบุรี : กระทรวงสาธารณสุข, 2539.

สาธารณสุข, กระทรวง. ยาม่า. นนทบุรี : กองวัตถุเสพติด กระทรวงสาธารณสุข, 2539. อัดสำเนา.

\_\_\_\_\_ . รายงานผลการสำรวจ สถานการณ์ยาบ้าในสถานศึกษา (ตุลาคม 2538 - กุมภาพันธ์ 2539). นนทบุรี : กองวิเคราะห์วัตถุเสพติด กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2539.

\_\_\_\_\_ . คู่มือตรวจคัดกรองผู้บริโภคน้ำและเบสส์สาธารณสุข (ยาม่า) ในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา. ชัยภูมิ : กลุ่มงานคุ้มครองผู้บริโภคและเบสส์สาธารณสุข, 2539.

สารภี ศิลาและคณะ. การแพร่ระบาดของสารเสพติดที่ไม่ใช่ฝิ่น ในชุมชนชาวเขา กรณีศึกษาการใช้สารเสพติดประเภทยาบ้าในชุมชนกะเหรี่ยงเขตพื้นที่แม่สวรรค์น้อย ตำบลแม่เกาะ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534. อัดสำเนา.

สารวัตรนักเรียน, กอง. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดในกลุ่มนักเรียนไทย. กรุงเทพฯ : กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2536.

สิริวรรณ ศรีพหลและพันทิพา อุทัยสุข. "การสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง," ใน เอกสารการสอน ชุดวิชาการสอน หน่วยที่ 8-15 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ : บริษัทประชาชน, 2529.

สุชาติ ไสมประยูร. โปรแกรมสุขภาพในโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2525.

สุณี รักษาเกียรติศักดิ์. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. กรุงเทพฯ : สำนักคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.

สุพัตรา สุภาพ. ปัญหาสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2523.

สุพัฒน์ อีระเวชเจริญชัย. ยาและสิ่งเสพติดให้โทษ. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2532.

\_\_\_\_\_ . "เยาวชนไทยกับสิ่งเสพติดให้โทษ," ก้าวไกล. 5(5) : 17-19 ; กันยายน 2537.

สุรพล มั่นนิก. ความคิดเห็นของคณะกรรมการการจัดค่ายพักแรมในสถานผลิตครูพลศึกษา เกี่ยวกับปัญหาการจัดดำเนินการค่ายพักแรม. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อัดสำเนา.

สุรีย์ จันทร์โมลี. วิธีการทางสุขศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ดวงกมล, 2527.

สุวพักตร์ พนมวัน ณ อยุธยา. "แฉเหตุคนนักเรียนนิยมกินยาบ้า," ใกล้หมอ. 20 (10) : 47 ; ตุลาคม 2539.

\_\_\_\_\_ . ยาม่าปีศาจร้ายแห่งสังคม. ม.ป.ท., 2534. อัดสำเนา.

โสภา ขปัดมณีน. อาชญากรรม : ปัญหาที่ควรแก้ไขในสังคมปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2537.

- อนันต์ ศรีโสภณ. การวิเคราะห์องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการสอนของอาจารย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- อรวรรณ บิลันธนโอบาท. "พฤติกรรมการสื่อสารในกลุ่ม," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมศาสตร์ การสื่อสาร หน่วยที่ 1-8 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์อักษรไทย, 2528.
- อรวรรณ หุ่นดี. ยาม้าและสิ่งเสพคิดให้โทษ. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2529.
- อรสา อิวชาวนา. ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาในการควบคุมและป้องกันโรคขาดสารไอโอดีน นักเรียนประถมศึกษารุ่นปีที่ 6 อำเภอปลา จังหวัดอุตรดิตถ์. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535. อัดสำเนา.
- อรอนงค์ บุรีเลิศ. ประสิทธิผลของการฝึกอบรมลูกเสือวิสามัญและเนตรนารีวิสามัญ แบบที่เน้นการเผยแพร่แบบเพื่อสอนเพื่อน กับแบบที่เป็นการเผยแพร่แบบจัดนิทรรศการ ที่มีต่อการเผยแพร่ความรู้ เรื่องชีวิตครอบครัวศึกษาในสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2531. อัดสำเนา.
- อจนา เชาว้ประยูร. ประสิทธิผลของโปรแกรมการงดสูบบุหรี่และการใช้แรงงานสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของตำรวจตระเวนชายแดน. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2531. อัดสำเนา.
- อันธิดา จงคำ. เปรียบเทียบประสิทธิผลการเรียนการสอนแบบใจใญ่หาญเป็นหลักและการเรียนการสอนแบบปกติของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535. อัดสำเนา.
- อาภรณ์ รัตนวิจิตร. ผลของการให้ความรู้ ในการปฏิบัติตนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ต่อการลดน้ำหนัก ในคนที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐาน. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2533. อัดสำเนา.
- อาภา ถนิตช่าง. "ปัญหาเสพคิด จะพิชิตได้อย่างไร," แนะแนว. 29(156) : 31-34 ; ธันวาคม 2537 - มกราคม 2538.
- อารีย์ เงินแย้ม. พฤติกรรมการป้องกันการสูดดมสารระเหยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539. อัดสำเนา.

- อารีรัตน์ พันธุ์ทอง. ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมในการนำนักเรียนผู้เสพติดสารระเหย โรงพยาบาลธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2535. อัดสำเนา.
- อุสมพร ปุรินทรภินาล. ประสิทธิผลของโปรแกรมสุขศึกษาต่อการปรับเปลี่ยนการตรวจเซลล์มะเร็งปากมดลูก ในสตรีที่มีบุตร จังหวัดนครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2532. อัดสำเนา.
- เอมอัชฌา รัตนรินจง. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนประถมศึกษาระดับปีที่ 5 เรื่อง"สิ่งเสพติด" โดยการใช้เทคนิคการสอนแบบนักเรียนสอนกันเอง. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527. อัดสำเนา.
- Andrew, R. and J. Heams. "Effect of Primary Grader Health Curriculum Project on Student and Parent Smoking Attitude and Behavior," Journal of School Health. 54 : 18-20 ; January, 1984.
- Caplan, R.D. et al. Adhering to Medical Regiments : Pilot Experimental in Patient Education and Social Support. Abour : University of Michigan, 1974.
- Cobb, S. "Social Support as a Moderator of Life Stress," Psychosomatic Medicine. 38 : 300-314 ; September - October, 1976.
- Cronbach, Lee Josheph. Essentials of Psychological Testing. 3 rd ed. New York : Harper and Row, 1970.
- Dilorenzo, Doi. "An Evaluation of Tobacco Use Education-prevention Program," Department of Psychology. 14 : 73-78 ; April - June, 1993.
- Doherty, K. Competency as an Indicator of Smoking State : Specific Skills Versus Global Abilities. University of New Orleans, 1987.
- Elder, P. et al. "Prevention of Tobacco Use among Adolescents in Public Schools in San Diego Country, U.S.A," (abstract) Soz-Praventivmed. 34(1) : 24-29 ; 1989.
- Ferguson, George A. Statistical Analysis in Psychology and Education 3 rd ed. New York : McGraw-Hill Book Company, 1981.
- Jaffer, Jerome H. Q & A Answers the Most Frequently Asked Questions about Drugs Abuse. Washington : Executive Office of The President, 1983.

- Kerlinger, Fred N. Foundation of Behavioral Research. 3 rd ed. Rinehart Florida : USA Holt, 1986.
- Leavitt, Fred. Drugs and Behavior. New York : John Wiley & Sone Inc., 1982.
- Maymon, T. "Effectiveness of the Modified Smoking and Cigarette Smoke Curriculum (MSACS) : Smoking Behavior, Attitude and Values (High Schools, Israel, Perception)," Health Education. Georgia State University, 1984.
- Newman, Land M. "Capturing the Energy of Peer Pressure : Insights from a Longitudinal Study of Adolescent Cigarette Smoking," Journal of School Health. 54(4) : 146 - 148 ; April, 1984.
- Perry, Cherly L. et al. "A Process Evaluation Study of Peer Leaders in Health Education," Journal of School Health. 56 : 62-67 ; February, 1986.
- Richard, J. Esiter and J. Plight. Vander. "Attitudinal and Social Support Factor in Adolescent," "Smoking : Insight of Peer Group Influence," Journal of Applied Psychology. 14(4) : 348-353 ; 1984.
- Sallis, F Garcia. and J.A. Best . "Assessing Skill for Refusing Cigarette and Smokeless Tobacco," Journal of Behavioral Medicine. 13 : 489-503 ; May, 1991.

ภาคผนวก



บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ

กองกิจการนิสิต โทร. 116

ที่ ทม 1001(3)/ 0079

วันที่ 14 พฤษภาคม 2540

เรื่อง แจ้งให้ทราบ

เรียน *คุณนันทิมา ใจดี*

ตามที่ท่านได้ยื่นใบสมัครขอรับทุนสนับสนุนการวิจัย ระดับบัณฑิตศึกษา ประจำปีการศึกษา 2539 เป็น

คณะกรรมการพิจารณาคัดเลือกนิสิตรับทุนสนับสนุนการวิจัย ได้ดำเนินการคัดเลือกให้ท่านรับทุนสนับสนุนการวิจัย *นางสาวกมล อ.อ. ใจดี ม่วง*

ทุนละ 5,000 บาท (ห้าพันบาทถ้วน)

ในการนี้ กองกิจการนิสิต ได้ขอแจ้งให้ท่านไปรับเงินที่กองคลัง ชั้น 9 ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม - เดือน มิถุนายน 2540 ถ้าหากท่านเห็นว่าท่านสะดวก

อนึ่ง การขอรับทุนให้ท่านแจ้งชื่อทุนและชื่อของท่าน โดยนำบัตรประจำตัวนิสิตไปแสดงด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(นางสาวยุจิน อองกานนท์)

เลขาธิการคณะกรรมการฯ

ภาคผนวก ก  
รายนามผู้เชี่ยวชาญ



ภาคผนวก ข

โครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า

ตารางกำหนดการโครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า

กิจกรรมของโครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า

## โครงการ ค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า

### หลักการและเหตุผล

ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่า ผู้เสพยาบ้าหรือยาบ้าที่เป็นกลุ่มเยาวชนวัยรุ่นนั้นมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ ดังผลการสำรวจข้อมูลการเสพยาบ้าในกลุ่มนักเรียน โดยกระทรวงสาธารณสุข ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการสำรวจระหว่างเดือนตุลาคม 2538 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2539 จากจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 118,331 คน พบว่ามีการใช้ยาบ้ารวมทั้งสิ้น 1,400 คน คิดเป็นร้อยละ 1.18 และจากการสำรวจเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่ามีจำนวนนักเรียนเสพยาบ้าถึง 19 คน จากการตรวจนักเรียน 353 คน คิดเป็นร้อยละ 5.38 ซึ่งจากข้อมูลของกองบำบัดรักษา สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พบว่า ในรอบปี 2538 จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีจำนวนนักเรียนเข้ารับการบำบัดรักษายาบ้าถึง 23 คน สูงเป็นอันดับที่ 8 ของประเทศ

ด้วยความร้ายแรงของพิษภัยจากยาบ้า ที่มุ่งเข้าสู่กลุ่มเยาวชนวัยรุ่นนี้เอง อันเป็นช่วงวัยที่สำคัญในการกำหนดพฤติกรรมและการเสพยาบ้าของตนเอง ของกลุ่มเพื่อนในโรงเรียนและของกลุ่มคนในสังคม จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างความตระหนักในเรื่องของโทษและพิษภัยยาบ้า ผลกระทบจากยาบ้าให้แก่แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้แก่นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติที่ถูกต้อง มีทักษะในการปฏิเสธยาบ้า อันจะนำไปสู่การมีพฤติกรรมป้องกันยาบ้าได้อย่างถูกต้อง และเพื่อลดปัญหา ยาบ้าในโรงเรียนได้ในที่สุด

วัตถุประสงค์ เพื่อให้แก่นักเรียน

1. ตระหนักถึงปัญหา และพิษภัยจากการเสพยาบ้า
2. เกิดค่านิยมและเจตคติที่ดี ในเรื่องการป้องกันยาบ้า
3. สามารถมีทักษะในการปฏิเสธยาบ้าได้อย่างถูกต้อง
4. เกิดความมีส่วนร่วม ในเรื่องของแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาบ้า
5. ลดอัตราการเสพยาบ้า

### กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบางปะอิน "ราชานุเคราะห์ 1" อำเภอบางปะอิน  
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

### วิธีดำเนินการ

1. การให้แรงสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนและครู
2. การบรรยายประกอบสื่อการสอน
3. การแสดงบทบาทสมมติ
4. กระบวนการกลุ่ม
5. การอภิปรายกลุ่ม
6. การอภิปรายกลุ่มย่อย
7. การกระตุ้นเตือน
8. การมีส่วนร่วม
9. นันทนาการ

### ระยะเวลา

การอยู่ค่ายพักแรม ระหว่างวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2540 - 22 กุมภาพันธ์ 2540

### สถานที่

โรงเรียนบางปะอิน "ราชานุเคราะห์ 1" อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา  
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนตระหนักถึงปัญหาและพิษภัยจากการเสพยาบ้า
2. นักเรียนเกิดค่านิยมและเจตคติที่ดีในเรื่องการป้องกันยาบ้า
3. นักเรียนสามารถมีทักษะในการปฏิเสธยาบ้าได้อย่างถูกต้อง
4. นักเรียนเกิดความมีส่วนร่วม ในเรื่องของการป้องกันและแก้ไขปัญหายาบ้า
5. นักเรียนลดอัตราการเสพยาบ้า

### การประเมินผล

1. สังเกตจากความสนใจและการมีส่วนร่วมจากการปฏิบัติกิจกรรม
2. จากแบบประเมินทักษะการปฏิเสธยาบ้า
3. จากแบบประเมินผลโครงการค่ายเยาวชน

### ผู้รับผิดชอบโครงการ

ผู้อำนวยการโรงเรียนบางปะอิน "ราชานุเคราะห์ 1"

### ผู้ประสานงานโครงการ

นางสาวปิ่น โค

ตารางกำหนดการ  
 โครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า  
 ณ โรงเรียนบางปะอิน " ราชานุเคราะห์ 1 " อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา  
 วันที่ 21 - 22 กุมภาพันธ์ 2540

วัน	เวลา	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
21 ก.พ. 40	09.00 - 09.30 น.	พิธีเปิดค่าย แนะนำวิทยากร แบ่งกลุ่มสี่	ทุกฝ่าย
	09.30 - 10.30 น.	ละลายพฤติกรรม	อ. ปัญญาและคณะ
	10.30 - 11.30 น.	ความรู้เรื่องยาบ้า	ปิ่น
	11.30 - 12.00 น.	ร่วมแรง ร่วมใจ	อ. ปัญญาและคณะ
	12.00 - 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน	อ. พี่เลี้ยง
	13.00 - 13.20 น.	นันทนาการ	อ. ไพรวลัย
	13.20 - 14.20 น.	โทษมหันต์ของยาบ้า	ปิ่น
	14.20 - 14.30 น.	พักทำธุระส่วนตัว	
	14.30 - 16.30 น.	คุณค่าของชีวิต 1. กัลยาณมิตร 2. เส้นทางสู่นาคค 3. ดาวในดวงใจ 4. ชีวิตกับความหวัง 5. พัฒนาชีวิตพัฒนาจิตใจ	ปิ่นและคณะ อ. ถัดาศรี อ. อติเรก อ. สุพรรณ อ. วารุณี อ. ลักขณา
	16.30 - 17.30 น.	เกมสนาม	บุพนาถและคณะ
	17.30 - 19.00 น.	ทำธุระส่วนตัว รับประทานอาหารเย็น	อ. พี่เลี้ยง
	19.00 - 19.45 น.	เกมล่าปริศนา	อ. ไพรวลัยและคณะ
	19.45 - 20.30 น.	ละครผีทั้งหก	บุพนาถและคณะ
	20.30 - 21.00 น.	บายศรีสู่ขวัญ	ทุกฝ่าย

วัน	เวลา	กิจกรรม	ผู้รับผิดชอบ
22 ก.พ. 40	05.00 - 06.00 น.	กายบริหาร	นเรศร์และคณะ
	06.00 - 07.00 น.	ทำธุระส่วนตัว / เก็บสัมภาระ	
	07.00 - 08.00 น.	รับประทานอาหารเช้า	อ.พีเลี้ยง
	08.00 - 08.30 น.	นันทนาการ	บุพนาถและคณะ
	08.30 - 10.50 น.	ทักษะการปฏิเสธยาบ้า และ การฝึกทักษะการปฏิเสธยาบ้า	ปิ่นและคณะ อ. ปัญญา
	10.50 - 11.00 น.	พักทำธุระส่วนตัว	
	11.00 - 12.00 น.	นักเรียนจะช่วยป้องกันยาบ้า ในโรงเรียนได้อย่างไร ? (ช่วงที่ 1)	อ.ปัญญาและคณะ
	12.00 - 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน	อ.พีเลี้ยง
	13.00 - 13.45 น.	นักเรียนจะช่วยป้องกันยาบ้า ในโรงเรียนได้อย่างไร ? (ช่วงที่ 2)	อ.ปัญญาและคณะ
	13.45 - 14.45 น.	สัญญา...ใจ นักเรียนออกแบบประเมินผลค่าย	อ.ไพรวลัยและคณะ
	14.45 - 15.00 น.	พิธีปิดค่าย ถ่ายรูปเป็นที่ระลึก	ทุกฝ่าย

กิจกรรมที่ 1 วัตถุประสงค์	<p>" ความรู้เรื่องยาบ้า "</p> <p>เพื่อให้นักเรียน</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. ทราบถึงสถานการณ์ของยาบ้า ตลอดจนข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับยาบ้า</li> <li>2. มีความรู้ ความเข้าใจถึงโทษและพิษภัยจากการเสพยาบ้า</li> <li>3. ทราบแนวทางการป้องกันและการบำบัดรักษา ยาบ้า</li> <li>4. ทราบบทลงโทษทางกฎหมายต่อผู้เสพ และผู้จำหน่ายยาบ้า</li> </ol>
เวลา	60 นาที
อุปกรณ์	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. วิดีโอ เรื่องยาบ้าในสถานศึกษา ( สำหรับนักเรียน ) เวลา 20 นาที</li> <li>2. แผ่นใสประกอบการบรรยายความรู้เรื่องยาบ้า</li> <li>3. หัวข้อข่าวเรื่องปัญหา ยาบ้าจากหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ</li> <li>4. ภาพจำลองของอวัยวะในร่างกาย : แผ่นใส</li> </ol>
วิธีการ	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. <u>ขั้นนำ</u> แนะนำผู้วิจัยและวิทยากรร่วม คือ พยาบาลและสารวัตรนักเรียน ให้นักเรียนรู้จัก ซึ่งจะมาช่วยตอบคำถามเกี่ยวกับยาบ้าที่นักเรียนสงสัย (ภายหลังการบรรยายประกอบแผ่นใสเสร็จ) ชักถามนักเรียนถึงสถานการณ์ของยาบ้าในโรงเรียน และโชว์หัวข้อข่าวเรื่องปัญหา ยาบ้าที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและให้นักเรียนดูวิดีโอเรื่อง ยาบ้าในสถานศึกษา (สำหรับนักเรียน) เวลา 20 นาที</li> <li>2. <u>ขั้นสอน</u> บรรยายประกอบแผ่นใส เรื่องโทษและพิษภัยจากการเสพยาบ้า ภาพจำลองของอวัยวะในร่างกายที่สามารถเกิดโรคได้อันเกิดจากพิษของยาบ้า แนวทางการปฏิบัติในการป้องกันยาบ้า และบทลงโทษทางกฎหมายต่อผู้เสพ และผู้จำหน่าย</li> <li>3. <u>ขั้นสรุป</u> สรุปประเด็นสำคัญ เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และให้นักเรียนประมอมือให้กับคณะวิทยากร</li> </ol>
การประเมินผล	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. สังเกตจากความสนใจของนักเรียน</li> <li>2. จากการซักถาม</li> </ol>

กิจกรรมที่ 2 วัตถุประสงค์	<p>" ร่วมแรง.....ร่วมใจ "</p> <p>เพื่อให้นักเรียน</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. เข้าใจถึงกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม</li> <li>2. เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมระหว่างสมาชิกในกลุ่ม และก่อให้เกิดงานที่สำเร็จ</li> <li>3. เกิดการระดมสมอง คิดแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการทำงานร่วมกัน</li> </ol>
เวลา	30 นาที
อุปกรณ์	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. กระดาษหนังสือพิมพ์แผ่นคู่ 15 แผ่น</li> <li>2. กระดาษขาว 5 แผ่น</li> <li>3. ดินสอ 5 แท่ง</li> <li>4. ข่องรางวัด 1 ชิ้น</li> </ol>
วิธีการ	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. แบ่งนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 6 - 8 คน</li> <li>2. ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนเล่นเกมส มาข้างหน้าแถว กลุ่มละ 4 คน นักเรียนที่เหลือเป็นผู้สังเกตการณ์</li> <li>3. วิทยากรอธิบายวิธีการเล่นครั้งแรก โดยให้แต่ละทีมแข่งกันฉีกหนังสือพิมพ์ให้ยาวมากที่สุด โดยมีกติกาว่า ผู้เล่นห้ามพูดหรือส่งสัญญาณห้ามลูกจากที่ และเริ่มฉีกหนังสือพิมพ์ได้หลังสิ้นเสียงนกหวีด ผู้สังเกตการณ์ห้ามลุกขึ้นมาช่วย ให้เวลาช่วงแรก 1 นาที</li> <li>4. เมื่อผ่านไป 1 นาที วิทยากรสรุปผลงานของแต่ละกลุ่ม โดยชี้ให้เห็นถึงผลของการทำงานร่วมกันแบบไม่มีการวางแผน ผลจึงออกมาอย่างซ้บงานที่เห็น</li> <li>5. วิทยากรสับเปลี่ยนผู้เล่น และผู้สังเกตการณ์ใหม่ แต่ให้เวลาผู้เล่นปรึกษาและวางแผนและทดลองทำก่อนการแข่งขันเป็นเวลา 2 นาที และใช้กติกาการเล่นเช่นเดิม ให้เวลา 1 นาที</li> <li>6. เมื่อหมดเวลาการแข่งขัน วิทยากรนำชิ้นงานของทุกกลุ่มมาวัดความยาวแข่งกัน เพื่อค้นหาทีมที่ฉีกหนังสือพิมพ์ได้ยาวที่สุดเป็นผู้ชนะ</li> <li>7. ให้ผู้สังเกตการณ์ของสมาชิกแต่ละกลุ่มแสดงความคิดเห็น และความรู้สึกต่อการทำงานของกลุ่มตลอดจนอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นขณะแข่งขัน</li> <li>8. ให้นักเรียนช่วยกันระดมสมอง เสนอความคิดเห็นว่าอะไรเป็นสาเหตุให้การทำงานของกลุ่มล่าช้า แล้วช่วยกันสรุปแนวทางในการทำงานร่วมกัน</li> <li>9. ตัวแทนกลุ่มออกมารายงานผลการประชุม จนครบทั้ง 5 กลุ่ม</li> </ol>

10. วิทยากรสรุปปิดท้าย โดยเน้นในเรื่องของการที่สมาชิกกลุ่มทุกคนมีความร่วมมือในการทำงาน รู้จักวางแผนก่อนการดำเนินงาน งานทุกอย่างจะออกมาสำเร็จเปรียบได้กับการป้องกันยาบ้าในโรงเรียน เริ่มจากสมาชิกในห้องของเราก่อน ให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาซึ่งกันและกัน ประกอบกับการขอความช่วยเหลือจากครู อาจารย์ ปัญหา ยาบ้าในโรงเรียนก็จะหมดไป

การประเมินผล

1. จากผลการอภิปรายกลุ่มย่อย การมีส่วนร่วมในกลุ่ม
2. จากการสังเกตความสนใจ ความกระตือรือร้น

กิจกรรมที่ 3 วัตถุประสงค์	<p>" โทษมหันต์ของยาบ้า "</p> <p>เพื่อให้นักเรียน</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. วิเคราะห์ถึงสาเหตุของการเสพติดจากสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้</li> <li>2. ตระหนักถึงอันตราย ความรุนแรงของโรคที่เกิดขึ้นได้จากการเสพติด</li> <li>3. ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและสรุปถึงผลเสียของการเสพติด</li> </ol>
เวลา	60 นาที
อุปกรณ์	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ใบชี้แจงงาน : อธิบายขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรมที่ 3</li> <li>2. ใบงาน : อธิบายขั้นตอนของการดำเนินงานภายในกลุ่ม</li> <li>3. ใบกรณีศึกษา : สาเหตุและโทษของการเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 5 สถานการณ์</li> <li>4. กระดาษเขียนแบบและสี่เหลี่ยม 5 ชุด</li> </ol>
วิธีการ	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. อธิบายกิจกรรมด้วยใบชี้แจงงาน โดยเขียนลงแผ่นใสให้นักเรียนอ่านพร้อมกัน</li> <li>2. แจกใบงาน ใบกรณีศึกษาและอุปกรณ์การทำกิจกรรม</li> <li>3. ให้นักเรียนทำการอภิปรายกลุ่มย่อยถึงสาเหตุและโทษของการเสพติด และ ตอบคำถามจากใบงาน</li> <li>4. จากนั้นให้นักเรียนช่วยกันจินตนาการภาพ "ตัวยาบ้า" ตามความคิดเห็นของ กลุ่ม ให้ออกมาเป็นรูปร่างของสิ่งมีชีวิต 1 สิ่ง</li> <li>5. ตัวแทนกลุ่มออกมาสรุปผลกิจกรรม กลุ่มละประมาณ 5 - 10 นาที นำภาพ " ตัวยาบ้า " ติดบอร์ดเผยแพร่ให้กลุ่มอื่นดูด้วย</li> </ol>
การประเมินผล	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. จากผลการอภิปรายกลุ่มย่อย การมีส่วนร่วมในกลุ่ม</li> <li>2. จากการอภิปรายสรุปกลุ่มใหญ่</li> <li>3. จากการสังเกตความสนใจ</li> </ol>

กิจกรรมที่ 4 วัตถุประสงค์	<p>" คุณค่าของชีวิต "</p> <p>เพื่อให้นักเรียน</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. เข้าใจถึงคุณค่าของชีวิตของตนเองและเพื่อน</li> <li>2. ได้เสนอความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนแต่ละคนที่แตกต่างกัน สร้างความมั่นใจในตนเองเพิ่มมากขึ้น</li> <li>3. แสดงความพึงพอใจต่ออาชีพในอนาคต เพื่อนดีที่น่าคบ</li> <li>4. เปิดเผยถึงบุคคลที่ตนรักและนับถือเอาเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิต</li> <li>5. ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นคน โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาสេพติด และสะท้อนถึงความรู้สึกนึกคิดของนักเรียน</li> </ol>
เวลา	120 นาที
อุปกรณ์	1. ใบชี้แจงงานกิจกรรมที่ 4 และกลอนสรุปกิจกรรมที่ 4
วิธีการ	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. อธิบายกิจกรรมย่อยทั้ง 5 ฐานของกิจกรรมที่ 5 ให้เวลาศึกษากิจกรรมฐานละ 20 นาที โดยจะมีวิทยากรดำเนินกิจกรรม ประจำในแต่ละฐาน</li> <li>2. เมื่อนักเรียนศึกษากิจกรรมครบเวลาที่กำหนด จะมีการสับเปลี่ยนฐานกิจกรรม โดยให้เดินวนในทิศทางตามเข็มนาฬิกา เพื่อทำการศึกษากิจกรรมในฐานถัดไป</li> <li>3. ทำการศึกษากิจกรรมจนครบทั้ง 5 ฐาน</li> <li>4. เมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมแล้ว วิทยากรสรุปกิจกรรมโดยถามถึงประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากกิจกรรมนี้ ให้อ่านกลอนคุณค่าของชีวิตและปิดท้ายให้นักเรียนทุกคนปรบมือให้กับ " ชีวิตที่มีคุณค่าโดยไม่จำเป็นต้องมีมากกับยาบ้า "</li> <li>5. วิทยากรที่ประจำแต่ละฐานควรเน้นย้ำวัตถุประสงค์ย่อยของแต่ละฐาน และปลุกเร้าให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เปิดเผยตนเองและกล้าแสดงออกให้มากที่สุด</li> </ol>
การประเมินผล	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. สังเกตจากความสนใจ และการร่วมแสดงความคิดเห็นของนักเรียน</li> <li>2. ผลสรุปของการทำกิจกรรมแต่ละฐาน</li> </ol>

### กิจกรรมของแต่ละฐาน มีดังนี้

ฐานที่ 1	กัลยาณมิตร
วัตถุประสงค์	เพื่อให้นักเรียนรู้จักเลือกคบเพื่อนที่ดี ไม่นำพาไปสู่อบายมุข
อุปกรณ์	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. อุปกรณ์การเขียน จำนวน 40 ชุด (แบ่งเป็น 5 กลุ่ม)</li> <li>2. บัตรคำเกี่ยวกับเรื่อง "เพื่อนดีที่น่าคบ เพื่อนชั่วที่น่าชัง"</li> </ol>

- วิธีการ**
1. ให้นักเรียนปรบมือเป็นจังหวะพร้อมกัน เพื่อกระตุ้นความสนใจ และ ชักถามความหมายของคำว่า "เพื่อน" และ "ความสำคัญของเพื่อน"
  2. บอกชื่อฐานและวัตถุประสงค์ย่อย
  3. ให้นักเรียนนับเลข 1,2 1,2 จนครบทุกคน เพื่อแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม
  4. ให้นักเรียนทีมที่นับ 1 และ ทีมที่นับ 2 แข่งขันกันคิดคุณสมบัติของเพื่อนดีที่น่าคบ และเขียนลงในกระดาษที่เตรียมให้ ให้เวลา 3 นาที
  5. คั่วแทนแต่ละทีมเสนอผลประชุม และให้นักเรียนปรบมือให้กับทีมที่ค้นหาคุณสมบัติของเพื่อนดีที่น่าคบได้มากที่สุด
  6. วิทยากรสรุปโดยบัตรคำ "เรื่องเพื่อนดีที่น่าคบ เพื่อนชั่วที่น่ารัง" "
  7. วิทยากรถามคำถามทิ้งท้ายไว้ว่า " ถ้านักเรียนมีโอกาสเลือกเพื่อน จะเลือกเพื่อนแบบใด เพราะอะไร

## ฐานที่ 2

### วัตถุประสงค์

### เส้นทางการสู่นาटक

1. เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความพึงพอใจต่ออาชีพในอนาคต
2. เพื่อเชื่อมโยงภาพฝันในอนาคตว่า สามารถเป็นจริงได้ ถ้าเราไม่ค้ายหรือเป็นโรคที่เกิดจากการเสพยาบ้า

### อุปกรณ์

1. ภาพบุคคลอาชีพต่างๆ
2. อุปกรณ์การเขียน จำนวน 40 ชุด ( แบ่งเป็น 5 กลุ่ม )
3. สีเทียน จำนวน 5 ชุด
4. ภาพวาดบุคคลที่มีลักษณะติดยาบ้า

### วิธีการ

1. ให้นักเรียนร้องเพลงประจำหมู่สี 2 รอบ เพื่อเรียกสมาธิ
2. บอกชื่อฐานและวัตถุประสงค์ย่อย
3. แจกอุปกรณ์การเขียนและสีเทียนให้นักเรียนทุกคน โดยให้แต่ละคนวาดภาพอาชีพที่ตนอยากเป็นในอนาคต
4. ให้นักเรียนทุกคนเสนอแนวคิด และ ภาพฝันของตนเองให้เพื่อนๆ ฟัง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันว่าทำไมถึงอยากมีอาชีพนั้นๆ และคิดว่าภาพฝันนั้นจะเป็นจริงได้หรือไม่ เพราะอะไร
5. วิทยากรสรุปด้วยภาพบุคคลอาชีพต่างๆ และภาพบุคคลติดยาบ้า ให้นักเรียนเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพร่างกาย ประโยชน์ที่จะได้รับต่อการไม่เสพยาบ้า

ฐานที่ 3	ดาวในดวงใจ
วัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. เพื่อให้นักเรียนเปิดเผยถึงบุคคลอันเป็นที่รักและนับถือ</li> <li>2. เพื่อให้นักเรียนมีแบบอย่างที่ดีงามเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต นำไปสู่การดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง</li> </ol>
อุปกรณ์	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. แผ่นกระดาษเปล่ารูปดาว จำนวน 40 แผ่น</li> <li>2. อุปกรณ์การเขียน จำนวน 40 ชุด</li> <li>3. แผ่นกลอนดาวในดวงใจ</li> <li>4. บอร์ดหรือกระดานติดแผ่นรูปดาว</li> </ol>
วิธีการ	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. บอกชื่อฐานและวัตถุประสงค์ย่อย</li> <li>2. ถามนักเรียนว่า นักเรียนมีบุคคลอันเป็นที่รักและนับถือหรือไม่ ( ไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลในครอบครัว )</li> <li>3. ฟังคำตอบจากนักเรียนทุกคน</li> <li>4. วิทยากรอธิบาย "ในฐานนี้วิทยากรขอเปรียบเทียบให้บุคคลอันเป็นที่รักของนักเรียนเป็นดวงดาว พร้อมกับแจกแผ่นกระดาษเปล่ารูปดาวให้นักเรียนทุกคน</li> <li>5. ให้นักเรียนอ่านกลอนดาวในดวงใจที่วิทยากรเตรียมมาพร้อมกัน</li> <li>6. ให้นักเรียนทุกคนเขียนชื่อบุคคลอันเป็นที่รักและนับถือ จำนวน 2 ท่าน ลงในกระดาษรูปดาว</li> <li>7. เสร็จแล้วให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม เพื่อนำเสนอว่าใครคือดาวในดวงใจ และถามนักเรียนว่า ท่านเหล่านี้มีแบบอย่างที่ดีงามอะไรจึงเป็นบุคคลที่เรารักและนับถือ</li> <li>8. วิทยากรนำแผ่นดาวในดวงใจของนักเรียนทุกคน ติดบนบอร์ด แล้วสรุปว่านักเรียนทุกคนมีแบบอย่างในการดำเนินชีวิตที่ดีงามถูกต้องอยู่แล้ว ดังนั้นจึงไม่เป็นการยากเลย ที่เราจะเป็นคนดีอีกคนหนึ่งของครอบครัว สังคม และประเทศชาติ เพราะฉะนั้นเมื่อนักเรียนทุกคนมีเกราะป้องกันที่แข็งแรงอยู่แล้ว ยากที่จะไม่สามารถอย่างกรายเข้ามาสู่ตัวนักเรียนได้เลย</li> </ol>

หมายเหตุ : กลอนดาวในดวงใจ

อยากเก็บดาวน้อยที่ลอยเกลื่อนฟ้า	เก็บเจ้ามาบูชาในใจฉัน
ที่ส่องทาง ความดีงาม ทุกวาระวัน	อยากรู้จัก ใครคือดาว ในใจเธอ

**ฐานที่ 4****ชีวิตกับความหวัง****วัตถุประสงค์**

1. เพื่อให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการมีชีวิตที่มีความหวัง
2. เพื่อให้นักเรียนทราบว่าตนเองเป็นความหวังของครอบครัว สังคมและประเทศชาติ
3. เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความหวังในชีวิตอนาคต

**อุปกรณ์**

1. แผ่นเพลงชีวิตกับความหวัง
2. แผ่นกลอน " ท่านคือความหวัง "
3. แผ่นกลอน " ลูกคือความหวังของพ่อแม่ "
4. อุปกรณ์การเขียน จำนวน 40 ชุด ( แบ่งเป็น 5 กลุ่ม )

**วิธีการ**

1. บอกชื่อฐานและวัตถุประสงค์ย่อย
2. อธิบายคำว่า " ความหวัง " หมายถึง สิ่งที่นักเรียนทุกคนอยากจะเป็น อยากจะมี และเป็นสิ่งที่มีความเป็นไปได้ ซึ่งไม่ใช่ความฝัน เช่น หวังที่จะเป็นคนดีของทุกๆ คน หวังที่จะไม่ถูกเพื่อนหลอกให้ไปเสพยาบ้า
3. ถามนักเรียนทุกคนว่า นักเรียนเคยมีความหวังอะไรในชีวิตบ้างหรือไม่ ฟังคำตอบจากนักเรียน
4. แบ่งนักเรียนเป็น 2 ทีม พร้อมแจกอุปกรณ์การเขียน แจกกลอนท่านคือความหวังให้กับทีมที่ 1 และ กลอนลูกคือความหวังของพ่อแม่กับทีมที่ 2
5. ให้นักเรียนทั้ง 2 ทีม ช่วยกันแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับกลอนที่ได้รับมอบหมาย และช่วยกันตอบคำถามที่ว่านักเรียนเป็นความหวังของใครหลังจากอ่านกลอนจบแล้ว
6. ตัวแทนนักเรียนแต่ละทีมเสนอผลของการประชุม
7. หลังจากนั้นถามนักเรียนว่า ตัวเราเป็นทั้งผู้มีความหวังและเป็นผู้ที่ผู้อื่นหวัง (คาดหวังในตัวเรา) ใช่หรือไม่ การมีความหวังในชีวิตดีหรือไม่
8. สรุปด้วยเพลง ชีวิตกับความหวัง

**หมายเหตุ : เพลงชีวิตกับความหวัง**

เราได้เกิดมาหนึ่งหน เราผจญเพื่อความหวัง ทุกข์ประดังเมื่อความหวังพังทลาย  
 ลมอดดีที่ชื่นชม ทุกข์ระทมให้เลือนหาย เหมือนนิยายผ่านฝันอันอัปยศ  
 แม้บางวันฝันขึ้น หรือบางคืนฝันเศร้า ยิ้มระรื่นโลมเล่าคลายเศร้าใจ ยังไม่สิ้นแห่ง  
 ความหวัง ชีวิตยังสดแจ่มใส ทุกข์ทำไมสุดคือไปในโลกเอย

กลอนท่านคือความหวัง  
 พ่อแม่หวังพึ่งพาเจ้า      ครูเล่าหวังเจ้าสร้างชื่อ  
 ชาติหวังกำลังฝีมือ      เจ้าคือความหวังทั้งมวล

กลอนลูกคือความหวังของพ่อแม่  
 พ่อไม่มีเงินทองจะกองให้      จงตั้งใจพากเพียรเรียนหนังสือ  
 ใช้วิชาหาความรู้เป็นคู่มือ      เพื่อยึดถือเอาไว้ใช้เลี้ยงกาย  
 พ่อกับแม่มีแต่จะแก่เฒ่า      จะเลี้ยงเจ้าเรื่อยไปนั้นอย่าหมาย  
 ใช้วิชาหาความรู้เป็นคู่มือ      ชีพไม่ตายสร้างหวังไว้ให้เป็นจริง

- ฐานที่ 5**      พัฒนาชีวิต พัฒนาจิตใจ
- วัตถุประสงค์**
1. เพื่อให้นักเรียนมีแนวทางพัฒนาตนเองทั้งร่างกายและจิตใจ
  2. เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียน มีเกราะป้องกันปัญหาและอุปสรรคต่างๆ
- อุปกรณ์**
1. วิดีทัศน์เรื่อง พัฒนาชีวิต พัฒนาจิตใจ เวลา 7 นาที
  2. แผ่นใส : ภาพคนนั่งสมาธิมีดอกบัวอยู่กลางหน้าอก
- วิธีการ**
1. บอกชื่อฐานและวัตถุประสงค์
  2. อธิบายคำว่า " พัฒนา " และ " เยาวชนพัฒนา " แล้วโยงไปถึงตัวนักเรียนว่าคนเราจะต้องรู้จักพัฒนาตนเองตลอดเวลา พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น
  3. ให้นักเรียนนั่งหลับตา ทำใจเป็นสมาธิ และให้พยายามจดจำสิ่งที่มากระทบร่างกาย , หู , จมูก โดยไม่มีประสาทตา ประมาณ 5 นาที
  4. ให้นักเรียนลืมตา และ ถามถึงการใช้ประสาทสัมผัสส่วนต่างๆ ที่ไม่ใช่ตาว่าได้รับรู้อะไรบ้าง
  5. ให้นักเรียนรับฟังการรับรู้ที่แตกต่างกันของเพื่อนแต่ละคน
  6. บรรยายความสำคัญของการทำร่างกายและจิตใจให้แข็งแรงสมบูรณ์ เพื่อพร้อมที่จะพัฒนาชีวิตและจิตใจไปพร้อมกัน
  7. แนะนำวิธีการนั่งสมาธิเพื่อฝึกสงบจิตใจ โดยให้นักเรียนดูภาพคนนั่งสมาธิ
  8. สรุปด้วยการให้นักเรียน ดูวีดีทัศน์ เรื่อง พัฒนาชีวิต พัฒนาจิตใจ และเสริมว่าการมีร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์จะสามารถป้องกันตนเองจากยาบ้าได้

**กิจกรรมที่ 5**  
**วัตถุประสงค์**

" เกมล่าปริศนา "

เพื่อให้นักเรียน

1. ก่อเกิดความสามัคคีภายในกลุ่ม
2. เห็นความสำคัญของการทำงานร่วมกัน
3. มีเจตคติที่ดีในเรื่องการป้องกันยาบ้า

**เวลา**

45 นาที

**อุปกรณ์**

1. ใบกลอน : เกี่ยวกับเรื่องอันตรายจากการเสพยาบ้า จำนวน 5 บท
2. อุปกรณ์การเขียน 5 ชุด

**วิธีการ**

1. จัดแบ่งกลอน 5 บท เป็นบท A , B , C, D และ E
2. ในแต่ละบทแบ่งเป็น 4 วรรค ให้สัญลักษณ์เป็น 1A , 2A , 3A และ 4A ดังตัวอย่าง  
 สักวา ยาบ้า ยาเสพติด      มันออกฤทธิ์ ร้ายเหลือเมื่อเสพเข้า ( 1A )  
 ภายอ่อนเพลีย จิตหลุดหูซิมเซา      พบความเศร้า ชั่วชีวิต อย่าคิดลอง ( 2A )  
 มีปัญหา ค่อยแก้ไข ให้ถูกลง      อยาหาห่วงมิดกาย ให้เสราหมอง ( 3A )  
 เสโรอื่น ผันยาบ้า อย่าคิดลอง      ไม้ไซของ แก่ปัญหา อย่าเสพเอย ( 4A )
3. จัดวิทยากรและครู ประมาณ 8 - 10 คน โดยมอบหมายให้ถือปริศนาคนละ 2 ปริศนา ที่ไม่ซ้ำบทกัน เช่น ปริศนา ( 2A กับ 4D ) และให้เป็นผู้เฉลยปริศนาแก่นักเรียน จากนั้นให้วิทยากรและครูแยกย้ายกันยืนภายในบริเวณโรงเรียน
4. แจกอุปกรณ์การเขียนให้นักเรียนทุกกลุ่ม เพื่อบันทึกกลอนปริศนาที่ได้รับมอบหมายให้ทำการล่าปริศนา โดยต้องทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งด้วยความพร้อมเพรียงกันก่อน ตามที่วิทยากรหรือครูต้องการ ก่อนการถามหาปริศนาที่กลุ่มได้รับมอบหมาย (เช่น ให้นักเรียนร้องเสียงดังพร้อมกัน 3 รอบ)
5. กลุ่มใดล่าปริศนาครบก่อนให้กลับมารายงานผลที่จุดเริ่มต้น
6. ให้นักเรียนส่งตัวแทนออกมาอ่านกลอนปริศนา พร้อมทั้งเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับกลอนนั้นๆ
7. วิทยากรสรุปถึงโทษพิษภัยของยาบ้าที่มีต่อนักเรียน และสรุปในเรื่องของการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มทำให้ได้ชิ้นงานอย่างรวดเร็ว

**การประเมินผล**

1. จากการสังเกตการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ
2. จากผลของงานที่มอบหมายให้ในแต่ละกลุ่ม

หมายเหตุ : กลอนปริศนา

สักวา ยาบ้า ยาเสพติด	มันออกฤทธิ์ ร้ายเหลือเมื่อเสพเข้า	( 1A )
กายอ่อนเพลีย จิตหดหู่ซึมเซา	พบความเศร้า ชั่วชีวิต อย่าคิดลอง	( 2A )
มีปัญหา ค่อยแก้ไข ให้ลวง	อย่าหาหวังมัดกาย ให้เศร้าหมอง	( 3A )
เขโรอื่น ผื่นยาบ้า อย่าคิดลอง	ไม่ใช่ของ แก้ปัญหา อย่าเสพเลย	( 4A )
ยาเอ๋ย ยาบ้า ยาขยัน	เสพทุกวัน ได้อย่างไร กันเพื่อนเอ๋ย	( 1B )
มีปัญหา รีบแก้ไข ทำให้เคย	พูดเปิดเผย กับผู้ใหญ่ได้ทุกคน	( 2B )
การเก็บทุกข์ หมกมุ่น อยู่ผู้เดียว	ทำให้เปลี่ยว จิตใจ พาสับสน	( 3B )
ขอให้คิด ถึงเพื่อนรัก ที่พึ่งคน	ดีกว่ากั๊! เสพยาบ้า ปรับทุกข์เอ๋ย	( 4B )
เสพยาบ้า ใ่ว่าสุข สนุกสนาน	เสพเสียนาน ใ่ว่าดี เหมือนดาเห็น	( 1C )
เสพเข้าไป ใจกระตุก คายทั้งเป็น	พาล่าเค็ญ หลังหมดฤทธิ์ สิ้นแรงพลัน	( 2C )
มันทำให้ ใจสีกัก เพียงชั่วครู่	ให้ใจสู้ เพียงประเดี้ยว ต้องรีบหัน	( 3C )
เพราะขาม้า หมดแรงศึก ริงไม้ทัน	อย่าตั้งต้น เสพเข้าไป ไร่ประโยชน์เอ๋ย	( 4C )
ด้วยเหตุผลกลใด จึงโดนหลอก	เขามาบอก เป็นยาดี ใ่ว่างไรหรือ	( 1D )
แถมหลงเชื่อ เสียเงินทอง เกือบหมดมือ	มันนั่นคือ ยาบ้า พาเสียคน	( 2D )
ถึงรำเรียน มากมาย ก็ไร่ประโยชน์	ถึงรู้โทษ แแต่หูเบา ก็ไร่ผล	( 3D )
การศึกษา สอนให้เจ้า ยึดใจคน	เกิดเป็นคน ขอให้รัก ศักดิ์ศรีเอ๋ย	( 4D )
ไอ้ยาบ้า ยาขยัน เพียงน้อยนิด	แต่พ่นพิษ ทำชีวิต แทบอาสัญ	( 1E )
มันคลิบคลาน สุนักเรียน ไม่เว้นวัน	ต่างพร้อมกัน ทำลาย เยาวชนไทย	( 2E )
เจ้าอย่าเป็น เช่นเยาวชน โง่งมง่าย	ไม่เสียคาย อนาคต ที่สดใส	( 3E )
พึงตระหนัก หน้าที่ ของเด็กไทย	ร่วมแรงใจ ร่วมแรงกาย ด้านภัยเอ๋ย	( 4E )

กิจกรรมที่ 6 วัตถุประสงค์	"ผีทั้งหก" เพื่อให้นักเรียน
เวลา	45 นาที
อุปกรณ์	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ชูบเทียน 1 ชุด</li> <li>2. ประทัด 1 กลอง</li> <li>3. ขวดน้ำปลาเปล่า 1 ขวด</li> <li>4. ข้าวสาร 1 ถ้วย</li> <li>5. ยาม 1 ใบ</li> <li>6. มีดปดอม 1 เล่ม</li> <li>7. หัวธนู 1 หัว</li> <li>8. ผ้าสีเหลือง (สำหรับห่มได้) 1 ผืน</li> <li>9. ตำลึง 1 ม้วน</li> <li>10. ลิปสติก 1 แท่ง</li> <li>11. แป้งฝุ่น 1 กระจบ</li> <li>12. หมอน 1 ใบ</li> <li>13. เทปเพลงคิสโก้เทค 1 ม้วน</li> <li>14. เครื่องแต่งกายของตัวละครแต่ละตัว (ตามความเหมาะสม)</li> </ol>
วิธีการ	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. วิทยากรพูดเกริ่นถึง สิ่งที่ชักนำให้เขวชนเสียนาคค โดยตามให้นักเรียน แสดงความคิดเห็น</li> <li>2. วิทยากรสรุปถึงประเด็นของอบายมุขต่างๆ ยาเสพติดและนำเสนอผลร้ายและ สาเหตุของการติดอบายมุขและยาเสพติด โดยละครเรื่อง "ผีทั้งหก"</li> <li>3. เมื่อแสดงละครจบ ตัวแสดงที่เป็น "พระเจ้าดา" นำนักเรียนท่องกลอน "ผีทั้งหก" และซักถามถึงสาเหตุและผลร้ายของการติดอบายมุขและ ยาเสพติด</li> <li>4. วิทยากรสรุปซ้ำอีกครั้งถึงอบายมุขและยาเสพติดว่า "สามารถทำลายสุขภาพ ของนักเรียนได้ รวมไปถึงครอบครัวและสังคมได้อีกด้วย</li> <li>5. ให้นักเรียนปรับมือให้กับผู้แสดงละคร "ผีทั้งหก"</li> </ol>

## การประเมินผล

## 1. จากการสังเกตความสนใจและการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน

หมายเหตุ : กลอนผีทั้งหก

ผีที่หนึ่ง	ชอบค่อมเหล้า สุขยาเป็นอาจิม ไม่ชอบกินข้าวปลาเป็นอาหาร
ผีที่สอง	ชอบเที่ยวยามวิกาล ไม่รักบ้าน รักลูก รักเมียคน
ผีที่สาม	ชอบकुกาลเล่น ไม่ละเว้น บาร์คลับ ละครโชน
ผีที่สี่	คบคนชั่วมั่วกับโจร หนีไม่พ้นอาญาตราแผ่นดิน
ผีที่ห้า	ชอบเล่นหอย เล่นมักก็หาบัตร สารพัดถั่วไป ไฮโลสิ้น
ผีที่หก	ชอบเกียจคร้านการทำกิน มีทั้งสิ้นหกผิ้อปรีโยย

: การเตรียมตัวละคร

ผีที่หนึ่ง	แต่งตัวเป็นพ่อบ้าน ที่ชอบค่อมเหล้า เสื้อผ้าหลลุ่ย
ผีที่สอง	แต่งตัวเป็นนักเที่ยว ทันสมัย เดินเก่ง
ผีที่สาม	แต่งตัวเป็นลิเก ท่าทางเหมือนแม่มยก
ผีที่สี่	แต่งตัวเป็นนักเลงอันธพาล มีท่าทางคาซางและคุ
ผีที่ห้า	แต่งตัวเป็นนักพนัน ถืออุปกรณ์การเล่นพนัน (มีการออกมาชวนผีตัวอื่นๆ เล่นพนันด้วย)
ผีที่หก	แต่งตัวชุนอน ถือหมอนหรือเสื่อ มีท่าทางไม่พูดไม่จากับใครเลย
พระเจ้าคา	แต่งตัวเป็นพระฤาษี หมั้นผ้าเหลืองและสวมหัวฤาษี ใส่ทวนคเราสีขาว
ลูกศิษย์วัด	แต่งตัวเหมือนเด็กวัด สะพายย่าม (ภายในย่ามจะมีอุปกรณ์ปราบผีทั้งหก) ถือกระดางรูปเดินตามพระเจ้าคา

: การแสดง

1. ก่อนการแสดง ตัวละครทุกตัวแต่งกายให้พร้อม ซ่อนตัวอยู่หลังเวที
2. สร้างบรรยากาศโดยการปิดไฟให้หมดทุกดวง และมีเสียงสุนัขหอนนำ
3. พระเจ้าคา กับลูกศิษย์ เดินถือกระดางรูปออกมาหน้าเวที
4. พระเจ้าคาจุดประทัดเรียก "ผีทั้งหก" ออกมาที่ละตัว
5. ตัวละครแสดงบทบาทของคนและบอกถึงสาเหตุที่ทำให้ตนเองตายเป็นผี
6. พระเจ้าคาปราบผี โดยใช้อุปกรณ์ในย่าม
7. เมื่อพระเจ้าคาปราบผีทั้งหกหมดแล้ว สรุปลงอนผีทั้งหกให้นักเรียนฟังอีกครั้ง

กิจกรรมที่ 7 วัตถุประสงค์	" ทักษะการปฏิเสธยาบ้า " เพื่อให้นักเรียน
เวลา	45 นาที
อุปกรณ์	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. แผ่นใสบรรยายเรื่อง "หลักการปฏิเสธยาบ้า"</li> <li>2. ใบความรู้ เรื่อง "หลักการปฏิเสธยาบ้า"</li> <li>3. ใบงานกิจกรรมที่ 7 : กำหนดสถานการณ์จำลองเรื่อง " ชวนเพื่อนทำผิด"</li> <li>4. แผ่นใส : สถานการณ์จำลองและบทพูดของบทบาทสมมติทั้ง 2 เรื่อง</li> </ol>
วิธีการ	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. บอกความหมาย ความสำคัญ ของทักษะการปฏิเสธ ขั้นตอนการปฏิเสธยาบ้า องค์ประกอบการปฏิเสธและแนะนำคำพูดที่เหมาะสมในการปฏิเสธ</li> <li>2. ถามนักเรียนถึงประโยชน์ของการปฏิเสธยาบ้า ดีหรือไม่</li> <li>3. แจกใบงานกิจกรรมที่ 7 แล้วให้นักเรียนเติมคำพูดลงในช่องว่างของใบงาน โดยดูจากบทบาทสมมติทั้ง 2 เรื่อง ที่วิทยากรแสดงให้ชม</li> <li>4. แสดงบทบาทสมมติ ให้นักเรียนชม 2 สถานการณ์จำลองเรื่องการปฏิเสธยาบ้า โดยบอกกับนักเรียนว่า มีสถานการณ์ปฏิเสธยาบ้าที่ถูกต้อง 1 สถานการณ์</li> <li>5. เมื่อการแสดงจบ ถามนักเรียนถึงสถานการณ์ทั้ง 2 ว่า เป็นอย่างไร นักเรียนคิดว่าการปฏิเสธในสถานการณ์ ที่ 1 หรือ 2 มีการใช้ทักษะปฏิเสธที่ถูกต้อง</li> <li>6. ช่วยกันวิเคราะห์ห้กับนักเรียน ถึงคำพูดในแต่ละขั้นตอนว่าเหมาะสมหรือไม่อย่างไร ตามใบความรู้เรื่อง "หลักการปฏิเสธยาบ้า"</li> <li>7. สรุปปัญหาและอุปสรรคของการปฏิเสธยาบ้า</li> </ol>
การประเมินผล	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. จากการซักถามและตอบคำถาม</li> <li>2. จากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียน</li> </ol>
หมายเหตุ	<p>: บทบาทสมมติเรื่องที่ 1 ผู้แสดงใช้ทักษะการปฏิเสธไม่ถูกต้อง</p> <p>: บทบาทสมมติเรื่องที่ 2 ผู้แสดงใช้ทักษะการปฏิเสธถูกต้อง</p>

กิจกรรมที่ 8 วัตถุประสงค์	<p>" การฝึกทักษะการปฏิเสหายาบ้า "</p> <p>เพื่อให้นักเรียน</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. เกิดการเรียนรู้ การแสดงความคิดเห็นและการฝึกทักษะการปฏิเสหายาบ้า</li> <li>2. สามารถปฏิเสหายาบ้า ด้วยความมั่นใจ</li> <li>3. ฝึกทักษะการปฏิเสหายาบ้า ได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม</li> </ol>
เวลา	90 นาที
อุปกรณ์	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ใบชี้แจงงาน กิจกรรมที่ 8</li> <li>2. ใบงานกิจกรรมที่ 8 : กำหนดสถานการณ์จำลอง 5 สถานการณ์ คือ             <ol style="list-style-type: none"> <li>1) ชวนให้ เพื่อนทดลองเสพยาบ้า</li> <li>2) ชวนให้ไปเป็นเพื่อน เพื่อไปเสพยาบ้ากับเพื่อนต่างโรงเรียน</li> <li>3) ชวนให้จำหน่ายยาบ้าในโรงเรียน โดยให้ค่าตอบแทนสูง</li> <li>4) ชวนไปหลอกเพื่อนหญิงให้มาเสพยาบ้า</li> <li>5) ชวนไปซื้อยาบ้ามาเสพ</li> </ol> </li> <li>3. อุปกรณ์การเขียน จำนวน 40 ชุด</li> <li>4. ใบประเมินผลกิจกรรมที่ 8</li> <li>5. รางวัล 5 ชุด</li> </ol>
วิธีการ	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ให้นักเรียนทุกคนอ่านใบชี้แจงงานจากแผ่นใส เพื่อให้ทราบขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม</li> <li>2. แจกใบสถานการณ์จำลอง ให้นักเรียนกลุ่มละ 1 สถานการณ์</li> <li>3. ในแต่ละกลุ่ม ให้นักเรียนจับคู่กัน ฝึกเขียนบทสนทนาการปฏิเสหายาบ้าตาม สถานการณ์จำลองของกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย</li> <li>4. ฝึกสนทนาโดยผลัดกันเป็นผู้ปฏิเสธและผู้ชักชวน</li> <li>5. แข่งขันกันในแต่ละกลุ่ม ว่าคู่ใดปฏิเสธได้ดีที่สุดให้เป็นตัวแทน ออกมาแสดง การปฏิเสหายาบ้าที่ถูกต้อง กลุ่มละ 1 คู่</li> <li>6. วิทยากรประจำกลุ่ม เป็นผู้ประเมินผลการฝึกทักษะการปฏิเสธ และควบคุม การดำเนินกิจกรรม ตามใบประเมินผลกิจกรรมที่ 8</li> </ol>
การประเมินผล	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. จากใบประเมินผลกิจกรรมที่ 8 โดยวิทยากรประจำกลุ่ม</li> <li>2. สังเกตจากความสนใจในการร่วมกิจกรรม "การฝึกทักษะปฏิเสธกับเพื่อนนักเรียน"</li> </ol>

กิจกรรมที่ 9 วัตถุประสงค์	" นักเรียนจะช่วยป้องกันยาบ้าในโรงเรียน... ได้อย่างไร " เพื่อให้นักเรียน
เวลา	120 นาที
อุปกรณ์	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. อุปกรณ์การเขียน จำนวน 40 ชุด</li> <li>2. แผ่นใส จำนวน 10 แผ่น</li> <li>3. ปากกาเขียนแผ่นใส จำนวน 4 ชุด</li> <li>4. ใบงานกิจกรรมที่ 9</li> <li>5. แผ่นใสบรรยายเรื่อง "องค์ประกอบของการระบาดของยาบ้าในโรงเรียน"</li> </ol>
วิธีการ	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. วิทยากรสรุปปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการระบาดของยาบ้าในโรงเรียน โดยเสนอแผ่นใสเรื่อง "องค์ประกอบของการระบาดของยาบ้าในโรงเรียน" แล้วสรุปถึงองค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านตัวบุคคล ด้านตัวยาและด้านสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดการระบาดของยาบ้าในโรงเรียนได้ พร้อมเสนอแนะแนวทางการป้องกัน เช่น การจัดชมรมป้องกันยาบ้าขึ้นในโรงเรียน</li> <li>2. แจกใบงาน กิจกรรมที่ 9 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษา</li> <li>3. ให้นักเรียนร่วมกันเสนอแนะแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหา ออกมาในรูปของโครงการ/กิจกรรม/เกมส์/นิทรรศการ/ละคร เป็นต้น อย่างไม่อย่างหนึ่งแล้วส่งตัวแทนออกมารายงานด้วยแผ่นใส</li> <li>4. วิทยากรสรุปประเด็นสำคัญของกิจกรรมทุกกลุ่ม ที่เสนอแนะพร้อมกับมอบให้ทางโรงเรียนสานต่อกิจกรรม และเน้นให้กลุ่มนักเรียนเป็นแกนนำของโรงเรียนร่วมกันป้องกันยาบ้าในโรงเรียนต่อไป ด้วยความมุ่งมั่นและเข้มแข็ง โดยมีอาจารย์เป็นผู้ช่วยเหลือ</li> </ol>
การประเมินผล	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. จากใบงานกิจกรรมที่ 9</li> <li>2. สังเกตความสนใจในการอภิปรายร่วมกันภายในกลุ่ม</li> <li>3. จากการเสนอแนะความคิดเห็นหน้าชั้น</li> </ol>

กิจกรรมที่ 10 วัตถุประสงค์	" สัญญาใจ " เพื่อให้นักเรียน
เวลา	60 นาที
อุปกรณ์	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. อุปกรณ์การเขียน จำนวน 40 ชุด</li> <li>2. ขอบจดหมายและแสตมป์ จำนวน 40 ชุด</li> <li>3. กล้องสีเหลี่ยมแปะรูปหัวใจ สำหรับใส่จดหมาย จำนวน 1 กล้อง</li> </ol>
วิธีการ	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. วิทยากรพูดโน้มน้าวให้นักเรียน มีความเห็นอกเห็นใจและเข้าใจเพื่อนที่ประสบปัญหาจากยาบ้าในโรงเรียน อธิบายให้นักเรียนเข้าใจถึงความร่วมมือร่วมใจกันป้องกันยาบ้า ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว โรงเรียน และชุมชน</li> <li>2. สรุปกิจกรรมต่างๆ สิ่งที่นักเรียนได้รับตลอด 2 วัน 1 คืน เพื่อชี้ให้นักเรียนเห็นคุณค่าของความเป็นคนและให้สัญญาคือตนเองและครูว่า จะไม่นำคนเข้าใกล้ยาเสพติดหรืออบายมุขต่างๆ</li> <li>3. วิทยากร แจกกระดาษให้นักเรียนคนละ 2 ใบ ใบที่ 1 ให้เขียนความรู้สึกของการมาเข้าค่ายพักแรม มีสัญญาใจอะไรให้กับอาจารย์ฝ่ายปกครอง หรือบุคคลอื่น เพื่อเป็นการยืนยันว่าคนจะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาบ้าเด็ดขาด ในอนาคตจะสามารถป้องกันตนเองจากยาบ้าได้หรือไม่ ใบที่ 2 ให้เขียนถึงตนเองว่ามีค่านับสัญญาใจอะไรที่จะมอบเป็นของขวัญให้กับชีวิตตนเองและคิดว่าตนเองจะหลงผิดไปกับยาบ้าหรือไม่ ประทับใจสิ่งใด และรู้สึกรักตนเองรวมทั้งบุคคลรอบข้างมากขึ้นหรือไม่</li> <li>4. อธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่า จดหมายฉบับที่ 1 จะมอบให้อาจารย์ที่โรงเรียน เพื่อเป็นสัญญาใจ ของนักเรียนที่มีต่ออาจารย์ จดหมายฉบับที่ 2 วิทยากรจะเก็บไว้ และ จะส่งกลับคืนไปที่บ้านนักเรียน เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนสัญญาใจ ที่นักเรียนมอบให้แก่ตนเองและครอบครัว</li> <li>5. วิทยากรนำร้องเพลง " ค่านับสัญญา " และให้นักเรียนนำจดหมาย ฉบับที่ 2 มาสอดใส่ในกล่องจดหมายที่วิทยากรเตรียมไว้หน้าชั้น</li> </ol>
การประเมินผล	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. นักเรียนส่งจดหมายครบทั้ง 2 ฉบับคือ เขียนถึงตนเอง 1 ฉบับ และเขียนถึงอาจารย์ฝ่ายปกครอง 1 ฉบับ</li> </ol>

ภาคผนวก ค

แผนการสอน

แผนสี่ประกอบการบรรยาย

ใบชี้แจงงาน

ใบงาน

ใบกรณีศึกษา

ใบความรู้

แบบประเมินผลกิจกรรมที่ 8

## แผนการสอนสุขศึกษา

เรื่อง	ความรู้เรื่องยาบ้า
สถานที่	ห้องโสต ชั้น 2 โรงเรียนบางปะอิน "ราชานุเคราะห์ 1"
กลุ่มเป้าหมาย	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เข้าร่วมโครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า
จำนวน	จำนวน 30 คน
เวลา	60 นาที
วัตถุประสงค์ทั่วไป เพื่อให้นักเรียน	
	<ol style="list-style-type: none"><li>1. ทราบถึงสถานการณ์ของยาบ้า ตลอดจนข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับยาบ้า</li><li>2. มีความรู้ความเข้าใจถึงโทษ พิษภัยจากการเสพยาบ้า</li><li>3. ทราบแนวทางการปฏิบัติในการป้องกันยาบ้า การบำบัดรักษายาบ้า</li><li>4. ทราบบทลงโทษทางกฎหมายต่อผู้เสพ และผู้จำหน่ายยาบ้า</li></ol>

วัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	กิจกรรม	อุปกรณ์	การประเมินผล
<p>เมื่อจบการสอนแล้ว นักเรียนสามารถ</p> <p>1. บอกถึงสถานการณ์ ของปัญหาที่ยาบาที่ เกิดขึ้นกับนักเรียน และที่เกิดขึ้นใน โรงเรียนได้</p>	<p>เนื้อหา</p> <p>ปัจจุบันปัญหาเสพติดที่กำลังแพร่ระบาดเข้ามาสู่กลุ่มเยาวชน ในวัยเรียนอย่างรวดเร็ว เป็นบ่อนทำลายสุขภาพ ทั้งร่างกายและจิตใจ ของผู้เสพ ตลอดจนบุคคลรอบข้าง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ นั่นคือ ยาบา ด้วยฤทธิ์ความร้ายแรงของยาบา สามารถทำลายอนาคต ที่สดใสของเยาวชนไทยได้ อย่างมากมายและรวดเร็ว จากข่าวทางหนังสือพิมพ์ จะพบว่าปัญหาที่ยาบาเกิดขึ้นกับ นักเรียนแทบทุกอัน ซึ่งในขณะนี้ทั่วประเทศมีคนไทย เสพติดยาบา ประมาณ 257,965 คน มากกว่าคนเสพติดเฮโรอีน ซึ่งมีประมาณ 214,180 คน ในจำนวนของคนเสพติดยาบาคงกล่าว เป็นกลุ่ม นักเรียนที่เสพติดยาบา ถึง 71,666 คน และ จากการสำรวจการเสพ ยาบาในสถานศึกษา โดยการสุ่มตรวจใบใส่สาจะจากนักเรียน นักศึกษา</p>	<p>ป็นผู้นำ</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- แนะนำผู้วิจัยและแนะนำ วิทยากรรวม จากกองสารวัตร นักเรียนและวิทยาลัยพยาบาล เกื้อการุณย์ เพื่อตอบข้อซัก ถามในช่วงท่าย</li> <li>- ชักถามนักเรียนเกี่ยวกับ สถานการณ์ของยาบา ใน โรงเรียน</li> <li>- บรรยายประกอบแผ่นใส หัวข้อข่าวจากหนังสือพิมพ์ เกี่ยวกับปัญหาที่ยาบาที่เกิดขึ้น กับนักเรียน</li> <li>- ให้นักเรียนดูวิดีโอเรื่อง ยาบาในสถานศึกษา (สำหรับ นักเรียน)</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- แผ่นใส</li> <li>- วิดีโอเทป</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- จากการตอบ คำถาม</li> <li>- สังเกตจากความ สนใจ</li> <li>- สังเกตจากการ แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับเรื่องราวใน วิดีโอเทปและสถาน การณ์ปัญหา ยาบาได้</li> </ul>

วัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	กิจกรรม	อุปกรณ์	การประเมินผล
	<p>ทั่วประเทศของกระทรวงสาธารณสุข ระหว่างเดือนตุลาคม 2530 ถึงเดือนกันยายน 2539 พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาของภาครัฐทั้งประเทศ 2,420,365 คน มีนักเรียนที่เสพยาถึง 25,898 คน และจากสถิติของกองบับัตรรักษา ตำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในปี พ.ศ. 2538 พบว่า นักเรียนเสพยาบ้างเพิ่มขึ้นมากที่สุด ดังสถิติ เมื่อปีพ.ศ. 2534 พบนักเรียนเข้ารับการบำบัดรักษายาบาเพียง 3 คน แต่ในปี พ.ศ. 2538 พบนักเรียนเข้ารับการบำบัดรักษายาบา 534 คน คือ เพิ่มขึ้นถึง 178 เท่าตัว และถ้าสรุปพบการเข้ารับการบำบัดรักษายาบาเฉพาะนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด คือ 293 คน คิดเป็นร้อยละ 54.8 ในช่วงปีพ.ศ. 2538</p> <p>ด้วยสาเหตุที่นักเรียนเป็นกลุ่มที่มีกำลังเงินในการซื้อขายมากกว่าวัยรุ่นกลุ่มอื่นๆ ประกอบกับเป็นวัยที่กำลังก้าวสู่ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ จึงทำให้วัยรุ่น ถูกชักชวน ล่อลวง ให้ลองมีวเมากันยาบาได้อย่างง่ายดาย ทำให้นักเรียนต้องสูญเสียอนาคตที่สดใสไป ทำให้โรงเรียนและชุมชนขาดเยาวชนที่ดี ที่กำลังจะเป็นอนาคตของชาติ</p>			

วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	กิจกรรม	อุปกรณ์	การประเมินผล
<p>2. บอกความหมายของยา สาเหตุของการเสพยา อาการที่เกิดขึ้นจากการเสพยา ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้ยา แนวทางการป้องกันยา และการบำบัดรักษา</p>	<p>เนื้อหา หมายถึง ยาเสพติดประเภทกระตุ้นประสาท โดยเฉพาะระบบประสาทส่วนกลาง ทำให้ตื่นตัว ตื่นเต้น ไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ความคิดอ่านผ่องใสขึ้นขณะหนึ่ง กระตุนหัวใจ ทำให้ไม่ยอมกินอาหาร เมื่อเสพเป็นเวลานานๆ ร่างกายจะทรุดโทรม จนถึงขั้นเป็นโรคจิตได้</p> <p>สาเหตุของยาเสพยา ในนี้ก็มีดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. จากการแพร่ระบาด ในอดีตยาเป็นยาเสพติดที่ไม่ค่อยแพร่หลายในกลุ่มนักเรียน จะแพร่หลายมากในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน กรรมกร คนขับรถบรรทุก กลุ่มอาชีพที่ทำงานกลางคืน วัตถุประสงค์ของการเสพเพื่อเพิ่มพลังหรือกำลังในการทำงาน เพิ่มระยะเวลาในการทำงาน ต่อมา ได้แพร่ระบาดเข้ามาสู่กลุ่มนักเรียน นักศึกษาด้วยสาเหตุเพื่อการเพิ่มเวลาในการดูหนังสื่อได้ทนได้นานขึ้น แต่กลับไม่ทราบถึงผลร้ายที่ตามมา ได้แพร่ระบาดเข้ามาสู่กลุ่มนักเรียน นักศึกษาด้วยสาเหตุเพื่อการเพิ่มเวลาในการดูหนังสื่อได้ทนได้นานขึ้น แต่กลับไม่ทราบถึงผลร้ายที่ตามมาคือ จะบ่งทำให้ประสิทธิภาพในการท่องจำลดลง ผลการเรียนรู้ต่ำลงด้วย อีกทั้งทำให้สุขภาพทรุดโทรมมากยิ่งขึ้น และจากมาตรการทางกฎหมายในอดีตที่ไม่เข้มงวด ไม่ได้เด็ดขาด ทำให้ยาแพร่ระบาดไปทั่วประเทศ จนกระทั่งเข้ามาสู่กลุ่มของเยาวชนที่เป็นนักเรียน โดยเฉพาะวัยรุ่น ได้อย่างรวดเร็ว เพราะเป็นวัยที่ถูกล่อลวงให้เสพได้ง่าย</li> </ol>	<p>ขั้นสอน</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- บรรยายประกอบแผ่นใส</li> <li>- ให้แสดงความความคิดเห็นเกี่ยวกับ ความหมายของยา โดยให้ตัวแทนกลุ่มออกมาสรุปทุกกลุ่ม หน้าที่</li> <li>- ชักถามถึงผลที่เกิดจากการเสพยา สาเหตุของการเสพยา อาการจากการเสพยา และผลกระทบจากการเสพยา</li> <li>- ชักถาม แนวทางการป้องกันยา และการบำบัดรักษา</li> </ul>	<p>- แผ่นใส</p>	<p>- จากการตอบคำถาม ความหมายของยาได้อย่างถูกต้อง</p> <p>- จากการแสดงความคิดเห็นในเรื่องสาเหตุของการเสพยา อาการจากการเสพยา ผลกระทบจากการใช้ยา</p> <p>- จากการตอบคำถามเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันยาได้อย่างถูกต้อง</p> <p>- สังเกตจากความสัมพันธ์ของระบบขยาย</p>

วัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	กิจกรรม	อุปกรณ์	การประเมินผล
	<p>2. จากความเชื่อผิดๆ นักเรียนบางคนมีความเชื่อว่า การเสพยาสามารถทำให้ตนเองมีพลังมากกว่าคนอื่น ๆ เรียนหนังสือเก่ง ทองคำทำได้มากกว่าเดิม เป็นที่ยอมรับของเพื่อน โทกและได้กลายเป็นแม่พั้นของวัยรุ่นที่ต้องการเป็นผู้นำ กลัวกลุ่มเพื่อนไม่ยอมรับ หรือ นักเรียนบางคนมีปัญหาทางสุขภาพ ไม่แข็งแรง กลัวว่าจะไม่มีเพื่อน จึงมีความเชื่อว่าต้องเสพยาจะได้รวมกลุ่มกับเพื่อน ๆ ได้ หรือ นักเรียนบางคนมีความเชื่อว่าเสพยาครั้งเดียวไม่คิดแน่นอน สุดท้ายก็ต้องเสพติดยาไปในที่สุด</p> <p>3. มีปัญหาครอบครัว นักเรียนบางคนเสพยาเนื่องจากปัญหาครอบครัวจากพ่อแม่ หรือ บุคคลในครอบครัว เช่น ไม่ค่อยมีเวลาให้ลูก ชอบทะเลาะเบาะแว้งจนนักเรียนเกิดความกดดัน หรือ ชอบตามใจลูกมากเกินไป ขาดความเอาใจใส่ ไม่เข้าใจธรรมชาติของวัยรุ่น จึงทำให้วัยรุ่นหันไปพึ่งยาได้</p> <p>4. มีปัญหาเรื่องเรียน นักเรียนบางคนเป็นคนเรียนอ่อน หรือ ในช่วงใกล้สอบอ่านหนังสือไม่ทัน เมื่อถูกเพื่อนที่เสพยาชักจูงก็หลงเชื่อได้ง่ายเพราะอยากเรียนเก่ง</p>			

วัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	กิจกรรม	อุปกรณ์	การประเมินผล
	<p>5. จากการถูกชักชวน โดยถูกชักชวนจากเพื่อนที่เสพติดยาบ้า อยู่แล้วและอยากให้เพื่อนคิด เพื่อให้เพื่อนมีความเข้าใจเหมือนกับตนแล้ว เมื่อเพื่อนเสพติดแล้ว ก็จะขอเงินเพื่อนฝูงมาซื้อขายยาเสพติดด้วยกัน นักเรียนบางคนถูกชักชวนจากพวกที่ขายยาเสพติดโดยจะโฆษณาชักจูง ถึงคุณภาพของยาเสพติดว่าดีต่างๆ นานา เช่น ทำให้สมองปลอดโปร่ง เหมาะแก่การเรียน หรือชักจูงในช่วงไปเที่ยวด้วยกัน หรือขณะมีนมมาสุรา จึงเกิดการเสพติดยาบ้าได้</p> <p>6. จากการอยากลอง เนื่องจากนักเรียนบางคน อยากรู้รสชาติ ของยาเสพติดว่าเป็นอย่างไร โดยคิดว่าคงไม่คิดงายๆ แต่เมื่อทดลอง เสพเข้าไปแล้วก็ไม่สามารถเลิกได้ เนื่องจากยาเสพติดในปัจจุบัน เช่น ยาบ้า เฮโรอีน เสพได้ง่ายเพียงเสฟสองสามครั้งก็ติดแล้ว</p> <p>7. จากการถูกสับสนประมาท เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากลอง มีความต้องการเข้ากับเพื่อน ต้องการเป็นที่ยอมรับของเพศตรงข้าม เมื่อถูกเพื่อนที่เสพติดยาบ้าทักทาย หรือ ถูก สบประมาท ในทำนอง "ถ้าไม่เสฟ ไม่ใช่ลูกผู้ชาย" โดยขาดความรู้สึกรู้สึก คิดเพื่อแสดงความกล้าของตน อาจเพื่อนฝูง อวดเพศตรงข้าม จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เสพติดยาบ้าได้เช่นกัน</p>			

วัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	กิจกรรม	อุปกรณ์	การประเมินผล
	<p><b>อาการของผู้เสียหาย</b> แบ่งออกเป็นลักษณะต่าง ๆ ดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. อาการทางกาย</li> <li>2. อาการทางจิต</li> <li>3. อาการของการเลิกเสพ/หมดฤทธิ์ยา</li> <li>4. อาการของการขาดยา</li> </ol> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. อาการทางกาย ผู้เสียหายบางคนตั้งแต่ 20-30 มลติกรัมต่อวัน จะทำให้เกิดอาการของกาวยึดติดยาได้ ที่พบเห็นบ่อย ๆ มีดังนี้ <ul style="list-style-type: none"> <li>- เบื่ออาหาร มีกลิ่น หูดมาก คื่นเตนงาย กลืนได้ ความดันโลหิตสูง หัวใจเต้นเร็วขึ้น อยู่ได้นานโดยไม่ตองนอน เหงื่อออก ท้องเสีย ปากแห้ง จมูกแห้ง ริมฝีปากแตกทำให้ต้องเสียวริมฝีปากบ่อย ๆ หงุดหงิด อุนเฉียว ขอบทะเลาะวิวาท สูบบุหรี่จัดมวนตอมวน</li> </ul> </li> <li>2. อาการทางจิต หรือเป็นบ้า จะเกิดขึ้นกับบุคคลที่เสพยาบ้าได้ระยะหนึ่ง มีลักษณะอาการคล้ายคนที่เป็นโรคจิตชนิดหวาดระแวงมาก เช่น อยู่ ๆ ก็เอะอะว่าจะมีคนมาทำร้าย เห็นภาพหลอน ก้าวร้าวเอะอะไววาย เหล่านี้ จะมีอันตรายกับตัวเองถึงตายได้และอาจเป็นอันตรายต่อผู้อื่นได้เช่นกัน เพราะผู้เสพมีความหลงผิดคิดว่าจะมีคนมาทำร้าย เห็นภาพหลอน ก้าวร้าว เอะอะไววาย เหล่านี้จะมีอันตราย</li> </ol>			

วัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	กิจกรรม	อุปกรณ์	การประเมินผล
	<p>กับตัวเองถึงตายได้และอาจเป็นอันตรายต่อผู้อื่นได้เช่นกันเพราะผู้เสพมีความหลงผิดคิดว่าจะมีคนมาทำร้ายตน ก็อาจทำร้ายคนอื่นก่อนได้ซึ่งเกิดจากการเสพยาบ้า ปริมาณ 50 มิลลิกรัมต่อวัน ติดต่อกัน 3 วัน อาจกระตุ้นให้เกิดอาการผิดปกติทางจิตได้</p> <p>3. อาการของการเลิกเสพ/หมดฤทธิ์ยา ผู้ที่เลิกเสพยาบ้าภายหลังเสพมานานต่อเนื่องกัน จะมีอาการทางร่างกายแต่เพียงเล็กน้อยที่เห็นชัดเจนคือ อ่อนเพลีย ซึมเศร้า บางครั้งใจคอหงุดหงิด ออยากไดยาอีก ส่วนในรายที่เสพเป็นครั้งคราว เมื่อหายหมดฤทธิ์อาการที่มักพบคือ ปวดตามกล้ามเนื้อ ง่วงนอนจัด หัวใจเต้นเร็ว วิงเวียน อ่อนเพลียมาก ซึมเศร้าไม่มีชีวิตจิตใจ มือสั่น</p> <p>4. อาการของอาการขาดยา ผู้เสพยาบ้าเมื่อมีอาการถึงขั้นเสพติดยาไปแล้ว เมื่อไม่ได้เสพอีกก็เกิดอาการขาดยา ผู้เสพจะมีอาการทุกขทรมานมาก คือ รู้สึกอ่อนเพลียเพลียแรงมาก มีอาการปวดบิดในท้องเจ็บปวดตามกล้ามเนื้อมีความรู้สึกรอนจด์คล้ายกับหนาวจัดได้ มีอาการซึมเศร้ามาก มีอาการทรุนทรุข เศาะอะ อาละวาด ทำร้ายผู้อื่นอยู่ใกล้เคียงได้ ที่สำคัญอาจฆ่าตัวตายได้ เนื่องจากฤทธิ์ของอาการขาดยาไปเพียง 2 - 3 วันและมีอาการต่อเนื่องอีกเป็นอาทิตย์ๆ</p>			

วัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	กิจกรรม	อุปกรณ์	การประเมินผล
	<p>ผลจากระบบการขยายงาน ผลกระทบที่เกิดขึ้น มี 4 ประการด้วยกันคือ</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. ต่อตัวผู้เสพ</li> <li>2. ต่อครอบครัวของผู้เสพ</li> <li>3. ต่อเศรษฐกิจ</li> <li>4. ต่อสังคม</li> </ol> <p>1. ต่อตัวผู้เสพ ขยายมีฤทธิ์กระตุ้นประสาทส่วนกลาง และประสาทส่วนปลายของผู้เสพซึ่งมีผลทำให้มีอาการตื่นตัว หายง่วงนอน ความคิดอันแจ่มใส เนื่องจากถูกฤทธิ์ยากระตุ้นอยู่ตลอดเวลา กระตุ้นจนเกินความสามารถของร่างกายปกติและหากเสพยาบ้าเกินขนาดหรือเสพยาติดต่อกันเป็นเวลานาน ยิ่งก่อให้เกิดโทษและพิษภัยต่อร่างกายและจิตใจ ซึ่งทำให้เกิดอาการประสาทหลอนหรือ ไรจิตได้</p> <p>2. ต่อครอบครัวของผู้เสพ ขยายสามารถส่งผลกระทบต่อครอบครัวในครอบครัวของผู้เสพได้ ก่อให้เกิดปัญหาครอบครัวขาดผู้นำคือ ขาดหัวหน้าครอบครัว รายได้หรือเศรษฐกิจฝืดเคืองลงเพราะต้องนำไปแลกซื้อยาบ้าที่มีราคาจำหน่ายสูงมเสพ หรือ ผลร้ายจากยาบ้าทำให้ผู้เสพประสบอุบัติเหตุ ต้องสูญเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล หาก</p>			

วัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	กิจกรรม	อุปกรณ์	การประเมินผล
	<p>หัวหน้าครอบครัวเสด็จเยือนบ้านทำให้ครอบครัวเกิดความอบอุ่น ญาติการ ดูแลจากบิดา ทำให้บุตรธิดา เกิดพฤติกรรมเป็นขงเบนไปในทางที่ผิด หรือหันไปพึ่งยาเสพติดได้</p> <p>3. ต่อเสริมธุรกิจ ข้าราชการส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจทั้งต่อ ตนเอง หรือ ต่อครอบครัวได้ คือจะพบว่าความสูญเสียที่เกิดขึ้นสูงกว่า รายได้หรือรายรับที่คาดว่าจะได้รับอย่างมากเลย ซึ่งการเสพยาบอาจ จะช่วยให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นไม่มากเท่าใดนัก แต่หากเกิดอุบัติเหตุขึ้น แล้ว จะก่อให้เกิดความสูญเสียอย่างมากต่อชีวิตตนเอง ต่อชีวิตผู้อื่น ต่อทรัพย์สินของตนเองและต่อทรัพย์สินของผู้อื่น</p> <p>4. ต่อสังคม ข้าราชการส่งผลกระทบต่อสังคมได้ คือ ก่อให้ เกิดปัญหาอาชญากรรม บัญหาความสูญเสียต่อบุคคล หรือสังคมส่วน รวม ปัญหาการว่างงาน ปัญหาครอบครัว เช่น ปัญหาเด็กขาดความ อบอุ่น</p> <p>แนวทางการป้องกันยับยั้ง การป้องกันยาสูบโดยตัวนักเรียนเอง มีหลักอยู่ 3 ประการ คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. การปฏิบัติ</li> <li>2. การรู้ใช้เวลา</li> </ol>			

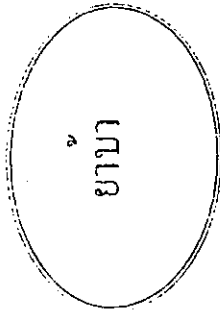
วัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	กิจกรรม	อุปกรณ์	การประเมินผล
	<p>3. การรู้จักแก้ปัญหา</p> <p>1. การรู้ปฏิเสธเป็นแนวทางหนึ่งที่นักเรียนจะควรรู้จักการปฏิเสธเพื่อน หรือบุคคลอื่นที่มาชักชวน หรือล่อลวงให้เสพยาบ้า โดยรู้จักการปฏิเสธด้วยความรู้สึก ทักษะที่รักขานำใจของผู้มาชักชวน ตลอดจนการรักษาผลประโยชน์ของตนเองในการป้องกันยาบ้าไม่ให้เสียเพื่อน หรือมิตรภาพ</p> <p>2. การรู้จักใช้เวลา การที่นักเรียนรู้จักแบ่งเวลาหลังเลิกเรียนแล้วไปทำกิจกรรมที่ประโยชน์ เช่น ทำการบ้านกับเพื่อน เล่นกีฬา ทำงานอดิเรก ทำงานบ้าน ช่วยงานที่บ้าน เป็นต้น เพื่อที่จะได้ไม่มีเวลาหันเหมาสูยาเสพติดได้ หรือ มามั่วสุมเสพยาบ้ากับกลุ่มเพื่อนได้ ถือนักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์</p> <p>3. การรู้จักแก้ปัญหา เป็นความสามารถของนักเรียนส่วนบุคคลที่จะต้องรู้จักคิด พิจารณาแก้ปัญหา เมื่อประสบกับปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาการเรียน ปัญหาครอบครัว ปัญหาการคบเพื่อน เป็นต้น โดยไม่ใช้วิธีการพึ่งพายาบาเป็นทางแก้ปัญหาต่างๆ ดังกล่าว ดังนั้นนักเรียนควรได้ครอบงำอย่างรอบคอบถึงผลเสีย และโทษพิษภัยของยาบาอย่างถ่องแท้ เพื่อจะได้ไม่เป็นมหาสของยาบา</p>			

วัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	กิจกรรม	อุปกรณ์	การประเมินผล
	<p>การบำบัดรักษาผู้ที่เสพติดยาบ้า การบำบัดรักษาผู้ที่เสพติดยาบ้า สิ่งสำคัญอยู่ที่ความตั้งใจจริงในการเลิก เนื่องจากยาบ้าเป็นยาเสพติด ที่มีคุณสมบัติที่โหดเหี้ยม มีอาการออกฤทธิ์ทางประสาทอย่างรุนแรง เช่นเดียวกับ เฮโรอีน ทินเนอร์ และที่สำคัญ สารพวกนี้ทำลายสมองและอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายด้วย ดังนั้นการบำบัดรักษา จึงสำคัญที่ความตั้งใจจริง ซึ่งขั้นตอนการบำบัดรักษาที่สำคัญ มี 4 ขั้นตอน คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. ขั้นเตรียมการก่อนการรักษา</li> <li>2. ขั้นการรักษาทางยา</li> <li>3. ขั้นการฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ</li> <li>4. ขั้นการติดตามหลังรักษา</li> </ol> <p>1. ขั้นเตรียมการก่อนการรักษา ใช้เวลาประมาณ 1-4 สัปดาห์ เจ้าหน้าที่จากสถานบำบัดจะทำการสัมภาษณ์ ชักถามประวัติ เยี่ยมบ้านและให้คำปรึกษาเพื่อเตรียมให้ผู้ติดยาพร้อมที่จะปรับตัว ก่อนเข้ารับการบำบัดรักษา เช่น ถ้าเรียน ลางาน เพราะการรักษาจะได้ต่อเนื่อง และเป็นการเตรียมครอบครัวของผู้ติดยาให้พร้อม เพราะจะต้องเป็นผู้ได้รับคำแนะนำนำไปถ่ายทอดให้แก่ผู้ติดยาต่อไป</p>			

วัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	กิจกรรม	อุปกรณ์	การประเมินผล
3. บอกรังโทษทางกฎหมายสำหรับผู้เสพ, ผู้ขาย, ส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพ และโทษสูงสุดแก่เยาวชน	<p>2. ขั้นการรักษาทางยา แพทย์จะเฝ้ารักษาตามอาการเป็นรายๆ ไป</p> <p>3. ขั้นการฟื้นฟูร่างกายและจิตใจ การฟื้นฟูร่างกาย จะให้อาหาร วิตามิน แร่ธาตุให้เพียงพอ มีการรักษาโรคแทรกซ้อนต่างๆ เช่น โรคขาดอาหาร วัณโรคปอด โรคโลหิตจาง โรคกระเพาะลำไส้ การฟื้นฟูทางจิตใจ จะกระทำโดยวิธีการทำจิตบำบัด เพื่อให้ผู้ติดยาสามารถปรับตัวได้ เมื่อออกไปสู่สังคมภายนอกหลังจากรับการบำบัดรักษา</p> <p>4. ขั้นการติดตามหลังรักษา จะมีนักสังคมสงเคราะห์คอยติดตามดูแล ให้คำแนะนำต่อไปอีกเป็นระยะๆ อย่างน้อย 1 ปี เพื่อประทับประกันและส่งเสริมให้ผู้ป่วย สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมในครอบครัวและในชุมชนได้ด้วย</p> <p>ปัจจุบันโทษทางกฎหมายสำหรับผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาบ้าให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษประเภท 1 พ.ศ.2522 โดยโทษทางกฎหมายสำหรับความผิดต่างๆ มีดังนี้</p> <p>ผู้เสพ : ระวังโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือน - 10 ปี และปรับตั้งแต่ 5,000 - 100,000 บาท</p>	<p>- ชักถามถึงโทษสูงสุดของการกระทำผิดเกี่ยวกับยาบ้า</p> <p>- การบรรยายประกอบแผ่นใส</p>	<p>- แผ่นใส</p>	<p>- จากคำตอบคำถาม ในเรื่องโทษทางกฎหมาย ของผู้เสพ ผู้ขายส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพและโทษทางกฎหมายสูงสุด</p>

วัตถุประสงค์ เชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	กิจกรรม	อุปกรณ์	การประเมินผล
	<p>ผู้ประสงค์มีให้ผู้อื่นเสีย : ระวังโทษจำคุก 1 - 5 ปี และปรับตั้งแต่ 10,000 - 50,000 บาท</p> <p>ผู้ผลิต นำเข้า ส่งออก เพื่อจำหน่าย : จะถูกประหารชีวิต</p> <p>ผู้จำหน่าย หรือ มีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายปริมาณคำนวณเป็นสารบริสุทธิ์เกิน 100 กรัม : ระวังโทษจำคุกตลอดชีวิตหรือประหารชีวิต</p> <p>การได้รับความรู้เกี่ยวกับยาบ้า เป็นประโยชน์อย่างหนึ่งที่นักเรียนสามารถนำไปคิดวิเคราะห์ ทำความเข้าใจถึงปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนในขณะนี้ได้ในระดับหนึ่ง จากสถานการณ์ปัญหาข้างต้นในปัจจุบัน ทำให้นักเรียนรับทราบถึงปัญหา ความรุนแรง ไทยและพิษภัยต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็นตัวนักเรียน เพื่อนนักเรียน บุคคลในครอบครัว สังคมและประเทศชาติ ด้วยความร้ายกาจของยาบ้า ดังนั้นการรู้จักคิดหาแนวทางป้องกันยาบ้าที่ถูกต้อง จะเป็นหนทางที่สามารถป้องกันตนเองให้ห่างไกลจากยาบ้าได้ โดยอาศัยหลัก 3 ร คือ รับผิดชอบ รู้ใช้เวลาและรู้แก้ปัญหา นักเรียนก็จะไม่ตกเป็นทาสของยาบ้าอย่างแน่นอน</p>	<p>ขั้นสรุป</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- สรุปประเด็นสำคัญของเนื้อหาที่บรรยาย</li> <li>- เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามโดยเชิญวิทยากรรวมตัวของสองชั้นให้นักเรียน</li> <li>- เสนอแผนใบสรุปแนวทางการป้องกันยาบ้าในนักเรียน</li> </ul>	<p>- แผนใบ</p>	<p>เกี่ยวกับยาบ้าได้ อย่างถูกต้อง</p> <p>- สังเกตจากการให้ความสนใจในการซักถามและพร้อมให้วิทยากร</p>





มหันตภัยของเขาวงกต



สถานการณ์ยาชา

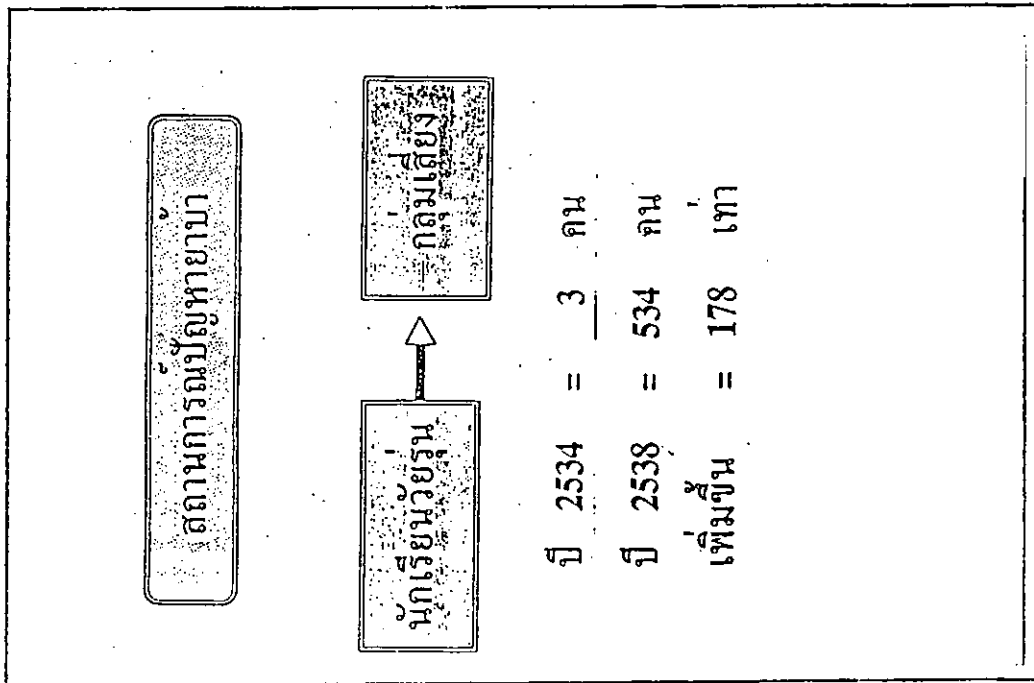
กมลเตียง

นักเรียนวัยรุ่น

ปี 2534 = 3 คน

ปี 2538 = 534 คน

เพิ่มขึ้น = 178 เท่า

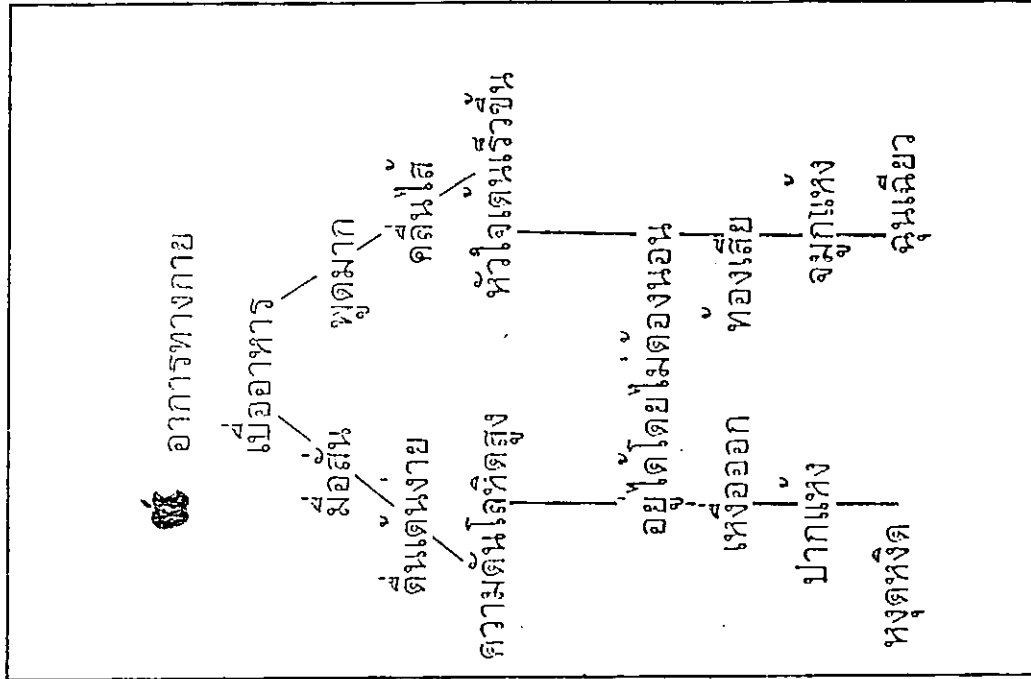
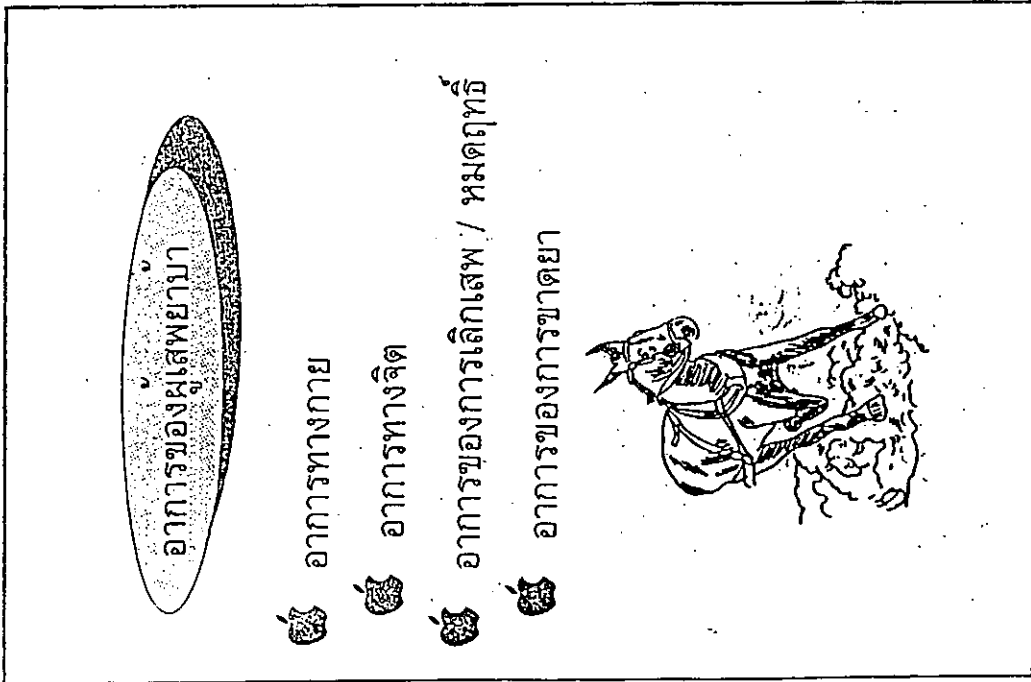


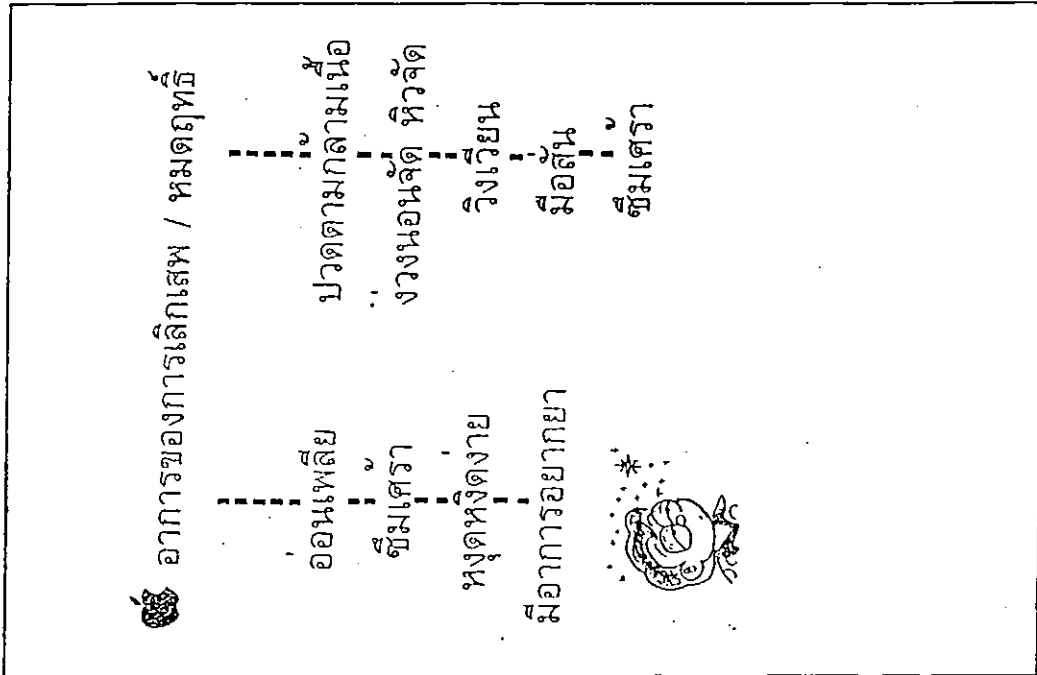
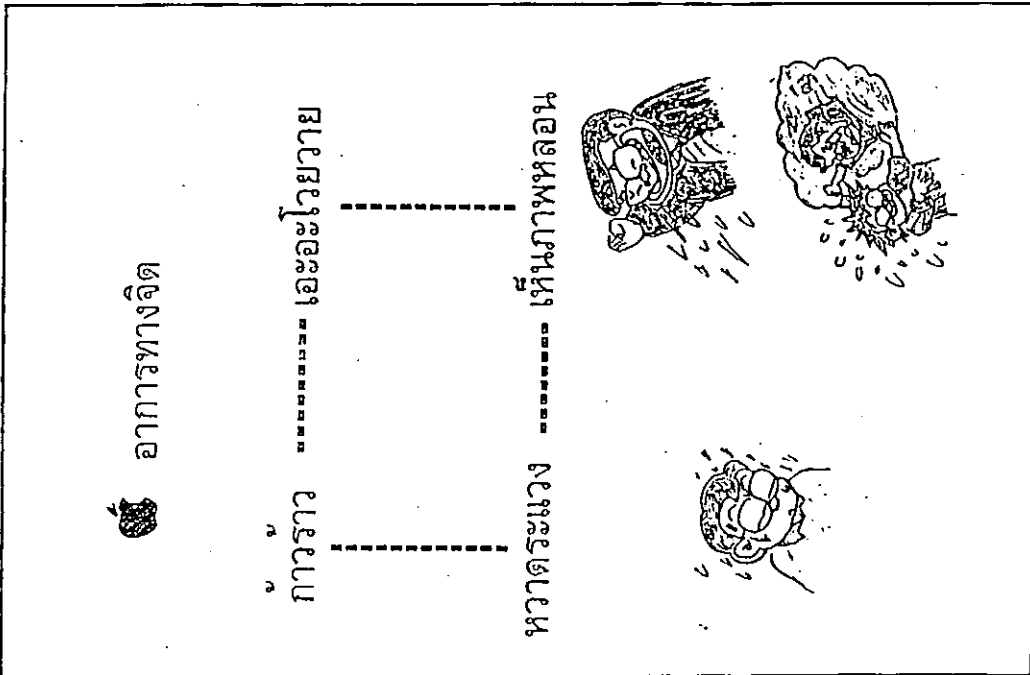
ยาบ้า หมายถึง ยาเสพติดประเภท  
 กระตุ่นประเภท โดยเฉพาะระบบประสาท  
 ส่วนกลาง ทำให้ตื่นตัว ตื่นเต้น ไม่รู้จัก  
 เหน็ดเหนื่อย ความคิดอ่านต้องเสี้ยวขณะ  
 หนึ่ง กระตุ่นหัวใจ ทำให้ไม่อยากอาหาร  
 เมื่อเสพเป็นเวลานานๆ ร่างกายจะ  
 ทรุดโทรม จนถึงขั้นเป็นโรคจิตได้



สาเหตุของการเสพยาบ้า

- \* การแพร่ระบาด
- \* ความเชื่อที่ผิด ๆ
- \* มีปัญหาครอบครัว
- \* มีปัญหาเรื่องเรียน
- \* ถูกชักชวน
- \* อายากลอง
- \* ถูกสบประมาท





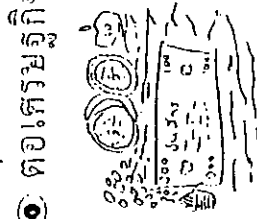
### อาการของการขาดยา

- @ ไม่มีเรี่ยวแรง
- @ ปวดบิดในท้อง
- @ ปวดตามกล้ามเนื้อ
- @ มีอารมณ์เศร้ามาก
- @ ทำร้ายผู้อื่น
- @ อาจฆ่าตัวตายได้



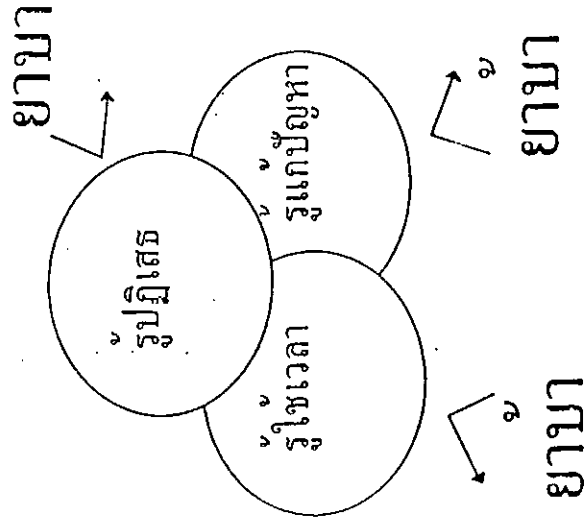
### ผลกระทบจากการใช้ยา

- ตอตัวผู้เสพยา
- ตอครอบครัวของผู้เสพยา
- ตอเศรษฐกิจ
- ตอสังคม





แนวทางการป้องกันยาบ้า



โทษทางกฎหมายสำหรับผู้กระทำผิด  
เกี่ยวกับยาบ้า

- \* พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ประเภทที่ 1
- \* ผู้เสพ จำคุกตั้งแต่ 6 เดือน - 10 ปี ปรับ 5,000 - 100,000 บาท
- \* ผู้ยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพ จำคุก 1 - 5 ปี ปรับ 10,000 - 50,000 บาท
- \* โทษสูงสุดคือ ประหารชีวิต



## ใบชี้แจงงาน

### กิจกรรมที่ 3 " โทษมหันต์ของยาบ้า"

#### วิธีดำเนินการ

1. ให้นักเรียนศึกษาใบงานที่แจกให้
2. ปฏิบัติกิจกรรมตามใบงาน ให้ครบถ้วนตามเวลาที่กำหนด

#### เวลา

1. ระดมความคิด 20 นาที
2. ตัวแทนออกมาอภิปราย กลุ่มละ 5 นาที

#### วิทยากรประจำกลุ่ม

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

หมายเหตุ : ขยายขนาดลงแผ่นใส

### ใบกรณีศึกษา : กลุ่มที่ 1

เด็กชายอำนาจ อายุ 15 ปี เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนมีชื่อแห่งหนึ่ง เป็นเด็กที่มีสุขภาพแข็งแรง วันหนึ่ง ญาติและผู้ปกครองสังเกตเห็นว่า อำนาจมีรูปร่าง ผอมลง ซีด และท่าทางคู่อ่อนเพลียเป็นประจำ กลางวันจะนอนหลับส่วนกลางคืนจะกระฉับกระเฉง เมื่ออยู่ใกล้ๆ จะมีกลิ่นเหม็นคล้ายคนสูบบุหรี่

ต่อมาทางโรงเรียนแจ้งว่า เด็กชายอำนาจขาดเรียนเป็นประจำและอาจถูกพิจารณาให้ออกจากโรงเรียน ไม่นานนัก อำนาจก็ถูกทางโรงเรียนจับได้ ขณะเสพยาบ้ากับเพื่อนโดยใช้วิธีสูดดมควัน ผู้ปกครองจึงส่งไปอยู่กับญาติที่จังหวัดอื่น อำนาจมีสุขภาพดีขึ้น อ้วนสมบุรณ์ขึ้นมา แต่เมื่อรับกลับมาอยู่บ้านก็กลับไปเสพยาบ้าอีก เนื่องจากเพื่อนชักชวน ทั้งๆ ที่ผู้ปกครองและญาติคอยเฝ้าระวังอยู่ตลอดเวลา

### ใบกรณีศึกษา : กลุ่มที่ 2

เด็กชายคำ อายุ 15 ปี เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนมีชื่อแห่งหนึ่ง เสพติดยาบ้ามาเป็นเวลา 1 ปีเต็ม ด้วยวิธีสูดดมกับเพื่อน ค้นเหตุเพราะความอยากลองและเพื่อน ท้าทาย แอบเสพกันที่บ้านเพื่อน บางครั้งก็เสพหลังโรงเรียน การเสพในระยะหลังๆ เด็กชายคำใช้ ปริมาณยาเพิ่มมากขึ้น ทำให้เด็กชายคำมีอาการปวดศีรษะมาก ซึม อ่อนเพลีย ค่อมมาเริ่มมีอาการที่ น่ากลัวมากขึ้น คือ พุดไม่ซัด นอนไม่หลับ กระวนกระวาย บางครั้งไม่ยอมพูด ชอบหวาดระแวงเป็น บางครั้ง กลัวคนจะมาทำร้าย

จากอาการที่ปรากฏ ทำให้ผู้ปกครองตกใจเป็นอย่างมาก จึงได้นำเด็กชายคำไปรับการตรวจ รักษาที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง ซึ่งแพทย์ได้ลงความเห็นว่ เด็กชายคำมีอาการทางจิตเนื่องจากได้รับพิษ ของยาบ้าเป็นเวลานาน การรักษาอาการที่เกิดขึ้นไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ เพียงแค่ระงับอาการ กระวนกระวายได้ด้วยยาเท่านั้น

### ใบกรณีศึกษา : กลุ่มที่ 3

เด็กชายองอาจ อายุ 15 ปี เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนแห่งหนึ่ง เคยเสพติด ยาบ้าขณะเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพราะตนเองอยากเสพมากและถูกเพื่อนชักชวนขณะเรียนอยู่ ชั้น ม.1 และ ม.2 จริงๆ แล้วองอาจก็คงไม่คิดที่จะลองเสพ แค่ออขึ้นชั้น ม. 3 เห็นเพื่อนสนิทยังเสพอยู่ ก็เกิดความอยากลอง คิดว่าตนเองคงไม่คิดแน่นอน จนนั้นก็เสพมาเรื่อยๆ จนคิด เลิกไม่ได้ และ เริ่มขายค้าย เพราะหลังจากที่เสพติดแล้วจำเป็นต้องใช้เงินจำนวนมากเพื่อซื้อมาเสพได้อย่างเพียงพอ เพราะลำพังเงินที่พ่อแม่ให้มาโรงเรียนนั้นไม่เพียงพอ

ไม่นานนักองอาจได้พบว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ มากมายเกี่ยวกับตนเอง คือ ผลการเรียนตกต่ำลงไม่อยากไปเรียนหนังสือ โดคะเรียนบ่อยมาก ร่างกายก็ทรุดโทรม มีกลิ่นตัวแรง ซึ่งองอาจ ได้พยายามเลิกเสพยาบ้าหลายครั้ง แต่เลิกไม่ได้เพราะต้องมาเจอเพื่อนสนิทที่ติดยาที่โรงเรียนอีกและ พยายามคบเพื่อนกลุ่มใหม่แต่ก็ไม่มีใครยอมคบด้วย จึงหันกลับไปเสพอีกและครั้งนี้ได้ขโมยเงินและ เครื่องเพชรของผู้ปกครองไปขายและหนีไปอยู่กับเพื่อน จนกระทั่งถูกตำรวจจับกุมแล้วถูกนำส่งเข้า รับการบำบัดรักษาที่โรงพยาบาลธัญญารักษ์จนหายเป็นปกติ

### ใบกรณีศึกษา : กลุ่มที่ 4

เด็กชายเกษม อายุ 14 ปี เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนแห่งหนึ่งในกรุงเทพฯ เกษมเป็นลูกคนโตในบรรดาพี่น้อง 10 คน พ่อแม่จึงไม่ค่อยมีเวลาดูแล เกษมต้องดูแลน้องๆ ที่ยังไม่เข้าโรงเรียนทุกวัน พ่อกับแม่ของเกษมมีอาชีพรับจ้าง รายได้ไม่มากมายนักพอใช้ไปวันๆ พ่อมักจะบ่นเสมอว่า "ให้ตั้งใจเรียน" "เป็นเด็กดีนะลูก" แต่เหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันก็เกิดขึ้น คือ วันหนึ่งขณะที่เกษมกำลังจะกลับบ้านได้เดินสวนกับเพื่อนกลุ่มหนึ่งของห้องและได้ถูกชักชวนให้ไปเที่ยวที่บ้านของดำ วันนั้นเกษมถูกรบเร้าให้เสพยาบ้า ไม่กล้าปฏิเสธเพื่อนเพราะกลัวเพื่อนเสียใจ ทำให้เกษมพบกับโลกใบใหม่ที่ไม่มีเสียงน้องๆ ร้องแงงและคอยรบกวนเขาอยู่ตลอดเวลา เกษมกระทำเช่นนี้อยู่ 2 เดือน พ่อกับแม่เริ่มสังเกตเห็นเกษมไม่สดใส ราวเรียงเหมือนแต่ก่อน กลับบ้านคิดเวลา ไม่ช่วยดูแลน้องๆ จึงปรึกษากับครูที่โรงเรียนและได้ทราบว่าเกษมสอบตกหลายวิชา บางวันไม่มาโรงเรียน คบกับเพื่อนที่เกเรและเสพยาบ้า

หลังจากนั้นเกษมถูกย้ายโรงเรียน และได้พบกับเพื่อนกลุ่มใหม่ ที่เอาใจใส่การเรียนและไม่เสพยาบ้าอีก พ่อแม่เอาใจใส่มากขึ้นและให้อภัยเขา เกษมคิดว่าตนเองยังโชคดีมากที่ไม่ถูกล่าเลิกไปมากกว่านี้ กับเจ้า "ยาบ้า" เพราะยังมีคนที่รักเราและเป็นห่วงอีกมากมายในโลกนี้

### ใบกรณีศึกษา : กลุ่มที่ 5

เด็กชายหนึ่งฤทัย อายุ 13 ปี เป็นเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนแถวชานเมืองแห่งหนึ่ง เมื่อ 6 เดือนก่อน เด็กชายหนึ่งฤทัยเป็นเด็กที่ฉลาด เรียนหนังสือเก่ง มีน้ำใจ ชอบช่วยเหลือเพื่อนฝูงและไม่ชอบขัดใจเพื่อนๆ วันหนึ่ง หนึ่งฤทัยถูกเพื่อนชวนให้ไปเป็นเพื่อนในการซื้อขายยาเสพติด หนึ่งฤทัยก็ไม่กล้าขัดใจเพื่อนจึงไปเป็นเพื่อน เวลาผ่านไป 3 สัปดาห์ เพื่อนคนนั้นก็ชักชวนหนึ่งฤทัยไปเป็นเพื่อนอยู่เสมอๆ ทำให้หนึ่งฤทัยอยากลองเสพยาบ้าง จึงขอเพื่อนลองเสพยาบ้าง เพราะคิดว่าครั้งเดียวคงไม่ติดหรอก ในที่สุดเขาก็เสพยาบ้า ปัจจุบันหนึ่งฤทัยมีร่างกายที่ผอมบาง ผิวหนังซีด เป็นโรคไต มีนิสัยก้าวร้าว หวาคระแวง หวาดกลัว คิดอยู่ตลอดเวลาว่าจะมีคนมาทำร้ายจำใครไม่ได้

ปัจจุบัน หนึ่งฤทัยอยู่ในโรงพยาบาลรักษาโรคประสาทแห่งหนึ่ง เพราะมีความผิดปกติทางจิตอย่างมาก อันเนื่องจากการเสพยาบ้าเกินขนาด โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ถูกนำส่งโรงพยาบาลด้วยอาการช็อคจากการเสพยาบ้า สุดท้ายไม่มีทางรักษาให้หายขาดได้ เพราะสมองของหนึ่งฤทัยถูกทำลายไปด้วยพิษร้ายของยาบ้าไปเสียแล้ว

## ใบชี้แจงงาน

### กิจกรรมที่ 4 "คุณค่าของชีวิต"

#### วิธีดำเนินการ

1. ให้นักเรียนศึกษากิจกรรม "คุณค่าของชีวิต" ให้ครบทุกกิจกรรม
2. กิจกรรมนี้แบ่งเป็นฐานย่อยทั้งหมด 5 ฐาน
3. การสลับเปลี่ยนฐานกิจกรรมให้เดินวนตามเข็มนาฬิกา
4. ฐานกิจกรรมมีดังนี้

ฐานที่ 1	ถ้อยถามมิตร	กลุ่มสี แดง
ฐานที่ 2	เส้นทางสู่นาคค	กลุ่มสี เขียว
ฐานที่ 3	ดาวในดวงใจ	กลุ่มสี ฟ้ำ
ฐานที่ 4	ชีวิตกับความหวัง	กลุ่มสี เหลือง
ฐานที่ 5	พัฒนาชีวิตพัฒนาจิตใจ	กลุ่มสี ชมพู

เวลา : ฐานละ 20 นาที

หมายเหตุ : ขยายขนาดลงแผ่นใส

### กลอนสรุปกิจกรรมที่ 4 "คุณค่าของชีวิต"

ทุกชีวิตเกิดมาด้วยความหวัง	มุ่งไปยังอนาคตที่สดใส
เพื่อตนเองและบุคคลในดวงใจ	จงก้าวไปตามทางอย่างมั่นคง
คบเพื่อนดีจะพาให้สมหวัง	ที่นำซึ่งเพื่อนชั่ว อย่าหลงไหล
พัฒนาทั้งร่างกายและจิตใจ	จงห่างไกลยาเสพติด "ต้องคิดเป็น"

หมายเหตุ : ขยายขนาดลงแผ่นใส

(อาจารย์ บัญญา สมบัติครนิมิตร ผู้แต่ง)

### บัตรคำเรื่อง "เพื่อนดีที่นำคบ เพื่อนชั่วที่นำซึ่ง"

#### เพื่อนดีที่นำคบ

#### เพื่อนชั่วที่นำซึ่ง

เพื่อนมีอุปการะมาก

เพื่อนที่คิดแต่พูด

เพื่อนร่วมทุกข์ร่วมสุข

เพื่อนที่ปอกลอก

เพื่อนแนะนำประโยชน์

เพื่อนชักชวนไปในทางเสียหาย

เพื่อนที่รักใคร่เพื่อนอย่างแท้จริง

## ใบความรู้ " หลักการปฏิเสธยาบ้า"

### องค์ประกอบของการปฏิเสธยาบ้า มีดังนี้

1. ปฏิเสธอย่างชัดเจนทั้งท่าทาง คำพูดและน้ำเสียง เพราะคนเรามีสิทธิปฏิเสธในสิ่งที่ตนไม่เห็นด้วย
2. ใช้ความรู้สึกเป็นข้ออ้าง ประกอบเหตุผล เพราะจะได้แย้งได้ยากกว่าการใช้เหตุผล
3. การขอ หรือ ถามความเห็นชอบ จะเป็นการรักษาน้ำใจของอีกฝ่าย ควรขอบคุณเมื่อผู้ชวนยอมรับ

### ขั้นตอนการปฏิเสธ และตัวอย่างประโยคปฏิเสธ

องค์ประกอบการปฏิเสธ	คำอธิบาย	ตัวอย่างคำพูด
1. การแสดงความรู้สึกของตนเอง หรือบอกผลดี - ผลเสียของการกระทำนั้น	เป็นการบอกความรู้สึกโดยไม่อ้างเหตุผลเพราะเหตุผลถูกโต้แย้งได้ง่าย	- ฉันไม่ชอบ - ฉันไม่อยาก
2. การขอปฏิเสธ (เสนอทางเลือก และบอกความประสงค์ที่เราตัดสินใจเลือก)	ตอบปฏิเสธอย่างชัดเจน เรามีสิทธิปฏิเสธในสิ่งที่ไม่เห็นด้วย	- ขอไม่ไปนะ
3. การถามความเห็น (ถามย้าว่า เขาเห็นด้วยกับข้อเสนอของเราหรือไม่)	เป็นการแสดงความห่วงใย ความรู้สึกของอีกฝ่ายเพื่อการปฏิเสธนุ่มนวล และรักษาความสัมพันธ์กับอีกฝ่าย	- เธอคงเข้าใจนะ - เธอคงไม่ว่าอะไรนะ
4. เมื่อผู้ชวนตอบในทำนองยอมรับหรือไม่ก็ตาม แสดงความขอบคุณและอำลาหากอีกฝ่ายยังเข้าชี้	เช่นเดียวกับข้อ 3 และอำลาเพื่อตัดการเข้าชี้	- ขอบใจนะที่ชวน - ฉันขอตัวไปก่อนนะ

ในกรณีที่ถูกเข่าชี้ หรือ พุดจาสนประมาท เพื่อให้ไปตามคำชวน

- ไม่ควรรู้สึกหวั่นไหวไปตามคำพูดนั้น
- ควรปฏิเสธช้า โดยไม่จำเป็นต้องอ้างเหตุผลประกอบ และใช้การกระทำช่วยยืนยันพร้อมกับบอกลา

คำพูดที่เหมาะสมสำหรับแต่ละขั้นตอน มีดังนี้

\* คำพูดที่ใช้แสดงความรู้สึก

- ฉันคิดว่า.....
- ฉันรู้สึก.....
- ฉันไม่สบายใจที่.....
- ฉันไม่อยากให้เกิด.....

\* คำเสนอทางเลือก

- ฉันอยากจะ.....
- อย่างนี้ดีกว่า.....
- ยังไงดีไหม.....
- อย่าให้ฉันต้อง.....

\* คำถามย้ำข้อเสนอ

- ดีไหม
- พอรับ ใจไหม
- คุณคิดว่าไ้
- คงไม่เป็นไรมากนะ

\* คำขอบคุณเพื่อสรุปเรื่องและอำลา

- ขอบคุณที่เข้าใจ
- เอาตามนั้นนะ ขอบคุณจริงๆ
- ฉันสบายใจขึ้นมากเลยที่คุณเข้าใจ
- ดีใจที่เราเห็นตรงกัน

## กิจกรรมที่ 7 "ทักษะการปฏิเสธยาบ้า"

### ใบงาน

#### สถานการณ์จำลองเกี่ยวกับทักษะการปฏิเสธยาบ้า "เรื่องชวนเพื่อนทำผิด"

ฝั้นดีและฝั้นเด่นเป็นเพื่อนกัน วันหนึ่งฝั้นดีชวนฝั้นเด่นไปดูเขาเสพยาบ้าที่หลังโรงเรียน ฝั้นเด่นไม่ยอมไป เพราะรู้ว่าการเสพยาบ้ามีแต่โทษ เป็นการทำผิดกฎของโรงเรียน และหากพ่อแม่ทราบก็คงเสียใจ แต่ฝั้นดีอุตสาหมาชวน ฝั้นเด่นจะแก้ไขสถานการณ์เช่นนี้อย่างไร

คำตอบของฝั้นเด่น : บทบาทสมมติเรื่องที่ 1

ฝั้นดี : เฮ้ยพวก.....ไปด้วยกันหน่อยซี มีของดี พรรคพวกเรานัดไว้" ฝั้นดีพูด พร้อมกับ กอดคอฝั้นเด่นจะพาเดินไปหลังโรงเรียน ฝั้นเด่นรู้ว่าฝั้นดีกำลังชวนไปดูเขาเสพยาบ้า กับเพื่อนๆ อีกกลุ่มหนึ่งของเขา

ฝั้นเด่น : "....." พยายามบอกความรู้สึกของตนเอง ที่มีต่อการ เสพยาบ้า หรือ บอกผลดี-ผลเสียของการกระทำนั้น

ฝั้นดี : "คิดมากนะ พวกกันทั้งนั้นจะได้รู้จักกันไว้ ไม่มีใครเขาบังคับนายหรอก"

ฝั้นเด่น : "....." บอกความประสงค์และข้อเสนอของตน

ฝั้นดี : "เฮ้ยลูกผู้ชายมันต้องเป็นไว้บ้างซีเพื่อนมันถึงจะแมนดี แกนี่ปอดแตก เสียเรื่อยเลยวะไปน่า...ไปด้วยกัน"

ฝั้นเด่น : "....." ยื่นข้อเสนอของตน พร้อมถามย้ำเพื่อให้ฝั้นดี เห็นด้วย

ฝั้นดี : "เออจั้นเธอ แกนี่จะเรียบบ่อยไปถึงไหนวะ ปอดแตกอีกต่างหาก"

ฝั้นเด่น : "....." กล่าวขอบคุณ เพื่อยุติการสนทนา โดยรักษาน้ำใจของผู้อื่นและรักษาผลประโยชน์ของตนเอง

คำตอบของผืนเค่น : บทบาทสมมติเรื่องที่ 2

- ผืนดี : "เฮ้ยพวก.....ไปด้วยกันหน่อยซี มีของดี พรรคพวกเรานัดไว้" ผืนดีพูด พร้อมกับ กอดคอผืนเค่นจะพาเดินไปหลังโรงเรียน ผืนเค่นรู้ว่าผืนดีกำลังชวนไปดูเขาเสพยาบ้า กับเพื่อน ๆ อีกกลุ่มหนึ่งของเขา
- ผืนเค่น : "....." พยายามบอกความรู้สึกของตนเอง ที่มีต่อการ เสพยาบ้า หรือ บอกผลดี-ผลเสียของการกระทำนั้น
- ผืนดี : "คิดมากนะ พวกกันทั้งนั้นจะได้รู้จักกันไว้ ไม่มีใครเขาบังคับนายหรอก"
- ผืนเค่น : "....." บอกความประสงค์และข้อเสนอของตน
- ผืนดี : "เฮ้ยลูกผู้ชายมันต้องเป็นไว้บ้างซีเพื่อนมันถึงจะแมนดี แกนี่ปอดแตก เสียเรื่อยเลยวะไปน่า...ไปด้วยกัน"
- ผืนเค่น : "....." ยื่นข้อเสนอของตน พร้อมถามย้ำเพื่อให้ผืนดี เห็นด้วย
- ผืนดี : "เออจั้นเหอ แกนี่จะเรียบบร้อยไปถึงไหนวะ ปอดแตกอีกค้างหาก"
- ผืนเค่น : "....." กล่าวขอบคุณ เพื่อยุติการสนทนา โดยรักษา น้ำใจของผู้อื่นและรักษาผลประโยชน์ของตนเอง

บทพูดในบทบาทสมมติ

- เรื่องที่ 1 : ฉันไม่ไป ต้องรีบกลับไปทำการบ้าน  
: อย่าชวนฉันเลย เสียเวลา  
: นายนี่พูดไม่รู้เรื่อง  
: ไปดีกว่า เพื่อนบ้าอะไรไม่รู้
- เรื่องที่ 2 : ฉันไม่อยากไป มันไม่ดีเลย  
: เราไม่ไปแล้วกัน  
: หวังว่านายคงเข้าใจ และนายก็ไม่น่าจะไปด้วย  
: ขอบใจนะที่ชวน ขอตัวก่อนนะ

หมายเหตุ : ขยายขนาดลงแผ่นใส (เฉพาะบทบาทสมมติและบทพูดแต่ละเรื่อง)

## ใบชี้แจงงาน

### กิจกรรมที่ 8 "การฝึกทักษะการปฏิเสทยาบ้า"

#### วิธีดำเนินงาน

1. ให้นักเรียนจับคู่กัน 1 กลุ่มจะมี 4 คู่และอ่านใบงานกิจกรรมที่ 7
2. แต่ละคู่ให้ฝึกเขียนบทสนทนาและฝึกพูดการปฏิเสทยาบ้าตามสถานการณ์ที่กำหนดให้
3. กลุ่มเลือกคู่ปฏิเสธได้ดีที่สุด เป็นตัวแทนกลุ่มออกมาแสดงหน้าชั้น
4. วิทยากรประจำกลุ่มจะเป็นผู้ให้คะแนนและคำแนะนำ
5. ให้เวลาฝึกสนทนา 20 นาที

#### วิทยากรประจำกลุ่ม

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

หมายเหตุ : ขยายขนาดลงแผ่นใส

### กิจกรรมที่ 8

#### ใบงาน

#### วิธีดำเนินกิจกรรม

1. ให้นักเรียนจับคู่กัน เพื่อฝึกสนทนาทักษะการปฏิเสทยาบ้า ตามสถานการณ์ที่กำหนด โดยคิดบทสนทนาขึ้นมาเอง
2. ฝึกพูดโต้ตอบกันและผลัดกันเป็นผู้ปฏิเสธและผู้ชักชวนให้ถูกต้อง ตามขั้นตอนที่เรียนมา
3. กลุ่มคัดเลือกคู่ปฏิเสธได้ดีที่สุด ออกมาแสดงหน้าชั้น

#### สถานการณ์สมมติ มีดังนี้

- |            |   |
|------------|---|
| กลุ่มที่ 1 | ชวนให้เพื่อนทดลองเสพยาบ้า                               |
| กลุ่มที่ 2 | ชวนให้ไปเป็นเพื่อน เพื่อไปเสพยาบ้ากับเพื่อนต่างโรงเรียน |
| กลุ่มที่ 3 | ชวนให้จำหน่ายยาบ้าในโรงเรียน                            |
| กลุ่มที่ 4 | ชวนไปหลอกเพื่อนหญิงให้มาเสพยาบ้า                        |
| กลุ่มที่ 5 | ชวนไปซื้อยาบ้ามาเสพ                                     |

ใบประเมินผล "กิจกรรมที่ 8"  
"การฝึกทักษะการปฏิเสธยาบ้า โดยวิธีการเล่นบทบาทสมมติ"

ขั้นตอนการปฏิเสธ	คู่ที่ 1		คู่ที่ 2		คู่ที่ 3		คู่ที่ 4	
	ได้	ไม่ได้	ได้	ไม่ได้	ได้	ไม่ได้	ได้	ไม่ได้
1. สามารถบอกความรู้สึกของตนเอง หรือ บอกผลดี-ผลเสียของการกระทำนั้นได้								
2. สามารถตอบปฏิเสธการชักชวนได้อย่างชัดเจน								
3. สามารถถามความเห็นหรือแสดงความห่วงใย ความรู้สึกของอีกฝ่ายได้								
4. สามารถกล่าวคำอำลาเพื่อตัดการเข้ากันได้								

.....  
( )

ผู้ประเมินกิจกรรม

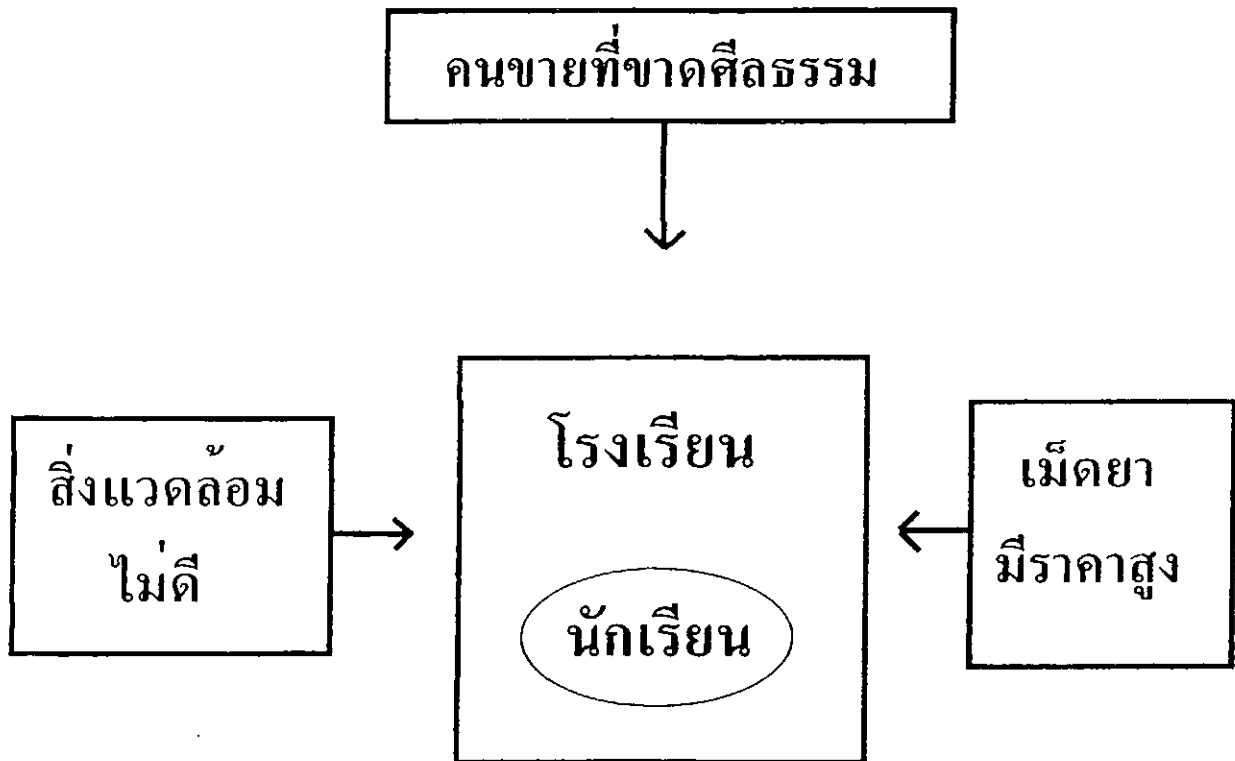
เกณฑ์การให้คะแนน

ได้ = 1

ไม่ได้ = 0

กิจกรรมที่ 9  
ใบงาน

- 1 ) ชื่อกิจกรรม / โครงการ \_\_\_\_\_
- 2 ) วัตถุประสงค์
  - 2.1 ) \_\_\_\_\_
  - 2.2 ) \_\_\_\_\_
  - 2.3 ) \_\_\_\_\_
- 3 ) กลุ่มเป้าหมาย  
\_\_\_\_\_
- 4 ) วิธีดำเนินการ  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_
- 5 ) อุปกรณ์  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_
- 6 ) ระยะเวลาดำเนินการ  
\_\_\_\_\_
- 7 ) ผลที่คาดว่าจะได้รับ  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_
- 8 ) ผู้รับผิดชอบโครงการ  
\_\_\_\_\_



## องค์ประกอบของการระบาดวิทยาในโรงเรียน

ภาพประกอบ 3 องค์ประกอบของการระบาดวิทยาในโรงเรียน

หมายเหตุ : ขยายขนาดลงแผ่นใส

ภาคผนวก ง

คำกล่าวพิธีเปิด - ปิด โครงการค่ายเยาวชนของผู้จัดดำเนินโครงการ

คำกล่าวเปิด - ปิด โครงการค่ายเยาวชนของประธาน

กลอนในพิธีบายศรีสู่ขวัญ

เพลงประจำหมู่บ้าน

เพลงคำมั่นสัญญา

คำกล่าวพิธีเปิด - ปิด โครงการค่ายเยาวชนของผู้ดำเนินโครงการ

คำกล่าวเปิด

โครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า

ณ โรงเรียนบางปะอิน "ราชานุเคราะห์ 1" อ.บางปะอิน จ.พระนครศรีอยุธยา

วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2540

กราบเรียนท่านประธานและคณาจารย์ โรงเรียนบางปะอิน "ราชานุเคราะห์ 1"

ดิฉันในฐานะผู้จัดดำเนินโครงการใคร่ขอกล่าวรายงานความเป็นมาและวัตถุประสงค์ ของการจัดโครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้าพอสังเขปดังนี้

ในปัจจุบัน ปัญหายาเสพติดถือเป็นปัญหาสังคมที่บ่อนทำลายความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม ประเทศชาติ และนำมาซึ่งความเสื่อมทางศีลธรรม นับวันยิ่งจะทวีความรุนแรงของปัญหามากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะนี้ได้มีการแพร่ระบาดของยาบ้าเข้ามาสู่กลุ่มเยาวชนในวัยเรียน ซึ่งถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของชาติในอนาคต จากข้อมูลการสำรวจนักเรียนที่เสพยาบ้า ช่วงเดือนตุลาคม 2538 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2539 โดยกระทรวงสาธารณสุข พบว่ามีนักเรียนที่เสพยาบ้าถึง 1,400 คน คิดเป็นร้อยละ 1.18 จากการสำรวจเฉพาะในเขตพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ช่วงปี พ.ศ. 2539 พบว่ามีจำนวนนักเรียนเสพยาบ้าถึง 19 คนคิดเป็นร้อยละ 5.38 และจากข้อมูลของกองบำบัดรักษาสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พบว่าในรอบปี 2539 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีจำนวนนักเรียนเข้ารับการบำบัดรักษายาบ้าถึง 23 คน สูงเป็นอันดับ 8 ของประเทศ

ด้วยความร้ายแรงของพิษภัยยาบ้า ที่มุ่งเข้าสู่กลุ่มเยาวชนวัยเรียนนี้เอง ผู้จัดดำเนินโครงการ เห็นความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องหาแนวทางป้องกันและปลุกฝังในเรื่องของโทษและพิษภัยยาบ้า ผลกระทบต่างๆ จากยาบ้าอันจะก่อให้เกิดกับตัวนักเรียนเอง ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ โดยจัดในรูปแบบของโครงการค่ายเยาวชน ซึ่งเป็นวิธีการที่ให้เนื้อหาทางด้านวิชาการร่วมกับกิจกรรมนันทนาการ

นักเรียนที่เข้ารับการฝึกอบรมครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จากโรงเรียนบางปะอิน "ราชานุเคราะห์ 1" อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน โดยมีวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียน ตระหนักถึงปัญหาและพิษภัยจากการเสพยาบ้า
2. เพื่อให้นักเรียน เกิดค่านิยม และเจตคติที่ดี ในเรื่องการป้องกันยาบ้า
3. เพื่อให้นักเรียน สามารถมีทักษะในการปฏิเสธยาบ้าได้อย่างถูกต้อง
4. เพื่อให้นักเรียน เกิดความมีส่วนร่วม ในเรื่องแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาบ้า

5. เพื่อลดอัตราการเสพยาบ้าในโรงเรียน

ระยะเวลาการฝึกอบรม รวมทั้งสิ้น 2 วัน 1 คืน ในระหว่างวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2540 ถึงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2540 โดยมีคณะวิทยากรจากมหาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา วิทยาลัยพลศึกษากรุงเทพและจากศูนย์พัฒนาความประพฤตินักเรียนนักศึกษาคลอง 6 จังหวัดปทุมธานี มาให้ความรู้ความเข้าใจ การฝึกทักษะปฏิเสธยาบ้าและความบันเทิง อันจะเป็นแนวทางไปสู่การมีพฤติกรรม การป้องกันยาบ้าได้อย่างถูกต้อง และเพื่อลดปัญหายาบ้าในโรงเรียนได้ในที่สุด

บัดนี้ ได้เวลาอันสมควรแล้ว ดิฉันขอกราบเรียนท่านประธาน กล่าวให้โอวาท และกล่าวเปิดโครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้คณะ วิทยากรและนักเรียนคะ

**กล่าวเปิด**  
**โครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า**  
**ณ โรงเรียนบางปะอิน "ราชานุเคราะห์ 1" อ.บางปะอิน จ.พระนครศรีอยุธยา**  
**วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2540**

กราบเรียนท่านประธานและคณาจารย์ โรงเรียนบางปะอิน "ราชานุเคราะห์ 1"  
 ทุกท่าน

ดิฉันในฐานะตัวแทนของคณะวิทยากร ขอกราบขอบพระคุณท่าน \_\_\_\_\_  
 ที่ได้กรุณาให้เกียรติ มาเป็นประธานในพิธีเปิดโครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า โดยมี  
 นักเรียนเข้ารับการฝึกอบรมทั้งสิ้น 35 คน เป็นนักเรียนจากโรงเรียนบางปะอิน "ราชา  
 นุเคราะห์ 1" ระยะเวลาการจัดค่ายเยาวชน รวมทั้งสิ้น 2 วัน 1 คืน คือระหว่างวันที่ 21 -22  
 กุมภาพันธ์ 2540 ในช่วงระยะเวลา 2 วัน 1 คืนที่ผ่านมา นักเรียนทุกคนมีความสนใจ  
 และตั้งใจรับการอบรมเป็นอย่างดี จนทำให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ หาก  
 นักเรียนทุกคนได้นำเอาความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ จะทำให้เป็นเยาวชนที่ดีต่อไป  
 ในอนาคต และหากมีผู้ที่สนใจนำเอาไปเป็นแบบอย่าง สืบทอดเจตนารมณ์อันบริสุทธิ์เหล่านี้  
 จะมีเยาวชนที่ดีของชาติเพิ่มขึ้นอีกเป็นจำนวนมาก

บัดนี้ได้เวลาอันสมควรแล้ว ดิฉันขอเรียนเชิญท่านประธานกล่าวให้โอวาท และ  
 กล่าวปิดโครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติสืบต่อไปค่ะ

คำกล่าวพิธีเปิด - ปิด โครงการค่ายเยาวชนของประธาน

คำกล่าวเปิด

โครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า

ณ โรงเรียนบางปะอิน "ราชานุเคราะห์ 1" อ.บางปะอิน จ.พระนครศรีอยุธยา

วันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2540

คณะวิทยากร คณะอาจารย์และนักเรียน

\_\_\_\_\_ มีความยินดีเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้รับเกียรติมาเป็นประธาน ในพิธีเปิดโครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้าในวันนี้ สืบเนื่องมาจากปัญหายาบ้า ที่กำลังแพร่ระบาดมาสู่กลุ่มเยาวชนเป็นอย่างมาก ทำให้มองว่าปัญหานี้ ไม่ได้ยิ่งหย่อนไปกว่าปัญหาสังคมอื่นๆ เลย กลับเทียบเท่าปัญหาระดับโลกก็ว่าได้ เพราะความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากยาบ้า ได้ก่อให้เกิดปัญหาสังคมมากมาย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาอุบัติเหตุ ปัญหาการว่างงาน ปัญหาวัยรุ่น เป็นต้น ในกลุ่มเยาวชนวัยรุ่นนี้เองถือเป็นกำลังที่สำคัญยิ่งของชาติ ในอนาคต กลับต้องสูญเสียอนาคตที่สดใสไปอย่างน่าเสียดาย เพราะยาบ้าสามารถทำลายสุขภาพทั้งทางด้านร่างกาย และทางจิตใจทั้งของผู้เสพ รวมไปถึงของบุคคลรอบข้างได้ อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่ออื่นๆ อีกมากมาย

การจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันยาบ้า ถือเป็นหนทางหนึ่งที่จะสามารถแก้ไขและป้องกันปัญหายาบ้าให้แก่เยาวชนได้ในระดับหนึ่ง

\_\_\_\_\_ ขออำนาจคุณพระศรีวิรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย จงช่วยดลบันดาลให้คณะดำเนินงาน ดำเนินไปด้วยความราบรื่นและประสบความสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี ขอขอบคุณ

คำกล่าวปิด  
โครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า  
ณ โรงเรียนบางปะอิน "ราชานุเคราะห์ 1" อ.บางปะอิน จ.พระนครศรีอยุธยา  
วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2540

ท่านคณบดีวิทยากร คณะอาจารย์และนักเรียน

\_\_\_\_\_ รู้สึกยินดีและดีใจเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้เห็นเยาวชนของชาติ  
มิได้ถูกทอดทิ้งให้เผชิญกับปัญหายาบ้าเพียงลำพัง การจัดกิจกรรมค่ายเยาวชนป้องกันยา  
บ้าครั้งนี้ ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการร่วมมือกันแก้ไขปัญหา และค้นหาแนวทางการ  
ป้องกัน

ยาบ้าได้ในจุดหนึ่ง การให้เยาวชนได้มีโอกาสเสนอความคิดเห็นต่างๆ เกี่ยวกับการป้องกัน  
ยาบานั้นเป็นสิ่งที่ดี เพราะจะยังประโยชน์ให้นักเรียนเกิดความมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ  
ต่อการแก้ไขปัญหาได้อย่างจริงจัง

ขอขอบคุณ คณะวิทยากร คณะอาจารย์ที่ได้ร่วมกันสร้างสรรค์กิจกรรมนี้ขึ้นมา  
อันเป็นประโยชน์ให้แก่เยาวชน ทั้งในปัจจุบันและอนาคตในการนำไปใช้จัดรูปแบบกิจกรรม  
ที่สร้างสรรค์ อื่นๆ ต่อไป และขออวยพรให้คณะวิทยากร คณะอาจารย์เดินทางกลับโดย  
สวัสดิภาพ

### กลอนในพิธีบายศรีสู่ขวัญ

จะขอตั้ง จิตมั่น ในวันนี้	เพื่อบ่งชี้ เจตนา อัจฉนาศัย
เห็นศิษย์มาวันนี้ ครูดีใจ	จะรับขวัญ วันใหม่ ให้อินดี
เมื่อศิษย์ทุกข์ ครูจะปลุก ให้อุสุขขึ้น	เมื่อขมขื่น ครูจะเข้า บรรเทาที่
มาเดิคนะ ศิษย์มา นะคนดี	จะรับขวัญ วันนี้ ให้อุใจ

### ทำนองเสนาะช่วงผูกข้อมือนักเรียน

โอ...โอ...ละเนื้อ โอ...น้องเอ๋ย ลาลา..	โอ้ น้องเอ๋ยพี่นี่ขอชื่นเชย จะมีเลยแรมไกล
พี่รักเจ้า คั่งดวงใจ มิคลายหน้ายนา ลาลา..	พี่จะรับขวัญเจ้า เอาจมาเข้าเป็นขวัญจิต
จะรักดังชีวิต ใจพี่คิดกรรณา ลาลา...	ขอจงหายโศก พ้นภัยหายโรค ให้มีโชคนะน้องนา
พี่จะเอา ค่ายยาว ขาวบริสุทธิ์ ลาลา...	พันมัด ผูกไว้ ที่ข้อมือ..ของเจ้า ลาลา...
เหมือนดังใจพี่ ผูกพันเจ้าไว้ ไม่หน่ายหนี	เอ็ง...เอ๋ย...ใจผูกพัน...

### เพลงประจำหมู่สี่ 5 สี

สีแดง คือเลือดรักชาติ	รักศาสน์กษัตริย์ และรักศักดิ์ศรี
ร่วมจิตผูกมิตรไมตรี (ซ้ำ)	จงรักภักดีผู้มีพระคุณ (ซ้ำ)
สีเขียว นั้นเขียวขจี	เครื่องหมายความดีที่ได้นำเพ็ญ
ปลดเปลื้องทุกข์เรื่องถ้ำเค็ญ (ซ้ำ)	สังคม รมเย็น อยู่เป็นสุขเอช (ซ้ำ)
สีฟ้า ช่างสวยสง่า	เหมือนดั่งฟากฟ้าที่ลอยลิบไกล
ร่วมจิตผูกมิตรคนไทย (ซ้ำ)	ร่วมมือร่วมใจ ช่วยไทยพัฒนา (ซ้ำ)
สีเหลือง รุ่งเรืองผ่องผุด	สืบบริสุทธิ์ เหมือนพุทธคุณ
เมตตา กรุณาการุณ (ซ้ำ)	เป็นสิ่งล้ำจุนให้โลกร่มเย็น (ซ้ำ)
สีชมพู นั้นสวยเรืองรอง	สวยสุดผุดผ่อง สะอาดสดใส
ช่วยเหลือ เมื่อเกิดทุกข์ภัย (ซ้ำ)	ด้วยมีน้ำใจ โอบอ้อมอารี (ซ้ำ)

ภาคผนวก จ

แบบประเมินผลโครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า  
สรุปแบบประเมินผลโครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า

**แบบประเมินผล โครงการค่ายเยาวชน เพื่อป้องกันยาบ้า**  
**ณ โรงเรียนบางปะอิน "ราชานุเคราะห์ 1" อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**  
**ระหว่างวันที่ 21 - 22 กุมภาพันธ์ 2540**

คำชี้แจง : โปรดแสดงความคิดเห็นตามความรู้สึกรักของนักเรียน

1. นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องใหม่ อะไรบ้าง.....

.....

2. นักเรียนรู้สึกอย่างไรในการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้.....

.....

3. นักเรียนคิดว่ากิจกรรมทั้งหมดเป็นอย่างไร

	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง
3.1 ความรู้เรื่องยาบ้า.....			
3.2 ร่วมแรงร่วมใจ.....			
3.3 โทษมหันต์ของยาบ้า.....			
3.4 คุณค่าของชีวิต.....			
3.5 เกมตาปริศนา.....			
3.6 ละครสี่หิ้งหก.....			
3.7 ทักษะการปฏิเสธ.....			
3.8 การฝึกทักษะการปฏิเสธ.....			
3.9 นักเรียนจะช่วยป้องกันยาบ้า ในโรงเรียน...ได้อย่างไร.....			
3.10 สัญญาใจ.....			

4. นักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไร เกี่ยวกับ

4.1 วิทยากร.....			
4.2 พี่เลี้ยง.....			
4.3 สื่อที่ใช้.....			
4.4 เสียง.....			
4.5 ภาพ.....			
4.6 ขั้นตอนของกิจกรรม.....			
4.7 สมาชิกกลุ่ม.....			

5. ระยะเวลาในการจัดค่าย 2 วัน 1 คืน

( ) น้อยเกินไป                      ( ) เหมาะสมแล้ว                      ( ) มากเกินไป

6. นักเรียนจะนำสิ่งที่ได้จากการเข้าค่ายครั้งนี้ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างไร

.....

.....

.....

.....

7. ข้อเสนอแนะ ในการนำไปปรับปรุงกิจกรรม ครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

### สรุป แบบประเมินผล โครงการค่ายเยาวชน เพื่อป้องกันยาบ้า

1. นักเรียนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่ ในเรื่องของยาบ้า ว่า
  - ได้รับความรู้มากขึ้นในเรื่องของ โทษของยาบ้า เทคนิคการปฏิเสธยาบ้า ผลกระทบจากการเสพยาบ้า การรู้จักคบเพื่อนและแนะนำเพื่อน รู้จักวิธีการป้องกันยาบ้าในโรงเรียน รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์โดยไม่ต้องพึ่งยาบ้า
2. นักเรียนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับความรู้สึกที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ว่า
  - รู้สึกประทับใจที่ได้เป็นตัวแทนห้องในการมาเข้าค่าย
  - ได้รับความรู้มากขึ้น
  - เป็นการอบรมที่สนุก และรู้สึกมีเกียรติที่ได้รับเลือกให้มาอบรม
  - ภูมิใจที่ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นกับกลุ่ม
  - วิทยากรและพี่เลี้ยงให้ความเป็นกันเอง
3. นักเรียนแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับกิจกรรมที่จัดขึ้นทั้งหมด ในเรื่อง
  - 3.1 ความรู้เรื่องยาบ้า อยู่ในเกณฑ์ ดี คิดเป็นร้อยละ 85.7  
พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 11.3  
ควรปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 3.0
  - 3.2 ร่วมแรงร่วมใจ อยู่ในเกณฑ์ ดี คิดเป็นร้อยละ 77.0  
พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 20.0  
ควรปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 3.0.

- 3.3 โทษมหันต์ของยาบ้า อยู่ในเกณฑ์ ดี คิดเป็นร้อยละ 83.0  
 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 15.0  
 ควรปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 2.0
- 3.4 คุณค่าของชีวิต อยู่ในเกณฑ์ ดี คิดเป็นร้อยละ 77.0  
 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 23.0
- 3.5 เกมล่าปริศนา อยู่ในเกณฑ์ ดี คิดเป็นร้อยละ 74.3  
 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 23.0  
 ควรปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 2.7
- 3.6 ละครผีทั้งหก อยู่ในเกณฑ์ ดี คิดเป็นร้อยละ 74.3  
 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 25.7
- 3.5 เกมล่าปริศนา อยู่ในเกณฑ์ ดี คิดเป็นร้อยละ 74.3  
 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 23.0  
 ควรปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 2.7
- 3.6 ละครผีทั้งหก อยู่ในเกณฑ์ ดี คิดเป็นร้อยละ 74.3  
 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 25.7
- 3.7 ทักษะการปฏิเสธ อยู่ในเกณฑ์ ดี คิดเป็นร้อยละ 74.3  
 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 25.7
- 3.8 การฝึกทักษะการปฏิเสธ อยู่ในเกณฑ์ ดี คิดเป็นร้อยละ 80.0  
 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 20.0
- 3.9 นักเรียนจะช่วยป้องกันยาบ้าในโรงเรียนได้อย่างไร อยู่ในเกณฑ์ ดี คิดเป็นร้อยละ 51.30  
 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 45.70  
 ควรปรับปรุง คิดเป็นร้อยละ 3.00
- 3.10 สัญญาใจ อยู่ในเกณฑ์ ดี คิดเป็นร้อยละ 85.7  
 พอใช้ คิดเป็นร้อยละ 14.30

4. นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่นอกเหนือจากกิจกรรม ดังนี้
- |     |                   |             |             |               |        |
|-----|-------------------|-------------|-------------|---------------|--------|
| 4.1 | วิทยากร           | อยู่ในเกณฑ์ | ดี          | คิดเป็นร้อยละ | 100.00 |
| 4.2 | พี่เลี้ยง         | อยู่ในเกณฑ์ | ดี          | คิดเป็นร้อยละ | 95.00  |
|     |                   |             | พอใช้       | คิดเป็นร้อยละ | 5.00   |
| 4.3 | สื่อที่ใช้        | อยู่ในเกณฑ์ | ดี          | คิดเป็นร้อยละ | 83.00  |
|     |                   |             | พอใช้       | คิดเป็นร้อยละ | 14.40  |
|     |                   |             | ควรปรับปรุง | คิดเป็นร้อยละ | 2.60   |
| 4.4 | เสียง             | อยู่ในเกณฑ์ | ดี          | คิดเป็นร้อยละ | 51.4   |
|     |                   |             | พอใช้       | คิดเป็นร้อยละ | 42.8   |
|     |                   |             | ควรปรับปรุง | คิดเป็นร้อยละ | 5.8    |
| 4.5 | ภาพ               | อยู่ในเกณฑ์ | ดี          | คิดเป็นร้อยละ | 62.8   |
|     |                   |             | พอใช้       | คิดเป็นร้อยละ | 37.2   |
| 4.6 | ขั้นตอนของกิจกรรม | อยู่ในเกณฑ์ | ดี          | คิดเป็นร้อยละ | 88.6   |
|     |                   |             | พอใช้       | คิดเป็นร้อยละ | 11.4   |
| 4.7 | สมาชิกกลุ่ม       | อยู่ในเกณฑ์ | ดี          | คิดเป็นร้อยละ | 85.7   |
|     |                   |             | พอใช้       | คิดเป็นร้อยละ | 14.3   |
5. นักเรียนเสนอความคิดเห็น เกี่ยวกับระยะเวลาในการจัดค่าย 2 วัน 1 คืน ว่า  
อยู่ในเกณฑ์ น้อยเกินไป คิดเป็นร้อยละ 57.14  
เหมาะสมแล้ว คิดเป็นร้อยละ 42.86
6. นักเรียนเสนอแนะ เกี่ยวกับการนำสิ่งที่ได้รับจากการเข้าค่ายครั้งนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์  
ในด้าน
- 1) ช่วยแนะนำผู้อื่น ให้อุบัติโทษของยาบ้า วิธีการหลีกเลี่ยงในการถูกเพื่อนชักชวน
  - 2) นำไปเสนอแนะแนวทางในการป้องกันยาบ้าในโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน
  - 3) ใ้ใช้กับตนเองในชีวิตประจำวัน
7. นักเรียนเสนอแนะ เกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการปรับปรุงในการจัดค่ายครั้งนี้
- 1) เพิ่มระยะเวลาการอยู่ค่ายพักแรมให้มากกว่าเดิม จาก 2 วัน 1 คืน เป็น 3 วัน 2 คืน
  - 2) เพิ่มกิจกรรมให้มากขึ้น
  - 3) ควรจัดกิจกรรมค่ายพักแรมขึ้นอีก

ภาคผนวก จ  
แบบสอบถาม  
เฉลยแบบสอบถาม

แบบสอบถาม  
เรื่อง  
ความรู้ เจตคติและการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า

คำชี้แจง

แบบสอบถามประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ ความรู้ ความรู้สึก ความคิดเห็นของนักเรียน ที่มีต่อยาบ้า และการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า เกี่ยวกับทักษะการปฏิเสธยาบ้า คำตอบที่ได้ จะไม่มีผลกระทบต่อการเรียนของนักเรียน แต่จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่ายิ่งในการนำไปปรับปรุง กิจกรรมหรือกลวิธีต่างๆ ในการป้องกันยาบ้าสำหรับกลุ่มนักเรียนในโอกาสต่อไป

แบบสอบถามชุดนี้ ประกอบด้วย 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป	จำนวน 16 ข้อ
ส่วนที่ 2 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า	จำนวน 10 ข้อ
ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความรู้สึก ความคิดเห็นเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า	จำนวน 20 ข้อ
ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า	จำนวน 15 ข้อ
	รวม 61 ข้อ

ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากนักเรียน ในการตอบแบบสอบถามทุกข้อ โดยแสดงความคิดเห็นให้ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด และขอขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือ ในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

( นางสาวปิ่น โศ )

นักศึกษาปริญญาโท วิชาเอกสุขศึกษา  
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

## ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความลงในช่องว่างและเขียนเครื่องหมาย / ลงใน ( ) หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

1. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
2. ขณะนี้ท่านอาศัยอยู่กับใคร
  - ( ) บิดากับมารดา ( ) บิดาหรือมารดา
  - ( ) ผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดามารดาที่มีความสัมพันธ์กับท่านเป็น.....
3. อาชีพของบิดา มารดา หรือ ผู้ปกครอง คือ
  - 3.1 บิดา ( ) รับราชการ ( ) ค้าขาย
    - ( ) รัฐวิสาหกิจ ( ) เกษตรกรรม
    - ( ) รับจ้าง ( ) อื่น ๆ โปรดระบุ.....
  - 3.2 มารดา
    - ( ) แม่บ้าน ( ) รับจ้าง
    - ( ) รับราชการ ( ) ค้าขาย
    - ( ) รัฐวิสาหกิจ ( ) เกษตรกรรม
    - ( ) อื่น ๆ โปรดระบุ.....
  - 3.3 ผู้ปกครอง
    - ( ) แม่บ้าน ( ) รับจ้าง
    - ( ) รับราชการ ( ) ค้าขาย
    - ( ) รัฐวิสาหกิจ ( ) เกษตรกรรม
    - ( ) อื่น ๆ โปรดระบุ.....
4. การศึกษาของบิดา มารดา หรือ ผู้ปกครอง คือ
  - 4.1 บิดา
    - ( ) ไม่ได้รับการศึกษา ( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย
    - ( ) ประถมศึกษา ( ) อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ
    - ( ) มัธยมศึกษาตอนต้น ( ) ปริญญาตรี หรือ สูงกว่า
  - 4.2 มารดา
    - ( ) ไม่ได้รับการศึกษา ( ) มัธยมศึกษาตอนปลาย
    - ( ) ประถมศึกษา ( ) อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ
    - ( ) มัธยมศึกษาตอนต้น ( ) ปริญญาตรี หรือ สูงกว่า

## 4.3 ผู้ปกครอง

- |  |  |
|--|--|
| <input type="checkbox"/> ไม่ได้รับการศึกษา | <input type="checkbox"/> มัธยมศึกษาตอนปลาย                 |
| <input type="checkbox"/> ประถมศึกษา        | <input type="checkbox"/> อนุปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ |
| <input type="checkbox"/> มัธยมศึกษาตอนต้น  | <input type="checkbox"/> ปริญญาตรี หรือ สูงกว่า            |

## 5. สถานภาพการสมรสของบิดา มารดา ( ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ )

- |  |   |
|--|---|
| <input type="checkbox"/> อยู่ร่วมกัน     | <input type="checkbox"/> มารดาแต่งงานใหม่ |
| <input type="checkbox"/> หย่าร้าง        | <input type="checkbox"/> บิดาถึงแก่กรรม   |
| <input type="checkbox"/> แยกกันอยู่      | <input type="checkbox"/> มารดาถึงแก่กรรม  |
| <input type="checkbox"/> บิดาแต่งงานใหม่ |   |

## 6. กิจกรรมที่นักเรียนทำเวลาว่างจากการเรียน ( ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ )

- |                                      |   |
|--------------------------------------|---|
| <input type="checkbox"/> อ่านหนังสือ | <input type="checkbox"/> เกี่ยวกับเพื่อน        |
| <input type="checkbox"/> เล่นกีฬา    | <input type="checkbox"/> ฟังเพลง หรือ เล่นดนตรี |
| <input type="checkbox"/> นอนเล่น     | <input type="checkbox"/> อื่น ๆ โปรดระบุ.....   |

## 7. บุคคลที่นักเรียนยกย่องต้องการยึดเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ คือ ( ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ )

- |   |   |
|---|---|
| <input type="checkbox"/> บิดา                 | <input type="checkbox"/> ญาติ โปรดระบุ..... |
| <input type="checkbox"/> มารดา                | <input type="checkbox"/> ครู สอนวิชา.....   |
| <input type="checkbox"/> เพื่อน               | <input type="checkbox"/> คารา นักร้อง       |
| <input type="checkbox"/> อื่น ๆ โปรดระบุ..... |   |

## 8. เวลานั้นนักเรียนมีปัญหา หรือ ไม่สบายใจเรื่องใด ๆ ก็ตาม บุคคลใดที่นักเรียนจะปรึกษาเป็นคนแรก คือ ( เรียงตามลำดับ )

- |                                 |   |
|---------------------------------|---|
| <input type="checkbox"/> บิดา   | <input type="checkbox"/> ญาติ โปรดระบุ.....   |
| <input type="checkbox"/> มารดา  | <input type="checkbox"/> ครู โปรดระบุ.....    |
| <input type="checkbox"/> เพื่อน | <input type="checkbox"/> อื่น ๆ โปรดระบุ..... |

## 9. ปัญหาของนักเรียนส่วนใหญ่คือ เรื่อง ( ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ )

- |   |   |
|---|---|
| <input type="checkbox"/> ค่าใช้จ่ายไม่เพียงพอ               | <input type="checkbox"/> การคบเพื่อน          |
| <input type="checkbox"/> การเรียน                           | <input type="checkbox"/> อื่น ๆ โปรดระบุ..... |
| <input type="checkbox"/> ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว |   |

## 10. นักเรียนเคยเห็นผู้อื่น เสพยาบ้า หรือไม่

- |                              |                                 |
|------------------------------|---------------------------------|
| <input type="checkbox"/> เคย | <input type="checkbox"/> ไม่เคย |
|------------------------------|---------------------------------|

11. นักเรียนเคยเห็นผู้อื่น ขायยาบ้ำ หรือไม่

( ) เคย ( ) ไม่เคย

12. นักเรียนเคยรู้จัก คนชื้อยาบ้ำ หรือไม่

( ) เคย ( ) ไม่เคย

13. นักเรียนเคยทราบว่า มีเพื่อนนักเรียนเคยใช้ยาเสพติด ประเภทเหล่านี้ ( ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ )

( ) บุหรี่ ( ) ยาบ้ำ  
 ( ) สุรา ( ) กัญชา  
 ( ) สารระเหย หรือ กาว ( ) ยานอนหลับ  
 ( ) เฮโรอีน ( ) อื่น ๆ โปรดระบุ.....  
 ( ) ไม่เคย

14. บุคคลในครอบครัวของนักเรียนคนใด ที่เคยใช้ยาเสพติด ( ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ )

( ) บิดา ( ) ญาติ โปรดระบุ.....  
 ( ) มารดา ( ) อื่น ๆ โปรดระบุ.....  
 ( ) พี่ น้อง ( ) ไม่เคย

15. บุคคลในครอบครัวของนักเรียน เคยใช้ยาเสพติด ประเภทเหล่านี้ ( ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ )

( ) บุหรี่ ( ) ยาบ้ำ  
 ( ) สุรา ( ) กัญชา  
 ( ) สารระเหย หรือ กาว ( ) ยานอนหลับ  
 ( ) เฮโรอีน ( ) อื่น ๆ โปรดระบุ.....  
 ( ) ไม่เคย

16. นักเรียนคิดว่าในปัจจุบัน ยาเสพติดประเภทใดมีการแพร่ระบาดในกลุ่มนักเรียนมากที่สุด ( ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ )

( ) บุหรี่ ( ) ยาบ้ำ  
 ( ) สุรา ( ) กัญชา  
 ( ) สารระเหย หรือ กาว ( ) ยานอนหลับ  
 ( ) เฮโรอีน ( ) อื่น ๆ โปรดระบุ.....

**ส่วนที่ 2** แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า

**คำชี้แจง** โปรดทำเครื่องหมาย X ลงบนตัวเลือก ก. ข. ค. หรือ ง. หน้าข้อความที่ถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียว

1. ยาบ้า มีผลทำให้ผู้เสพยาเสพติดทร่วงตัว เป็นผลมาจากส่วนใดของร่างกาย
  - ก. ระบบทางเดินอาหาร
  - ข. ระบบไหลเวียนโลหิต
  - ค. ระบบประสาทส่วนกลาง
  - ง. ระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ
2. การเสพยาบ้าเป็นระยะเวลานาน ก่อให้เกิดสิ่งใดต่อร่างกาย
  - ก. คลื่นไส้ อาเจียน
  - ข. ซึ่พจรเต้นเบา
  - ค. ความจำดีขึ้น
  - ง. เป็นโรคจิต
3. อาการหวัดระแวง ะอะอะ หูแว่ว ประสาทหลอน เนื่องจากยาเสพติดประเภทใด
  - ก. กัญชา กับ ยาบ้า
  - ข. สารระเหย กับ ฝิ่น
  - ค. แอล เอส ดี กับ มอร์ฟิน
  - ง. เฮโรอีน กับ ยานอนหลับ
4. การรักษามุ้เสพยาบ้าด้วยวิธีจิตบำบัด ควรอยู่ในขั้นตอนใดจึงจะเหมาะสมที่สุด
  - ก. ขั้นรักษาทางยา
  - ข. ขั้นเตรียมก่อนรักษา
  - ค. ขั้นติดตามหลังรักษา
  - ง. ขั้นฟื้นฟูร่างกายจิตใจ
5. ข้อใด ไม่ใช่ ผลกระทบจากการเสพยาบ้า
  - ก. ปัญหาอุบัติเหตุ
  - ข. ปัญหาการว่างงาน
  - ค. ปัญหาอาชญากรรม
  - ง. ปัญหาการเพิ่มของประชากร

6. การรักษาผู้เสพติดยาบ้า โดยให้ดื่มน้ำมากๆ เพราะเหตุใด
- เพื่อให้หลับสบาย
  - เพื่อให้หายอ่อนเพลีย
  - เพื่อให้ขับถ่ายพิษยาบ้า
  - เพื่อให้หายจากอารมณ์เศร้า
7. คำกล่าวในข้อใดถูกต้องที่สุด
- ยาบ้า คือ ยาเพิ่มพลัง
  - ยาบ้า ไม่ทำให้เสพติด
  - ยาบ้า ช่วยให้ความจำดี
  - ยาบ้า ไม่ได้ช่วยเพิ่มความจำ
8. ปัจจุบันการลงโทษทางกฎหมายสูงสุดเกี่ยวกับยาบ้า เป็นไปตามพระราชบัญญัติใด
- พระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518
  - พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ 1 พ.ศ. 2518
  - พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ 1 พ.ศ. 2522
  - พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ 2 พ.ศ. 2522
9. เด็กชายมานพ อายุ 13 ปี ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมขณะเสพติดยาบ้ากับเพื่อนที่บ้าน ของคน นักเรียนคิดว่ามานพจะถูกดำเนินคดีอย่างไร
- ถูกดำเนินคดีในข้อหาผู้เสพติดยาบ้า
  - ถูกดำเนินคดีในข้อหา ยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพ
  - ไม่ถูกดำเนินคดี เพราะเสพติดยาบ้าในที่มิดชิด
  - ไม่ถูกดำเนินคดี เพราะเป็นผู้เยาว์โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์
10. บุคคลที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาบ้าข้อใด จะได้รับโทษทางกฎหมายสูงสุด
- ยุยงส่งเสริมให้ผู้อื่นเสพ และตนเองก็ร่วมเสพ
  - จำหน่ายและมีไว้ในครอบครองเกิน 100 กรัม
  - จำหน่ายและมีไว้ในครอบครองไม่เกิน 100 กรัม
  - ผลิต นำเข้า ส่งออก มีไว้ในครอบครองไม่เกิน 20 กรัม

**ส่วนที่ 3** แบบสอบถามความรู้สึก ความคิดเห็นเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า

**คำชี้แจง** โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่ตรงกับความรู้สึก ความคิดเห็นหรือความเชื่อ  
ของนักเรียนมากที่สุด

ข้อความ	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย
1. การเสพยาบ้า เป็นวิธีลดความวิตกกังวลในบางครั้ง.....			
2. การเสพยาบ้า เป็นการแสดงความเป็นผู้ใหญ่.....			
3. คนเสพยาบ้า สามารถก่ออาชญากรรมได้.....			
4. ยาบ้าเป็นยาเสพติดที่มีอันตรายต่อตัวผู้เสพเท่านั้น.....			
5. การเสพยาบ้า ช่วยให้จำบทเรียนได้แม่นยำ.....			
6. การเสพยาบ้าทำให้รู้สึกสดชื่น.....			
7. การเสพยาบ้าช่วยเพิ่มความสนใจในการเรียน.....			
8. โรงเรียนควรเป็นเขตปลอดยาบ้า.....			
9. การเสพติดยาบ้าเป็นเรื่องปกติของวัยรุ่น.....			
10. ยาบ้า ส่งผลเสียต่อครอบครัว.....			
11. การยอมรับเสพยาบ้า จะทำให้เพื่อนในกลุ่มยอมรับ.....			
12. การปฏิเสธยาบ้าจากเพื่อนเป็นการทำร้ายจิตใจ เพื่อนอย่างรุนแรง.....			
13. การให้เพื่อนยืมเงินเพื่อซื้อยาบ้ามาเสพ ถือเป็น คนที่มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่.....			
14. ยาบ้าเป็นศัตรูตัวฉกาจของนักเรียน.....			
15. ยาบ้าช่วยแก้ไขปัญหา เรียนไม่ทันเพื่อนได้.....			
16. การใช้เวลาว่างโดยการเล่นกีฬา หรือ ทำงานอดิเรก สามารถหลีกเลี่ยงการเสพยาบ้าได้.....			
17. การเป็นคั่นทางให้เพื่อน ซื้อ-ขาย ยาบ้า ถือเป็น มิตรแท้.....			
18. นักเรียนที่จำหน่ายยาบ้าเป็นการกระทำที่ไม่น่าคบ.....			
19. ยาบ้าไม่ส่งผลเสียต่อประเทศชาติ.....			
20. ยาบ้าเป็นเพื่อนที่ดีในยามเหงา.....			

**ส่วนที่ 4** แบบสอบถามการปฏิบัติตนเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ในเรื่องทักษะการปฏิเสธโดยเจรจาต่อรองเพื่อรักษาน้ำใจของผู้อื่นและรักษาจุดยืน หรือ ผลประโยชน์ของตนเองเพื่อป้องกันยาบ้า

**คำชี้แจง** โปรดทำเครื่องหมาย X ลงบนตัวเลือก ก. ข. ค. หรือ ง. หน้าข้อความที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อเดียว หรือ หรือหากตอบ ข้อ จ. ให้เติมข้อความตามความคิดเห็นของนักเรียนเอง

1. เมื่อเพื่อนชักชวนให้ไปเสพยาบ้าหลังโรงเรียนเลิก จะทำอย่างไร
  - ก. ปฏิเสธว่าไม่เสพ และบอกว่า " ต้องรีบกลับบ้านพ่อแม่สบาย " แล้วเดินหนีทันที
  - ข. ปฏิเสธว่า " ขอทีเถอะเราไม่อยากให้นายต้องตายเพราะยาบ้า " พร้อมบอกถึงโทษของยาบ้า
  - ค. บอกเพื่อนว่า " ได้เลยเพื่อน เย็นนี้เจอกัน " และไปตามนัด
  - ง. บอกเพื่อนว่า " ไปแน่นอนอยู่แล้ว " แต่หลังเลิกเรียนรีบเดินกลับบ้าน
  - จ. วิธีอื่น โปรดระบุ.....
  
2. เมื่อเพื่อนชักชวนให้ทดลองเสพยาบ้าขณะอยู่ที่บ้านเพื่อน จะทำอย่างไร
  - ก. รับคำชวนและทดลองเสพ คิดในใจว่า " ครั้งเดียวไม่คิดหรอก "
  - ข. แกล้งรับคำชวน แต่แอบเอาไปทิ้งไม่เสพ
  - ค. ปฏิเสธคำชวน โดยให้เหตุผลว่า " ไม่สบาย ไม่อยากเสพ "
  - ง. ปฏิเสธคำชวน โดยบอกเพื่อนว่า " ยาบ้ามันไม่ใช่ของดี ทำให้สุขภาพแย่ละ "
  - จ. วิธีอื่น โปรดระบุ.....
  
3. เมื่อเพื่อนในห้องเรียนขอยืมเงินไปซื้อยาบ้ามาเสพ จะทำอย่างไร
  - ก. ให้เพื่อนยืมเงิน โดยมีข้อตกลงว่า " พรุ่งคองนำมาคืนทันที เพราะจำเป็นต้องใช้ "
  - ข. ปฏิเสธไม่ให้ยืม และบอกเพื่อนว่า " นายไม่เคยคืนเงินเพื่อนคนอื่นเลย เราไม่ให้ นายยืมแน่นอน "
  - ค. ปฏิเสธไม่ให้ยืมและบอกเพื่อนว่า " เราจำเป็นต้องใช้เงินเพื่อไปซื้อของที่มียุทธประโยชน์มากกว่าของที่กินแล้วทำลายร่างกายตัวเอง "
  - ง. ให้เพื่อนยืมเงิน แต่มีข้อแม้ว่า " ต้องแบ่งให้เสพด้วย "
  - จ. วิธีอื่น โปรดระบุ.....

4. เมื่อเพื่อนเอายาบ้ามาฝากไว้ จะทำอย่างไร
- ยอมรับฝาก เพื่อแสดงความเป็นคนมีน้ำใจ
  - ยอมรับฝาก และพยายามเลิกคบกับเพื่อนคนนั้น
  - ไม่รับฝาก แล้วรีบลুকหนีไปทันที
  - ไม่รับฝาก และบอกเพื่อนว่า " มันผิดกฎหมายนะ "
  - วิธีอื่น โปรดระบุ.....
5. เมื่อเพื่อนในกลุ่มบังคับให้เสพยาบ้า จะทำอย่างไร
- ยอมเสพตามใจเพื่อนสักครั้ง เพราะไม่กล้าขัดใจเพื่อน
  - บอกให้เพื่อนเสพไปก่อน แล้วหาทางหลบเลี่ยงออกมาจากกลุ่ม
  - บอกเพื่อนว่า " ถ้ารักกันจริง อย่าฝืนใจกัน "
  - บอกเพื่อนว่า " ไม่ชอบเสพ กลัวสุขภาพไม่ดี อย่าเสพกันเลยยังมีคนรักเราอีกมากมาย รออยู่ที่บ้าน "
  - วิธีอื่น โปรดระบุ.....
6. เมื่อเพื่อนพุดจาตูดถูก เพราะไม่ยอมเสพยาบ้าด้วยกัน จะทำอย่างไร
- แกล้งรับเอายาบ้ามาเสพ แต่แอบเอาไปทิ้งที่บ้าน
  - ทดลองเสพยาบ้าให้เพื่อนดู เพื่อที่จะได้ไม่ถูกตูดอีก
  - บอกกับเพื่อนว่า " ไม่ชอบให้พุดจาตูดถูกเช่นนี้ และไม่ยอมเสพยาบ้าเด็ดขาด "
  - หาทางหลีกเลี่ยงโดยเดินหนีไปและไม่ยอมเสพยาบ้าเด็ดขาด
  - วิธีอื่น โปรดระบุ.....
7. เมื่อเพื่อนติดคอให้เป็นผู้จำหน่ายยาบ้าในโรงเรียน โดยให้ค่าตอบแทนสูง จะทำอย่างไร
- รับจำหน่ายทันที จะได้มีเงินใช้มาก ๆ
  - บอกปฏิเสธไม่จำหน่าย และอธิบายถึงผลที่เกิดขึ้นกับเพื่อนนักเรียนที่เสพ
  - บอกปฏิเสธทันที โดยอ้างว่าถ้าอาจารย์ทราบจะถูกไล่ออก
  - รับจำหน่าย แต่ภายหลังหลีกเลี่ยงไม่พบเพื่อนคนนั้นอีกโดยไม่มาโรงเรียน
  - วิธีอื่น โปรดระบุ.....

8. เมื่อนักเรียนพบว่า บิดามารดา หรือ ผู้ปกครองนักเรียนเป็นผู้จำหน่ายยาบ้า จะทำอย่างไร
- ช่วยบิดามารดา จำหน่าย เพื่อตอบแทนบุญคุณที่เลี้ยงเรามา
  - ปิดเงียบไว้ ไม่บอกใคร เพราะเป็นเรื่องของผู้ใหญ่และไม่ช่วยจำหน่ายยาบ้า
  - บอกบิดามารดาว่า " ถ้าถูกจับได้ครอบครัวจะต้องล่มจม อับอายชาวบ้านตนเอง เสียอนาคต "
  - บอกบิดามารดาว่า " การกระทำแบบนี้เป็นสิ่งผิดกฎหมาย ตนอยากได้ครอบครัวที่อบอุ่น ไม่ต้องร่ำรวยมากนักก็ได้ "
  - วิธีอื่นๆ โปรดระบุ.....
9. เมื่อเพื่อนขอร้องให้ไปช่วยซื้อขายยาบ้าให้ จะทำอย่างไร
- ตกลงรับเงินมาซื้อให้ แต่ไม่ได้ซื้อให้แก๊งหลอกว่า " ลืมซื้อ "
  - ตกลงรับเงินมาซื้อให้ เพราะสงสารและเป็นการช่วยเหลือเพื่อนด้วย
  - ทำสีหน้าไม่พอใจ บอกเพื่อนว่า " คิดธุระไม่ไปซื้อให้ "
  - บอกเพื่อนว่า " ไปซื้อให้ไม่ได้ ถ้าครูจับได้จะถูกลงโทษและบอกโทษที่มีต่อร่างกาย "
  - วิธีอื่นๆ โปรดระบุ.....
10. เมื่อบุคคลในครอบครัวของนักเรียนเสพยาบ้า และชักชวนให้นักเรียนเสพด้วย จะทำอย่างไร
- บอกบุคคลในครอบครัวว่า " เรายังรักและหวังดีต่อบุคคลนั้นๆ และชวนให้งดเสพ "
  - บอกบุคคลในครอบครัวว่า " เสพไปก็เท่านั้น คายเปล่าไม่มีประโยชน์ และชวนให้งดเสพ "
  - ทดลองเสพตามบุคคลในครอบครัว เพื่อไม่ให้เขาเสียใจ
  - บอกบุคคลในครอบครัวว่า " ใต้แน่นอน แต่ต้องเป็นวันหลังเพราะพรุ่งนี้ต้องสอบ "
  - วิธีอื่นๆ โปรดระบุ.....

11. เมื่อเพื่อนไม่ให้เข้ากลุ่มเพราะไม่เสพยาบ้า จะทำอย่างไร
- คัดสินในเสพทันที เพื่อไม่ให้เสียเพื่อน
  - คัดสินใจจะเสพกับเพื่อน แต่ผลัดผ่อนเป็นวันหลังเพราะวันนี้คิดธุระ
  - ไม่สนใจการกระทำของกลุ่มและยืนยันไม่เสพยาบ้า ยอมเสียเพื่อน
  - บอกเพื่อนว่า " ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนไม่ขึ้นกับการเสพยาบ้า และชักชวน เลิกเสพ "
  - วิธีอื่นๆ โปรดระบุ.....
12. เมื่อถูกเพื่อนชักชวนไปเป็นเพื่อนหาซื้อยาบ้ามาเสพ จะทำอย่างไร
- ไปเป็นเพื่อนหาซื้อยาบ้ามาเสพด้วยกัน
  - บอกเพื่อนว่า " ตอนนี้ยังไม่ว่าง ว่างก่อนจะไปเป็นเพื่อน "
  - บอกเพื่อนว่า " ไม่ไปเพราะไม่อยากโดนข้อหาว่ามีส่วนร่วมในการทำผิดกฎหมาย "
  - บอกเพื่อนว่า " ไม่ไป " และพูดจูงใจ ให้เพื่อนเลิกเสพยาบ้า อธิบายถึงโทษของยาบ้า "
  - วิธีอื่นๆ โปรดระบุ.....
13. ขณะมีปัญหาเรื่องเรียน เพราะเรียนไม่ทันเพื่อน เผอิญมีเพื่อนชวนให้เสพยาบ้าเพื่อให้เรียนหนังสือเก่งขึ้น ท่องจำได้ดีขึ้น จะทำอย่างไร
- ปฏิเสธทันทีและบอกเพื่อนว่า " ยาบ้าจะทำให้เราเรียนแย่ลงกว่าเก่าเสียอีก " เพราะมันทำลายสุขภาพ
  - ปฏิเสธทันทีและบอกเพื่อนว่า " ไปให้พ้น ทำให้มันทำอะไรไม่ได้เลย "
  - ไม่ปฏิเสธ พร้อมกับชักชวนให้ไปหาซื้อมาเสพวันนี้เลย
  - ไม่ปฏิเสธและขอตัวกลับบ้าน เพื่อหลีกเลี่ยงการชักชวนต่อ
  - วิธีอื่นๆ โปรดระบุ.....

14. นักเรียนมีญาติสนิทมีอาชีพขับรถบรรทุก มาปรึกษากับนักเรียนว่า มีเพื่อนแนะนำให้กินยาบ้าเพื่อเพิ่มเที่ยวในการวิ่งรถ จะทำอย่างไร
- สนับสนุน พร้อมให้สตางค์ไปซื้อเพื่อจะได้มีรายได้เพิ่มขึ้น
  - สนับสนุน แต่บอกญาติว่า " คนไม่มีเงินให้ยืมไปซื้อหรอกระ "
  - ไม่สนับสนุน และบอกญาติว่า " อยากเข้าคุกหรือ ยังจนไม่พออีกหรือ "
  - ไม่สนับสนุน และบอกญาติว่า " มันไม่มีประโยชน์ กลับเป็นผลเสียซะอีกนะ "
  - วิธีอื่น โปรดระบุ.....
15. เมื่อเพื่อนนำยาบ้า มาฝากให้ไปซ่อนที่บ้าน จะทำอย่างไร
- รับฝากทันที เพราะสงสารเพื่อนกลัวถูกจับได้
  - รับฝากอย่างเสียไม่ได้ แต่บอกรับฝากวันพรุ่งนี้แทนและไปฟ้องครู
  - ไม่รับฝากเด็ดขาดและอธิบายถึงผลดีผลเสียที่ตามมา
  - ไม่รับฝาก พร้อมบอกว่า " จะไปแจ้งตำรวจ "
  - วิธีอื่น ๆ โปรดระบุ.....

เฉลยแบบสอบถาม

## เฉลยแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า

1. ค      2. ง      3. ก      4. ง      5. ง  
6. ค      7. ง      8. ค      9. ก      10. ข

## เฉลยแบบสอบถามเจตคติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า

ลักษณะข้อความทางบวก ได้แก่ ข้อ 3, 8, 10, 14, 16, 18

ลักษณะข้อความทางลบ ได้แก่ ข้อ 1, 2, 4, 5, 6, 7, 9, 11, 12, 13, 15,  
17, 19, 20

## เฉลยแบบสอบถามการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า

ข้อ	การให้คะแนน			
	ตอบข้อ ก	ตอบข้อ ข	ตอบข้อ ค	ตอบข้อ ง
1.	2	3	0	1
2	0	1	2	3
3	1	2	3	0
4	0	1	2	3
5	0	1	2	3
6	1	0	3	2
7	0	3	1	2
8	0	1	2	3
9	1	0	2	3
10	3	2	0	1
11	0	1	2	3
12	0	1	2	3
13	3	2	0	1
14	0	1	2	3
15	0	1	2	3

ภาคผนวก ข  
คุณภาพเครื่องมือ

ตาราง 20 ค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า ค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายชื่อของแบบสอบถามเจตคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันยาบ้า

ข้อ	แบบทดสอบความรู้		แบบสอบถามเจตคติ	แบบสอบถามการปฏิบัติ
	p	r	r	r
1	.74	.18	.52	.34
2	.58	.50	.32	.60
3	.62	.44	.34	.49
4	.54	.25	.42	.56
5	.80	.28	.52	.33
6	.72	.45	.57	.32
7	.37	.09*	.24	.53
8	.27	.14*	.38	.48
9	.60	.30	.48	.48
10	.45	.43	.63	.29
11			.36	.46
12			.56	.66
13			.45	.20
14			.50	.62
15			.60	.62
16			.57	
17			.44	
18			.36	
19			.45	
20			.50	

แบบทดสอบความรู้ มีค่าความเชื่อมั่น ( $r_{tt}$ ) = .64 (\* นำไปปรับปรุงแก้ไข)

แบบสอบถามเจตคติ มีค่าความเชื่อมั่น ( $r_{tt}$ ) = .86

แบบสอบถามการปฏิบัติ มีค่าความเชื่อมั่น ( $r_{tt}$ ) = .84

ภาคผนวก ช

จดหมายจากกิจกรรม "สัญญาใจ"

ผลการอภิปรายกลุ่มจากกิจกรรม "โทษมหันต์ของยาบ้า"

ผลการอภิปรายกลุ่มจากกิจกรรมคุณค่าของชีวิต ฐานกัลยาณมิตร"

ผลการอภิปรายกลุ่มจากกิจกรรม "เราจะป้องกันยาบ้าในโรงเรียน...ได้อย่างไร"

จดหมายจากกิจกรรม "สัญญาใจ"

จดหมายฉบับที่ 1 : จดหมายให้สัญญากับอาจารย์ฝ่ายปกครอง

อ.ร. ขาวปะอิน "ราชานเดระชัย"

ต.บ้านเลข อ. ขาวปะอิน.

จ. พระนครศรีอยุธยา

22 กุมภาพันธ์ 2540.

เรียน ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง

ในการเข้าฝึกอบรมโครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาเสพติด ร.ร. ขาวปะอิน "ราชานเดระชัย" กิจกรรมอบรมนี้มีดีมากประทับใจมาก และมีประโยชน์ในทางไรเรียนรู้อีกอย่างมาก ข้าพเจ้าขอสัญญาว่า จะตั้งใจที่ได้มาจากการอบรมนี้ข้าพเจ้าจะปฏิบัติตามที่ได้ให้มา และจะสอนเพื่อนเมื่อได้รู้ถึงโทษของยาบ้า.

รักและเคารพ  
ด.ญ. ถิรวรรณ ปวงสวัสดิ์เสข  
ม.ร.ร. เลขที่ 23

เรียน ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง

ในการอบรมครั้งนี้ ได้ใช้ความรู้กับผมมากในเรื่องของยาบ้า ผาตสีๆ ได้ในตาราง ร่าเร็ว และตามส่งคนส่งมา กับพวกผมและ ยังได้อ่านใบมี และได้รับเรื่องราวเกี่ยวกับยาบ้า เพื่อนำไปเผยแพร่แก่รุ่นน้องในต่อไป สุดท้ายนี้ ขอในอ. มีความสุขและอย่าเครียดมากของในมีสุขภาพแข็งแรง และผมขอสัญญาว่า จะไม่ซื้อ ไม่ขาย ไม่เสพ ยาบ้า  
ด.ช. อุดมชัย น. สอนบูรณ ๑. 110

จดหมายฉบับที่ 2 : จดหมายให้สัญญากับตนเอง

๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๐

สวัสดี ครับ

จดหมายฉบับนี้ เป็นจดหมายที่เขียนขึ้นเพื่อตนเอง

เพื่อปลอบใจปรองดองกับตัวเอง และรู้สึกประทับใจในสิ่งที่ได้ทำมาตลอดชีวิตที่ผ่านมา

และขอให้อภัยกับตัวเอง ที่ไม่ได้สมบูรณ์แบบอย่างที่คิดไว้

ยานวชชเวตพิณ

จ. ไร่ตอสีชมพู ๒๕๔๐

(๓)

ข้อสัญญาใจ

ที่มอบไว้ให้ตัวเอง

22 RW No.

ดิฉัน จ. สัญญา กับตนเองว่า จะอดทน  
และ จ. ได้ทำหน้าที่ของตัวเองได้  
แล้ว ก็ จ. จะเลิกคิด การ คิดที่ไม่ได้ มีผล  
ก็ จ. สัญญา กับตัวเอง ที่จะ คิด ว่า จ. ได้ อยู่ กับ  
การ คิด ที่ คิด ได้ และ ก็ จ. จะ คิด ว่า จ. ได้ อยู่ กับ  
ทุกคน.

(จาก

คุณจ. ไร่ตอสีชมพู

## ผลการอภิปรายกลุ่มจากกิจกรรม "โทษมหันต์ของยาบ้า"

### จากกรณีศึกษา : กลุ่มที่ 1

ผู้ที่เสพยาบ้าคือเด็กชายอานาจ อาการจากการเสพคือ ผอม อ่อนเพลีย มีกลิ่นตัวคล้ายคนสูบบุหรี่ สาเหตุที่เสพเพราะเพื่อนชักชวน ความรุนแรงที่ได้รับและโทษจากการเสพยาบ้าคือ ทำให้ร่างกายทรุดโทรม ทำลายระบบประสาทส่วนกลาง เบื่ออาหาร มีกลิ่นตัวคล้ายคนสูบบุหรี่ ผลกระทบจากการเสพยาบ้าคือ ทำให้ขาดการเรียน ส่งผลกระทบต่อครอบครัว ต่อเศรษฐกิจ และต่อสังคม แนวทางการป้องกันยาบ้าสำหรับกรณีศึกษานี้คือ พยายามใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ชักชวนให้ไปเล่นกีฬา

### จากกรณีศึกษา : กลุ่มที่ 2

ผู้ที่เสพยาบ้าคือเด็กชายคำ อาการจากการเสพคือ มีอาการปวดศีรษะมาก ซึม อ่อนเพลีย หุดไม่ชัด กระวนกระวาย หวาดระแวง สาเหตุที่เสพเพราะอยากรู้ยาทดลอง เพราะถูกเพื่อนท้าทาย ความรุนแรงที่ได้รับและโทษจากการเสพยาบ้าคือ มีอาการหวาดระแวง กลัวคนจะมาทำร้ายและสังคมไม่ยอมรับ ผลกระทบจากการเสพยาบ้าคือ ส่งผลกระทบต่อ ผู้เสพ ต่อครอบครัว ต่อเศรษฐกิจ และต่อสังคม แนวทางการป้องกันยาบ้าสำหรับกรณีศึกษานี้คือ การรู้ปฏิเสธ รู้ใช้เวลาและรู้แก้ปัญหา

กลุ่มได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า ส่วนมากเยาวชนที่ติดยาเสพติด มีปัญหามาจากที่บ้าน และรู้เท่าไม่ถึงการณ์และถูกเพื่อนสยประมาทหรือท้าทายให้ลอง ถ้าติดยาจนเกินไปจะไม่มีทางรักษาให้หายขาดได้

### จากกรณีศึกษา : กลุ่มที่ 3

ผู้ที่เสพยาบ้าคือเด็กชายองอาจ อาการจากการเสพคือ ร่างกายทรุดโทรม มีกลิ่นตัวแรง สาเหตุที่เสพเพราะเพื่อนชักชวน และเกิดความอยากลอง ความรุนแรงที่ได้รับและโทษจากการเสพยาบ้าคือ ผลการเรียนตกต่ำ ไม่อยากไปเรียนหนังสือ โคตรเรียนบ่อย ขโมยเงินและเครื่องเพชรของผู้ปกครองไปขาย ผลกระทบจากการเสพยาบ้าคือ การเรียนตกต่ำ เสียอนาคต เพื่อนไม่คบ ติดยาแล้วเลิกยาก แนวทางการป้องกันยาบ้าสำหรับกรณีศึกษานี้คือ ไม่คบเพื่อนที่ติดยา ไม่คิดที่จะอยากลอง

#### จากกรณีศึกษา : กลุ่มที่ 4

ผู้ที่เสพยาบ้าคือเด็กชายเกษม อาการจากการเสพคือ ไม่สติสำราญง สาเหตุที่เสพเพราะ พ่อแม่ไม่ดูแลเอาใจใส่และเพื่อนชักชวน ความรุนแรงที่ได้รับและโทษจากการเสพยาบ้าคือ ทำให้ประสาทหลอน หวาระแวง ผลกระทบจากการเสพยาบ้าคือ สังคมรังเกียจ แนวทางการป้องกันยาบ้าสำหรับกรณีศึกษานี้คือ ระบุปฏิเสธ รู้ใช้เวลาและรู้แก้ปัญหา

#### จากกรณีศึกษา : กลุ่มที่ 5

ผู้ที่เสพยาบ้าคือเด็กชายหนึ่งฤทัย อาการจากการเสพคือ ร่างกายผอม ผิวหนังซีด เป็นโรคไต มีนิสัยกำร้าว หวาระแวง หูแว่ว จำใครไม่ได้ สาเหตุที่เสพเพราะ ความอยากลอง ความรุนแรงที่ได้รับและโทษจากการเสพยาบ้าคือ ทำให้ระบบประสาทส่วนกลางเสื่อม มีโทษคือผู้เสพเองคือสังคม ต่อเศรษฐกิจ ผลกระทบจากการเสพยาบ้าคือ ทำให้ร่างกายทรุดโทรมและทำให้เกิดปัญหาภายในครอบครัวและตนเอง แนวทางการป้องกันยาบ้าสำหรับกรณีศึกษานี้คือ การรู้จักปฏิเสธเพื่อน รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์และรู้จักแก้ปัญหาที่ถูกต้อง

### ผลการอภิปรายกลุ่มจากกิจกรรม เราจะป้องกันยาบ้าในโรงเรียนได้อย่างไร

#### ใบงาน ผลการอภิปรายกลุ่มสีแดง

1 ) ชื่อโครงการ กีฬาเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างครู - นักเรียนเพื่อต่อต้านยาบ้า

2 ) วัตถุประสงค์

- 2.1 ) เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างครู - นักเรียน
- 2.2 ) เพื่อต่อต้านยาเสพติดไม่ให้เข้ามาในโรงเรียน
- 2.3 ) เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนนักเรียน

3 ) กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและคณะครูทั้งหมด

4 ) วิธีดำเนินการ

- 4.1 ) จัดตั้งคณะกรรมการ
- 4.2 ) ประกาศหรือประชาสัมพันธ์ ดัดป้ายไปสเคอร์หรือแจกใบปลิว
- 4.3 ) จัดกีฬาเชื่อมสัมพันธ์ โดยมีการจัดชบวนของนักเรียนและครูในชุดแฟนตาซีเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด

- 4.4 ) เขียนป้ายต่อต้านยาเสพติด เพื่อเผยแพร่ความรู้ในกีฬาเชื่อมสัมพันธ์
- 4.5 ) มีการแจกรางวัลให้กับผู้ชนะในการแข่งขันทุกประเภท
- 5 ) อุปกรณ์
- 5.1 ) ถ้วยรางวัล
- 5.2 ) ป้ายโปสเตอร์และใบปลิว
- 5.3 ) อุปกรณ์กีฬาและชุดแฟนตาซี
- 6 ) ระยะเวลาดำเนินการ  
ตั้งแต่วันที่ 28 - 30 มีนาคม 2540
- 7 ) ผลที่คาดว่าจะได้รับ
- 7.1 ) เกิดความสามัคคีระหว่างครูและนักเรียน
- 7.2 ) นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- 7.3 ) นักเรียนไม่สนใจกับยาเสพติด
- 8) ผู้รับผิดชอบโครงการ  
กลุ่มสีแดง
- คำขวัญสรุป : ชีวิตจะถึงขาด ถ้าเป็นทาสของยาบ้า

### ใบงาน ผลการอภิปรายกลุ่มสีเขียว

- 1 ) ชื่อโครงการ จัดนิทรรศการต่อต้านยาบ้าในโรงเรียน
- 2 ) วัตถุประสงค์
- 2.1 ) เพื่อให้นักเรียนรู้ถึงโทษของยาบ้า
- 2.2 ) เพื่อให้นักเรียนรู้ถึงวิธีการป้องกันยาบ้า
- 2.3 ) เพื่อให้โรงเรียนเป็นเขตปลอดยาบ้า
- 3 ) กลุ่มเป้าหมาย  
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6
- 4 ) วิธีดำเนินการ
- 4.1 ) ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับยาบ้า
- 4.2 ) รวบรวมข้อมูล
- 4.3 ) จัดเตรียมอุปกรณ์
- 4.4 ) จัดนิทรรศการเผยแพร่
- 4.5 ) ประเมินผลการจัดนิทรรศการ

## 5) อุปกรณ์

- 5.1) กระดาษโปสเตอร์
- 5.2) รูปภาพเกี่ยวกับเรื่อง ยาบ้า
- 5.3) อุปกรณ์เครื่องเขียน และบอร์ด

## 6) ระยะเวลาดำเนินการ

ระหว่างวันที่ 3 - 7 มีนาคม 2540

## 7) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 7.1) นักเรียนมีความรู้ เรื่องยาบ้าเพิ่มมากขึ้น
- 7.2) นักเรียนรู้จักวิธีการป้องกันและแก้ปัญหา ยาบ้า

## 8) ผู้รับผิดชอบโครงการ

กลุ่มสี่เขียว

คำขวัญสรุป : ไม่อยากตาย ไม่อยากบ้า อย่าเสพยาบ้า

### ใบงาน ผลการอภิปรายกลุ่มสี่ฟ้า

- 1) ชื่อโครงการ การคิดป้ายรณรงค์ป้องกันยาเสพติด
- 2) วัตถุประสงค์
  - 2.1) เพื่อป้องกันการติดยาเสพติดของเพื่อนนักเรียน
  - 2.2) เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดแก่เพื่อนนักเรียน
  - 2.3) เพื่อลดการติดยาเสพติดของเพื่อนนักเรียน
- 3) กลุ่มเป้าหมาย
 

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6
- 4) วิธีดำเนินการ
  - 4.1) ขออนุมัติโครงการจากผู้อำนวยการ
  - 4.2) เขียนโครงการ
  - 4.3) จัดแบ่งหน้าที่การทำงาน
  - 4.4) เลือกสถานที่ติดป้ายรณรงค์
  - 4.5) ติดป้ายรณรงค์
- 5) อุปกรณ์
  - 5.1) อุปกรณ์เครื่องเขียน
  - 5.2) ป้ายโปสเตอร์
  - 5.3) บอร์ด

## 6 ) ระยะเวลาดำเนินการ

ตั้งแต่วันที่ 1 - 30 มีนาคม 2540

## 7 ) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ) เพื่อนักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

7.2 ) เพื่อนักเรียนรู้จักวิธีการป้องกันยาเสพติด

## 8) ผู้รับผิดชอบโครงการ

กลุ่มสี่ฟ้า

คำขวัญสรุป : ชีวิตจะยั่งยืน ถ้าไม่ชินเสพยาบ้า

### ใบงาน ผลการอภิปรายกลุ่มสี่เหลือง

## 1 ) ชื่อโครงการ เสียงตามสาย

## 2 ) วัตถุประสงค์

2.1 ) เพื่อให้นักเรียนรู้ถึงโทษของยาบ้า

2.2 ) เพื่อให้นักเรียนรู้วิธีแก้ไขปัญหายาบ้า

2.3 ) เพื่อให้นักเรียนรู้วิธีหลีกเลี่ยงจากยาบ้า

## 3 ) กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6

## 4 ) วิธีดำเนินการ

ประชาสัมพันธ์ เสียงตามสายของโรงเรียน เพื่อรณรงค์ป้องกันยาบ้า ในช่วงพักกลางวัน  
วันเว้นวัน วันละ 10 นาที

## 5 ) อุปกรณ์

5.1 ) อุปกรณ์กระจายเสียง

5.2 ) เนื้อหาสาระที่จะพูดในแต่ละวัน

## 6 ) ระยะเวลาดำเนินการ

ตั้งแต่วันที่ 1 - 31 มีนาคม 2540

## 7 ) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 ) นักเรียนรู้จักโทษของยาบ้า

7.2 ) นักเรียนรู้จักวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหายาบ้า

7.3 ) นักเรียนรู้วิธีหลีกเลี่ยงยาบ้าได้

## 8) ผู้รับผิดชอบโครงการ

กลุ่มสี่เหลี่ยม

คำขวัญสรุป : สถานความสุขในครอบครัว อย่าเมามัวกับยาบ้า

## ใบงาน ผลการอภิปรายกลุ่มสี่เหลี่ยม

1) ชื่อโครงการ ประกวดแต่งกลอนเพื่อต่อต้านยาบ้า

2) วัตถุประสงค์

2.1) เพื่อต่อต้านยาบ้า

2.2) เพื่อให้สถิติของนักเรียนที่เสพยาบ้าในโรงเรียนลดลง

2.3) เพื่อให้ให้นักเรียนรู้จักโทษของยาบ้าเพิ่มมากขึ้น

3) กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6

4) วิธีดำเนินการ

4.1) เขียนโครงการเสนอผู้อำนวยการโรงเรียน

4.2) ประกาศเสียงตามสายเพื่อประชาสัมพันธ์โครงการ ประกวดแต่งกลอนเรื่องต่อต้านยาบ้า

4.3) ตั้งคณะกรรมการเพื่อตัดสินการประกวด

5) อุปกรณ์

5.1) รางวัลสำหรับชนะเลิศอันดับที่ 1 - 3 และรางวัลชมเชย

6) ระยะเวลาดำเนินการ

ตั้งแต่วันที่ 1 - 31 มีนาคม 2540

7) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

7.1) มีนักเรียนเสพยาบ้าลดน้อยลง

7.2) นักเรียนรู้จักโทษและพิษภัยของยาบ้า

7.3) นักเรียนไม่สนใจกับยาเสพติด

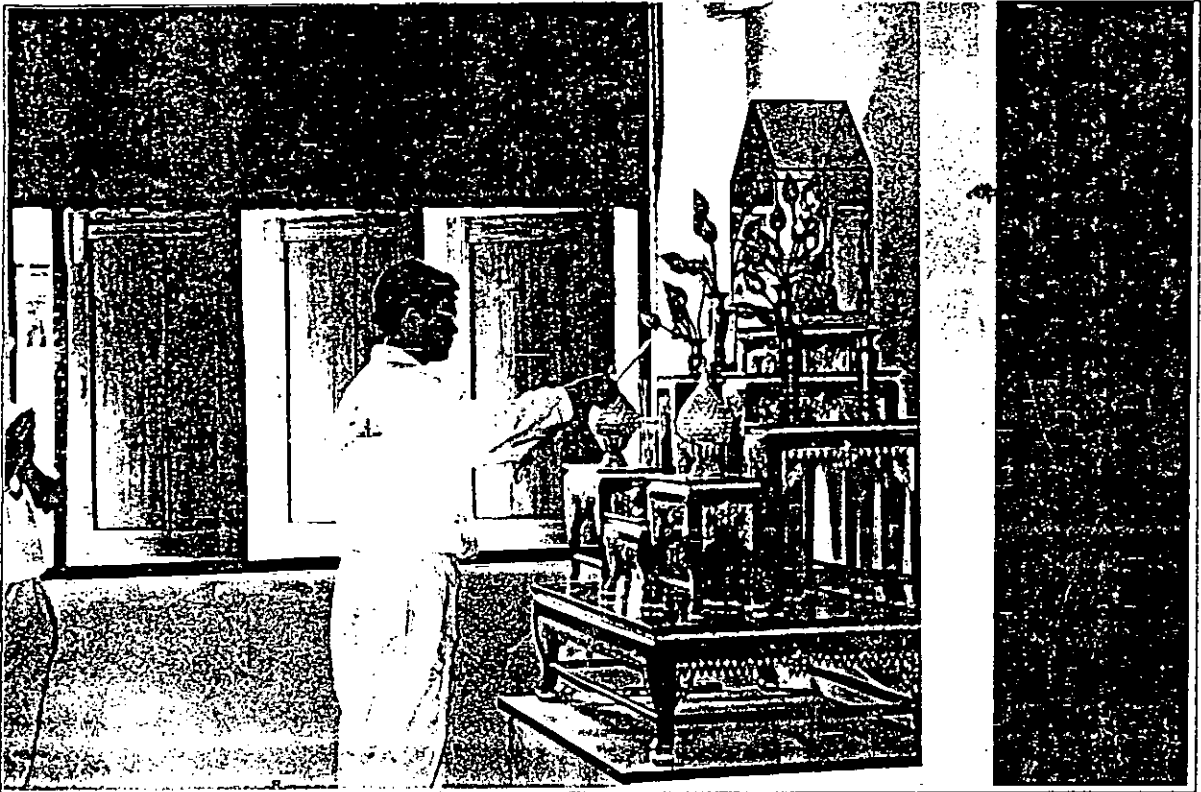
## 8) ผู้รับผิดชอบโครงการ

กลุ่มสี่เหลี่ยม

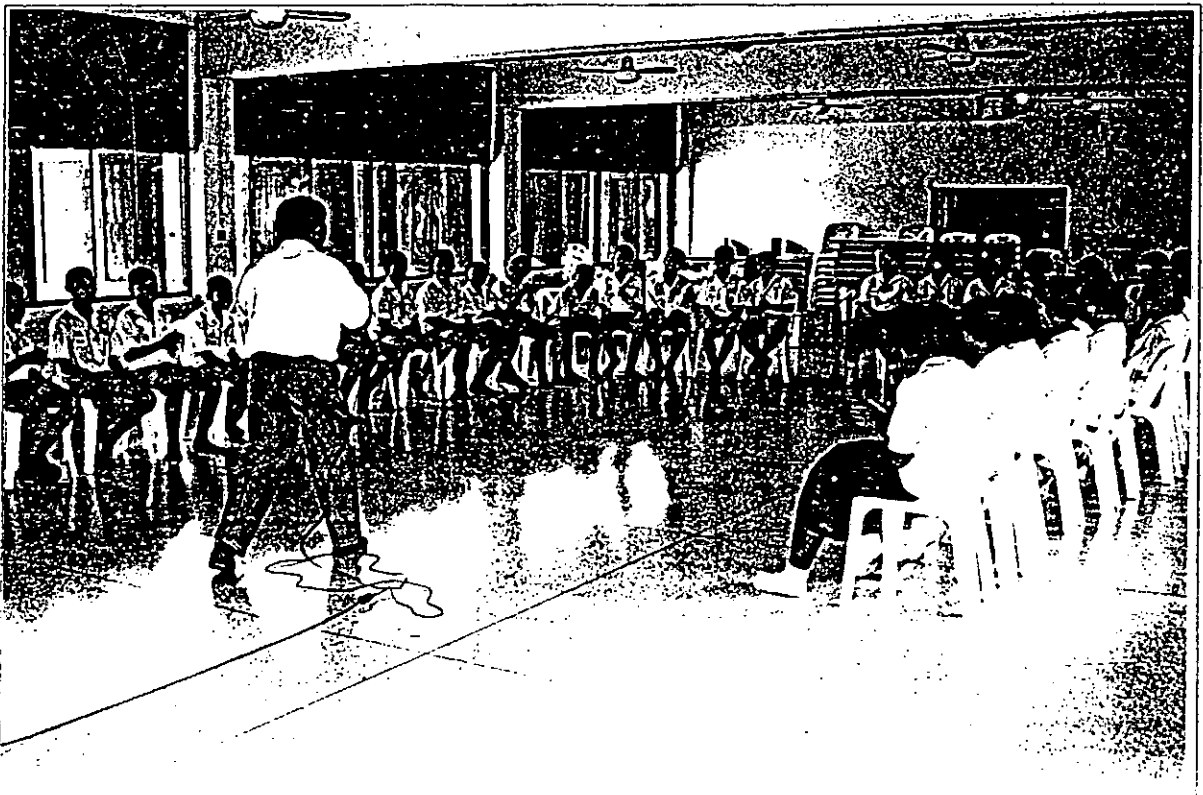
คำขวัญสรุป : หลงทางเสียเวลา หลงคิดหาเสียอนาคต

ภาคผนวก ณ

ภาพถ่ายกิจกรรมในโครงการค่ายเยาวชนเพื่อป้องกันยาบ้า



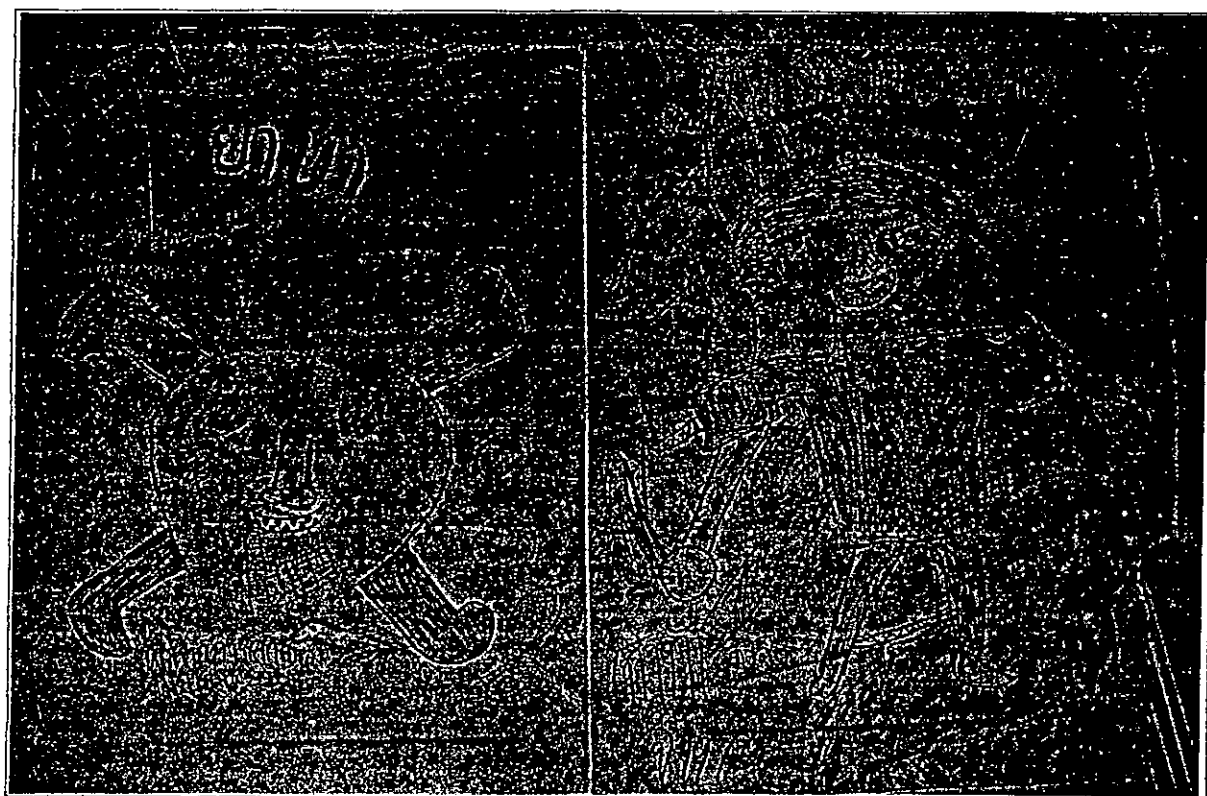
ภาพประกอบ 4 แสดงประธานจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยในพิธีเปิดการอบรมโครงการค่ายเยาวชน เพื่อป้องกันยาบ้า



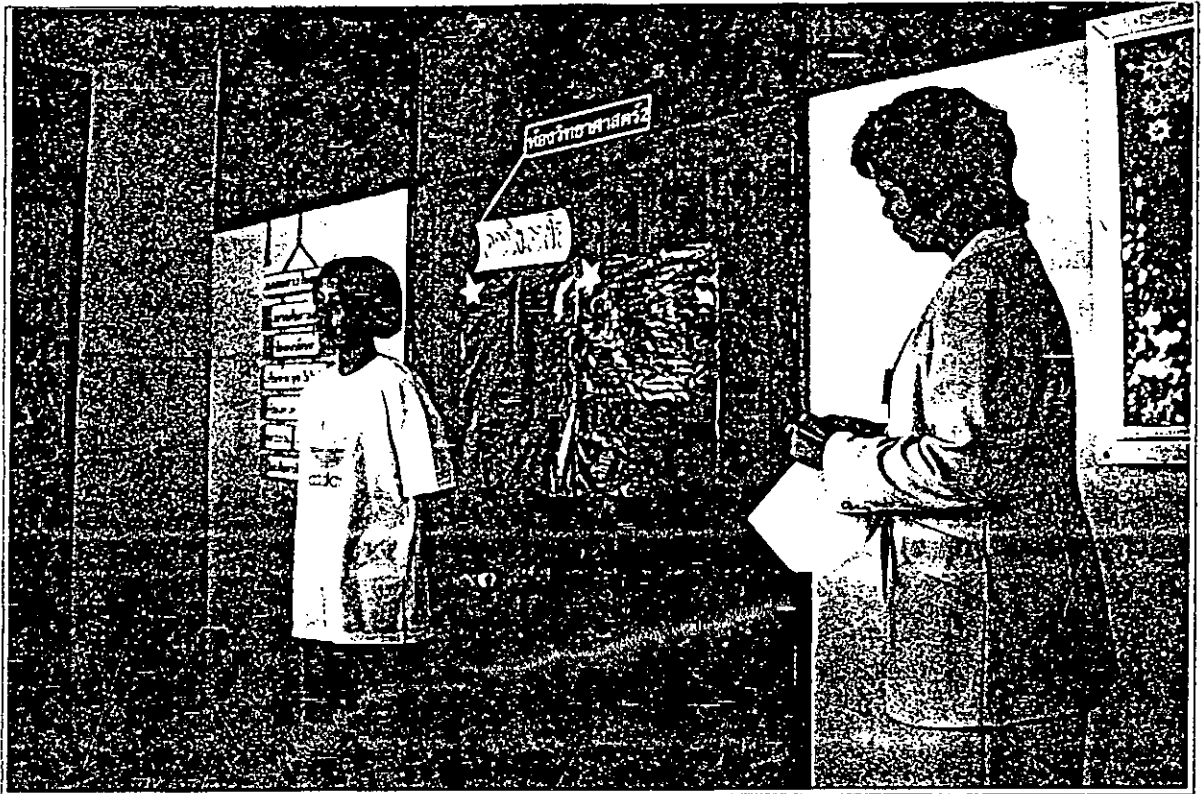
ภาพประกอบ 5 แสดงการจัดกิจกรรมละลายพฤติกรรมนักเรียนโดยวิทยากร



ภาพประกอบ 6 แสดงการบรรยายเรื่อง "ความรู้เรื่องยาบ้า"



ภาพประกอบ 7 แสดงภาพ "ตัวยาบ้า" จากความคิดเห็นของนักเรียน



ภาพประกอบ 8 แสดง การแสดงความคิดเห็นของนักเรียน ในกิจกรรมคุณค่าของชีวิต  
"ฐานดาวในดวงใจ"



ภาพประกอบ 9 แสดงการอภิปรายกลุ่มย่อยของนักเรียน ในกิจกรรม คุณค่าของชีวิต  
"ฐานชีวิตกับความหวัง"



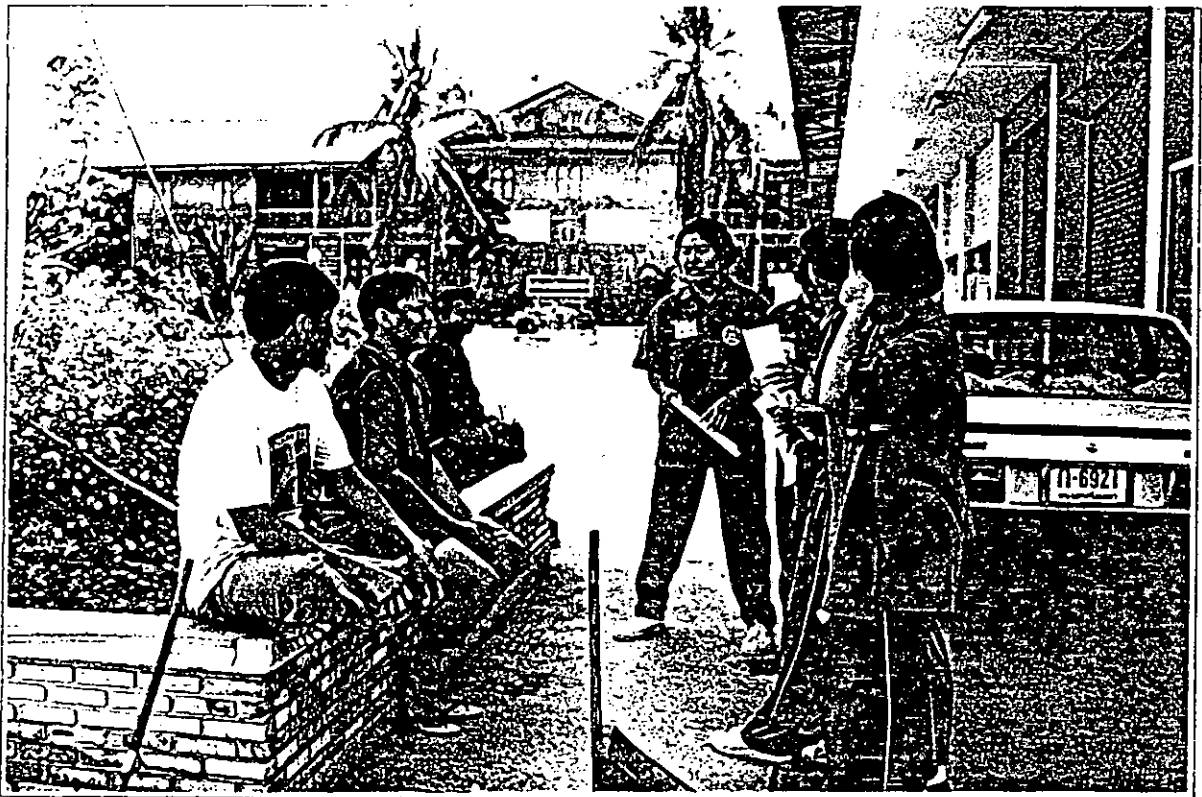
ภาพประกอบ 10 แสดงการบรรยายจากวิทยากรในกิจกรรม คุณค่าของชีวิต "ฐานพัฒนาชีวิต พัฒนาจิตใจ"



ภาพประกอบ 11 แสดงการบรรยายจากวิทยากร ในกิจกรรม คุณค่าของชีวิต "ฐานกัลยาณมิตร"



ภาพประกอบ 12 แสดงนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมคุณค่าของชีวิต "ฐานเส้นทางสู่อาคต"



ภาพประกอบ 13 แสดงการร่วมกิจกรรมระหว่างอาจารย์และนักเรียน โรงเรียนบางปะอิน "ราชานุเคราะห์ 1"



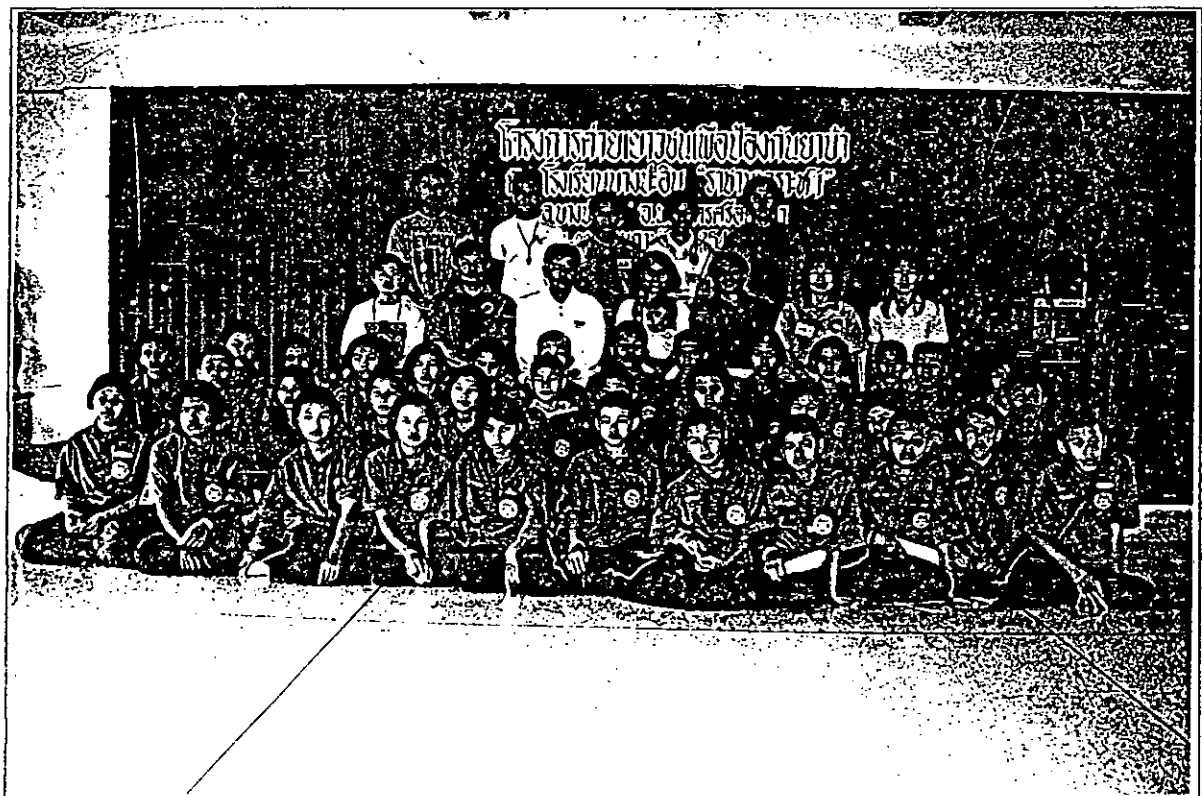
ภาพประกอบ 14 แสดงนักเรียนปฏิบัติกิจกรรมนันทนาการ



ภาพประกอบ 15 แสดงการเล่นบทบาทสมมติ "ทักษะปฏิเสธยาบ้า" ของนักเรียน



ภาพประกอบ 16 แสดงนักเรียนกำลังส่งจดหมายใส่กล่อง "สัญญาใจ"



ภาพประกอบ 17 แสดงภาพถ่ายหมู่คณะวิทยากรและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด

### ประวัติย่อของผู้วิจัย

- ชื่อ นางสาวปิ่น โค
- เกิดวันที่ 21 เดือน พฤษภาคม พุทธศักราช 2515
- สถานที่อยู่ปัจจุบัน 24/169 ซอย วัดประคู้ธรรมารักษ์ แขวงบางซื่อ เขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร 10800
- สถานที่ทำงาน -
- ประวัติการศึกษา
- พ.ศ. 2527 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดวิเศษการ กรุงเทพมหานคร
  - พ.ศ. 2530 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสีลาจารพิพัฒน์ กรุงเทพมหานคร
  - พ.ศ. 2533 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสีลาจารพิพัฒน์ กรุงเทพมหานคร
  - พ.ศ. 2537 วิทยาศาสตร์บัณฑิต วิชาเอกสุขศึกษา สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา
  - พ.ศ. 2540 การศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกสุขศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ทุนวิจัย
- พ.ศ. 2540 ทุนสนับสนุนการวิจัย ศาสตราจารย์ ดร. สาโรช บัวศรี จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร